SLUŽBENI GLASNIK BOSNE I HERCEGOVINE
Izdanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Издање на босанском, хрватском и српском језику

Godina XXIII
Utorak, 10. septembra/rujna 2019. godine

Broj/Број
61

Година XXIII
Уторак, 10. септембра 2019. године

ISSN 1512-7486 - bosanski jezik
ISSN 1512-7494 - hrvatski jezik
ISSN 1512-7508 - srpski jezik

AGENCIJA ZA LIJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA BOSNE I HERCEGOVINE

617

Na osnovu člana 122, a u skladu sa članom 77. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", broj 58/08), Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine objavljuje

SPISAK
LIJEKOVA ZA KOJE SU IZDATE DOZVOLE ZA STAVLJANJE LIJEKOVA U PROMET NA TRŽIŠTU BOSNE I HERCEGOVINE

U periodu od 1. januara 2019. do 31. marta 2019. godine izdate su Dozvole za upis u Registar sljedećih lijekova:

R.b.	Naziv lijeka	Proizvođač	INN	Oblik	Jačina	Pakovanje	Način izdavanja	Broj dozvole	Datum rješenja	Važi do
1	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	1 plastična (PP) kesa sa 100 ml rastvora za infuziju, upakovana u zaštitnu, ovojnu kesu, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2344/18	31.01.2019.	30.01.2024.
2	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	1 plastična (PP) kesa sa 500 ml rastvora za infuziju, upakova u zaštitnu, ovojnu kesu, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2345/18	30.01.2019.	30.01.2024.
3	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	18 plastičnih (PP) kesa sa po 250 ml rastvora za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2346/18	31.01.2019.	30.01.2024.
4	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	1 plastična (PP) kesa sa 250 ml rastvora za infuziju, upakova u zaštitnu, ovojnu kesu, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2361/18	31.01.2019.	30.01.2024.
5	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	40 plastičnih (PP) kesa sa po 100 ml rastvora za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2362/18	31.01.2019.	30.01.2024.

6	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	10 plastičnih (PP) kesa sa po 500 ml rastvora za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2363/18	31.01.2019.	30.01.2024.
7	MEKSENA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	metoprolol	film tableta	50 mg/1 tableta	30 film tableta (3 PVC/PVdC//Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9746/17	31.01.2019.	30.01.2024.
8	MEKSENA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	metoprolol	film tableta	100 g/1 tableta	30 film tableta (3 PVC/PVdC//Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9747/17	31.01.2019.	30.01.2024.
9	BlokMAX Rapid	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ibuprofen	film tableta	400 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/PVdC/Al blister sa 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8694/17	17.01.2019.	16.01.2024.
10	PENTASA	FERRING PHARMACEUTICALS SA, Švajcarska	mesalazin	granule sa produženim oslobađanjem	2 g/1 kesica	60 kesica sa po 2 g granula sa produženim oslobađanjem, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-10100/17	04.02.2019.	03.02.2024.
11	VILDAUNO	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	vildagliptin	tableta	50 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/Al/OPA/PVC blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8505/17	07.02.2019.	06.02.2024.
12	VILDAUNO	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	vildagliptin	tableta	50 mg/1 tableta	56 tableta (4 Al/Al/OPA/PVC blistera po 14 tableta),u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8506/17	07.02.2019.	06.02.2024.
13	IDAXE	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9453/17	18.02.2019.	17.02.2024.
14	IDAXE	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 neprovidna PVC//PVDAC/ Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9454/17	18.02.2019.	17.02.2024.
15	IDAXE	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 providna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta),u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9455/17	18.02.2019.	17.02.2024.
16	IDAXE	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9456/17	18.02.2019.	17.02.2024.
17	IDAXE	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 neprovidna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9457/17	18.02.2019.	17.02.2024.
18	IDAXE	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9458/17	18.02.2019.	17.02.2024.
19	IDAXE	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 neprovidna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9459/17	18.02.2019.	17.02.2024.
20	IDAXE	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 providna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9460/17	18.02.2019.	17.02.2024.
21	IDAXE	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 providna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9913/17	18.02.2019.	17.02.2024.
22	MASSIDO	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	nebivolol	tableta	5 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/PVC blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8693/17	19.02.2019.	18.02.2024.
23	LENOCOR	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	3 PVC/PVDC//Al blistera sa po 10 film tableta, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8206/18	04.02.2019.	03.02.2024.
24	LENOCOR	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	lerkanidipin	film tableta	20 mg/1 tableta	3 PVC/PVDC//Al blistera sa po 10 film tableta, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8207/18	04.02.2019.	03.02.2024.
25	CAPEXIN	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	4 mg/1 tableta+ 5 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8547/17	28.02.2019.	27.02.2024.
26	CAPEXIN	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	4 mg/1 tableta+ 10 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8548/17	28.02.2019.	27.02.2024.
27	CAPEXIN	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	8 mg/1 tableta+ 5 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8549/17	28.02.2019.	27.02.2024.
28	CAPEXIN	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	8 mg/1 tableta+ 10 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8550/17	28.02.2019.	27.02.2024.

29	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	5 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9420/17	06.02.2019.	05.02.2024.
30	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	10 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9421/17	06.02.2019.	05.02.2024.
31	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	15 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9422/17	06.02.2019.	05.02.2024.
32	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	25 mg/1 kapsula	21 kapsula,t vrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9423/17	06.02.2019.	05.02.2024.
33	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	2,5 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-1997/18	06.02.2019.	05.02.2024.
34	ASPIRIN PLUS C FORTE	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	acetilsalicilna kiselina, askorbinska kiselina	šumeća tableta	800 mg/1 tableta+ 480 mg/1 tableta	5 strip pakovanja sa po 2 šumeće tablete	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-9702/17	04.02.2019.	03.02.2024.
35	SANOSEN	TEVA PHARMA B.V, Nizozemska	klozapin	tableta	25 mg/1 tableta	50 tableta (5 Alu PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9424/17	11.02.2019.	10.02.2024.
36	SANOSEN	TEVA PHARMA B.V, Nizozemska	klozapin	tableta	100 mg/1 tableta	50 tableta (5 Alu PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9425/17	11.02.2019.	10.02.2024.
37	ZALASTA	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	olanzapin	tableta	5 mg/1 tableta	28 tableta (4 OPA/Al/PVC//Al blistera sa po 7 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9079/17	22.02.2019.	21.02.2024.
38	ZALASTA	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	olanzapin	tableta	10 mg/1 tableta	28 tableta (4 OPA/Al/PVC//Al blistera sa po 7 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9099/17	22.02.2019.	21.02.2024.
39	FLUTIFORM	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT m.b.H, Austrija	flutikazon, formoterol	suspenzija za inhaliranje pod pritiskom	50 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza	1 inhalator sa 120 doza suspenzije za inhaliranje pod pritiskom, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3287/18	22.02.2019.	21.02.2024.
40	FLUTIFORM	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT m.b.H, Austrija	flutikazon, formoterol	suspenzija za inhaliranje pod pritiskom	125 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza	1 inhalator sa 120 doza suspenzije za inhaliranje pod pritiskom, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3288/18	22.02.2019.	21.02.2024.
41	FLUTIFORM	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT m.b.H, Austrija	flutikazon, formoterol	suspenzija za inhaliranje pod pritiskom	250 µg/1 doza+ 10 µg/1 doza	1 inhalator sa 120 doza suspenzije za inhaliranje pod pritiskom, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3289/18	22.02.2019.	21.02.2024.
42	TRIMBOW	CHIESI PHARMACEU-TICALS GmbH, Austrija	beklometazon, formoterol, glikopironijum bromid	stlačeni inhalat, otopina	87 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza+ 9 µg/1 doza	1 inhalator od 120 doza, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3128/18	25.02.2019.	24.02.2024.
43	TRIMBOW	CHIESI PHARMACEU-TICALS GmbH, Austrija	beklometazon, formoterol, glikopironijum bromid	stlačeni inhalat, otopina	87 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza+ 9 µg/1 doza	1 inhalator od 180 doza, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3158/18	25.02.2019.	24.02.2024.
44	KARBOCISTEIN ALKALOID	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	karbocistein	kapsula, tvrda	375 mg/1 kapsula	30 kapsula, tvrdih (3 PVC/PVDC/Al blistera sa po 10 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-2596/18	22.02.2019.	21.02.2024.
45	OSAFLAT	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	matricaria recutita	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u 1 polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8475/17	28.02.2019.	27.02.2024.
46	OSATUSS	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	drosera D6	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8474/17	28.02.2019.	27.02.2024.
47	MON.TEK ^{99}Mo/^{99m}Tc GENERATOR	ECZACIBAŞI MONROL NÜKLEER ÜRÜNLER SANAYI ve TICARET ANONIM ŞIRKETI, Turska	natrijum pertehnetat	radionuklidni generator	5 gigaBq/1 dan i sat kalibracije - 50 gigaBq/1 dan i sat kalibracije	metalna kutija zaštićena punjenjem od stiropora sadrži:1 radionuklidni generator, 2 kartonske kutije sa vakuumskim bočicama za eluiranje (u svakoj kutiji se nalazi po 5 vakuumskih bočica i 5 pakovanja antiseptičkih 70%-nih izopropilnih alkoholnih tufera), 1 kartonsku kutiju sa 5 bočica po 10 ml sterilnog rastvora 0,9 % NaCl, 1 kartonsku kutiju sa 5 bočica po 5 ml sterilnog rastvora 0,9 % NaCl,1 zaštitu za vakuumske bočice (daje se uz prvu isporuku).	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-3636/17	22.02.2019.	21.02.2024.

48	FORDEX	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	metformin	film tableta	1000 mg/1 tableta	60 film tableta (6 PVC/PE/PVDC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-5820/18	25.03.2019.	24.03.2024.
49	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	30 mg/1 mL	1 bočica sa 1 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4656/18	22.03.2019.	21.03.2024.
50	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	60 mg/0.4 mL	1 bočica sa 0,4 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4657/18	22.03.2019.	21.03.2024.
51	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	105 mg/0.7 mL	1 bočica sa 0,7 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4658/18	22.03.2019.	21.03.2024.
52	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	150 mg/1 mL	1 bočica sa 1 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4659/18	22.03.2019.	21.03.2024.
53	MERIOFERT	IBSA INSTITUT BIOCHIMIQUE SA, Švajcarska	humani menopauzalni gonadotrofin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju	75 i.j./1 bočica	1 bočica sa praškom i 1 ampula sa 1 ml rastvarača (0,9% rastvor NaCl) za pripremu rastvora za injekciju, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8472/17	01.03.2019.	28.02.2024.
54	MERIOFERT	IBSA INSTITUT BIOCHIMIQUE SA, Švajcarska	humani menopauzalni gonadotrofin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju	150 i.j./1 bočica	1 bočica sa praškom i 1 ampula sa 1 ml rastvarača (0,9% rastvor NaCl) za pripremu rastvora za injekciju, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8473/17	01.03.2019.	28.02.2024.
55	CEFTRIAXONE-BCPP	SCIENTIFIC INDUSTRIAL CENTRE 'BORSHCHAHIVSKIY CHEMICAL PHARMACEUTICAL PLANT' PUBLIC JOINT-STOCK COMPANY, Ukrajina	ceftriakson	prašak za otopinu za injekciju	1000 mg/1 bočica	1 staklena bočica sa praškom za otopinu za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-334/19	26.03.2019.	25.03.2024.
56	MEROPENEM LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	meropenem	prašak za rastvor za injekciju ili infuziju	500 mg/1 bočica	10 bočica s praškom za rastvor za injekciju ili infuziju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-10182/17	25.03.2019.	24.03.2024.
57	MEROPENEM LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	meropenem	prašak za rastvor za injekciju ili infuziju	1 g/1 bočica	10 bočica s praškom za rastvor za injekciju ili infuziju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-10183/17	25.03.2019.	24.03.2024.
58	OSANIT	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	atropa belladonna D12	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8477/17	01.03.2019.	28.02.2024.
59	OSARHIN	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	sambucus nigra D3	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8476/17	01.03.2019.	28.02.2024.

Ukupan broj lijekova kojima je izdata dozvola za stavljanje lijekova u promet u Bosni i Hercegovini od 01. januara do 31. marta 2019. godine je 59.

Broj 10-02.3-4215/19
28. augusta 2019. godine
Banja Luka

Direktor
Dr. **Aleksandar Zolak**, s. r.

Na temelju članka 122, a u sukladu sa člankom 77. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", broj 58/08), Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine objavljuje

SPISAK
LIJEKOVA ZA KOJE SU IZDATE DOZVOLE ZA STAVLJANJE LIJEKOVA U PROMET NA TRŽIŠTU BOSNE I HERCEGOVINE

U razdoblju od 01. siječnja 2019. do 31. ožujka 2019. godine izdate su Dozvole za upis u Registar sljedećih lijekova:

R.b.	Naziv lijeka	Proizvođač	INN	Oblik	Jačina	Pakovanje	Način izdavanja	Broj dozvole	Datum rješenja	Važi do
1	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	1 plastična (PP) kesa sa 100 ml rastvora za infuziju, upakovana u zaštitnu, ovojnu kesu, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2344/18	31.01.2019.	30.01.2024.
2	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	1 plastična (PP) kesa sa 500 ml rastvora za infuziju, upakova u zaštitnu, ovojnu kesu, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2345/18	30.01.2019.	30.01.2024.
3	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	18 plastičnih (PP) kesa sa po 250 ml rastvora za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2346/18	31.01.2019.	30.01.2024.
4	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	1 plastična (PP) kesa sa 250 ml rastvora za infuziju, upakova u zaštitnu, ovojnu kesu, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2361/18	31.01.2019.	30.01.2024.
5	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	40 plastičnih (PP) kesa sa po 100 ml rastvora za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2362/18	31.01.2019.	30.01.2024.
6	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	10 plastičnih (PP) kesa sa po 500 ml rastvora za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2363/18	31.01.2019.	30.01.2024.
7	MEKSENA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	metoprolol	film tableta	50 mg/1 tableta	30 film tableta (3 PVC/PVdC//Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9746/17	31.01.2019.	30.01.2024.
8	MEKSENA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	metoprolol	film tableta	100 g/1 tableta	30 film tableta (3 PVC/PVdC//Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9747/17	31.01.2019.	30.01.2024.
9	BlokMAX Rapid	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ibuprofen	film tableta	400 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/PVdC/Al blister sa 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8694/17	17.01.2019.	16.01.2024.
10	PENTASA	FERRING PHARMACEUTICALS SA, Švajcarska	mesalazin	granule sa produženim oslobađanjem	2 g/1 kesica	60 kesica sa po 2 g granula sa produženim oslobađanjem, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-10100/17	04.02.2019.	03.02.2024.
11	VILDAUNO	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	vildagliptin	tableta	50 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/Al/OPA/PVC blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8505/17	07.02.2019.	06.02.2024.
12	VILDAUNO	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	vildagliptin	tableta	50 mg/1 tableta	56 tableta (4 Al/Al/OPA/PVC blistera po 14 tableta),u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8506/17	07.02.2019.	06.02.2024.
13	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9453/17	18.02.2019.	17.02.2024.
14	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 neprovidna PVC//PVDAC/ Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9454/17	18.02.2019.	17.02.2024.
15	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 providna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta),u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9455/17	18.02.2019.	17.02.2024.
16	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9456/17	18.02.2019.	17.02.2024.

17	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 neprovidna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9457/17	18.02.2019.	17.02.2024.
18	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9458/17	18.02.2019.	17.02.2024.
19	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 neprovidna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9459/17	18.02.2019.	17.02.2024.
20	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 providna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9460/17	18.02.2019.	17.02.2024.
21	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 providna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9913/17	18.02.2019.	17.02.2024.
22	MASSIDO	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	nebivolol	tableta	5 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/PVC blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8693/17	19.02.2019.	18.02.2024.
23	LENOCOR	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	3 PVC/PVDC//Al blistera sa po 10 film tableta, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8206/18	04.02.2019.	03.02.2024.
24	LENOCOR	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	lerkanidipin	film tableta	20 mg/1 tableta	3 PVC/PVDC//Al blistera sa po 10 film tableta, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8207/18	04.02.2019.	03.02.2024.
25	CAPEXIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	4 mg/1 tableta+ 5 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8547/17	28.02.2019.	27.02.2024.
26	CAPEXIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	4 mg/1 tableta+ 10 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8548/17	28.02.2019.	27.02.2024.
27	CAPEXIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	8 mg/1 tableta+ 5 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8549/17	28.02.2019.	27.02.2024.
28	CAPEXIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	8 mg/1 tableta+ 10 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8550/17	28.02.2019.	27.02.2024.
29	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	5 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9420/17	06.02.2019.	05.02.2024.
30	LENALIDO-MID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	10 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9421/17	06.02.2019.	05.02.2024.
31	LENALIDO-MID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	15 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9422/17	06.02.2019.	05.02.2024.
32	LENALIDO-MID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	25 mg/1 kapsula	21 kapsula,t vrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9423/17	06.02.2019.	05.02.2024.
33	LENALIDO-MID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	2,5 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-1997/18	06.02.2019.	05.02.2024.
34	ASPIRIN PLUS C FORTE	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	acetilsalicilna kiselina, askorbinska kiselina	šumeća tableta	800 mg/1 tableta+ 480 mg/1 tableta	5 strip pakovanja sa po 2 šumeće tablete	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-9702/17	04.02.2019.	03.02.2024.
35	SANOSEN	TEVA PHARMA B.V, Nizozemska	klozapin	tableta	25 mg/1 tableta	50 tableta (5 Alu PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9424/17	11.02.2019.	10.02.2024.
36	SANOSEN	TEVA PHARMA B.V, Nizozemska	klozapin	tableta	100 mg/1 tableta	50 tableta (5 Alu PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9425/17	11.02.2019.	10.02.2024.
37	ZALASTA	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	olanzapin	tableta	5 mg/1 tableta	28 tableta (4 OPA/Al/PVC//Al blistera sa po 7 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9079/17	22.02.2019.	21.02.2024.
38	ZALASTA	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	olanzapin	tableta	10 mg/1 tableta	28 tableta (4 OPA/Al/PVC//Al blistera sa po 7 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9099/17	22.02.2019.	21.02.2024.
39	FLUTIFORM	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT m.b.H, Austrija	flutikazon, formoterol	suspenzija za inhaliranje pod pritiskom	50 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza	1 inhalator sa 120 doza suspenzije za inhaliranje pod pritiskom, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3287/18	22.02.2019.	21.02.2024.
40	FLUTIFORM	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT m.b.H, Austrija	flutikazon, formoterol	suspenzija za inhaliranje pod pritiskom	125 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza	1 inhalator sa 120 doza suspenzije za inhaliranje pod pritiskom, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3288/18	22.02.2019.	21.02.2024.

41	FLUTIFORM	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT m.b.H, Austrija	flutikazon, formoterol	suspenzija za inhaliranje pod pritiskom	250 µg/1 doza+ 10 µg/1 doza	1 inhalator sa 120 doza suspenzije za inhaliranje pod pritiskom, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3289/18	22.02.2019.	21.02.2024.
42	TRIMBOW	CHIESI PHARMACEU-TICALS GmbH, Austrija	beklometazon, formoterol, glikopironijum bromid	stlačeni inhalat, otopina	87 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza+ 9 µg/1 doza	1 inhalator od 120 doza, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3128/18	25.02.2019.	24.02.2024.
43	TRIMBOW	CHIESI PHARMACEU-TICALS GmbH, Austrija	beklometazon, formoterol, glikopironijum bromid	stlačeni inhalat, otopina	87 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza+ 9 µg/1 doza	1 inhalator od 180 doza, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3158/18	25.02.2019.	24.02.2024.
44	KARBOCIS-TEIN ALKALOID	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	karbocistein	kapsula, tvrda	375 mg/1 kapsula	30 kapsula, tvrdih (3 PVC/PVDC/Al blistera sa po 10 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-2596/18	22.02.2019.	21.02.2024.
45	OSAFLAT	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	matricaria recutita	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u 1 polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8475/17	28.02.2019.	27.02.2024.
46	OSATUSS	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	drosera D6	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8474/17	28.02.2019.	27.02.2024.
47	MON.TEK ^{99}Mo /^{99m}Tc GENERATOR	ECZACIBAŞI MONROL NÜKLEER ÜRÜNLER SANAYI ve TICARET ANONIM ŞIRKETI , Turska	natrijum pertehnetat	radionuklidni generator	5 gigaBq/1 dan i sat kalibracije - 50 gigaBq/1 dan i sat kalibracije	metalna kutija zaštićena punjenjem od stiropora sadrži:1 radionuklidni generator, 2 kartonske kutije sa vakuumskim bočicama za eluiranje (u svakoj kutiji se nalazi po 5 vakuumskih bočica i 5 pakovanja antiseptičkih 70%-nih izopropilnih alkoholnih tufera), 1 kartonsku kutiju sa 5 bočica po 10 ml sterilnog rastvora 0,9 % NaCl, 1 kartonsku kutiju sa 5 bočica po 5 ml sterilnog rastvora 0,9 % NaCl,1 zaštitu za vakuumske bočice (daje se uz prvu isporuku).	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-3636/17	22.02.2019.	21.02.2024.
48	FORDEX	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	metformin	film tableta	1000 mg/1 tableta	60 film tableta (6 PVC/PE/PVDC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-5820/18	25.03.2019.	24.03.2024.
49	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	30 mg/1 mL	1 bočica sa 1 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4656/18	22.03.2019.	21.03.2024.
50	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	60 mg/0.4 mL	1 bočica sa 0,4 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4657/18	22.03.2019.	21.03.2024.
51	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	105 mg/0.7 mL	1 bočica sa 0,7 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4658/18	22.03.2019.	21.03.2024.
52	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	150 mg/1 mL	1 bočica sa 1 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4659/18	22.03.2019.	21.03.2024.
53	MERIOFERT	IBSA INSTITUT BIOCHIMIQUE SA, Švajcarska	humani menopauzalni gonadotrofin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju	75 i.j./1 bočica	1 bočica sa praškom i 1 ampula sa 1 ml rastvarača (0,9% rastvor NaCl) za pripremu rastvora za injekciju, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8472/17	01.03.2019.	28.02.2024.
54	MERIOFERT	IBSA INSTITUT BIOCHIMIQUE SA, Švajcarska	humani menopauzalni gonadotrofin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju	150 i.j./1 bočica	1 bočica sa praškom i 1 ampula sa 1 ml rastvarača (0,9% rastvor NaCl) za pripremu rastvora za injekciju, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8473/17	01.03.2019.	28.02.2024.
55	CEFTRIAXON E-BCPP	SCIENTIFIC INDUSTRIAL CENTRE 'BORSHCHAHIVSKI	ceftriakson	prašak za otopinu za injekciju	1000 mg/1 bočica	1 staklena bočica sa praškom za otopinu za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi	04-07.3-1-334/19	26.03.2019.	25.03.2024.

		Y CHEMICAL PHARMACEUTICAL PLANT' PUBLIC JOINT-STOCK COMPANY, Ukrajina					sekundarnog ili tercijarnog nivoa			
56	MEROPENEM LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	meropenem	prašak za rastvor za injekciju ili infuziju	500 mg/1 bočica	10 bočica s praškom za rastvor za injekciju ili infuziju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-10182/17	25.03.2019.	24.03.2024.
57	MEROPENEM LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	meropenem	prašak za rastvor za injekciju ili infuziju	1 g/1 bočica	10 bočica s praškom za rastvor za injekciju ili infuziju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-10183/17	25.03.2019.	24.03.2024.
58	OSANIT	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	atropa bella-donna D12	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8477/17	01.03.2019.	28.02.2024.
59	OSARHIN	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	sambucus nigra D3	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8476/17	01.03.2019.	28.02.2024.

Ukupan broj lijekova kojima je izdata dozvola za stavljanje lijekova u promet u Bosni i Hercegovini od 01. siječnja do 31. ožujka 2019. godine je 59.

Broj 10-02.3-4215/19
28. kolovoza 2019. godine
Banja Luka

Ravnatelj
Dr. **Aleksandar Zolak**, v. r.

На основу члана 122, а у складу са чланом 77. Закона о лијековима и медицинским средствима ("Службени гласник БиХ", број 58/08), Агенција за лијекове и медицинска средства Босне и Херцеговине објављује

СПИСАК
ЛИЈЕКОВА КОЈИМА СУ ИЗДАТЕ ДОЗВОЛЕ ЗА СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ НА ТРЖИШТУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

У периоду од 1. јануара 2019. до 31. марта 2019. године издате су Дозволе за стављање у промет сљедећих лијекова:

Р.б.	Назив лијека	Произвођач	ИНН	Облик	Јачина	Паковање	Начин издавања	Број дозволе	Датум рјешења	Важи до
1	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	1 plastična (PP) kesa sa 100 ml rastvora za infuziju, upakovana u zaštitnu, ovojnu kesu, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2344/18	31.01.2019.	30.01.2024.
2	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	1 plastična (PP) kesa sa 500 ml rastvora za infuziju, upakova u zaštitnu, ovojnu kesu, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2345/18	30.01.2019.	30.01.2024.
3	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	18 plastičnih (PP) kesa sa po 250 ml rastvora za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2346/18	31.01.2019.	30.01.2024.
4	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	1 plastična (PP) kesa sa 250 ml rastvora za infuziju, upakova u zaštitnu, ovojnu kesu, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2361/18	31.01.2019.	30.01.2024.
5	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	40 plastičnih (PP) kesa sa po 100 ml rastvora za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2362/18	31.01.2019.	30.01.2024.

6	MANITOL 20% IMUNA	IMUNA PHARM a.s, Slovačka	manitol	rastvor za infuziju	200 g/1000 mL	10 plastičnih (PP) kesa sa po 500 ml rastvora za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-2363/18	31.01.2019.	30.01.2024.
7	MEKSENA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	metoprolol	film tableta	50 mg/1 tableta	30 film tableta (3 PVC/PVdC//Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9746/17	31.01.2019.	30.01.2024.
8	MEKSENA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	metoprolol	film tableta	100 g/1 tableta	30 film tableta (3 PVC/PVdC//Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9747/17	31.01.2019.	30.01.2024.
9	BlokMAX Rapid	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ibuprofen	film tableta	400 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/PVdC/Al blister sa 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8694/17	17.01.2019.	16.01.2024.
10	PENTASA	FERRING PHARMACEUTICALS SA, Švajcarska	mesalazin	granule sa produženim oslobađanjem	2 g/1 kesica	60 kesica sa po 2 g granula sa produženim oslobađanjem, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-10100/17	04.02.2019.	03.02.2024.
11	VILDAUNO	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	vildagliptin	tableta	50 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/Al/OPA/PVC blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8505/17	07.02.2019.	06.02.2024.
12	VILDAUNO	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	vildagliptin	tableta	50 mg/1 tableta	56 tableta (4 Al/Al/OPA/PVC blistera po 14 tableta),u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8506/17	07.02.2019.	06.02.2024.
13	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9453/17	18.02.2019.	17.02.2024.
14	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 neprovidna PVC//PVDAC/ Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9454/17	18.02.2019.	17.02.2024.
15	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 providna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta),u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9455/17	18.02.2019.	17.02.2024.
16	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9456/17	18.02.2019.	17.02.2024.
17	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 neprovidna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9457/17	18.02.2019.	17.02.2024.
18	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 OPA/Al/PVC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9458/17	18.02.2019.	17.02.2024.
19	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 neprovidna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9459/17	18.02.2019.	17.02.2024.
20	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 providna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9460/17	18.02.2019.	17.02.2024.
21	IDAXE	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	rivaroksaban	filmom obložena tableta	15 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 providna PVC//PVDC/Al blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9913/17	18.02.2019.	17.02.2024.

22	MASSIDO	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	nebivolol	tableta	5 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/PVC blistera sa po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8693/17	19.02.2019.	18.02.2024.
23	LENOCOR	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	3 PVC/PVDC//Al blistera sa po 10 film tableta, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8206/18	04.02.2019.	03.02.2024.
24	LENOCOR	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	lerkanidipin	film tableta	20 mg/1 tableta	3 PVC/PVDC//Al blistera sa po 10 film tableta, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8207/18	04.02.2019.	03.02.2024.
25	CAPEXIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	4 mg/1 tableta+ 5 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8547/17	28.02.2019.	27.02.2024.
26	CAPEXIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	4 mg/1 tableta+ 10 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8548/17	28.02.2019.	27.02.2024.
27	CAPEXIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	8 mg/1 tableta+ 5 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8549/17	28.02.2019.	27.02.2024.
28	CAPEXIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	amlodipin, perindopril	tableta	8 mg/1 tableta+ 10 mg/1 tableta	30 tableta (3 PA-Al-PVC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8550/17	28.02.2019.	27.02.2024.
29	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	5 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9420/17	06.02.2019.	05.02.2024.
30	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	10 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9421/17	06.02.2019.	05.02.2024.
31	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	15 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9422/17	06.02.2019.	05.02.2024.
32	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	25 mg/1 kapsula	21 kapsula,t vrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9423/17	06.02.2019.	05.02.2024.
33	LENALIDOMID TEVA	TEVA B.V, Nizozemska	lenalidomid	kapsula, tvrda	2,5 mg/1 kapsula	21 kapsula, tvrda (1 OPA/Al/PVC//Al blister sa 21-om kapsulom), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-1997/18	06.02.2019.	05.02.2024.
34	ASPIRIN PLUS C FORTE	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	acetilsalicilna kiselina, askorbinska kiselina	šumeća tableta	800 mg/1 tableta+ 480 mg/1 tableta	5 strip pakovanja sa po 2 šumeće tablete	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-9702/17	04.02.2019.	03.02.2024.
35	SANOSEN	TEVA PHARMA B.V, Nizozemska	klozapin	tableta	25 mg/1 tableta	50 tableta (5 Alu PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9424/17	11.02.2019.	10.02.2024.
36	SANOSEN	TEVA PHARMA B.V, Nizozemska	klozapin	tableta	100 mg/1 tableta	50 tableta (5 Alu PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9425/17	11.02.2019.	10.02.2024.
37	ZALASTA	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	olanzapin	tableta	5 mg/1 tableta	28 tableta (4 OPA/Al/PVC//Al blistera sa po 7 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9079/17	22.02.2019.	21.02.2024.
38	ZALASTA	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	olanzapin	tableta	10 mg/1 tableta	28 tableta (4 OPA/Al/PVC//Al blistera sa po 7 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-9099/17	22.02.2019.	21.02.2024.
39	FLUTIFORM	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT m.b.H, Austrija	flutikazon, formoterol	suspenzija za inhaliranje pod pritiskom	50 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza	1 inhalator sa 120 doza suspenzije za inhaliranje pod pritiskom, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3287/18	22.02.2019.	21.02.2024.
40	FLUTIFORM	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT m.b.H, Austrija	flutikazon, formoterol	suspenzija za inhaliranje pod pritiskom	125 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza	1 inhalator sa 120 doza suspenzije za inhaliranje pod pritiskom, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3288/18	22.02.2019.	21.02.2024.
41	FLUTIFORM	MUNDIPHARMA GESELLSCHAFT m.b.H, Austrija	flutikazon, formoterol	suspenzija za inhaliranje pod pritiskom	250 µg/1 doza+ 10 µg/1 doza	1 inhalator sa 120 doza suspenzije za inhaliranje pod pritiskom, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3289/18	22.02.2019.	21.02.2024.
42	TRIMBOW	CHIESI PHARMACEUTICALS GmbH, Austrija	beklometazon, formoterol, glikopironijum bromid	stlačeni inhalat, otopina	87 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza+ 9 µg/1 doza	1 inhalator od 120 doza, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3128/18	25.02.2019.	24.02.2024.

43	TRIMBOW	CHIESI PHARMACEUTICALS GmbH, Austrija	beklometazon, formoterol, glikopironijum bromid	stlačeni inhalat, otopina	87 µg/1 doza+ 5 µg/1 doza+ 9 µg/1 doza	1 inhalator od 180 doza, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-3158/18	25.02.2019.	24.02.2024.
44	KARBOCISTEIN ALKALOID	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	karbocistein	kapsula, tvrda	375 mg/1 kapsula	30 kapsula, tvrdih (3 PVC/PVDC/Al blistera sa po 10 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-2596/18	22.02.2019.	21.02.2024.
45	OSAFLAT	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	matricaria recutita	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u 1 polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8475/17	28.02.2019.	27.02.2024.
46	OSATUSS	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	drosera D6	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8474/17	28.02.2019.	27.02.2024.
47	MON.TEK $^{99}Mo/^{99m}Tc$ GENERATOR	ECZACIBAŞI MONROL NÜKLEER ÜRÜNLER SANAYI ve TICARET ANONIM ŞIRKETI, Turska	natrijum pertehnetat	radionuklidni generator	5 gigaBq/1 dan i sat kalibracije - 50 gigaBq/1 dan i sat kalibracije	metalna kutija zaštićena punjenjem od stiropora sadrži:1 radionuklidni generator, 2 kartonske kutije sa vakuumskim bočicama za eluiranje (u svakoj kutiji se nalazi po 5 vakuumskih bočica i 5 pakovanja antiseptičkih 70%-nih izopropilnih alkoholnih tufera), 1 kartonsku kutiju sa 5 bočica po 10 ml sterilnog rastvora 0,9 % NaCl, 1 kartonsku kutiju sa 5 bočica po 5 ml sterilnog rastvora 0,9 % NaCl,1 zaštitu za vakuumske bočice (daje se uz prvu isporuku).	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-3636/17	22.02.2019.	21.02.2024.
48	FORDEX	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	metformin	film tableta	1000 mg/1 tableta	60 film tableta (6 PVC/PE/PVDC/Al blistera sa po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-5820/18	25.03.2019.	24.03.2024.
49	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	30 mg/1 mL	1 bočica sa 1 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4656/18	22.03.2019.	21.03.2024.
50	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	60 mg/0.4 mL	1 bočica sa 0,4 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4657/18	22.03.2019.	21.03.2024.
51	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	105 mg/0.7 mL	1 bočica sa 0,7 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4658/18	22.03.2019.	21.03.2024.
52	HEMLIBRA	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	emicizumab	otopina za injekciju	150 mg/1 mL	1 bočica sa 1 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-4659/18	22.03.2019.	21.03.2024.
53	MERIOFERT	IBSA INSTITUT BIOCHIMIQUE SA, Švajcarska	humani menopauzalni gonadotrofin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju	75 i.j./1 bočica	1 bočica sa praškom i 1 ampula sa 1 ml rastvarača (0,9% rastvor NaCl) za pripremu rastvora za injekciju, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8472/17	01.03.2019.	28.02.2024.

54	MERIOFERT	IBSA INSTITUT BIOCHIMIQUE SA, Švajcarska	humani menopauzalni gonadotrofin	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju	150 i.j./1 bočica	1 bočica sa praškom i 1 ampula sa 1 ml rastvarača (0,9% rastvor NaCl) za pripremu rastvora za injekciju, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-1-8473/17	01.03.2019.	28.02.2024.
55	CEFTRIAXONE-BCPP	SCIENTIFIC INDUSTRIAL CENTRE 'BORSHCHAHIVSKIY CHEMICAL PHARMACEUTICAL PLANT' PUBLIC JOINT-STOCK COMPANY, Ukrajina	ceftriakson	prašak za otopinu za injekciju	1000 mg/1 bočica	1 staklena bočica sa praškom za otopinu za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-334/19	26.03.2019.	25.03.2024.
56	MEROPENEM LEK	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	meropenem	prašak za rastvor za injekciju ili infuziju	500 mg/1 bočica	10 bočica s praškom za rastvor za injekciju ili infuziju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-10182/17	25.03.2019.	24.03.2024.
57	MEROPENEM LEK	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	meropenem	prašak za rastvor za injekciju ili infuziju	1 g/1 bočica	10 bočica s praškom za rastvor za injekciju ili infuziju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-1-10183/17	25.03.2019.	24.03.2024.
58	OSANIT	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	atropa bella-donna D12	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8477/17	01.03.2019.	28.02.2024.
59	OSARHIN	VIENNAPHARM GmbH, Austrija	sambucus nigra D3	pilule	100 mg/10 g	7,5 g pilula u polipropilenskoj bočici, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-1-8476/17	01.03.2019.	28.02.2024.

Ukupan broj lijekova kojima je izdata dozvola za stavljanje lijekova u promet u Bosni i Hercegovini od 01. januara do 31. marta 2019. godine je 59.

Broj 10-02.3-4215/19
28. августа 2019. године
Бања Лука

Директор
Др **Александар Золак**, с. р.

618

Na osnovu člana 122, a u skladu sa članom 77. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", broj 58/08), Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine objavljuje

SPISAK
LIJEKOVA KOJIMA JE IZDATA DOZVOLA (U OBNOVLJENOM POSTUPKU) ZA STAVLJANJE U PROMET NA TRŽIŠTE BOSNE I HERCEGOVINE

U periodu od 1. januara 2019. do 31. marta 2019. godine izdate su Dozvole za obnovu dozvole u Registaru sljedećih lijekova:

R.b.	Naziv lijeka	Proizvođač	INN	Oblik	Jačina	Pakovanje	Način izdavanja	Broj dozvole	Datum rješenja	Važi do
1	RANOBEL	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	ranitidin	film tableta	150 mg/1 tableta	1 staklena bočica sa 60 film tableta u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5731/18	04.01.2019	15.01.2024
2	OMEPRAZID	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	omeprazol	gastrorezistentna kapsula, tvrda	20 mg/1 kapsula	14 kapsula, tvrdih (2 Al/Al blistera po 7 kapsula, tvrdih), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5726/18	04.01.2019	15.01.2024
3	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	rastvor za injekciju	8 mg/4 mL	5 staklenih ampula po 4 ml rastvora za injekciju (1 PVC blister), u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4050/18	04.01.2019	21.11.2023
4	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	rastvor za injekciju	4 mg/2 mL	5 staklenih ampula po 2 ml rastvora za injekciju (1 PVC blister), u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4049/18	04.01.2019	21.11.2023

5	KOGENATE Bayer 500 IU	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	faktor koagulacije VIII, rekombinantni	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju	500 i.j./1 viala	1 bočica saBio-Set uređajem sa praškom, 1 šprica sa 2,5 ml vode za injekciju, 1 adapter za bočicu, 1 venipunkturni set, 2 sterilna alkoholna tufera, 2 suha tufera i 2 flastera	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4933/18	29.01.2019	19.12.2023
6	FERRUM LEK 100 mg	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	tableta za žvakanje	100 mg/1 tableta	30 tableta za žvakanje (3 Al/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4270/18	31.01.2019	19.03.2024
7	FERRUM LEK 50 mg/5ml	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	sirup	50 mg/5 mL	1 staklena bočica sa 100 ml sirupa, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4496/18	31.01.2019	19.03.2024
8	FERRUM LEK 100 mg/2 ml	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	gvožđe III hidroksid kompleks sa dekstranom	rastvor za injekciju	100 mg/2 mL	5 staklenih ampula po 2 ml rastvora za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4495/18	31.01.2019	19.03.2024
9	ATENOLOL Pliva	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	atenolol	tableta	50 mg/1 tableta	30 tableta (3 PVC/PVDC/Al blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4136/18	22.01.2019	21.11.2023
10	BIPRESSO	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	bisoprolol	film tableta	2.5 mg/1 tableta	30 film tableta (3 Al/PVC/PVdC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2616/18	18.01.2019	10.10.2023
11	BIPRESSO	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	bisoprolol	film tableta	5 mg/1 tableta	30 film tableta (3 Al/PVC/PVdC blistera sa 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2598/18	18.01.2019	10.10.2023
12	LOTAR	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	losartan	film tableta	50 mg/1 tableta	30 film tableta (3 Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5061/18	18.01.2019	22.12.2023
13	LOTAR	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	losartan	film tableta	100 mg/1 tableta	30 film tableta (2 Al/PVC blistera po 15 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5060/18	18.01.2019	22.12.2023
14	YANIDA	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	valsartan	film tableta	160 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5171/18	11.01.2019	26.12.2023
15	YANIDA	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	valsartan	film tableta	80 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5170/18	11.01.2019	26.12.2023
16	YANIDA H	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid, valsartan	film tableta	80 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5169/18	29.01.2019	26.12.2023
17	YANIDA HL	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid, valsartan	film tableta	160 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5168/18	29.01.2019	26.12.2023
18	BIVACYN	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	bacitracin, neomicin	mast	3500 i.j./1 g+ 500 i.j./1 g	30 g masti u aluminijskoj tubi, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4269/18	10.01.2019	19.03.2024
19	BETHAGEN	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	betametazon, gentamicin	krem	0.5 mg/1 g+ 1 mg/1 g	15 g kreme	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4876/18	16.01.2019	19.12.2023
20	MEDAZOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	metronidazol	vaginalna tableta	500 mg/1 tableta	10 vaginalnih tableta (1 PVC/Al blister) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6264/18	30.01.2019	26.02.2024
21	TOLDEX	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	tolterodin	kapsula s produženim oslobađanjem, tvrda	4 mg/1 kapsula	28 kapsula s produženim oslobađanjem, tvrdih (2 PVC/PE/PVDC/AI blistera po 14 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5621/18	22.01.2019	23.01.2024
22	EDICIN	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	vankomicin	prašak za rastvor za infuziju	1000 mg/1 boca	1 staklena bočica sa 1000 mg praška za rastvor za infuziju u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-10152/17	29.01.2019	22.09.2023

23	EDICIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	vankomicin	prašak za rastvor za infuziju	500 mg/1 boca	1 staklena bočica sa 500 mg praška za rastvor za infuziju u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-10151/17	29.01.2019	22.09.2023
24	PRIORIX-TETRA	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	kombinovana vakcina protiv morbila, parotitisa, rubeole i varičela, živa, atenuisana	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenom injekcionom špricu	3 Log10CCID50/0.5 mL+ 4,4 Log10CCID50/0.5 mL+ 3 Log10CCID50/0.5 mL+ 3,3 Log10PFU/0.5 mL	1 bočica sa praškom i 1 napunjeni injekcioni špric sa rastvaračem, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5278/18	16.01.2019	09.01.2024
25	CERVARIX	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	papilomavirus (humani tipovi 16, 18)	suspenzija za injekciju u napunjenoj šprici	20 µg/0.5 mL+ 20 µg/0.5 mL	1 napunjena šprica (PFS) sa 0,5 mL suspenzije	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-1531/18	25.01.2019	10.10.2023
26	VINORELSIN	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	vinorelbin	koncentrat za rastvor za infuziju	50 mg/5 mL	1 staklena bočica od 5 ml koncentrata za rastvor za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4613/18	23.01.2019	04.12.2023
27	DIFEN	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	diklofenak	želučanootporna tableta	50 mg/1 tableta	20 želučanootpornih tableta (2 PVC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4522/18	21.01.2019	19.12.2023
28	CAFFETIN MENSTRUAL	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ibuprofen	film tableta	200 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al - blister sa 10 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5849/18	25.01.2019	30.01.2024
29	DEKSALGIN	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S., Turska	deksketoprofen	gel	12.5 mg/1 g	1 Al tuba sa 60 g gela, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5699/18	23.01.2019	14.01.2024
30	PARACETAMOL Replek Farm	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	paracetamol	tableta	500 mg/1 tableta	500 tableta (50 PVC/PVDC/Al blistera sa 10 tableta) u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5897/18	22.01.2019	22.01.2024
31	ADOLOR Kombi	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	kofein, paracetamol	tableta	500 mg/1 tableta+ 65 mg/1 tableta	20 tableta (2 PVC/Al blistera sa 10 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5895/18	28.01.2019	22.01.2024
32	RHINOSTOP	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	hlorfenamin, paracetamol, pseudoefedrin	sirup	101 mg/5 mL+ 20.2 mg/5 mL+ 1.01 mg/5 mL	staklena bočica sa 100 mL sirupa, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-1589/18	03.01.2019	22.09.2023
33	RHINOSTOP	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	hlorfenamin, paracetamol, pseudoefedrin	tableta	251 mg/1 tableta+ 61.2 mg/1 tableta+ 2.54 mg/1 tableta	20 tableta (2 PVC/Al - blistera po 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-1626/18	03.01.2019	22.09.2023
34	RHINOSTOP	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	hlorfenamin, paracetamol, pseudoefedrin	tableta	251 mg/1 tableta+ 61.2 mg/1 tableta+ 2.54 mg/1 tableta	10 tableta (1 PVC/Al - blister), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-1588/18	03.01.2019	22.09.2023
35	NEURONTIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	gabapentin	kapsula, tvrda	100 mg/1 kapsula	20 kapsula, tvrdih (2 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2697/18	08.01.2019	22.12.2023
36	NEURONTIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	gabapentin	kapsula, tvrda	300 mg/1 kapsula	50 kapsula, tvrdih (5 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2698/18	08.01.2019	22.12.2023
37	NEURONTIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	gabapentin	kapsula, tvrda	400 mg/1 kapsula	50 kapsula, tvrdih (5 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2699/18	08.01.2019	22.12.2023
38	ZYPREXA	ELI LILLY Export S.A, Švajcarska	olanzapin	obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 obloženih tableta (4 PVC/oPA/Al//Al - blistera po 7 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4826/18	30.01.2019	19.12.2023

39	ZYPREXA	ELI LILLY Export S.A, Švajcarska	olanzapin	obložena tableta	5 mg/1 tableta	28 obloženih tableta (4 PVC/oPA/Al//Al - blistera po 7 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4825/18	30.01.2019	19.12.2023
40	PROSPERA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	risperidon	filmom obložena tableta	1 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister po 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4281/18	22.01.2019	19.12.2023
41	PROSPERA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	risperidon	filmom obložena tableta	2 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister sa 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4282/18	22.01.2019	19.12.2023
42	PROSPERA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	risperidon	filmom obložena tableta	3 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister sa 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4283/18	22.01.2019	19.12.2023
43	PHEZAM	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	cinarizin, piracetam	kapsula, tvrda	400 mg/1 kapsula+ 25 mg/1 kapsula	60 kapsula, tvrdih (6 PVC/Al blistera po 10 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4965/18	30.01.2019	19.12.2023
44	MEDAZOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	metronidazol	tableta	250 mg/1 tableta	20 tableta u polipropilenskoj bočici, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6262/18	30.01.2019	26.02.2024
45	MEDAZOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	metronidazol	tableta	400 mg/1 tableta	20 tableta (2 PVC/Al blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6263/18	30.01.2019	26.02.2024
46	SEEBRI BREEZHALER	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	glikopironijum bromid	prašak za inhaliranje, tvrda kapsula	44 µg/1 doza	30 tvrdih kapsula i 1 inhalator (3 blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4745/18	16.01.2019	09.12.2023
47	BISOLEX	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	bromheksin	oralne kapi, otopina	2 mg/1 mL	30 ml oralnih kapi, otopine u staklenoj bočici sa nastavkom za kapanje, u kartonskoj kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-4138/18	10.01.2019	20.11.2023
48	LORATADIN Replek Farm	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	loratadin	tableta	10 mg/1 tableta	10 tableta (PVC/Al blister sa 10 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5894/18	28.01.2019	22.01.2024
49	EYLEA	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	aflibercept	otopina za injekciju	40 mg/1 mL	1 napunjen injekcioni špric sa 90 mikrolitara otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5116/18	18.01.2019	12.01.2024
50	EYLEA	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	aflibercept	otopina za injekciju	40 mg/1 mL	1 bočica sa 100 mikrolitara otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5115/18	18.01.2019	09.01.2024
51	PULCET	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	pantoprazol	gastrore-zistentna tableta	40 mg/1 tableta	14 gastrorezistentnih tableta (1 Al/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4974/18	14.02.2019	19.12.2023
52	PULCET	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	pantoprazol	gastrore-zistentna tableta	40 mg/1 tableta	28 gastrorezistentnih tableta (2 Al/Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4973/18	14.02.2019	19.12.2023
53	SALOFALK	EWOPHARMA AG, Švajcarska	mesalazin	gastrore-zistentna tableta	500 mg/1 tableta	100 gastrorezistentnih tableta (10 PVC/PDVC/Al - blister po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4811/18	01.02.2019	16.12.2023
54	SALOFALK	EWOPHARMA AG, Švajcarska	mesalazin	gastrore-zistentna tableta	500 mg/1 tableta	50 gastrorezistentnih tableta (5 PVC/PDVC/ Al - blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4810/18	01.02.2019	16.12.2023
55	MESALAZIN REPLEK FARM	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	mesalazin	film tableta	500 mg/1 tableta	50 film tableta (5 PVC/PVDC/Al blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7625/18	27.02.2019	20.03.2024
56	KREON 10000	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	pankreatin	gastrore-zistentna kapsula, tvrda	150 mg/1 kapsula	20 kapsula (2 Al/Al - blistera po 10 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6224/18	28.02.2019	06.02.2024
57	KREON 25000	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	pankreatin	gastrore-zistentna kapsula,	300 mg/1 kapsula	50 kapsula (plastični HPDE - spremnik) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6223/18	28.02.2019	06.02.2024

				tvrda						
58	KREON 40000	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	pankreatin	gastrorezistentna kapsula, tvrda	400 mg/1 kapsula	50 gastrorezistentnih kapsula (plastični HPDE - spremnik) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6225/18	28.02.2019	06.02.2024
59	AMARYL	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	glimepirid	tableta	1 mg/1 tableta	30 tableta (1 PVC/Al - blister sa 30 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7279/18	04.02.2019	19.03.2024
60	AMARYL	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	glimepirid	tableta	3 mg/1 tableta	30 tableta (2 PVC/Al - blistera po 15 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7280/18	04.02.2019	19.03.2024
61	AMARYL	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	glimepirid	tableta	2 mg/1 tableta	30 tableta (2 PVC/Al - blistera po 15 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7278/18	04.02.2019	19.03.2024
62	CALCIUM LEK	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	kalcijum	šumeća tableta	500 mg/1 tableta	polipropilenska bočica (polietilenski zatvarač i sredstvo za sušenje) sa 20 šumećih tableta u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-9527/17	18.02.2019	09.10.2023
63	ASK Lek	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	acetilsalicilna kiselina	tableta	100 mg/1 tableta	100 tableta (4 PVC/PVDC /Al - blister sa 25 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-9523/17	19.02.2019	16.09.2023
64	MONOZID 25	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid	tableta	25 mg/1 tableta	30 tableta (1 PVC/Al blister sa 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3121/18	26.02.2019	23.10.2023
65	CORONIS	BILIM ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	karvedilol	tableta	6,25 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/PVC/PVDC blistera po 14 tableta)	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5480/18	08.02.2019	15.01.2024
66	CORONIS	BILIM ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	karvedilol	tableta	12,5 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/PVC/PVDC blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5479/18	08.02.2019	15.01.2024
67	CORDIPIN Retard	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	nifedipin	tableta s produljenim oslobađanjem	20 mg/1 tableta	30 tableta s produljenim oslobađanjem (2 Al/PVC/PVDC blistera po 15 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5834/18	27.02.2019	05.02.2024
68	ULTROX	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	rosuvastatin	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2Al-Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5129/18	07.02.2019	25.12.2023
69	ULTROX	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	rosuvastatin	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 Al-Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5208/18	07.02.2019	25.12.2023
70	OXYCORT	TARCHOMIŃSKIE ZAKŁADY FARMACEUTYCZNE "POLFA" SPÓŁKA AKCYJNA, Poljska	hidrokortizon, oksitetraciklin	sprej za kožu, suspenzija	9.3 mg/1 g+ 3.1 mg/1 g	32,25 g spreja za kožu, suspenzije u aluminijskom spremniku pod pritiskom s raspršivačem i PP zatvaračem, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4862/17	04.02.2019	21.01.2023
71	LOMEXIN	RECORDATI Industria Chimica & Farmaceutica S.p.A, Italija	fentikonazol	vaginalna kapsula, meka	600 mg/1 vagitorija	Al PVC/PVdC blister, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3318/18	06.02.2019	04.11.2023
72	AMOXIBOS	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	amoksicilin	kapsula, tvrda	500 mg/1 kapsula	16 kapsula, tvrdih (2 PVC/PVDC/Al blistera po 8 kapsula)	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5273/18	21.02.2019	20.01.2024
73	XORIMAX	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	cefuroksim	obložena tableta	250 mg/1 tableta	10 obloženih tableta (1 Alu/Alu blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10237/17	14.02.2019	10.10.2023
74	XORIMAX	LEK farmaceutska družba d.d, Slovenija	cefuroksim	obložena tableta	500 mg/1 tableta	10 obloženih tableta (1Alu/Alu blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10238/17	14.02.2019	10.10.2023
75	LINCOCIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	linkomicin	kapsula, tvrda	500 mg/1 kapsula	12 kapsula, tvrdih (1 Al/PVC blister sa 12 kapsula, tvrdih), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4099/18	20.02.2019	02.12.2023
76	BRAMITOB	CHIESI FARMACEUTICI S.p.A, Italija	tobramicin	rastvor za raspršivanje	300 mg/4 mL	56 jednodoznih polietilenskih spremnika(14x4) sa po 4 ml rastvora za raspršivanje(po 4 spremnika u zaštitnoj vrećici), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6132/18	19.02.2019	30.01.2024
77	CIFLOXINAL	PRO.MED.CS Praha a.s, Češka Republika	ciprofloksacin	film tableta	500 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2900/18	15.02.2019	24.10.2023

78	CIPROFLOKSACIN Replek Farm	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	ciprofloksacin	film tableta	500 mg/1 tableta	10 film tableta (PVC-PVDC/Al folija-blister sa 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5898/18	26.02.2019	22.01.2024
79	TAVANIC	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	levofloksacin	film tableta	500 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3315/18	13.02.2019	03.11.2023
80	TAVANIC	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	levofloksacin	film tableta	250 mg/1 tableta	10 film tableta (PVC/Al blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3316/18	13.02.2019	03.11.2023
81	TAVANIC	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	levofloksacin	rastvor za infuziju	5 mg/1 mL	100 ml rastvora za infuziju u staklenoj bočici, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-3317/18	13.02.2019	03.11.2023
82	ECALTA	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	anidulafungin	prašak za koncentrat za otopinu za infuziju	100 mg/1 boca	1 staklena bočica sa praškom za koncentrat za otopinu za infuziju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-3926/18	28.02.2019	18.11.2023
83	NIMENRIX	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	meningokokus A, C, Y, W-135, četverovalentni prečišćeni polisaharidni antigen konjugovani	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenoj šprici	5 µg/0.5 mL+ 5 µg/0.5 mL+ 5 µg/0.5 mL	1 bočica s liofiliziranim praškom i 1 napunjena šprica sa rastvaračem (1 doza) u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-7181/18	15.02.2019	12.03.2024
84	INFANRIX IPV + Hib	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	vakcina protiv difterije, hemofilus influence B, pertusisa, poliomijelitisa, tetanusa	prašak i suspenzija za suspenziju za injekciju	≥ 30 i.j./0.5 mL+ ≥ 40 i.j./0.5 mL+ 25 µg/0.5 mL+ 25 µg/0.5 mL+ 8 µg/0.5 mL+ 40 AgU/0.5 mL+ 8 AgU/0.5 mL+ 32 AgU/0.5 mL+ 10 µg/0.5 mL	1 napunjena šprica (PFS) i 1 staklena bočica praška	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-2134/18	22.02.2019	22.09.2023
85	PEGASYS	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	peginterferon alfa-2a	rastvor za injekciju u napunjenom špricu	180 µg/0.5 mL	1 napunjena šprica sa 0,5 ml rastvora za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4798/18	19.02.2019	22.12.2023
86	COPAXONE	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	glatiramer acetat	otopina za injekciju u napunjenoj štrcaljki	20 mg/1 mL	28 napunjenih štrcaljki sa iglom, sa po 1 ml otopine za injekciju (4 blistera po 7 napunjenih štrcaljki), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5686/18	21.02.2019	16.01.2024
87	GRIPPOSTAD topli napitak	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	paracetamol	prašak za oralni rastvor	600 mg/1 kesica	5 kesica (5 Al - kesica sa po 5 g praška za oralni rastvor), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-7516/18	08.02.2019	19.03.2024
88	LEKADOL plus C	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	askorbinska kiselina, paracetamol	granule za oralni rastvor	500 mg/5 g+ 300 mg/5 g	10 PAP/PE/Al/ PE - vrećica sa po 5 g granula za oralni rastvor, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-921/18	19.02.2019	22.12.2023
89	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	5 mg/1 tableta	10 film tableta (1 Al/PVC blister po 10 tableta) u kutiji.	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5064/18	07.02.2019	22.12.2023
90	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	5 mg/1 tableta	20 film tableta (2 Al/PVC blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5066/18	07.02.2019	22.12.2023
91	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	10 mg/1 tableta	10 film tableta (1 Al/PVC blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5067/18	07.02.2019	22.12.2023
92	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	10 mg/1 tableta	20 film tableta (2 Al/PVC blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5065/18	07.02.2019	22.12.2023

93	ARICEPT	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	filmom obložena tableta	5 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 PVC/Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-8926/16	04.02.2019	25.07.2022
94	ARICEPT	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 PVC/Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-8951/16	04.02.2019	25.07.2022
95	ARICEPT EVESS	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	oralna disperzibilna tableta	5 mg/1 tableta	28 oralnih disperzibilnih tableta (2 PVC/PVdC/PE/PVdC/PVC/Al - blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-1273/17	05.02.2019	22.10.2022
96	ARICEPT EVESS	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	oralna disperzibilna tableta	10 mg/1 tableta	28 oralnih disperzibilnih tableta (2 PVC/PVdC/PE/PVdC/PVC/Al - blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-1274/17	05.02.2019	22.10.2022
97	THERAFLU Max plus C	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	askorbinska kiselina, fenilefrin, paracetamol	prašak za oralni rastvor	1000 mg/1 kesica+ 40 mg/1 kesica+ 10 mg/1 kesica	5 kesica po 6,427 g praška za oralni rastvor (laminirane kesice - papir/PE/Al/PE), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-2138/18	07.02.2019	24.10.2023
98	THERAFLU Max plus C	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	askorbinska kiselina, fenilefrin, paracetamol	prašak za oralni rastvor	10 mg/1 kesica+ 40 mg/1 kesica+ 1000 mg/1 kesica	10 kesica (laminirane kesice - papir/PE/Al/PE sa 6,427 g praška za oralni rastvor), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-2139/18	07.02.2019	28.08.2024
99	ZESPIRA	BILIM ILAC SANAYII VE TICARET A.S., Turska	montelukast	film tableta	10 mg/1 tableta	28 film tableta (2 Al/Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3957/18	11.02.2019	21.11.2023
100	BISOLEX	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	bromheksin	sirup	4 mg/5 mL	200 ml sirupa u bočici i plastična odmjerna kašičica od 5 ml u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-4137/18	01.02.2019	20.11.2023
101	LORDES	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	desloratadin	sirup	2.5 mg/5 mL	1 staklena bočica sa 60 ml sirupa u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4754/18	11.02.2019	05.12.2023
102	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	film tableta	4 mg/1 tableta	10 film tableta (1 AL/PVC blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5814/18	11.03.2019	30.01.2024
103	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	film tableta	8 mg/1 tableta	10 film tableta (1 AL/VC blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5813/18	11.03.2019	30.01.2024
104	CARSIL	SOPHARMA AD, Bugarska	silimarin	kapsula, tvrda	90 mg/1 kapsula	30 kapsula, tvrdih (5 PVC/Al blistera sa po 6 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6612/18	18.03.2019	23.02.2024
105	LYXUMIA	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	liksisenatid	rastvor za injekciju u napunjenom penu	10 µg/0.2 mL+ 20 µg/0.2 mL	1 zeleni napunjeni pen sa po 3 ml rastvora za injekciju (po 14 doza od 10 µg) i 1 ljubičasti napunjeni pen sa po 3 ml rastvora za injekciju (po 14 doza od 20 µg), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6343/18	28.03.2019	12.02.2024
106	LYXUMIA	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	liksisenatid	rastvor za injekciju u napunjenom penu	20 µg/0.2 mL	2 ljubičasta napunjena pena po 3 ml rastvora za injekciju (sa 14 doza od 20 µg), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6342/18	28.03.2019	12.02.2024
107	LYXUMIA	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	liksisenatid	rastvor za injekciju u napunjenom penu	10 µg/0.2 mL	1 zeleni napunjeni pen sa 3 ml rastvora za injekciju (14 doza od 10 µg), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6341/18	28.03.2019	12.02.2024
108	XARELTO (▼)	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	rivaroksaban	film tableta	10 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PP/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5993/18	08.03.2019	02.02.2024
109	REFERUM	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	sirup	100 mg/5 mL	100 ml sirupa u staklenoj boci, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7626/18	12.03.2019	20.03.2024
110	REFERUM	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	sirup	50 mg/5 mL	100 ml sirupa u staklenoj boci, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7629/18	12.03.2019	20.03.2024

111	CAPD/DPCA 18 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.1838 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 46.75 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6529/18	06.03.2019	03.02.2024
112	CAPD/DPCA 19 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.1838 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 25 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6530/18	06.03.2019	03.02.2024
113	CAPD/DPCA 2 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.2573 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 16.5 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6525/18	06.03.2019	03.02.2024
114	CAPD/DPCA 3 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.2573 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 46.75 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6526/18	06.03.2019	03.02.2024
115	CAPD/DPCA 4 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.2573 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 25 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6527/18	06.03.2019	03.02.2024
116	AMIODARON FARMAVITA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	amiodaron	tableta	200 mg/1 tableta	60 tableta (4 PVC/Al blistera sa 15 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6090/18	21.03.2019	19.03.2024
117	ORMIDOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo	atenolol	filmom obložena tableta	50 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (1 PVC/PVDC/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4167/18	13.03.2019	22.12.2023
118	MILENOL	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	karvedilol	tableta	12.5 mg/1 tableta	28 tableta (2 PVC/PVDC/Al blistera sa po 14 tableta) u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6289/18	11.03.2019	24.02.2024
119	MILENOL	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	karvedilol	tableta	25 mg/1 tableta	28 tableta (2 PVC/PVDC/Al blistera sa po 14 tableta) u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6290/18	11.03.2019	24.02.2024
120	LERCANIL 10	BERLIN-CHEMIE AG, Njemačka	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/Al blistera po 14 film tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3941/18	11.03.2019	20.11.2023
121	LERCANIL 10	BERLIN-CHEMIE AG, Njemačka	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	60 film tableta (4 PVC/Al blistera po 15 film tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3942/18	11.03.2019	20.11.2023
122	LERCANIL 10	BERLIN-CHEMIE AG, Njemačka	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	90 film tableta (9 PVC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3943/18	11.03.2019	20.11.2023
123	ANGIOTEC	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	enalapril	tableta	10 mg/1 tableta	30 tableta (1Al/PVC blister po 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4169/18	18.03.2019	21.11.2023
124	ANGIOTEC	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	enalapril	tableta	20 mg/1 tableta	30 tableta (1 Al/PVC blister po 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4170/18	18.03.2019	21.11.2023
125	ANGIOTEC	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	enalapril	tableta	5 mg/1 tableta	30 tableta (1Al/PVC blister po 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4168/18	18.03.2019	21.11.2023
126	KONVERIL plus	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	enalapril, hidrohlorotiazid	tableta	20 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	20 tableta (2 Al-Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5698/18	18.03.2019	15.01.2024
127	IRUZID 10	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid, lizinopril	tableta	10 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	30 tableta (1 Al/PVC/PVDC blister) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6089/18	11.03.2019	19.03.2024

128	SYNOPEN	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	hloropiramin	mast	10 mg/1 g	1 Al tuba sa 20 g masti, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6234/18	25.03.2019	06.02.2024
129	UTROGESTAN	BESINS HEALTHCARE (HONG-KONG) LIMITED, Kina	progesteron	kapsula, meka	100 mg/1 kapsula	30 kapsula, mekih (2 PVC/Al blistera po 15 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5437/18	26.03.2019	09.01.2024
130	DIANE 35	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	ciproteron, etinilestradiol	obložena tableta	2 mg/1 tableta+ 0.035 mg/1 tableta	21 obložena tableta (1 PVC/Al - blister) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7366/18	14.03.2019	19.03.2024
131	DIANE 35	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	ciproteron, etinilestradiol	obložena tableta	2 mg/1 tableta+ 0.035 mg/1 tableta	63 obložene tablete (3 PVC/Al - blistera po 21 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7367/18	14.03.2019	19.03.2023
132	AMPIBOS	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	ampicilin	kapsula, tvrda	500 mg/1 kapsula	16 kapsula, tvrdih (2 PVC/PVdC/Al blistera po 8 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6605/18	01.03.2019	25.02.2024
133	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	400 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (3 PVC/PE/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4023/18	06.03.2019	03.12.2023
134	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	400 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (3 PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4022/18	06.03.2019	03.12.2023
135	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta(12 PVC/PE/PVDC blistera po10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4021/18	06.03.2019	03.12.2023
136	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta (12 PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4020/18	06.03.2019	03.12.2023
137	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4018/18	06.03.2019	03.12.2023
138	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PE/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4019/18	06.03.2019	03.12.2023
139	VOTUBIA	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	everolimus	tableta	10 mg/1 tableta	30 tableta (3 Al/poliamid/Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5272/18	08.03.2019	29.12.2023

140	VOTUBIA	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	everolimus	tableta	5 mg/1 tableta	30 tableta (3 Al/poliamid/Al/PVC blistera po 10 tableta)	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5271/18	08.03.2019	29.12.2023
141	VOTUBIA	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	everolimus	tableta	2.5 mg/1 tableta	30 tableta (3 blistera po 10 tableta) u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5270/18	08.03.2019	29.12.2023
142	XALKORI (▼)	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	crizotinib	kapsula, tvrda	200 mg/1 kapsula	60 kapsula, tvrdih (6 PVC blistera po 10 kapsula), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-8305/18	29.03.2019	19.06.2024
143	XALKORI	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	crizotinib	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	60 kapsula, tvrdih (6 PVC blistera po 10 kapsula), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-8306/18	29.03.2019	19.06.2024
144	DEKSALGIN	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	deksketoprofen	film tableta	25 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/PE/PVDC/AI blister neprozirni sa 10 film tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5704/18	25.03.2019	14.01.2024
145	ALOPURINOL FARMAVITA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	alopurinol	tableta	100 mg/1 tableta	100 tableta (1 PVC bočica) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6141/18	21.03.2019	26.02.2024
146	FOSAMAX T	MERCK SHARP & DOHME BV, Nizozemska	alendronska kiselina	tableta	70 mg/1 tableta	4 tablete (1 Al/Al blister sa 4 tablete) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-8226/18	21.03.2019	26.04.2024
147	TRAMADOL LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	tramadol	tableta s modificiranim oslobađanjem	100 mg/1 tableta	20 tableta sa modifciranim oslobađanjem (2 PP/Al - blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-9451/17	13.03.2019	01.07.2023
148	TRAMADOL LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	tramadol	tableta s modificiranim oslobađanjem	100 mg/1 tableta	10 tableta sa modificiranim oslobađanjem (1 PP/Al- blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-9450/17	13.03.2019	01.07.2023
149	PANADOL BABY	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	paracetamol	oralna suspenzija	120 mg/5 mL	100 ml oralne suspenzije	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6119/18	07.03.2019	30.01.2024
150	HELEX SR	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	alprazolam	tableta sa produženim oslobađanjem	0.5 mg/1 tableta	30 tableta sa produženim oslobađanjem (3 OPA/Al/PVC blistera po 10 tableta),u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10036/17	15.03.2019	29.07.2023
151	HELEX SR	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	alprazolam	tableta sa produženim oslobađanjem	1 mg/1 tableta	30 tableta sa produženim oslobađanjem (3 OPA/Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10081/17	15.03.2019	29.07.2023
152	HELEX SR	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	alprazolam	tableta sa produženim oslobađanjem	2 mg/1 tableta	30 tableta sa produženim oslobađanjem (3 OPA/Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10082/17	15.03.2019	29.07.2023
153	PULMOZYME	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	dornaza alfa	rastvor za raspršivanje	1 mg/1 mL	2,5 ml otopine u plastičnoj (polietilen) ampuli, 6 ampula u zaštitnoj foliji, u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3305/18	06.03.2019	20.11.2023

154	SYNOPEN	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	hloropiramin	otopina za injekciju	20 mg/2 mL	10 ampula po 2 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6233/18	25.03.2019	06.02.2024
155	PATAMIN	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	olopatadin	kapi za oči, rastvor	1 mg/1 mL	1 PE bočica sa 5 ml kapi za oči, rastvora, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6287/18	14.03.2019	25.02.2024

Ukupan broj lijekova kojima je izvršena obnova dozvole za stavljanje lijekova u promet u Bosni i Hercegovini od 01. januara do 31. marta 2019. godine je 155.

Broj 10-02.3-4216/19
28. augusta 2019. godine
Banja Luka

Direktor
Dr. **Aleksandar Zolak**, s. r.

Na temelju članka 122, a u sukladu sa člankom 77. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", broj 58/08), Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine objavljuje

SPISAK
LIJEKOVA KOJIMA JE IZDATA DOZVOLA (U OBNOVLJENOM POSTUPKU) ZA STAVLJANJE U PROMET NA TRŽIŠTE BOSNE I HERCEGOVINE

U razdoblju od 1. siječnja 2019. do 31. ožujka 2019. godine izdate su Dozvole za obnovu dozvole u Registaru sljedećih lijekova:

R.b.	Naziv lijeka	Proizvođač	INN	Oblik	Jačina	Pakovanje	Način izdavanja	Broj dozvole	Datum rješenja	Važi do
1	RANOBEL	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	ranitidin	film tableta	150 mg/1 tableta	1 staklena bočica sa 60 film tableta u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5731/18	04.01.2019	15.01.2024
2	OMEPRAZID	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	omeprazol	gastrorezistentna kapsula, tvrda	20 mg/1 kapsula	14 kapsula, tvrdih (2 Al/Al blistera po 7 kapsula, tvrdih), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5726/18	04.01.2019	15.01.2024
3	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	rastvor za injekciju	8 mg/4 mL	5 staklenih ampula po 4 ml rastvora za injekciju (1 PVC blister), u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4050/18	04.01.2019	21.11.2023
4	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	rastvor za injekciju	4 mg/2 mL	5 staklenih ampula po 2 ml rastvora za injekciju (1 PVC blister), u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4049/18	04.01.2019	21.11.2023
5	KOGENATE Bayer 500 IU	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	faktor koagulacije VIII, rekombinantni	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju	500 i.j./1 viala	1 bočica saBio-Set uređajem sa praškom, 1 špirca sa 2,5 ml vode za injekciju, 1 adapter za bočicu, 1 venipunkturni set, 2 sterilna alkoholna tufera, 2 suha tufera i 2 flastera	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4933/18	29.01.2019	19.12.2023
6	FERRUM LEK 100 mg	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	tableta za žvakanje	100 mg/1 tableta	30 tableta za žvakanje (3 Al/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4270/18	31.01.2019	19.03.2024
7	FERRUM LEK 50 mg/5ml	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	sirup	50 mg/5 mL	1 staklena bočica sa 100 ml sirupa, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4496/18	31.01.2019	19.03.2024
8	FERRUM LEK 100 mg/2 ml	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	gvožđe III hidroksid kompleks sa dekstranom	rastvor za injekciju	100 mg/2 mL	5 staklenih ampula po 2 ml rastvora za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4495/18	31.01.2019	19.03.2024
9	ATENOLOL Pliva	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	atenolol	tableta	50 mg/1 tableta	30 tableta (3 PVC/PVDC/Al blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4136/18	22.01.2019	21.11.2023
10	BIPRESSO	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	bisoprolol	film tableta	2.5 mg/1 tableta	30 film tableta (3 Al/PVC/PVdC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2616/18	18.01.2019	10.10.2023

11	BIPRESSO	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	bisoprolol	film tableta	5 mg/1 tableta	30 film tableta (3 Al/PVC/PVdC blistera sa 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2598/18	18.01.2019	10.10.2023
12	LOTAR	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	losartan	film tableta	50 mg/1 tableta	30 film tableta (3 Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5061/18	18.01.2019	22.12.2023
13	LOTAR	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	losartan	film tableta	100 mg/1 tableta	30 film tableta (2 Al/PVC blistera po 15 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5060/18	18.01.2019	22.12.2023
14	YANIDA	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	valsartan	film tableta	160 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5171/18	11.01.2019	26.12.2023
15	YANIDA	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	valsartan	film tableta	80 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5170/18	11.01.2019	26.12.2023
16	YANIDA H	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid, valsartan	film tableta	80 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5169/18	29.01.2019	26.12.2023
17	YANIDA HL	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid, valsartan	film tableta	160 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5168/18	29.01.2019	26.12.2023
18	BIVACYN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	bacitracin, neomicin	mast	3500 i.j./1 g+ 500 i.j./1 g	30 g masti u aluminijskoj tubi, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4269/18	10.01.2019	19.03.2024
19	BETHAGEN	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	betametazon, gentamicin	krem	0.5 mg/1 g+ 1 mg/1 g	15 g kreme	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4876/18	16.01.2019	19.12.2023
20	MEDAZOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	metronidazol	vaginalna tableta	500 mg/1 tableta	10 vaginalnih tableta (1 PVC/Al blister) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6264/18	30.01.2019	26.02.2024
21	TOLDEX	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	tolterodin	kapsula s produženim oslobađanjem, tvrda	4 mg/1 kapsula	28 kapsula s produženim oslobađanjem, tvrdih (2 PVC/PE/PVDC/Al blistera po 14 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5621/18	22.01.2019	23.01.2024
22	EDICIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	vankomicin	prašak za rastvor za infuziju	1000 mg/1 boca	1 staklena bočica sa 1000 mg praška za rastvor za infuziju u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-10152/17	29.01.2019	22.09.2023
23	EDICIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	vankomicin	prašak za rastvor za infuziju	500 mg/1 boca	1 staklena bočica sa 500 mg praška za rastvor za infuziju u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-10151/17	29.01.2019	22.09.2023
24	PRIORIX-TETRA	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	kombinovana vakcina protiv morbila, parotitisa, rubeole i varičela, živa, atenuisana	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenom injekcionom špricu	3 Log10CCID50/0.5 mL+ 4,4 Log10CCID50/0.5 mL+ 3 Log10CCID50/0.5 mL+ 3,3 Log10PFU/0.5 mL	1 bočica sa praškom i 1 napunjeni injekcioni špric sa rastvaračem, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5278/18	16.01.2019	09.01.2024
25	CERVARIX	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	papilomavirus (humani tipovi 16, 18)	suspenzija za injekciju u napunjenoj šprici	20 µg/0.5 mL+ 20 µg/0.5 mL	1 napunjena šprica (PFS) sa 0,5 mL suspenzije	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-1531/18	25.01.2019	10.10.2023
26	VINORELSIN	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	vinorelbin	koncentrat za rastvor za infuziju	50 mg/5 mL	1 staklena bočica od 5 ml koncentrata za rastvor za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4613/18	23.01.2019	04.12.2023
27	DIFEN	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	diklofenak	želučano-otporna tableta	50 mg/1 tableta	20 želučanootpornih tableta (2 PVC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4522/18	21.01.2019	19.12.2023

28	CAFFETIN MENSTRUAL	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ibuprofen	film tableta	200 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al - blister sa 10 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5849/18	25.01.2019	30.01.2024
29	DEKSALGIN	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S., Turska	deksketoprofen	gel	12.5 mg/1 g	1 Al tuba sa 60 g gela, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5699/18	23.01.2019	14.01.2024
30	PARACETAMOL Replek Farm	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	paracetamol	tableta	500 mg/1 tableta	500 tableta (50 PVC/PVDC/Al blistera sa 10 tableta) u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5897/18	22.01.2019	22.01.2024
31	ADOLOR Kombi	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	kofein, paracetamol	tableta	500 mg/1 tableta+ 65 mg/1 tableta	20 tableta (2 PVC/Al blistera sa 10 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5895/18	28.01.2019	22.01.2024
32	RHINOSTOP	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	hlorfenamin, paracetamol, pseudoefedrin	sirup	101 mg/5 mL+ 20.2 mg/5 mL+ 1.01 mg/5 mL	staklena bočica sa 100 mL sirupa, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-1589/18	03.01.2019	22.09.2023
33	RHINOSTOP	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	hlorfenamin, paracetamol, pseudoefedrin	tableta	251 mg/1 tableta+ 61.2 mg/1 tableta+ 2.54 mg/1 tableta	20 tableta (2 PVC/Al - blistera po 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-1626/18	03.01.2019	22.09.2023
34	RHINOSTOP	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	hlorfenamin, paracetamol, pseudoefedrin	tableta	251 mg/1 tableta+ 61.2 mg/1 tableta+ 2.54 mg/1 tableta	10 tableta (1 PVC/Al - blister), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-1588/18	03.01.2019	22.09.2023
35	NEURONTIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	gabapentin	kapsula, tvrda	100 mg/1 kapsula	20 kapsula, tvrdih (2 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2697/18	08.01.2019	22.12.2023
36	NEURONTIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	gabapentin	kapsula, tvrda	300 mg/1 kapsula	50 kapsula, tvrdih (5 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2698/18	08.01.2019	22.12.2023
37	NEURONTIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	gabapentin	kapsula, tvrda	400 mg/1 kapsula	50 kapsula, tvrdih (5 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2699/18	08.01.2019	22.12.2023
38	ZYPREXA	ELI LILLY Export S.A, Švajcarska	olanzapin	obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 obloženih tableta (4 PVC/oPA/Al//Al - blistera po 7 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4826/18	30.01.2019	19.12.2023
39	ZYPREXA	ELI LILLY Export S.A, Švajcarska	olanzapin	obložena tableta	5 mg/1 tableta	28 obloženih tableta (4 PVC/oPA/Al//Al - blistera po 7 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4825/18	30.01.2019	19.12.2023
40	PROSPERA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	risperidon	filmom obložena tableta	1 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister po 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4281/18	22.01.2019	19.12.2023
41	PROSPERA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	risperidon	filmom obložena tableta	2 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister sa 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4282/18	22.01.2019	19.12.2023
42	PROSPERA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	risperidon	filmom obložena tableta	3 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister sa 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4283/18	22.01.2019	19.12.2023
43	PHEZAM	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	cinarizin, piracetam	kapsula, tvrda	400 mg/1 kapsula+ 25 mg/1 kapsula	60 kapsula, tvrdih (6 PVC/Al blistera po 10 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4965/18	30.01.2019	19.12.2023
44	MEDAZOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	metronidazol	tableta	250 mg/1 tableta	20 tableta u polipropilenskoj bočici, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6262/18	30.01.2019	26.02.2024
45	MEDAZOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	metronidazol	tableta	400 mg/1 tableta	20 tableta (2 PVC/Al blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6263/18	30.01.2019	26.02.2024

46	SEEBRI BREEZHALER	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	glikopironijum bromid	prašak za inhaliranje, tvrda kapsula	44 µg/1 doza	30 tvrdih kapsula i 1 inhalator (3 blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4745/18	16.01.2019	09.12.2023
47	BISOLEX	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	bromheksin	oralne kapi, otopina	2 mg/1 mL	30 ml oralnih kapi, otopine u staklenoj bočici sa nastavkom za kapanje, u kartonskoj kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-4138/18	10.01.2019	20.11.2023
48	LORATADIN Replek Farm	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	loratadin	tableta	10 mg/1 tableta	10 tableta (PVC/Al blister sa 10 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5894/18	28.01.2019	22.01.2024
49	EYLEA	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	aflibercept	otopina za injekciju	40 mg/1 mL	1 napunjen injekcioni špric sa 90 mikrolitara otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5116/18	18.01.2019	12.01.2024
50	EYLEA	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	aflibercept	otopina za injekciju	40 mg/1 mL	1 bočica sa 100 mikrolitara otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5115/18	18.01.2019	09.01.2024
51	PULCET	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	pantoprazol	gastroreziste ntna tableta	40 mg/1 tableta	14 gastrorezistentnih tableta (1 Al/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4974/18	14.02.2019	19.12.2023
52	PULCET	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	pantoprazol	gastroreziste ntna tableta	40 mg/1 tableta	28 gastrorezistentnih tableta (2 Al/Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4973/18	14.02.2019	19.12.2023
53	SALOFALK	EWOPHARMA AG, Švajcarska	mesalazin	gastroreziste ntna tableta	500 mg/1 tableta	100 gastrorezistentnih tableta (10 PVC/PDVC/Al - blister po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4811/18	01.02.2019	16.12.2023
54	SALOFALK	EWOPHARMA AG, Švajcarska	mesalazin	gastroreziste ntna tableta	500 mg/1 tableta	50 gastrorezistentnih tableta (5 PVC/PDVC/ Al - blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4810/18	01.02.2019	16.12.2023
55	MESALAZIN REPLEK FARM	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	mesalazin	film tableta	500 mg/1 tableta	50 film tableta (5 PVC/PVDC/Al blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7625/18	27.02.2019	20.03.2024
56	KREON 10000	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	pankreatin	gastroreziste ntna kapsula, tvrda	150 mg/1 kapsula	20 kapsula (2 Al/Al - blistera po 10 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6224/18	28.02.2019	06.02.2024
57	KREON 25000	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	pankreatin	gastroreziste ntna kapsula, tvrda	300 mg/1 kapsula	50 kapsula (plastični HPDE - spremnik) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6223/18	28.02.2019	06.02.2024
58	KREON 40000	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	pankreatin	gastroreziste ntna kapsula, tvrda	400 mg/1 kapsula	50 gastrorezistentnih kapsula (plastični HPDE - spremnik) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6225/18	28.02.2019	06.02.2024
59	AMARYL	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	glimepirid	tableta	1 mg/1 tableta	30 tableta (1 PVC/Al - blister sa 30 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7279/18	04.02.2019	19.03.2024
60	AMARYL	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	glimepirid	tableta	3 mg/1 tableta	30 tableta (2 PVC/Al - blistera po 15 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7280/18	04.02.2019	19.03.2024
61	AMARYL	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	glimepirid	tableta	2 mg/1 tableta	30 tableta (2 PVC/Al - blistera po 15 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7278/18	04.02.2019	19.03.2024
62	CALCIUM LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	kalcijum	šumeća tableta	500 mg/1 tableta	polipropilenska bočica (polietilenski zatvarač i sredstvo za sušenje) sa 20 šumećih tableta u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-9527/17	18.02.2019	09.10.2023
63	ASK Lek	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	acetilsalicilna kiselina	tableta	100 mg/1 tableta	100 tableta (4 PVC/PVDC /Al - blister sa 25 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-9523/17	19.02.2019	16.09.2023

64	MONOZID 25	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid	tableta	25 mg/1 tableta	30 tableta (1 PVC/Al blister sa 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3121/18	26.02.2019	23.10.2023
65	CORONIS	BILIM ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	karvedilol	tableta	6,25 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/PVC/PVDC blistera po 14 tableta)	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5480/18	08.02.2019	15.01.2024
66	CORONIS	BILIM ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	karvedilol	tableta	12,5 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/PVC/PVDC blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5479/18	08.02.2019	15.01.2024
67	CORDIPIN Retard	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	nifedipin	tableta s produljenim oslobađanjem	20 mg/1 tableta	30 tableta s produljenim oslobađanjem (2 Al/PVC/PVDC blistera po 15 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5834/18	27.02.2019	05.02.2024
68	ULTROX	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	rosuvastatin	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2Al-Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5129/18	07.02.2019	25.12.2023
69	ULTROX	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	rosuvastatin	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 Al-Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5208/18	07.02.2019	25.12.2023
70	OXYCORT	TARCHOMIŃSKIE ZAKŁADY FARMACEUTYCZNE "POLFA" SPÓŁKA AKCYJNA, Poljska	hidrokortizon, oksitetraciklin	sprej za kožu, suspenzija	9.3 mg/1 g+ 3.1 mg/1 g	32,25 g spreja za kožu, suspenzije u aluminijskom spremniku pod pritiskom s raspršivačem i PP zatvaračem, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4862/17	04.02.2019	21.01.2023
71	LOMEXIN	RECORDATI Industria Chimica & Farmaceutica S.p.A, Italija	fentikonazol	vaginalna kapsula, meka	600 mg/1 vagitorija	Al PVC/PVdC blister, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3318/18	06.02.2019	04.11.2023
72	AMOXIBOS	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	amoksicilin	kapsula, tvrda	500 mg/1 kapsula	16 kapsula, tvrdih (2 PVC/PVDC/Al blistera po 8 kapsula)	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5273/18	21.02.2019	20.01.2024
73	XORIMAX	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	cefuroksim	obložena tableta	250 mg/1 tableta	10 obloženih tableta (1 Alu/Alu blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10237/17	14.02.2019	10.10.2023
74	XORIMAX	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	cefuroksim	obložena tableta	500 mg/1 tableta	10 obloženih tableta (1Alu/Alu blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10238/17	14.02.2019	10.10.2023
75	LINCOCIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	linkomicin	kapsula, tvrda	500 mg/1 kapsula	12 kapsula, tvrdih (1 Al/PVC blister sa 12 kapsula, tvrdih), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4099/18	20.02.2019	02.12.2023
76	BRAMITOB	CHIESI FARMACEUTICI S.p.A, Italija	tobramicin	rastvor za raspršivanje	300 mg/4 mL	56 jednodoznih polietilenskih spremnika(14x4) sa po 4 ml rastvora za raspršivanje(po 4 spremnika u zaštitnoj vrećici), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6132/18	19.02.2019	30.01.2024
77	CIFLOXINAL	PRO.MED.CS Praha a.s, Češka Republika	ciprofloksacin	film tableta	500 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2900/18	15.02.2019	24.10.2023
78	CIPROFLOKSACIN Replek Farm	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	ciprofloksacin	film tableta	500 mg/1 tableta	10 film tableta (PVC-PVDC/Al folija-blister sa 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5898/18	26.02.2019	22.01.2024
79	TAVANIC	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	levofloksacin	film tableta	500 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3315/18	13.02.2019	03.11.2023
80	TAVANIC	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	levofloksacin	film tableta	250 mg/1 tableta	10 film tableta (PVC/Al blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3316/18	13.02.2019	03.11.2023
81	TAVANIC	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	levofloksacin	rastvor za infuziju	5 mg/1 mL	100 ml rastvora za infuziju u staklenoj bočici, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-3317/18	13.02.2019	03.11.2023

82	ECALTA	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	anidulafungin	prašak za koncentrat za otopinu za infuziju	100 mg/1 boca	1 staklena bočica sa praškom za koncentrat za otopinu za infuziju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-3926/18	28.02.2019	18.11.2023
83	NIMENRIX	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	meningokokus A, C, Y, W-135, četverovalentni prečišćeni polisaharidni antigen konjugovani	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenoj šprici	5 µg/0.5 mL+ 5 µg/0.5 mL+ 5 µg/0.5 mL+ 5 µg/0.5 mL	1 bočica s liofiliziranim praškom i 1 napunjena šprica sa rastvaračem (1 doza) u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-7181/18	15.02.2019	12.03.2024
84	INFANRIX IPV + Hib	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	vakcina protiv difterije, hemofilus influence B, pertusisa, poliomijelitisa, tetanusa	prašak i suspenzija za suspenziju za injekciju	≥ 30 i.j./0.5 mL+ ≥ 40 i.j./0.5 mL+ 25 µg/0.5 mL+ 25 µg/0.5 mL+ 8 µg/0.5 mL+ 40 AgU/0.5 mL+ 8 AgU/0.5 mL+ 32 AgU/0.5 mL+ 10 µg/0.5 mL	1 napunjena šprica (PFS) i 1 staklena bočica praška	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-2134/18	22.02.2019	22.09.2023
85	PEGASYS	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	peginterferon alfa-2a	rastvor za injekciju u napunjenom špricu	180 µg/0.5 mL	1 napunjena šprica sa 0,5 ml rastvora za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4798/18	19.02.2019	22.12.2023
86	COPAXONE	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	glatiramer acetat	otopina za injekciju u napunjenoj štrcaljki	20 mg/1 mL	28 napunjenih štrcaljki sa iglom, sa po 1 ml otopine za injekciju (4 blistera po 7 napunjenih štrcaljki), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5686/18	21.02.2019	16.01.2024
87	GRIPPOSTAD topli napitak	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	paracetamol	prašak za oralni rastvor	600 mg/1 kesica	5 kesica (5 Al - kesica sa po 5 g praška za oralni rastvor), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-7516/18	08.02.2019	19.03.2024
88	LEKADOL plus C	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	askorbinska kiselina, paracetamol	granule za oralni rastvor	500 mg/5 g+ 300 mg/5 g	10 PAP/PE/Al/ PE - vrećica sa po 5 g granula za oralni rastvor, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-921/18	19.02.2019	22.12.2023
89	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	5 mg/1 tableta	10 film tableta (1 Al/PVC blister po 10 tableta) u kutiji.	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5064/18	07.02.2019	22.12.2023
90	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	5 mg/1 tableta	20 film tableta (2 Al/PVC blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5066/18	07.02.2019	22.12.2023
91	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	10 mg/1 tableta	10 film tableta (1 Al/PVC blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5067/18	07.02.2019	22.12.2023
92	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	10 mg/1 tableta	20 film tableta (2 Al/PVC blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5065/18	07.02.2019	22.12.2023
93	ARICEPT	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	filmom obložena tableta	5 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 PVC/Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-8926/16	04.02.2019	25.07.2022
94	ARICEPT	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 PVC/Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-8951/16	04.02.2019	25.07.2022
95	ARICEPT EVESS	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	oralna disperzibilna tableta	5 mg/1 tableta	28 oralnih disperzibilnih tableta (2 PVC/PVdC/PE/PVdC/PVC/Al - blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-1273/17	05.02.2019	22.10.2022

96	ARICEPT EVESS	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	oralna disperzibilna tableta	10 mg/1 tableta	28 oralnih disperzibilnih tableta (2 PVC/PVdC/PE/PVdC/PVC/Al - blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-1274/17	05.02.2019	22.10.2022
97	THERAFLU Max plus C	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	askorbinska kiselina, fenilefrin, paracetamol	prašak za oralni rastvor	1000 mg/1 kesica+ 40 mg/1 kesica+ 10 mg/1 kesica	5 kesica po 6,427 g praška za oralni rastvor (laminirane kesice - papir/PE/Al/PE), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-2138/18	07.02.2019	24.10.2023
98	THERAFLU Max plus C	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	askorbinska kiselina, fenilefrin, paracetamol	prašak za oralni rastvor	10 mg/1 kesica+ 40 mg/1 kesica+ 1000 mg/1 kesica	10 kesica (laminirane kesice - papir/PE/Al/PE sa 6,427 g praška za oralni rastvor), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-2139/18	07.02.2019	28.08.2024
99	ZESPIRA	BILIM ILAC SANAYII VE TICARET A.S., Turska	montelukast	film tableta	10 mg/1 tableta	28 film tableta (2 Al/Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3957/18	11.02.2019	21.11.2023
100	BISOLEX	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	bromheksin	sirup	4 mg/5 mL	200 ml sirupa u bočici i plastična odmjerna kašičica od 5 ml u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-4137/18	01.02.2019	20.11.2023
101	LORDES	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	desloratadin	sirup	2.5 mg/5 mL	1 staklena bočica sa 60 ml sirupa u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4754/18	11.02.2019	05.12.2023
102	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	film tableta	4 mg/1 tableta	10 film tableta (1 AL/PVC blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5814/18	11.03.2019	30.01.2024
103	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	film tableta	8 mg/1 tableta	10 film tableta (1 AL/VC blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5813/18	11.03.2019	30.01.2024
104	CARSIL	SOPHARMA AD, Bugarska	silimarin	kapsula, tvrda	90 mg/1 kapsula	30 kapsula, tvrdih (5 PVC/Al blistera sa po 6 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6612/18	18.03.2019	23.02.2024
105	LYXUMIA	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	liksisenatid	rastvor za injekciju u napunjenom penu	10 µg/0.2 mL+ 20 µg/0.2 mL	1 zeleni napunjeni pen sa po 3 ml rastvora za injekciju (po 14 doza od 10 µg) i 1 ljubičasti napunjeni pen sa po 3 ml rastvora za injekciju (po 14 doza od 20 µg), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6343/18	28.03.2019	12.02.2024
106	LYXUMIA	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	liksisenatid	rastvor za injekciju u napunjenom penu	20 µg/0.2 mL	2 ljubičasta napunjena pena po 3 ml rastvora za injekciju (sa 14 doza od 20 µg), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6342/18	28.03.2019	12.02.2024
107	LYXUMIA	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	liksisenatid	rastvor za injekciju u napunjenom penu	10 µg/0.2 mL	1 zeleni napunjeni pen sa 3 ml rastvora za injekciju (14 doza od 10 µg), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6341/18	28.03.2019	12.02.2024
108	XARELTO (▼)	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	rivaroksaban	film tableta	10 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PP/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5993/18	08.03.2019	02.02.2024
109	REFERUM	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	sirup	100 mg/5 mL	100 ml sirupa u staklenoj boci, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7626/18	12.03.2019	20.03.2024
110	REFERUM	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	sirup	50 mg/5 mL	100 ml sirupa u staklenoj boci, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7629/18	12.03.2019	20.03.2024
111	CAPD/DPCA 18 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.1838 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 46.75 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6529/18	06.03.2019	03.02.2024

112	CAPD/DPCA 19 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.1838 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 25 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6530/18	06.03.2019	03.02.2024
113	CAPD/DPCA 2 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.2573 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 16.5 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6525/18	06.03.2019	03.02.2024
114	CAPD/DPCA 3 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.2573 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 46.75 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6526/18	06.03.2019	03.02.2024
115	CAPD/DPCA 4 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.2573 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 25 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6527/18	06.03.2019	03.02.2024
116	AMIODARON FARMAVITA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	amiodaron	tableta	200 mg/1 tableta	60 tableta (4 PVC/Al blistera sa 15 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6090/18	21.03.2019	19.03.2024
117	ORMIDOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo	atenolol	filmom obložena tableta	50 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (1 PVC/PVDC/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4167/18	13.03.2019	22.12.2023
118	MILENOL	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	karvedilol	tableta	12.5 mg/1 tableta	28 tableta (2 PVC/PVDC/Al blistera sa po 14 tableta) u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6289/18	11.03.2019	24.02.2024
119	MILENOL	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	karvedilol	tableta	25 mg/1 tableta	28 tableta (2 PVC/PVDC/Al blistera sa po 14 tableta) u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6290/18	11.03.2019	24.02.2024
120	LERCANIL 10	BERLIN-CHEMIE AG, Njemačka	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/Al blistera po 14 film tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3941/18	11.03.2019	20.11.2023
121	LERCANIL 10	BERLIN-CHEMIE AG, Njemačka	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	60 film tableta (4 PVC/Al blistera po 15 film tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3942/18	11.03.2019	20.11.2023
122	LERCANIL 10	BERLIN-CHEMIE AG, Njemačka	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	90 film tableta (9 PVC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3943/18	11.03.2019	20.11.2023
123	ANGIOTEC	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	enalapril	tableta	10 mg/1 tableta	30 tableta (1Al/PVC blister po 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4169/18	18.03.2019	21.11.2023
124	ANGIOTEC	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	enalapril	tableta	20 mg/1 tableta	30 tableta (1 Al/PVC blister po 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4170/18	18.03.2019	21.11.2023
125	ANGIOTEC	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	enalapril	tableta	5 mg/1 tableta	30 tableta (1Al/PVC blister po 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4168/18	18.03.2019	21.11.2023
126	KONVERIL plus	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	enalapril, hidrohlorotiazid	tableta	20 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	20 tableta (2 Al-Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5698/18	18.03.2019	15.01.2024
127	IRUZID 10	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid, lizinopril	tableta	10 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	30 tableta (1 Al/PVC/PVDC blister) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6089/18	11.03.2019	19.03.2024

128	SYNOPEN	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	hloropiramin	mast	10 mg/1 g	1 Al tuba sa 20 g masti, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6234/18	25.03.2019	06.02.2024
129	UTROGESTAN	BESINS HEALTHCARE (HONG-KONG) LIMITED, Kina	progesteron	kapsula, meka	100 mg/1 kapsula	30 kapsula, mekih (2 PVC/Al blistera po 15 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5437/18	26.03.2019	09.01.2024
130	DIANE 35	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	ciproteron, etinilestradiol	obložena tableta	2 mg/1 tableta+ 0.035 mg/1 tableta	21 obložena tableta (1 PVC/Al - blister) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7366/18	14.03.2019	19.03.2024
131	DIANE 35	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	ciproteron, etinilestradiol	obložena tableta	2 mg/1 tableta+ 0.035 mg/1 tableta	63 obložene tablete (3 PVC/Al - blistera po 21 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7367/18	14.03.2019	19.03.2023
132	AMPIBOS	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	ampicilin	kapsula, tvrda	500 mg/1 kapsula	16 kapsula, tvrdih (2 PVC/PVdC/Al blistera po 8 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6605/18	01.03.2019	25.02.2024
133	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	400 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (3 PVC/PE/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4023/18	06.03.2019	03.12.2023
134	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	400 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (3 PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4022/18	06.03.2019	03.12.2023
135	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta(12 PVC/PE/PVDC blistera po10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4021/18	06.03.2019	03.12.2023
136	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta (12 PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4020/18	06.03.2019	03.12.2023
137	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4018/18	06.03.2019	03.12.2023
138	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PE/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4019/18	06.03.2019	03.12.2023
139	VOTUBIA	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	everolimus	tableta	10 mg/1 tableta	30 tableta (3 Al/poliamid/Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5272/18	08.03.2019	29.12.2023

140	VOTUBIA	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	everolimus	tableta	5 mg/1 tableta	30 tableta (3 Al/poliamid/Al/PVC blistera po 10 tableta)	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5271/18	08.03.2019	29.12.2023
141	VOTUBIA	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	everolimus	tableta	2.5 mg/1 tableta	30 tableta (3 blistera po 10 tableta) u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5270/18	08.03.2019	29.12.2023
142	XALKORI (▼)	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	crizotinib	kapsula, tvrda	200 mg/1 kapsula	60 kapsula, tvrdih (6 PVC blistera po 10 kapsula), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-8305/18	29.03.2019	19.06.2024
143	XALKORI	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	crizotinib	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	60 kapsula, tvrdih (6 PVC blistera po 10 kapsula), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-8306/18	29.03.2019	19.06.2024
144	DEKSALGIN	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	deksketoprofen	film tableta	25 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/PE/PVDC/AI blister neprozirni sa 10 film tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5704/18	25.03.2019	14.01.2024
145	ALOPURINOL FARMAVITA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	alopurinol	tableta	100 mg/1 tableta	100 tableta (1 PVC bočica) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6141/18	21.03.2019	26.02.2024
146	FOSAMAX T	MERCK SHARP & DOHME BV, Nizozemska	alendronska kiselina	tableta	70 mg/1 tableta	4 tablete (1 Al/Al blister sa 4 tablete) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-8226/18	21.03.2019	26.04.2024
147	TRAMADOL LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	tramadol	tableta s modificiranim oslobađanjem	100 mg/1 tableta	20 tableta sa modifciranim oslobađanjem (2 PP/Al - blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-9451/17	13.03.2019	01.07.2023
148	TRAMADOL LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	tramadol	tableta s modificiranim oslobađanjem	100 mg/1 tableta	10 tableta sa modificiranim oslobađanjem (1 PP/Al- blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-9450/17	13.03.2019	01.07.2023
149	PANADOL BABY	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	paracetamol	oralna suspenzija	120 mg/5 mL	100 ml oralne suspenzije	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6119/18	07.03.2019	30.01.2024
150	HELEX SR	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	alprazolam	tableta sa produženim oslobađanjem	0.5 mg/1 tableta	30 tableta sa produženim oslobađanjem (3 OPA/Al/PVC blistera po 10 tableta),u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10036/17	15.03.2019	29.07.2023
151	HELEX SR	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	alprazolam	tableta sa produženim oslobađanjem	1 mg/1 tableta	30 tableta sa produženim oslobađanjem (3 OPA/Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10081/17	15.03.2019	29.07.2023
152	HELEX SR	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	alprazolam	tableta sa produženim oslobađanjem	2 mg/1 tableta	30 tableta sa produženim oslobađanjem (3 OPA/Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10082/17	15.03.2019	29.07.2023
153	PULMOZYME	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	dornaza alfa	rastvor za raspršivanje	1 mg/1 mL	2,5 ml otopine u plastičnoj (polietilen) ampuli, 6 ampula u zaštitnoj foliji, u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3305/18	06.03.2019	20.11.2023

154	SYNOPEN	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	hloropiramin	otopina za injekciju	20 mg/2 mL	10 ampula po 2 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6233/18	25.03.2019	06.02.2024
155	PATAMIN	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	olopatadin	kapi za oči, rastvor	1 mg/1 mL	1 PE bočica sa 5 ml kapi za oči, rastvora, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6287/18	14.03.2019	25.02.2024

Ukupan broj lijekova kojima je izvršena obnova dozvole za stavljanje lijekova u promet u Bosni i Hercegovini od 01. siječnja do 31. ožujka 2019. godine je 155.

Broj 10-02.3-4216/19
28. kolovoza 2019. godine
Banja Luka

Ravnatelj
Dr. **Aleksandar Zolak**, v. r.

На основу члана 122, а у складу са чланом 77. Закона о лијековима и медицинским средствима ("Службени гласник БиХ", број 58/08), Агенција за лијекове и медицинска средства Босне и Херцеговине објављује

СПИСАК
ЛИЈЕКОВА КОЈИМА ЈЕ ИЗДАТА ДОЗВОЛА (У ОБНОВЉЕНОМ ПОСТУПКУ) ЗА СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ НА ТРЖИШТЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

У периоду од 01. јануара 2019. до 31. марта 2019. године издате су Дозволе за обнову дозволе у Регистру сљедећих лијекова:

Р.б.	Назив лијека	Произвођач	ИНН	Облик	Јачина	Паковање	Начин издавања	Број дозволе	Датум рјешења	Важи до
1	RANOBEL	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	ranitidin	film tableta	150 mg/1 tableta	1 staklena bočica sa 60 film tableta u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5731/18	04.01.2019	15.01.2024
2	OMEPRAZID	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	omeprazol	gastrorezistentna kapsula, tvrda	20 mg/1 kapsula	14 kapsula, tvrdih (2 Al/Al blistera po 7 kapsula, tvrdih), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5726/18	04.01.2019	15.01.2024
3	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	rastvor za injekciju	8 mg/4 mL	5 staklenih ampula po 4 ml rastvora za injekciju (1 PVC blister), u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4050/18	04.01.2019	21.11.2023
4	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	rastvor za injekciju	4 mg/2 mL	5 staklenih ampula po 2 ml rastvora za injekciju (1 PVC blister), u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4049/18	04.01.2019	21.11.2023
5	KOGENATE Bayer 500 IU	BAYER AKTIENGESELL-SCHAFT, Njemačka	faktor koagulacije VIII, rekombinantni	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju	500 i.j./1 viala	1 bočica saBio-Set uređajem sa praškom, 1 špirca sa 2,5 ml vode za injekciju, 1 adapter za bočicu, 1 venipunkturni set, 2 sterilna alkoholna tufera, 2 suha tufera i 2 flastera	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4933/18	29.01.2019	19.12.2023
6	FERRUM LEK 100 mg	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	tableta za žvakanje	100 mg/1 tableta	30 tableta za žvakanje (3 Al/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4270/18	31.01.2019	19.03.2024
7	FERRUM LEK 50 mg/5ml	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	sirup	50 mg/5 mL	1 staklena bočica sa 100 ml sirupa, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4496/18	31.01.2019	19.03.2024
8	FERRUM LEK 100 mg/2 ml	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	gvožđe III hidroksid kompleks sa dekstranom	rastvor za injekciju	100 mg/2 mL	5 staklenih ampula po 2 ml rastvora za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4495/18	31.01.2019	19.03.2024
9	ATENOLOL Pliva	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	atenolol	tableta	50 mg/1 tableta	30 tableta (3 PVC/PVDC/Al blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4136/18	22.01.2019	21.11.2023
10	BIPRESSO	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	bisoprolol	film tableta	2.5 mg/1 tableta	30 film tableta (3 Al/PVC/PVdC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2616/18	18.01.2019	10.10.2023

11	BIPRESSO	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	bisoprolol	film tableta	5 mg/1 tableta	30 film tableta (3 Al/PVC/PVdC blistera sa 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2598/18	18.01.2019	10.10.2023
12	LOTAR	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	losartan	film tableta	50 mg/1 tableta	30 film tableta (3 Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5061/18	18.01.2019	22.12.2023
13	LOTAR	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	losartan	film tableta	100 mg/1 tableta	30 film tableta (2 Al/PVC blistera po 15 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5060/18	18.01.2019	22.12.2023
14	YANIDA	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	valsartan	film tableta	160 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5171/18	11.01.2019	26.12.2023
15	YANIDA	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	valsartan	film tableta	80 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5170/18	11.01.2019	26.12.2023
16	YANIDA H	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid, valsartan	film tableta	80 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5169/18	29.01.2019	26.12.2023
17	YANIDA HL	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid, valsartan	film tableta	160 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/PVdC-Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5168/18	29.01.2019	26.12.2023
18	BIVACYN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	bacitracin, neomicin	mast	3500 i.j./1 g+ 500 i.j./1 g	30 g masti u aluminijskoj tubi, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4269/18	10.01.2019	19.03.2024
19	BETHAGEN	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	betametazon, gentamicin	krem	0.5 mg/1 g+ 1 mg/1 g	15 g kreme	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4876/18	16.01.2019	19.12.2023
20	MEDAZOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	metronidazol	vaginalna tableta	500 mg/1 tableta	10 vaginalnih tableta (1 PVC/Al blister) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6264/18	30.01.2019	26.02.2024
21	TOLDEX	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	tolterodin	kapsula s produženim oslobađanjem, tvrda	4 mg/1 kapsula	28 kapsula s produženim oslobađanjem, tvrdih (2 PVC/PE/PVDC/Al blistera po 14 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5621/18	22.01.2019	23.01.2024
22	EDICIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	vankomicin	prašak za rastvor za infuziju	1000 mg/1 boca	1 staklena bočica sa 1000 mg praška za rastvor za infuziju u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-10152/17	29.01.2019	22.09.2023
23	EDICIN	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	vankomicin	prašak za rastvor za infuziju	500 mg/1 boca	1 staklena bočica sa 500 mg praška za rastvor za infuziju u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-10151/17	29.01.2019	22.09.2023
24	PRIORIX-TETRA	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	kombinovana vakcina protiv morbila, parotitisa, rubeole i varičela, živa, atenuisana	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenom injekcionom špricu	3 Log10CCID50/0.5 mL+ 4,4 Log10CCID50/0.5 mL+ 3 Log10CCID50/0.5 mL+ 3,3 Log10PFU/0.5 mL	1 bočica sa praškom i 1 napunjeni injekcioni špric sa rastvaračem, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5278/18	16.01.2019	09.01.2024
25	CERVARIX	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	papilomavirus (humani tipovi 16, 18)	suspenzija za injekciju u napunjenoj šprici	20 µg/0.5 mL+ 20 µg/0.5 mL	1 napunjena šprica (PFS) sa 0,5 mL suspenzije	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-1531/18	25.01.2019	10.10.2023
26	VINORELSIN	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	vinorelbin	koncentrat za rastvor za infuziju	50 mg/5 mL	1 staklena bočica od 5 ml koncentrata za rastvor za infuziju, u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4613/18	23.01.2019	04.12.2023

27	DIFEN	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	diklofenak	želučanootpornа tableta	50 mg/1 tableta	20 želučanootpornih tableta (2 PVC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4522/18	21.01.2019	19.12.2023
28	CAFFETIN MENSTRUAL	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ibuprofen	film tableta	200 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al - blister sa 10 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5849/18	25.01.2019	30.01.2024
29	DEKSALGIN	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S., Turska	deksketoprofen	gel	12.5 mg/1 g	1 Al tuba sa 60 g gela, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5699/18	23.01.2019	14.01.2024
30	PARACETAMOL Replek Farm	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	paracetamol	tableta	500 mg/1 tableta	500 tableta (50 PVC/PVDC/Al blistera sa 10 tableta) u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5897/18	22.01.2019	22.01.2024
31	ADOLOR Kombi	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	kofein, paracetamol	tableta	500 mg/1 tableta+ 65 mg/1 tableta	20 tableta (2 PVC/Al blistera sa 10 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5895/18	28.01.2019	22.01.2024
32	RHINOSTOP	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	hlorfenamin, paracetamol, pseudoefedrin	sirup	101 mg/5 mL+ 20.2 mg/5 mL+ 1.01 mg/5 mL	staklena bočica sa 100 mL sirupa, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-1589/18	03.01.2019	22.09.2023
33	RHINOSTOP	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	hlorfenamin, paracetamol, pseudoefedrin	tableta	251 mg/1 tableta+ 61.2 mg/1 tableta+ 2.54 mg/1 tableta	20 tableta (2 PVC/Al - blistera po 10 tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-1626/18	03.01.2019	22.09.2023
34	RHINOSTOP	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	hlorfenamin, paracetamol, pseudoefedrin	tableta	251 mg/1 tableta+ 61.2 mg/1 tableta+ 2.54 mg/1 tableta	10 tableta (1 PVC/Al - blister), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-1588/18	03.01.2019	22.09.2023
35	NEURONTIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	gabapentin	kapsula, tvrda	100 mg/1 kapsula	20 kapsula, tvrdih (2 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2697/18	08.01.2019	22.12.2023
36	NEURONTIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	gabapentin	kapsula, tvrda	300 mg/1 kapsula	50 kapsula, tvrdih (5 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2698/18	08.01.2019	22.12.2023
37	NEURONTIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	gabapentin	kapsula, tvrda	400 mg/1 kapsula	50 kapsula, tvrdih (5 PVC/PVDC/Al blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2699/18	08.01.2019	22.12.2023
38	ZYPREXA	ELI LILLY Export S.A, Švajcarska	olanzapin	obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 obloženih tableta (4 PVC/oPA/Al//Al - blistera po 7 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4826/18	30.01.2019	19.12.2023
39	ZYPREXA	ELI LILLY Export S.A, Švajcarska	olanzapin	obložena tableta	5 mg/1 tableta	28 obloženih tableta (4 PVC/oPA/Al//Al - blistera po 7 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4825/18	30.01.2019	19.12.2023
40	PROSPERA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	risperidon	filmom obložena tableta	1 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister po 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4281/18	22.01.2019	19.12.2023
41	PROSPERA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	risperidon	filmom obložena tableta	2 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister sa 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4282/18	22.01.2019	19.12.2023
42	PROSPERA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	risperidon	filmom obložena tableta	3 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister sa 20 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4283/18	22.01.2019	19.12.2023
43	PHEZAM	ACTAVIS Group PTC ehf, Island	cinarizin, piracetam	kapsula, tvrda	400 mg/1 kapsula+ 25 mg/1 kapsula	60 kapsula, tvrdih (6 PVC/Al blistera po 10 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4965/18	30.01.2019	19.12.2023
44	MEDAZOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	metronidazol	tableta	250 mg/1 tableta	20 tableta u polipropilenskoj bočici, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6262/18	30.01.2019	26.02.2024

45	MEDAZOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	metronidazol	tableta	400 mg/1 tableta	20 tableta (2 PVC/Al blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6263/18	30.01.2019	26.02.2024
46	SEEBRI BREEZHALER	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	glikopironijum bromid	prašak za inhaliranje, tvrda kapsula	44 µg/1 doza	30 tvrdih kapsula i 1 inhalator (3 blistera po 10 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4745/18	16.01.2019	09.12.2023
47	BISOLEX	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	bromheksin	oralne kapi, otopina	2 mg/1 mL	30 ml oralnih kapi, otopine u staklenoj bočici sa nastavkom za kapanje, u kartonskoj kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-4138/18	10.01.2019	20.11.2023
48	LORATADIN Replek Farm	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	loratadin	tableta	10 mg/1 tableta	10 tableta (PVC/Al blister sa 10 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5894/18	28.01.2019	22.01.2024
49	EYLEA	BAYER AKTIENGESELL-SCHAFT, Njemačka	aflibercept	otopina za injekciju	40 mg/1 mL	1 napunjen injekcioni špric sa 90 mikrolitara otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5116/18	18.01.2019	12.01.2024
50	EYLEA	BAYER AKTIENGESELL-SCHAFT, Njemačka	aflibercept	otopina za injekciju	40 mg/1 mL	1 bočica sa 100 mikrolitara otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-5115/18	18.01.2019	09.01.2024
51	PULCET	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	pantoprazol	gastrorezi-stentna tableta	40 mg/1 tableta	14 gastrorezistentnih tableta (1 Al/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4974/18	14.02.2019	19.12.2023
52	PULCET	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	pantoprazol	gastrorezi-stentna tableta	40 mg/1 tableta	28 gastrorezistentnih tableta (2 Al/Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4973/18	14.02.2019	19.12.2023
53	SALOFALK	EWOPHARMA AG, Švajcarska	mesalazin	gastrorezi-stentna tableta	500 mg/1 tableta	100 gastrorezistentnih tableta (10 PVC/PDVC/Al - blister po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4811/18	01.02.2019	16.12.2023
54	SALOFALK	EWOPHARMA AG, Švajcarska	mesalazin	gastrorezi-stentna tableta	500 mg/1 tableta	50 gastrorezistentnih tableta (5 PVC/PDVC/ Al - blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4810/18	01.02.2019	16.12.2023
55	MESALAZIN REPLEK FARM	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	mesalazin	film tableta	500 mg/1 tableta	50 film tableta (5 PVC/PVDC/Al blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7625/18	27.02.2019	20.03.2024
56	KREON 10000	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	pankreatin	gastrorezi-stentna kapsula, tvrda	150 mg/1 kapsula	20 kapsula (2 Al/Al - blistera po 10 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6224/18	28.02.2019	06.02.2024
57	KREON 25000	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	pankreatin	gastrorezi-stentna kapsula, tvrda	300 mg/1 kapsula	50 kapsula (plastični HPDE - spremnik) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6223/18	28.02.2019	06.02.2024
58	KREON 40000	BGP PRODUCTS OPERATIONS GmbH, Švajcarska	pankreatin	gastrorezi-stentna kapsula, tvrda	400 mg/1 kapsula	50 gastrorezistentnih kapsula (plastični HPDE - spremnik) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6225/18	28.02.2019	06.02.2024
59	AMARYL	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	glimepirid	tableta	1 mg/1 tableta	30 tableta (1 PVC/Al - blister sa 30 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7279/18	04.02.2019	19.03.2024
60	AMARYL	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	glimepirid	tableta	3 mg/1 tableta	30 tableta (2 PVC/Al - blistera po 15 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7280/18	04.02.2019	19.03.2024
61	AMARYL	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	glimepirid	tableta	2 mg/1 tableta	30 tableta (2 PVC/Al - blistera po 15 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7278/18	04.02.2019	19.03.2024
62	CALCIUM LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	kalcijum	šumeća tableta	500 mg/1 tableta	polipropilenska bočica (polietilenski zatvarač i sredstvo za sušenje) sa 20 šumećih tableta u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-9527/17	18.02.2019	09.10.2023

63	ASK Lek	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	acetilsalicilna kiselina	tableta	100 mg/1 tableta	100 tableta (4 PVC/PVDC /AI - blister sa 25 tableta) u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-9523/17	19.02.2019	16.09.2023
64	MONOZID 25	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid	tableta	25 mg/1 tableta	30 tableta (1 PVC/Al blister sa 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3121/18	26.02.2019	23.10.2023
65	CORONIS	BILIM ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	karvedilol	tableta	6,25 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/PVC/PVDC blistera po 14 tableta)	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5480/18	08.02.2019	15.01.2024
66	CORONIS	BILIM ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	karvedilol	tableta	12,5 mg/1 tableta	28 tableta (2 Al/PVC/PVDC blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5479/18	08.02.2019	15.01.2024
67	CORDIPIN Retard	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	nifedipin	tableta s produljenim oslobađanjem	20 mg/1 tableta	30 tableta s produljenim oslobađanjem (2 Al/PVC/PVDC blistera po 15 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5834/18	27.02.2019	05.02.2024
68	ULTROX	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	rosuvastatin	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2Al-Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5129/18	07.02.2019	25.12.2023
69	ULTROX	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	rosuvastatin	filmom obložena tableta	20 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 Al-Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5208/18	07.02.2019	25.12.2023
70	OXYCORT	TARCHOMIŃSKIE ZAKŁADY FARMACEUTYCZNE "POLFA" SPÓŁKA AKCYJNA, Poljska	hidrokortizon, oksitetraciklin	sprej za kožu, suspenzija	9.3 mg/1 g+ 3.1 mg/1 g	32,25 g spreja za kožu, suspenzije u aluminijskom spremniku pod pritiskom s raspršivačem i PP zatvaračem, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4862/17	04.02.2019	21.01.2023
71	LOMEXIN	RECORDATI Industria Chimica & Farmaceutica S.p.A, Italija	fentikonazol	vaginalna kapsula, meka	600 mg/1 vagitorija	Al PVC/PVdC blister, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3318/18	06.02.2019	04.11.2023
72	AMOXIBOS	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	amoksicilin	kapsula, tvrda	500 mg/1 kapsula	16 kapsula, tvrdih (2 PVC/PVDC/Al blistera po 8 kapsula)	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5273/18	21.02.2019	20.01.2024
73	XORIMAX	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	cefuroksim	obložena tableta	250 mg/1 tableta	10 obloženih tableta (1 Alu/Alu blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10237/17	14.02.2019	10.10.2023
74	XORIMAX	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	cefuroksim	obložena tableta	500 mg/1 tableta	10 obloženih tableta (1Alu/Alu blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10238/17	14.02.2019	10.10.2023
75	LINCOCIN	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	linkomicin	kapsula, tvrda	500 mg/1 kapsula	12 kapsula, tvrdih (1 Al/PVC blister sa 12 kapsula, tvrdih), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4099/18	20.02.2019	02.12.2023
76	BRAMITOB	CHIESI FARMACEUTICI S.p.A, Italija	tobramicin	rastvor za raspršivanje	300 mg/4 mL	56 jednodoznih polietilenskih spremnika(14x4) sa po 4 ml rastvora za raspršivanje(po 4 spremnika u zaštitnoj vrećici), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6132/18	19.02.2019	30.01.2024
77	CIFLOXINAL	PRO.MED.CS Praha a.s, Češka Republika	ciprofloksacin	film tableta	500 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-2900/18	15.02.2019	24.10.2023
78	CIPROFLOKSACIN Replek Farm	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	ciprofloksacin	film tableta	500 mg/1 tableta	10 film tableta (PVC-PVDC/Al folija-blister sa 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5898/18	26.02.2019	22.01.2024
79	TAVANIC	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	levofloksacin	film tableta	500 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/Al blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3315/18	13.02.2019	03.11.2023
80	TAVANIC	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	levofloksacin	film tableta	250 mg/1 tableta	10 film tableta (PVC/Al blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3316/18	13.02.2019	03.11.2023

81	TAVANIC	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	levofloksacin	rastvor za infuziju	5 mg/1 mL	100 ml rastvora za infuziju u staklenoj bočici, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-3317/18	13.02.2019	03.11.2023
82	ECALTA	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	anidulafungin	prašak za koncentrat za otopinu za infuziju	100 mg/1 boca	1 staklena bočica sa praškom za koncentrat za otopinu za infuziju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-3926/18	28.02.2019	18.11.2023
83	NIMENRIX	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	meningokokus A, C, Y, W-135, četverovalentni prečišćeni polisaharidni antigen konjugovani	prašak i rastvarač za rastvor za injekciju u napunjenoj špricu	5 µg/0.5 mL+ 5 µg/0.5 mL+ 5 µg/0.5 mL+ 5 µg/0.5 mL	1 bočica s liofiliziranim praškom i 1 napunjena špirca sa rastvaračem (1 doza) u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-7181/18	15.02.2019	12.03.2024
84	INFANRIX IPV + Hib	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	vakcina protiv difterije, hemofilus influence B, pertusisa, poliomijelitisa, tetanusa	prašak i suspenzija za suspenziju za injekciju	≥ 30 i.j./0.5 mL+ ≥ 40 i.j./0.5 mL+ 25 µg/0.5 mL+ 25 µg/0.5 mL+ 8 µg/0.5 mL+ 40 AgU/0.5 mL+ 8 AgU/0.5 mL+ 32 AgU/0.5 mL+ 10 µg/0.5 mL	1 napunjena šprica (PFS) i 1 staklena bočica praška	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-2134/18	22.02.2019	22.09.2023
85	PEGASYS	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	peginterferon alfa-2a	rastvor za injekciju u napunjenom špricu	180 µg/0.5 mL	1 napunjena šprica sa 0,5 ml rastvora za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-4798/18	19.02.2019	22.12.2023
86	COPAXONE	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	glatiramer acetat	otopina za injekciju u napunjenoj štrcaljki	20 mg/1 mL	28 napunjenih štrcaljki sa iglom, sa po 1 ml otopine za injekciju (4 blistera po 7 napunjenih štrcaljki), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5686/18	21.02.2019	16.01.2024
87	GRIPPOSTAD topli napitak	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o. Banja Luka, Bosna i Hercegovina	paracetamol	prašak za oralni rastvor	600 mg/1 kesica	5 kesica (5 Al - kesica sa po 5 g praška za oralni rastvor), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-7516/18	08.02.2019	19.03.2024
88	LEKADOL plus C	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	askorbinska kiselina, paracetamol	granule za oralni rastvor	500 mg/5 g+ 300 mg/5 g	10 PAP/PE/Al/ PE - vrećica sa po 5 g granula za oralni rastvor, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-921/18	19.02.2019	22.12.2023
89	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	5 mg/1 tableta	10 film tableta (1 Al/PVC blister po 10 tableta) u kutiji.	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5064/18	07.02.2019	22.12.2023
90	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	5 mg/1 tableta	20 film tableta (2 Al/PVC blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5066/18	07.02.2019	22.12.2023
91	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	10 mg/1 tableta	10 film tableta (1 Al/PVC blister po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5067/18	07.02.2019	22.12.2023
92	LUNATA	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	zolpidem	film tableta	10 mg/1 tableta	20 film tableta (2 Al/PVC blistera po 10 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5065/18	07.02.2019	22.12.2023
93	ARICEPT	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	filmom obložena tableta	5 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 PVC/Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-8926/16	04.02.2019	25.07.2022
94	ARICEPT	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	filmom obložena tableta	10 mg/1 tableta	28 filmom obloženih tableta (2 PVC/Al blistera po 14 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-8951/16	04.02.2019	25.07.2022

95	ARICEPT EVESS	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	oralna disperzibilna tableta	5 mg/1 tableta	28 oralnih disperzibilnih tableta (2 PVC/PVdC/PE/PVdC/PVC/Al - blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-1273/17	05.02.2019	22.10.2022
96	ARICEPT EVESS	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	donepezil	oralna disperzibilna tableta	10 mg/1 tableta	28 oralnih disperzibilnih tableta (2 PVC/PVdC/PE/PVdC/PVC/Al - blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-1274/17	05.02.2019	22.10.2022
97	THERAFLU Max plus C	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	askorbinska kiselina, fenilefrin, paracetamol	prašak za oralni rastvor	1000 mg/1 kesica+ 40 mg/1 kesica+ 10 mg/1 kesica	5 kesica po 6,427 g praška za oralni rastvor (laminirane kesice - papir/PE/Al/PE), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-2138/18	07.02.2019	24.10.2023
98	THERAFLU Max plus C	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	askorbinska kiselina, fenilefrin, paracetamol	prašak za oralni rastvor	10 mg/1 kesica+ 40 mg/1 kesica+ 1000 mg/1 kesica	10 kesica (laminirane kesice - papir/PE/Al/PE sa 6,427 g praška za oralni rastvor), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-2139/18	07.02.2019	28.08.2024
99	ZESPIRA	BILIM ILAC SANAYII VE TICARET A.S., Turska	montelukast	film tableta	10 mg/1 tableta	28 film tableta (2 Al/Al blistera po 14 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3957/18	11.02.2019	21.11.2023
100	BISOLEX	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	bromheksin	sirup	4 mg/5 mL	200 ml sirupa u bočici i plastična odmjerna kašičica od 5 ml u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-4137/18	01.02.2019	20.11.2023
101	LORDES	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	desloratadin	sirup	2.5 mg/5 mL	1 staklena bočica sa 60 ml sirupa u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4754/18	11.02.2019	05.12.2023
102	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	film tableta	4 mg/1 tableta	10 film tableta (1 AL/PVC blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5814/18	11.03.2019	30.01.2024
103	ZYTRON	ALKALOID AD Skopje, Makedonija	ondansetron	film tableta	8 mg/1 tableta	10 film tableta (1 AL/VC blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5813/18	11.03.2019	30.01.2024
104	CARSIL	SOPHARMA AD, Bugarska	silimarin	kapsula, tvrda	90 mg/1 kapsula	30 kapsula, tvrdih (5 PVC/Al blistera sa po 6 kapsula), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6612/18	18.03.2019	23.02.2024
105	LYXUMIA	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	liksisenatid	rastvor za injekciju u napunjenom penu	10 µg/0.2 mL+ 20 µg/0.2 mL	1 zeleni napunjeni pen sa po 3 ml rastvora za injekciju (po 14 doza od 10 µg) i 1 ljubičasti napunjeni pen sa po 3 ml rastvora za injekciju (po 14 doza od 20 µg), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6343/18	28.03.2019	12.02.2024
106	LYXUMIA	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	liksisenatid	rastvor za injekciju u napunjenom penu	20 µg/0.2 mL	2 ljubičasta napunjena pena po 3 ml rastvora za injekciju (sa 14 doza od 20 µg), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6342/18	28.03.2019	12.02.2024
107	LYXUMIA	SANOFI-AVENTIS Groupe, Francuska	liksisenatid	rastvor za injekciju u napunjenom penu	10 µg/0.2 mL	1 zeleni napunjeni pen sa 3 ml rastvora za injekciju (14 doza od 10 µg), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6341/18	28.03.2019	12.02.2024
108	XARELTO (▼)	BAYER AKTIENGESELL-SCHAFT, Njemačka	rivaroksaban	film tableta	10 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PP/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5993/18	08.03.2019	02.02.2024
109	REFERUM	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	sirup	100 mg/5 mL	100 ml sirupa u staklenoj boci, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7626/18	12.03.2019	20.03.2024
110	REFERUM	REPLEK FARM DOOEL SKOPJE, Makedonija	gvožđe (III) hidroksid-polimaltozni kompleks	sirup	50 mg/5 mL	100 ml sirupa u staklenoj boci, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7629/18	12.03.2019	20.03.2024

111	CAPD/DPCA 18 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.1838 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 46.75 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6529/18	06.03.2019	03.02.2024
112	CAPD/DPCA 19 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.1838 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 25 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6530/18	06.03.2019	03.02.2024
113	CAPD/DPCA 2 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.2573 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 16.5 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6525/18	06.03.2019	03.02.2024
114	CAPD/DPCA 3 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.2573 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 46.75 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6526/18	06.03.2019	03.02.2024
115	CAPD/DPCA 4 stay safe	FRESENIUS MEDICAL CARE DEUTSCHLAND GmbH, Njemačka	glukoza, kalcijum-hlorid, magnezijum-hlorid, natrijum-hlorid, natrijum-laktat	otopina za peritonejsku dijalizu	5.786 g/1000 mL+ 3.925 g/1000 mL+ 0.2573 g/1000 mL+ 0.1017 g/1000 mL+ 25 g/1000 mL	4 vrećice sa po 2000 ml otopine za peritonejsku dijalizu u kartonskoj kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6527/18	06.03.2019	03.02.2024
116	AMIODARON FARMAVITA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	amiodaron	tableta	200 mg/1 tableta	60 tableta (4 PVC/Al blistera sa 15 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6090/18	21.03.2019	19.03.2024
117	ORMIDOL	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo	atenolol	filmom obložena tableta	50 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (1 PVC/PVDC/Al blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4167/18	13.03.2019	22.12.2023
118	MILENOL	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	karvedilol	tableta	12.5 mg/1 tableta	28 tableta (2 PVC/PVDC/Al blistera sa po 14 tableta) u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6289/18	11.03.2019	24.02.2024
119	MILENOL	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o.Banja Luka, Bosna i Hercegovina	karvedilol	tableta	25 mg/1 tableta	28 tableta (2 PVC/PVDC/Al blistera sa po 14 tableta) u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6290/18	11.03.2019	24.02.2024
120	LERCANIL 10	BERLIN-CHEMIE AG, Njemačka	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	28 film tableta (2 PVC/Al blistera po 14 film tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3941/18	11.03.2019	20.11.2023
121	LERCANIL 10	BERLIN-CHEMIE AG, Njemačka	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	60 film tableta (4 PVC/Al blistera po 15 film tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3942/18	11.03.2019	20.11.2023
122	LERCANIL 10	BERLIN-CHEMIE AG, Njemačka	lerkanidipin	film tableta	10 mg/1 tableta	90 film tableta (9 PVC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3943/18	11.03.2019	20.11.2023
123	ANGIOTEC	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	enalapril	tableta	10 mg/1 tableta	30 tableta (1Al/PVC blister po 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4169/18	18.03.2019	21.11.2023
124	ANGIOTEC	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	enalapril	tableta	20 mg/1 tableta	30 tableta (1 Al/PVC blister po 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4170/18	18.03.2019	21.11.2023

125	ANGIOTEC	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	enalapril	tableta	5 mg/1 tableta	30 tableta (1Al/PVC blister po 30 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-4168/18	18.03.2019	21.11.2023
126	KONVERIL plus	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	enalapril, hidrohlorotiazid	tableta	20 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	20 tableta (2 Al-Al blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5698/18	18.03.2019	15.01.2024
127	IRUZID 10	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	hidrohlorotiazid, lizinopril	tableta	10 mg/1 tableta+ 12.5 mg/1 tableta	30 tableta (1 Al/PVC/PVDC blister) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6089/18	11.03.2019	19.03.2024
128	SYNOPEN	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	hloropiramin	mast	10 mg/1 g	1 Al tuba sa 20 g masti, u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6234/18	25.03.2019	06.02.2024
129	UTROGESTAN	BESINS HEALTHCARE (HONG-KONG) LIMITED, Kina	progesteron	kapsula, meka	100 mg/1 kapsula	30 kapsula, mekih (2 PVC/AI blistera po 15 kapsula) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-5437/18	26.03.2019	09.01.2024
130	DIANE 35	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	ciproteron, etinilestradiol	obložena tableta	2 mg/1 tableta+ 0.035 mg/1 tableta	21 obložena tableta (1 PVC/Al - blister) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7366/18	14.03.2019	19.03.2024
131	DIANE 35	BAYER AKTIENGESELLSCHAFT, Njemačka	ciproteron, etinilestradiol	obložena tableta	2 mg/1 tableta+ 0.035 mg/1 tableta	63 obložene tablete (3 PVC/Al - blistera po 21 tableta) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-7367/18	14.03.2019	19.03.2023
132	AMPIBOS	BOSNALIJEK d.d, Bosna i Hercegovina	ampicilin	kapsula, tvrda	500 mg/1 kapsula	16 kapsula, tvrdih (2 PVC/PVdC/Al blistera po 8 kapsula), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6605/18	01.03.2019	25.02.2024
133	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	400 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (3 PVC/PE/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4023/18	06.03.2019	03.12.2023
134	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	400 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta (3 PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4022/18	06.03.2019	03.12.2023
135	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta(12 PVC/PE/PVDC blistera po10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4021/18	06.03.2019	03.12.2023
136	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta (12 PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4020/18	06.03.2019	03.12.2023
137	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4018/18	06.03.2019	03.12.2023
138	MEAXIN	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	imatinib	filmom obložena tableta	100 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PE/PVDC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-4019/18	06.03.2019	03.12.2023

139	VOTUBIA	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	everolimus	tableta	10 mg/1 tableta	30 tableta (3 Al/poliamid/Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5272/18	08.03.2019	29.12.2023
140	VOTUBIA	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	everolimus	tableta	5 mg/1 tableta	30 tableta (3 Al/poliamid/Al/PVC blistera po 10 tableta)	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5271/18	08.03.2019	29.12.2023
141	VOTUBIA	NOVARTIS PHARMA Services AG, Švajcarska	everolimus	tableta	2.5 mg/1 tableta	30 tableta (3 blistera po 10 tableta) u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-5270/18	08.03.2019	29.12.2023
142	XALKORI (▼)	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	crizotinib	kapsula, tvrda	200 mg/1 kapsula	60 kapsula, tvrdih (6 PVC blistera po 10 kapsula), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-8305/18	29.03.2019	19.06.2024
143	XALKORI	PFIZER LUXEMBOURG SARL, Luksemburg	crizotinib	kapsula, tvrda	250 mg/1 kapsula	60 kapsula, tvrdih (6 PVC blistera po 10 kapsula), u kutiji	ZU/Rp – Lijek se upotrebljava u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa; izuzetno se izdaje uz recept za potrebe nastavka bolničkog liječenja	04-07.3-2-8306/18	29.03.2019	19.06.2024
144	DEKSALGIN	NOBEL ILAC SANAYII VE TICARET A.S, Turska	deksketoprofen	film tableta	25 mg/1 tableta	10 film tableta (1 PVC/PE/PVDC/Al blister neprozirni sa 10 film tableta), u kutiji	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-5704/18	25.03.2019	14.01.2024
145	ALOPURINOL FARMAVITA	FARMAVITA d.o.o. Sarajevo, Bosna i Hercegovina	alopurinol	tableta	100 mg/1 tableta	100 tableta (1 PVC bočica) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6141/18	21.03.2019	26.02.2024
146	FOSAMAX T	MERCK SHARP & DOHME BV, Nizozemska	alendronska kiselina	tableta	70 mg/1 tableta	4 tablete (1 Al/Al blister sa 4 tablete) u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-8226/18	21.03.2019	26.04.2024
147	TRAMADOL LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	tramadol	tableta s modificiranim oslobađanjem	100 mg/1 tableta	20 tableta sa modifciranim oslobađanjem (2 PP/Al - blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-9451/17	13.03.2019	01.07.2023
148	TRAMADOL LEK	LEK farmacevtska družba d.d, Slovenija	tramadol	tableta s modificiranim oslobađanjem	100 mg/1 tableta	10 tableta sa modificiranim oslobađanjem (1 PP/Al- blister), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-9450/17	13.03.2019	01.07.2023
149	PANADOL BABY	WELLCOME LIMITED, Velika Britanija	paracetamol	oralna suspenzija	120 mg/5 mL	100 ml oralne suspenzije	BRp - Lijek se izdaje bez ljekarskog recepta	04-07.3-2-6119/18	07.03.2019	30.01.2024
150	HELEX SR	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	alprazolam	tableta sa produženim oslobađanjem	0.5 mg/1 tableta	30 tableta sa produženim oslobađanjem (3 OPA/Al/PVC blistera po 10 tableta),u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10036/17	15.03.2019	29.07.2023
151	HELEX SR	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	alprazolam	tableta sa produženim oslobađanjem	1 mg/1 tableta	30 tableta sa produženim oslobađanjem (3 OPA/Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10081/17	15.03.2019	29.07.2023

152	HELEX SR	KRKA, tovarna zdravil, d.d, Slovenija	alprazolam	tableta sa produženim oslobađa-njem	2 mg/1 tableta	30 tableta sa produženim oslobađanjem (3 OPA/Al/PVC blistera po 10 tableta), u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-10082/17	15.03.2019	29.07.2023
153	PULMOZYME	F. HOFFMANN - LA ROCHE LTD, Švajcarska	dornaza alfa	rastvor za raspršivanje	1 mg/1 mL	2,5 ml otopine u plastičnoj (polietilen) ampuli, 6 ampula u zaštitnoj foliji, u kartonskoj kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-3305/18	06.03.2019	20.11.2023
154	SYNOPEN	PLIVA HRVATSKA d.o.o, Hrvatska	hloropiramin	otopina za injekciju	20 mg/2 mL	10 ampula po 2 ml otopine za injekciju, u kutiji	ZU – Lijek se primjenjuje u zdravstvenoj ustanovi sekundarnog ili tercijarnog nivoa	04-07.3-2-6233/18	25.03.2019	06.02.2024
155	PATAMIN	HEMOFARM proizvodnja farmaceutskih proizvoda d.o.o. Banja Luka, Bosna i Hercegovina	olopatadin	kapi za oči, rastvor	1 mg/1 mL	1 PE bočica sa 5 ml kapi za oči, rastvora, u kutiji	Rp - Lijek se izdaje uz ljekarski recept	04-07.3-2-6287/18	14.03.2019	25.02.2024

Ukupan broj lijekova kojima je izvršena obnova dozvole za stavljanje lijeka u promet u Bosni i Hercegovini od 01. januara do 31. marta 2019. godine je 155.

Broj 10-02.3-4216/19
28. avgusta 2019. godine
Bања Лука

Директор
Др **Александар Золак**, с. р.

619

Na osnovu člana 122, a u skladu sa članom 77. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 58/08), Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine objavljuje

SPISAK
LIJEKOVA KOJIMA JE UKINUTA DOZVOLA ZA STAVLJANJE U PROMET NA TRŽIŠTE BOSNE I HERCEGOVINE

U periodu od 01. januara 2019. do 31. marta 2019. godine ukinute su Dozvole za stavljanje lijekova u promet za sljedeće lijekove:

Rb.	Zaštićeni naziv lijeka	Proizvođač (administrativno sjedište)	INN	Oblik lijeka	Doza	Sadržaj originalnog pakovanja	Datum izdavanja rješenja o ukidanju dozvole	Broj rješenja o ukidanju dozvole za stavljanje lijeka u promet na tržište BiH
1	GINKGO Belupo, Filmom obložena tableta, 40 mg/1 Tablet	BELUPO lijekovi i kozmetika d.d.	ginkgo biloba, list	filmom obložena tableta	40 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta u PVC/Al blisteru (2 blistera po 30 tableta),u kutiji	28.03.2019	04-07.3-2-4041-1/16
2	GINKGO Belupo, Filmom obložena tableta, 40 mg/1 Tablet	BELUPO lijekovi i kozmetika d.d.	ginkgo biloba, list	filmom obložena tableta	40 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta u PVC/Al blisteru (1 blister), u kutiji	28.03.2019	04-07.3-2-4040-1/16
3	CEREBRYL, Tableta, 800 mg/1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	800 mg/1 tableta	30 tableta u polietilenskoj tubia sa polipropilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6157-1/17
4	CEREBRYL, Tableta, 800 mg/1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	800 mg/1 tableta	60 tableta u polipropilenskoj tubi sa polietilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6158-1/17
5	CEREBRYL, Tableta, 1200 mg/1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	1200 mg/1 tableta	20 tableta u u polietilenskoj tubi sa polipropilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6160-1/17
6	LORATADIN ALKALOID, Tableta, 10 mg/1 tableta	ALKALOID AD Skopje	loratadin	tableta	10 mg/1 tableta	10 tableta (1 PVC/Al - blister) u kutiji	20.02.2019	04-07.3-2-6525-1/15
7	ONDASAN, Rastvor za injekciju, 4 mg/2 mL	SLAVIAMED D.O.O. BEOGRAD	ondansetron	rastvor za injekciju	4 mg/2 mL	5 ampula sa 2 ml rastvora za injekciju, u kutiji	23.01.2019	04-07.3-2-5804-1/16
8	FENTANIL M LEK 25, Transdermalni flaster, 5.78 mg/1 flaster	LEK farmacevtska družba d.d.	fentanil	transdermalni flaster	5.78 mg/1 flaster	5 transdermalnih flastera (pojedinačno upakovanih u kesice od papira PE/AI/PE) u kutiji	01.03.2019	04-07.3-2-9469-1/17
9	FENTANIL M LEK 50, Transdermalni flaster, 11.56 mg/1 flaster	LEK farmacevtska družba d.d.	fentanil	transdermalni flaster	11.56 mg/1 flaster	5 transdermalnih flastera (pojedinačno upakovanih u kesice od papira PE/AI/PE) u kutiji	01.03.2019	04-07.3-2-9468-1/17
10	PENTOKSIFILIN ALKALOID, Rastvor za injekciju, 100 mg/5 mL	ALKALOID AD Skopje	pentoksifilin	rastvor za injekciju	100 mg/5 mL	5 ampula sa 5 ml rastvora za injekciju	20.03.2019	04-07.3-2-6607-1/16
11	NILAR, Prasak za rastvor za injekciju ili infuziju, 40 mg/1 Bočica	LEK farmacevtska družba d.d.	esomeprazol	prašak za rastvor za injekciju/infuziju	40 mg/1 bočica	1 staklena bočica sa praškom za rastvor za injekciju/infuziju, u kutiji	01.03.2019	04-07.9-3275-1/13

12	INFLANOR, Prasak za rastvor za infuziju, 500 mg/1 Vial	XELLIA PHARMACEU-TICALS ApS	vankomicin	prašak za rastvor za infuziju	500 mg/1 viala	1 staklena bočica sa praškom za pripremu rastvora za infuziju, u kutiji	07.02.2019	04-07.9-3687/12
13	GLIKOSAN, Tableta, 80 mg/1 Tablet	SLAVIAMED D.O.O. BEOGRAD	gliklazid	tableta	80 mg/1 tableta	30 tableta (3 PVC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	23.01.2019	04-07.9-229-1/13
14	NuTRIflex Lipid peri, emulzija za infuziju, 1.872 g/1000 mL+ 2.504 g/1000 mL+ 2.272 g/1000 mL+ 1.568 g/1000 mL+ 2.808 g/1000 mL+ 1.456 g/1000 mL+ 0.456 g/1000 mL+ 2.08 g/1000 mL+ 2.16 g/1000 mL+ 1.352 g/1000 mL+ 3.88 g/1000 mL+ 1.32 g/1000 mL+ 1.2 g/1000 mL+ 2.8 g/1000 mL+ 2.72 g/1000 mL+ 2.4 g/1000 mL+ 0.865 g/1000 mL+ 0.435 g/1000 mL+ 2.354 g/1000 mL+ 0.515 g/1000 mL+ 0.353 g/1000 mL+ 0.64 g/1000 mL+ 64 g/1000 mL+ 0.936 g/1000 mL+ 5.28 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL	B.BRAUN Melsungen AG	aminokiseline, glukoza, lipidi	emulzija za infuziju	1.872 g/1000 mL+ 2.504 g/1000 mL+ 2.272 g/1000 mL+ 1.568 g/1000 mL+ 2.808 g/1000 mL+ 1.456 g/1000 mL+ 0.456 g/1000 mL+ 2.08 g/1000 mL+ 2.16 g/1000 mL+ 1.352 g/1000 mL+ 3.88 g/1000 mL+ 1.32 g/1000 mL+ 1.2 g/1000 mL+ 2.8 g/1000 mL+ 2.72 g/1000 mL+ 2.4 g/1000 mL+ 0.865 g/1000 mL+ 0.435 g/1000 mL+ 2.354 g/1000 mL+ 0.515 g/1000 mL+ 0.353 g/1000 mL+ 0.64 g/1000 mL+ 64 g/1000 mL+ 0.936 g/1000 mL+ 5.28 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL	5 plastičnih trokomornih vrećica po 1875 ml emulzije za infuziju, u kutiji	21.01.2019	10-02.3-7059-1/18
15	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka , 200 mg/1 Capsule	LEK farmaceutska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	200 mg/1 kapsula	10 kapsula, mehkih (1 blister), u kutiji (PVdC/Al blisteri i dodatno pakovanje PVC/Al blisteri)	20.03.2019	04-07.9-7385-1/13
16	IBUPROFEN LEK , Kapsula, mehka , 200 mg/1 Capsule	LEK farmaceutska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	200 mg/1 kapsula	30 kapsula, mehkih (3 blistera sa 10 kapsula), u kutiji, PVdC/Al blisteri, dodatno pakovanje PVC/Al blisteri	20.03.2019	04-07.9-7386-1/13
17	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka , 400 mg/1 Capsule	LEK farmaceutska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	400 mg/1 kapsula	10 kapsula, mehkih (1 blister), u kutiji (PVdC/Al blisteri, dodatno pakovanje PVC/Al blisteri)	20.03.2019	04-07.9-7484-1/13
18	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka , 400 mg/1 Tablet	LEK farmaceutska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	400 mg/1 kapsula	30 kapsula mehkih (3 blistera sa 10 kapsula), u kutiji (PVdC/Al blisteri, dodatno pakovanje PVC/Al blisteri)	20.03.2019	04-07.9-7483-1/13
19	EPORATIO	TEVA PHARMACEU-TICAL INDUSTRIES Ltd.	epoetin teta	otopina za injekciju u napunjenoj štrcaljki	10000 i.j./1 mL	6 napunjenih štrcaljki po 1 ml otopine za injekciju, bez zaštite za iglu (6 blistera) u kutiji	19.02.2019	04-07.9-8099-1/13
20	CEREBRYL, tableta, 1200 mg/ 1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	1200 mg/1 tableta	60 tableta u polietilenskoj tubi sa polipropilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6159-1/17
21	TRANDOLAPRIL ACTAVIS, kapsula, tvrda, 0,5 mg/ 1 kapsula	ACTAVIS Group PTC ehf	trandolapril	kapsula, tvrda	0.5 mg/1 kapsula	28 kapsula (2 Al// Al - blistera po 14 kapsula), u kutiji	04.01.2019	04-07.3-1-1858-1/14
22	TRANDOLAPRIL ACTAVIS, kapsula, tvrda, 4 mg/ 1 kapsula	ACTAVIS Group PTC ehf	trandolapril	kapsula, tvrda	4 mg/1 kapsula	28 kapsula (2 Al//Al - blistera po 14 kapsula), u kutiji	04.01.2019	04-07.3-1-1859-1/14
23	KAPECITABIN LEK	LEK farmaceutska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	150 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/Al/OPA blistera po 10 tableta), u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1245-1/15
24	KAPECITABIN LEK	LEK farmaceutska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	150 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1246-1/15
25	KAPECITABIN LEK	LEK farmaceutska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	500 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta (12 PVC/Al/OPA blistera po 10 tableta), u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1247-1/15
26	KAPECITABIN LEK	LEK farmaceutska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	500 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta (12 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta) u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1248-1/15

27	RISPERIDON Teva, 3 mg/1 tableta, filmom obložena tableta	TEVA PHARMA B.V	risperidon	filmom obložena tableta	3 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (2 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	05.02.2019	04-07.3-1-7212-1/16
28	RISPERIDON Teva, 2 mg/1 tableta, filmom obložena tableta	TEVA PHARMA B.V	risperidon	filmom obložena tableta	2 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	05.02.2019	04-07.3-1-7213-1/16
29	LYSOBACT P SPRAY sa aromom peperminta, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u smeđoj staklenoj bočici; u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-4597-1/17
30	LYSOBACT P SPRAY sa aromom peperminta, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u bijeloj polietilenskoj bočici; u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-4598-1/17
31	LYSOBACT P SPRAY sa aromom jagode, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u smeđoj staklenoj bočici, u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-7548-1/17
32	LYSOBACT P SPRAY sa aromom jagode, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u bijeloj polietilenskoj bočici, u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-7549-1/17

Ukupan broj lijekova kojima je ukinuta dozvola za promet u Bosni i Hercegovini od 01. januara do 31. marta 2019. godine je 32.

Broj 10-02.3-4217/19
28. augusta 2019. godine

Direktor
Dr. **Aleksandar Zolak**, s. r.

Na temelju članka 122, a u sukladu sa člankom 77. Zakona o lijekovima i medicinskim sredstvima ("Službeni glasnik BiH", br. 58/08), Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine objavljuje

SPISAK
LIJEKOVA KOJIMA JE UKINUTA DOZVOLA ZA STAVLJANJE U PROMET NA TRŽIŠTE BOSNE I HERCEGOVINE

U razodoblju od 01. siječnja do 31. ožujka 2019. godine ukinute su Dozvole za stavljanje lijekova u promet za sljedeće lijekove:

Rb.	Zaštićeni naziv lijeka	Proizvođač (administrativno sjedište)	INN	Oblik lijeka	Doza	Sadržaj originalnog pakovanja	Datum izdavanja rješenja o ukidanju dozvole	Broj rješenja o ukidanju dozvole za stavljanje lijeka u promet na tržište BiH
1	GINKGO Belupo, Filmom obložena tableta, 40 mg/1 Tablet	BELUPO lijekovi i kozmetika d.d.	ginkgo biloba, list	filmom obložena tableta	40 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta u PVC/Al blisteru (2 blistera po 30 tableta),u kutiji	28.03.2019	04-07.3-2-4041-1/16
2	GINKGO Belupo, Filmom obložena tableta, 40 mg/1 Tablet	BELUPO lijekovi i kozmetika d.d.	ginkgo biloba, list	filmom obložena tableta	40 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta u PVC/Al blisteru (1 blister), u kutiji	28.03.2019	04-07.3-2-4040-1/16
3	CEREBRYL, Tableta, 800 mg/1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	800 mg/1 tableta	30 tableta u polietilenskoj tubia sa polipropilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6157-1/17
4	CEREBRYL, Tableta, 800 mg/1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	800 mg/1 tableta	60 tableta u polipropilenskoj tubi sa polietilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6158-1/17
5	CEREBRYL, Tableta, 1200 mg/1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	1200 mg/1 tableta	20 tableta u u polietilenskoj tubi sa polipropilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6160-1/17
6	LORATADIN ALKALOID, Tableta, 10 mg/1 tableta	ALKALOID AD Skopje	loratadin	tableta	10 mg/1 tableta	10 tableta (1 PVC/Al - blister) u kutiji	20.02.2019	04-07.3-2-6525-1/15
7	ONDASAN, Rastvor za injekciju, 4 mg/2 mL	SLAVIAMED D.O.O. BEOGRAD	ondansetron	rastvor za injekciju	4 mg/2 mL	5 ampula sa 2 ml rastvora za injekciju, u kutiji	23.01.2019	04-07.3-2-5804-1/16
8	FENTANIL M LEK 25, Transdermalni flaster, 5.78 mg/1 flaster	LEK farmacevtska družba d.d.	fentanil	transdermalni flaster	5.78 mg/1 flaster	5 transdermalnih flastera (pojedinačno upakovanih u kesice od papira PE/AI/PE) u kutiji	01.03.2019	04-07.3-2-9469-1/17
9	FENTANIL M LEK 50, Transdermalni flaster, 11.56 mg/1 flaster	LEK farmacevtska družba d.d.	fentanil	transdermalni flaster	11.56 mg/1 flaster	5 transdermalnih flastera (pojedinačno upakovanih u kesice od papira PE/AI/PE) u kutiji	01.03.2019	04-07.3-2-9468-1/17
10	PENTOKSIFILIN ALKALOID, Rastvor za injekciju, 100 mg/5 mL	ALKALOID AD Skopje	pentoksifilin	rastvor za injekciju	100 mg/5 mL	5 ampula sa 5 ml rastvora za injekciju	20.03.2019	04-07.3-2-6607-1/16

11	NILAR, Prasak za rastvor za injekciju ili infuziju, 40 mg/1 Bočica	LEK farmacevtska družba d.d.	esomeprazol	prašak za rastvor za injekciju/infuziju	40 mg/1 bočica	1 staklena bočica sa praškom za rastvor za injekciju/infuziju, u kutiji	01.03.2019	04-07.9-3275-1/13
12	INFLANOR, Prasak za rastvor za infuziju, 500 mg/1 Vial	XELLIA PHARMACEUTICALS ApS	vankomicin	prašak za rastvor za infuziju	500 mg/1 viala	1 staklena bočica sa praškom za pripremu rastvora za infuziju, u kutiji	07.02.2019	04-07.9-3687/12
13	GLIKOSAN, Tableta, 80 mg/1 Tablet	SLAVIAMED D.O.O. BEOGRAD	gliklazid	tableta	80 mg/1 tableta	30 tableta (3 PVC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	23.01.2019	04-07.9-229-1/13
14	NuTRIflex Lipid peri, emulzija za infuziju, 1.872 g/1000 mL+ 2.504 g/1000 mL+ 2.272 g/1000 mL+ 1.568 g/1000 mL+ 2.808 g/1000 mL+ 1.456 g/1000 mL+ 0.456 g/1000 mL+ 2.08 g/1000 mL+ 2.16 g/1000 mL+ 1.352 g/1000 mL+ 3.88 g/1000 mL+ 1.32 g/1000 mL+ 1.2 g/1000 mL+ 2.8 g/1000 mL+ 2.72 g/1000 mL+ 2.4 g/1000 mL+ 0.865 g/1000 mL+ 0.435 g/1000 mL+ 2.354 g/1000 mL+ 0.515 g/1000 mL+ 0.353 g/1000 mL+ 0.64 g/1000 mL+ 64 g/1000 mL+ 0.936 g/1000 mL+ 5.28 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL	B.BRAUN Melsungen AG	aminokiseline, glukoza, lipidi	emulzija za infuziju	1.872 g/1000 mL+ 2.504 g/1000 mL+ 2.272 g/1000 mL+ 1.568 g/1000 mL+ 2.808 g/1000 mL+ 1.456 g/1000 mL+ 0.456 g/1000 mL+ 2.08 g/1000 mL+ 2.16 g/1000 mL+ 1.352 g/1000 mL+ 3.88 g/1000 mL+ 1.32 g/1000 mL+ 1.2 g/1000 mL+ 2.8 g/1000 mL+ 2.72 g/1000 mL+ 2.4 g/1000 mL+ 0.865 g/1000 mL+ 0.435 g/1000 mL+ 2.354 g/1000 mL+ 0.515 g/1000 mL+ 0.353 g/1000 mL+ 0.64 g/1000 mL+ 64 g/1000 mL+ 0.936 g/1000 mL+ 5.28 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL	5 plastičnih trokomornih vrećica po 1875 ml emulzije za infuziju, u kutiji	21.01.2019	10-02.3-7059-1/18
15	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka, 200 mg/1 Capsule	LEK farmacevtska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	200 mg/1 kapsula	10 kapsula, mehkih (1 blister), u kutiji (PVdC/Al blisteri i dodatno pakovanje PVC/Al blisteri)	20.03.2019	04-07.9-7385-1/13
16	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka, 200 mg/1 Capsule	LEK farmacevtska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	200 mg/1 kapsula	30 kapsula, mehkih (3 blistera sa 10 kapsula), u kutiji, PVdC/Al blisteri, dodatno pakovanje PVC/Al blisteri	20.03.2019	04-07.9-7386-1/13
17	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka, 400 mg/1 Capsule	LEK farmacevtska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	400 mg/1 kapsula	10 kapsula, mehkih (1 blister), u kutiji (PVdC/Al blisteri, dodatno pakovanje PVC/Al blisteri)	20.03.2019	04-07.9-7484-1/13
18	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka, 400 mg/1 Tablet	LEK farmacevtska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	400 mg/1 kapsula	30 kapsula mehkih (3 blistera sa 10 kapsula), u kutiji (PVdC/Al blisteri, dodatno pakovanje PVC/Al blisteri)	20.03.2019	04-07.9-7483-1/13
19	EPORATIO	TEVA PHARMACEUTICAL INDUSTRIES Ltd.	epoetin teta	otopina za injekciju u napunjenoj štrcaljki	10000 i.j./1 mL	6 napunjenih štrcaljki po 1 ml otopine za injekciju, bez zaštite za iglu (6 blistera) u kutiji	19.02.2019	04-07.9-8099-1/13
20	CEREBRYL, tableta, 1200 mg/ 1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	1200 mg/1 tableta	60 tableta u polietilenskoj tubi sa polipropilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6159-1/17
21	TRANDOLAPRIL ACTAVIS, kapsula, tvrda, 0,5 mg/ 1 kapsula	ACTAVIS Group PTC ehf	trandolapril	kapsula, tvrda	0.5 mg/1 kapsula	28 kapsula (2 Al// Al - blistera po 14 kapsula), u kutiji	04.01.2019	04-07.3-1-1858-1/14
22	TRANDOLAPRIL ACTAVIS, kapsula, tvrda, 4 mg/ 1 kapsula	ACTAVIS Group PTC ehf	trandolapril	kapsula, tvrda	4 mg/1 kapsula	28 kapsula (2 Al//Al - blistera po 14 kapsula), u kutiji	04.01.2019	04-07.3-1-1859-1/14
23	KAPECITABIN LEK	LEK farmacevtska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	150 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/Al/OPA blistera po 10 tableta), u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1245-1/15
24	KAPECITABIN LEK	LEK farmacevtska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	150 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1246-1/15
25	KAPECITABIN LEK	LEK farmacevtska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	500 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta (12 PVC/Al/OPA blistera po 10 tableta), u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1247-1/15

26	KAPECITABIN LEK	LEK farmaceutska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	500 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta (12 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta) u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1248-1/15
27	RISPERIDON Teva, 3 mg/1 tableta, filmom obložena tableta	TEVA PHARMA B.V	risperidon	filmom obložena tableta	3 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (2 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	05.02.2019	04-07.3-1-7212-1/16
28	RISPERIDON Teva, 2 mg/1 tableta, filmom obložena tableta	TEVA PHARMA B.V	risperidon	filmom obložena tableta	2 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	05.02.2019	04-07.3-1-7213-1/16
29	LYSOBACT P SPRAY sa aromom peperminta, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u smeđoj staklenoj bočici; u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-4597-1/17
30	LYSOBACT P SPRAY sa aromom peperminta, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u bijeloj polietilenskoj bočici; u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-4598-1/17
31	LYSOBACT P SPRAY sa aromom jagode, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u smeđoj staklenoj bočici, u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-7548-1/17
32	LYSOBACT P SPRAY sa aromom jagode, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u bijeloj polietilenskoj bočici, u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-7549-1/17

Ukupan broj lijekova kojima je ukinuta dozvola za promet u Bosni i Hercegovini od 01. siječnja do 31. ožujka 2019. godine je 32.

Broj 10-02.3-4217/19
28. kolovoza 2019. godine

Ravnatelj
Dr. **Aleksandar Zolak**, v. r.

На основу члана 122, а у складу са чланом 77. Закона о лијековима и медицинским средствима ("Службени гласник БиХ", бр. 58/08), Агенција за лијекове и медицинска средства Босне и Херцеговине објављује

СПИСАК
ЛИЈЕКОВА КОЈИМА ЈЕ УКИНУТА ДОЗВОЛА ЗА СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ НА ТРЖИШТЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

У периоду од 01. јануара 2019. до 31. марта 2019. године укинуте су Дозволе за стављање лијекова у промет за сљедеће лијекове:

Р.б.	Заштићени назив лијека	Произвођач (административно сједиште)	ИНН	Облик лијека	Доза	Садржај оргиналног паковања	Датум издавања рјешења о укидању дозволе	Број рјешења о укидању дозволе за стављање лијека у промет на тржиште БиХ
1	GINKGO Belupo, Filmom obložena tableta, 40 mg/1 Tablet	BELUPO lijekovi i kozmetika d.d.	ginkgo biloba, list	filmom obložena tableta	40 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta u PVC/Al blisteru (2 blistera po 30 tableta),u kutiji	28.03.2019	04-07.3-2-4041-1/16
2	GINKGO Belupo, Filmom obložena tableta, 40 mg/1 Tablet	BELUPO lijekovi i kozmetika d.d.	ginkgo biloba, list	filmom obložena tableta	40 mg/1 tableta	30 filmom obloženih tableta u PVC/Al blisteru (1 blister), u kutiji	28.03.2019	04-07.3-2-4040-1/16
3	CEREBRYL, Tableta, 800 mg/1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	800 mg/1 tableta	30 tableta u polietilenskoj tubia sa polipropilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6157-1/17
4	CEREBRYL, Tableta, 800 mg/1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	800 mg/1 tableta	60 tableta u polipropilenskoj tubi sa polietilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6158-1/17
5	CEREBRYL, Tableta, 1200 mg/1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	1200 mg/1 tableta	20 tableta u u polietilenskoj tubi sa polipropilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6160-1/17
6	LORATADIN ALKALOID, Tableta, 10 mg/1 tableta	ALKALOID AD Skopje	loratadin	tableta	10 mg/1 tableta	10 tableta (1 PVC/Al - blister) u kutiji	20.02.2019	04-07.3-2-6525-1/15
7	ONDASAN, Rastvor za injekciju, 4 mg/2 mL	SLAVIAMED D.O.O. BEOGRAD	ondansetron	rastvor za injekciju	4 mg/2 mL	5 ampula sa 2 ml rastvora za injekciju, u kutiji	23.01.2019	04-07.3-2-5804-1/16
8	FENTANIL M LEK 25, Transdermalni flaster, 5.78 mg/1 flaster	LEK farmaceutska družba d.d.	fentanil	transdermalni flaster	5.78 mg/1 flaster	5 transdermalnih flastera (pojedinačno upakovanih u kesice od papira PE/AI/PE) u kutiji	01.03.2019	04-07.3-2-9469-1/17
9	FENTANIL M LEK 50, Transdermalni flaster, 11.56 mg/1 flaster	LEK farmaceutska družba d.d.	fentanil	transdermalni flaster	11.56 mg/1 flaster	5 transdermalnih flastera (pojedinačno upakovanih u kesice od papira PE/AI/PE) u kutiji	01.03.2019	04-07.3-2-9468-1/17

10	PENTOKSIFILIN ALKALOID, Rastvor za injekciju, 100 mg/5 mL	ALKALOID AD Skopje	pentoksifilin	rastvor za injekciju	100 mg/5 mL	5 ampula sa 5 ml rastvora za injekciju	20.03.2019	04-07.3-2-6607-1/16
11	NILAR, Prasak za rastvor za injekciju ili infuziju, 40 mg/1 Bočica	LEK farmaceutska družba d.d.	esomeprazol	prašak za rastvor za injekciju/infuziju	40 mg/1 bočica	1 staklena bočica sa praškom za rastvor za injekciju/infuziju, u kutiji	01.03.2019	04-07.9-3275-1/13
12	INFLANOR, Prasak za rastvor za infuziju, 500 mg/1 Vial	XELLIA PHARMACEUTICALS ApS	vankomicin	prašak za rastvor za infuziju	500 mg/1 viala	1 staklena bočica sa praškom za pripremu rastvora za infuziju, u kutiji	07.02.2019	04-07.9-3687/12
13	GLIKOSAN, Tableta, 80 mg/1 Tablet	SLAVIAMED D.O.O. BEOGRAD	gliklazid	tableta	80 mg/1 tableta	30 tableta (3 PVC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	23.01.2019	04-07.9-229-1/13
14	NuTRIflex Lipid peri, emulzija za infuziju, 1.872 g/1000 mL+ 2.504 g/1000 mL+ 2.272 g/1000 mL+ 1.568 g/1000 mL+ 2.808 g/1000 mL+ 1.456 g/1000 mL+ 0.456 g/1000 mL+ 2.08 g/1000 mL+ 2.16 g/1000 mL+ 1.352 g/1000 mL+ 3.88 g/1000 mL+ 1.32 g/1000 mL+ 1.2 g/1000 mL+ 2.8 g/1000 mL+ 2.72 g/1000 mL+ 2.4 g/1000 mL+ 0.865 g/1000 mL+ 0.435 g/1000 mL+ 2.354 g/1000 mL+ 0.515 g/1000 mL+ 0.353 g/1000 mL+ 0.64 g/1000 mL+ 64 g/1000 mL+ 0.936 g/1000 mL+ 5.28 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL	B.BRAUN Melsungen AG	aminokiseline, glukoza, lipidi	emulzija za infuziju	1.872 g/1000 mL+ 2.504 g/1000 mL+ 2.272 g/1000 mL+ 1.568 g/1000 mL+ 2.808 g/1000 mL+ 1.456 g/1000 mL+ 0.456 g/1000 mL+ 2.08 g/1000 mL+ 2.16 g/1000 mL+ 1.352 g/1000 mL+ 3.88 g/1000 mL+ 1.32 g/1000 mL+ 1.2 g/1000 mL+ 2.8 g/1000 mL+ 2.72 g/1000 mL+ 2.4 g/1000 mL+ 0.865 g/1000 mL+ 0.435 g/1000 mL+ 2.354 g/1000 mL+ 0.515 g/1000 mL+ 0.353 g/1000 mL+ 0.64 g/1000 mL+ 64 g/1000 mL+ 0.936 g/1000 mL+ 5.28 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL+ 20 g/1000 mL	5 plastičnih trokomornih vrećica po 1875 ml emulzije za infuziju, u kutiji	21.01.2019	10-02.3-7059-1/18
15	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka , 200 mg/1 Capsule	LEK farmaceutska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	200 mg/1 kapsula	10 kapsula, mehkih (1 blister), u kutiji (PVdC/Al blisteri i dodatno pakovanje PVC/Al blisteri)	20.03.2019	04-07.9-7385-1/13
16	IBUPROFEN LEK , Kapsula, mehka , 200 mg/1 Capsule	LEK farmaceutska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	200 mg/1 kapsula	30 kapsula, mehkih (3 blistera sa 10 kapsula), u kutiji, PVdC/Al blisteri, dodatno pakovanje PVC/Al blisteri	20.03.2019	04-07.9-7386-1/13
17	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka , 400 mg/1 Capsule	LEK farmaceutska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	400 mg/1 kapsula	10 kapsula, mehkih (1 blister), u kutiji (PVdC/Al blisteri, dodatno pakovanje PVC/Al blisteri)	20.03.2019	04-07.9-7484-1/13
18	IBUPROFEN LEK, Kapsula, mehka , 400 mg/1 Tablet	LEK farmaceutska družba d.d.	ibuprofen	kapsula, mehka	400 mg/1 kapsula	30 kapsula mehkih (3 blistera sa 10 kapsula), u kutiji (PVdC/Al blisteri, dodatno pakovanje PVC/Al blisteri)	20.03.2019	04-07.9-7483-1/13
19	EPORATIO	TEVA PHARMACEUTICAL INDUSTRIES Ltd.	epoetin teta	otopina za injekciju u napunjenoj štrcaljki	10000 i.j./1 mL	6 napunjenih štrcaljki po 1 ml otopine za injekciju, bez zaštite za iglu (6 blistera) u kutiji	19.02.2019	04-07.9-8099-1/13
20	CEREBRYL, tableta, 1200 mg/ 1 tableta	VIENNAPHARM GmbH	piracetam	tableta	1200 mg/1 tableta	60 tableta u polietilenskoj tubi sa polipropilenskim zatvaračem	28.03.2019	04-07.3-2-6159-1/17
21	TRANDOLAPRIL ACTAVIS, kapsula, tvrda, 0,5 mg/ 1 kapsula	ACTAVIS Group PTC ehf	trandolapril	kapsula, tvrda	0.5 mg/1 kapsula	28 kapsula (2 Al// Al - blistera po 14 kapsula), u kutiji	04.01.2019	04-07.3-1-1858-1/14
22	TRANDOLAPRIL ACTAVIS, kapsula, tvrda, 4 mg/ 1 kapsula	ACTAVIS Group PTC ehf	trandolapril	kapsula, tvrda	4 mg/1 kapsula	28 kapsula (2 Al//Al - blistera po 14 kapsula), u kutiji	04.01.2019	04-07.3-1-1859-1/14
23	KAPECITABIN LEK	LEK farmaceutska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	150 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/Al/OPA blistera po 10 tableta), u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1245-1/15
24	KAPECITABIN LEK	LEK farmaceutska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	150 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1246-1/15

25	KAPECITABIN LEK	LEK farmacevtska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	500 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta (12 PVC/Al/OPA blistera po 10 tableta), u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1247-1/15
26	KAPECITABIN LEK	LEK farmacevtska družba d.d.	kapecitabin	filmom obložena tableta	500 mg/1 tableta	120 filmom obloženih tableta (12 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta) u kutiji	01.03.2019	04-07.3-1-1248-1/15
27	RISPERIDON Teva, 3 mg/1 tableta, filmom obložena tableta	TEVA PHARMA B.V	risperidon	filmom obložena tableta	3 mg/1 tableta	20 filmom obloženih tableta (2 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	05.02.2019	04-07.3-1-7212-1/16
28	RISPERIDON Teva, 2 mg/1 tableta, filmom obložena tableta	TEVA PHARMA B.V	risperidon	filmom obložena tableta	2 mg/1 tableta	60 filmom obloženih tableta (6 PVC/PVdC/Al blistera po 10 tableta), u kutiji	05.02.2019	04-07.3-1-7213-1/16
29	LYSOBACT P SPRAY sa aromom peperminta, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u smeđoj staklenoj bočici; u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-4597-1/17
30	LYSOBACT P SPRAY sa aromom peperminta, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u bijeloj polietilenskoj bočici; u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-4598-1/17
31	LYSOBACT P SPRAY sa aromom jagode, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u smeđoj staklenoj bočici, u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-7548-1/17
32	LYSOBACT P SPRAY sa aromom jagode, 20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL, sprej za usnu sluznicu, otopina	BOSNALIJEK d.d.	lizozim, piridoksin	sprej za usnu sluznicu, otopina	20 mg/1 mL+ 10 mg/1 mL	30 ml spreja za usnu sluznicu, otopine u bijeloj polietilenskoj bočici, u kutiji	21.03.2019	04-07.3-1-7549-1/17

Укупан број лијекова којима је укинута дозвола за промет у Босни и Херцеговини од 01. јануара до 31. марта 2019. године је 32.

Број 10-02.3-4217/19
28. августа 2019. године

Директор
Др **Александар Золак**, с. р.

AGENCIJA ZA OSIGURANJE U BOSNI I HERCEGOVINI

620

Shodno odredbama člana 11. stav 1. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 12/04), Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini objavljuje

STATISTIKU
TRŽIŠTA OSIGURANJA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2018. GODINU

I Pregled statističkih pokazatelja za sektor osiguranja u BiH

Vlasnička struktura i vrste osiguranja

Vlasnička struktura i vrste osiguranja kojima se bave društva u BiH u 2018. godini

Tabela 1

Vlasništvo	Neživot	Život	Kompozitna	Reosiguranje	Ukupno*
Domaće	13	0	1	1	**15**
Strano	3	0	9	0	**12**
UKUPNO	**16**	**0**	**10**	**1**	**27**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH, Agencija za osiguranje RS-a

*VGT osiguranje d.d. je 04.05.2018. godine pripojeno Grawe osiguranju d.d. tako da ne ulazi u ukupan broj društava za osiguranje u sektoru osiguranja Bosne i Hercegovine

Podružnice društava za osiguranje u BiH

Društva za osiguranje u Bosni i Hercegovini, registrovana za obavljanje djelatnosti osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, usluge osiguranja mogu obavljati u drugom entitetu samo na osnovu registrovanih podružnica. Društva koja pružaju usluge osiguranja preko podružnica u drugom entitetu u 2018. godini su navedena u nastavku.

Društva za osiguranje iz FBiH:
1. ADRIATIC OSIGURANJE d.d.
2. ASA OSIGURANJE d.d.
3. CAMELIJA OSIGURANJE d.d.
4. CENTRAL OSIGURANJE d.d.
5. CROATIA OSIGURANJE d.d.
6. EUROHERC OSIGURANJE d.d.
7. GRAWE OSIGURANJE d.d.
8. SARAJEVO OSIGURANJE d.d.
9. TRIGLAV OSIGURANJE d.d.
10. UNIQA OSIGURANJE d.d.
11. VIENNA OSIGURANJE d.d.

Društva za osiguranje iz RS-a:
1. ATOS OSIGURANJE a.d.
2. OSIGURANJE AURA a.d.
3. BRČKO-GAS OSIGURANJE d.d.
4. DRINA OSIGURANJE a.d.
5. DUNAV OSIGURANJE a.d.
6. MIKROFIN OSIGURANJE a.d.
7. WIENER OSIGURANJE a.d.
8. PREMIUM INVEST OSIGURANJE a.d.

Ukupna premija

Premija životnog i neživotnog osiguranja u BiH u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 2

	2015.	Udio (%)	2016.	Udio (%)	2017.	Udio (%)	2018.	Udio (%)	Indeks rasta premije		
									16/15	17/16	18/17
Neživot	472.269.682	79,27	504.678.286	79,61	544.038.901	79,62	569.512.904	79,89	106,86	107,80	104,68
Život	123.533.426	20,73	129.265.417	20,39	139.249.444	20,38	143.318.661	20,11	104,64	107,72	102,92
UKUPNO	**595.803.108**	**100**	**633.943.703**	**100**	**683.288.345**	**100**	**712.831.565**	**100**	**106,40**	**107,78**	**104,32**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH, Agencija za osiguranje RS-a

Premija životnog i neživotnog osiguranja u FBiH u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 3

	2015.	Udio (%)	2016.	Udio (%)	2017.	Udio (%)	2018.	Udio (%)	Indeks rasta premije		
									16/15	17/16	18/17
Neživot	319.241.649	75,21	338.150.615	75,73	359.353.209	75,59	376.288.422	75,58	105,92	106,27	104,71
Život	105.237.950	24,79	108.399.603	24,27	116.047.159	24,41	121.553.755	24,42	103,00	107,05	104,75
UKUPNO	**424.479.599**	**100**	**446.550.218**	**100**	**475.400.367**	**100**	**497.842.176**	**100**	**105,20**	**106,46**	**104,72**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH

Premija životnog i neživotnog osiguranja u RS-u u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 4

	2015.	Udio (%)	2016.	Udio (%)	2017.	Udio (%)	2018.	Udio (%)	Indeks rasta premije		
									16/15	17/16	18/17
Neživot	153.028.033	89,32	166.527.671	88,87	184.685.692	88,84	193.224.482	89,88	108,82	110,90	104,62
Život	18.295.476	10,68	20.865.814	11,13	23.202.285	11,16	21.764.906	10,12	114,05	111,20	93,81
UKUPNO	**171.323.509**	**100**	**187.393.485**	**100**	**207.887.978**	**100**	**214.989.388**	**100**	**109,38**	**110,94**	**103,42**

Izvor podataka: Agencija za osiguranje RS-a

Prijavljene i riješene štete

Prijavljene i riješene štete u društvima za osiguranje u 2017. i 2018. godini

Tabela 5

	2017.				2018.			
	Prijavljene štete	Riješene štete		Procenat riješenih šteta	Prijavljene štete	Riješene štete		Procenat riješenih šteta
	Broj	Broj	Vrijednost		Broj	Broj	Vrijednost	
BiH	**152.133**	**131.077**	**267.066.162**	**86,16**	**164.404**	**142.684**	**279.127.091**	**86,79**
FBiH	124.548	106.027	203.158.804	85,13	133.134	114.171	206.441.910	85,76
RS	27.585	25.050	63.907.358	90,81	31.270	28.513	72.685.181	91,18

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH, Agencija za osiguranje RS-a

Dobit

Zbirno iskazana dobit društava za osiguranje i reosiguranje u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 6

	2015.	Udio (%)	2016.	Udio (%)	2017.	Udio (%)	2018.	Udio (%)	Indeks rasta dobiti		
									16/15	17/16	18/17
BiH	**39.368.090**	**100**	**35.588.066**	**100**	**65.868.872**	**100**	**57.885.826**	**100**	**90,40**	**185,09**	**87,88**
FBiH	20.974.991	53,28	22.362.766	62,84	35.067.077	53,24	25.264.292	43,65	106,62	156,81	72,05
RS	18.393.099	46,72	13.225.300	37,16	30.801.795	46,76	32.621.534	56,35	71,90	232,90	105,91

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH, Agencija za osiguranje RS-a

II Pokazatelji poslovanja društava sa sjedištem u FBiH i RS-u

Premija po društvima

Premija po društvima sa sjedištem u FBiH u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 7

Skraćeni naziv društva za osiguranje	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)
Adriatic*	46.981.227	11,07	48.622.582	10,89	49.947.064	10,51	65.839.179	13,22
Uniqa	53.195.655	12,53	58.431.980	13,09	57.942.754	12,19	61.777.694	12,41
Euroherc	53.375.714	12,57	53.870.540	12,06	56.324.942	11,85	59.749.321	12,00
Sarajevo	60.322.234	14,21	54.850.824	12,28	55.744.583	11,73	59.426.756	11,94
Grawe	30.141.703	7,10	32.407.150	7,26	42.839.658	9,01	52.133.841	10,47
Croatia	43.253.323	10,19	46.340.236	10,38	47.983.283	10,09	49.022.337	9,85
Triglav	35.856.122	8,45	39.907.495	8,94	42.506.846	8,94	44.032.354	8,84
Central	0	0,00	6.124.493	1,37	26.604.549	5,60	38.359.897	7,71
Vienna**	29.662.866	6,99	28.129.737	6,30	30.403.143	6,40	30.256.607	6,08
ASA	16.716.918	3,94	19.567.035	4,38	22.277.936	4,69	26.907.083	5,40
Camelija	12.467.896	2,94	13.297.680	2,98	10.693.142	2,25	10.029.115	2,01
VGT***	23.264.166	5,48	25.543.804	5,72	13.734.538	2,89	307.993	0,06
Zovko	19.241.775	4,53	19.456.664	4,36	18.397.930	3,87	0	0,00
UKUPNO	**424.479.599**	**100**	**446.550.218**	**100**	**475.400.367**	**100**	**497.842.176**	**100**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH

*Bosna-Sunce osiguranje d.d. je od 01.01.2018. godine nakon akvizicije Zovko osiguranja d.d. počelo poslovati pod novim imenom Adriatic osiguranje d.d.

**Merkur BH osiguranje d.d. od 26.10.2018. godine posluje pod novim nazivom Vienna osiguranje d.d.

***VGT osiguranje d.d. je 04.05.2018. godine pripojeno Grawe osiguranju d.d.

Premija po društvima sa sjedištem u RS-u u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 8

Skraćeni naziv društva za osiguranje	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)
Wiener	31.658.339	18,48	31.482.944	16,80	35.190.825	16,93	30.639.858	14,25
Drina	23.296.826	13,60	24.413.426	13,03	24.225.262	11,65	23.758.289	11,05
Dunav	18.749.908	10,94	21.411.514	11,43	23.013.755	11,07	23.658.730	11,00
Atos	9.501.718	5,55	13.396.154	7,15	19.227.270	9,25	21.750.916	10,12
Aura	8.959.663	5,23	12.134.006	6,48	14.492.718	6,97	18.427.466	8,57
Grawe	15.262.426	8,91	15.987.054	8,53	16.660.268	8,01	17.493.068	8,14
Nešković	15.445.117	9,02	16.262.333	8,68	17.152.600	8,25	16.354.978	7,61
Brčko-gas	15.162.815	8,85	15.265.874	8,15	16.317.864	7,85	15.980.279	7,43
Triglav	9.829.668	5,74	9.833.350	5,25	10.451.752	5,03	10.836.760	5,04
Mikrofin	7.727.164	4,51	8.665.103	4,62	9.103.123	4,38	10.605.891	4,93
Garant	5.759.151	3,36	7.490.302	4,00	8.248.338	3,97	9.339.660	4,34
Euros	0	0,00	5.805.365	3,10	7.815.227	3,76	8.882.163	4,13
SAS – Super P	0	0,00	1.086.548	0,58	3.034.941	1,46	3.764.886	1,75
Krajina	9.970.714	5,82	4.159.511	2,22	2.954.034	1,42	2.653.756	1,23
Premium*	0	0,00	0	0,00	0	0,00	842.688	0,39
UKUPNO	**171.323.509**	**100**	**187.393.485**	**100**	**207.887.978**	**100**	**214.989.388**	**100**

Izvor podataka: Agencija za osiguranje RS-a

*Premium osiguranje a.d. je novo društvo za osiguranje koje je počelo poslovati 17.08.2018. godine.

Premija životnog osiguranja

Premija životnog osiguranja u FBiH u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 9

Skraćeni naziv društva za osiguranje	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)
Uniqa	30.077.887	28,58	32.325.969	29,82	32.040.815	27,61	36.208.916	29,79
Vienna*	28.944.280	27,50	27.324.049	25,21	29.597.292	25,50	29.683.273	24,42
Grawe	22.196.826	21,09	23.579.921	21,75	25.782.912	22,22	26.720.518	21,98
Triglav	7.933.756	7,54	9.896.226	9,13	11.623.720	10,02	12.724.226	10,47
Croatia	7.450.955	7,08	7.416.045	6,84	7.951.560	6,85	7.551.380	6,21
Adriatic**	4.900.235	4,66	4.512.149	4,16	5.525.917	4,76	4.931.765	4,06
Sarajevo	3.734.010	3,55	3.345.244	3,09	3.524.943	3,04	3.733.678	3,07
UKUPNO	**105.237.950**	**100**	**108.399.603**	**100**	**116.047.159**	**100**	**121.553.755**	**100**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH

*Merkur BH osiguranje d.d. od 26.10.2018. godine posluje pod novim nazivom Vienna osiguranje d.d.

**Bosna-Sunce osiguranje d.d. je od 01.01.2018. godine nakon akvizicije Zovko osiguranja d.d. počelo poslovati pod novim imenom Adriatic osiguranje d.d.

Premija životnog osiguranja u RS-u u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 10

Skraćeni naziv društva za osiguranje	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)	Premija	Udio (%)
Grawe	15.238.494	83,29	15.970.100	76,54	16.645.373	71,74	17.476.605	80,30
Wiener	2.320.358	12,68	4.180.965	20,04	5.844.867	25,19	3.576.695	16,43
Dunav	736.624	4,03	714.749	3,43	712.044	3,07	711.606	3,27
UKUPNO	**18.295.476**	**100**	**20.865.814**	**100**	**23.202.285**	**100**	**21.764.906**	**100**

Izvor podataka: Agencija za osiguranje RS

Prijavljene i riješene štete

Prijavljene i riješene štete po vrstama osiguranja u FBiH u 2017. i 2018. godini

Tabela 11

Grupe/vrste osiguranja	2017.			2018.					
	Broj prijavljenih šteta	Broj riješenih šteta	Iznos	Broj prijavljenih šteta	Broj riješenih šteta	Iznos	Indeks		
01 Osiguranje od nezgode	18.212	15.840	16.373.834	18.422	16.089	16.949.612	101,15	101,57	103,52
02 Zdravstveno osiguranje	15.200	15.077	2.823.166	18.561	18.422	3.273.644	122,11	122,19	115,96
03 Osiguranje cestovnih vozila	25.658	21.757	35.718.925	27.262	23.287	39.033.379	106,25	107,03	109,28
04 Osiguranje tračnih vozila	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
05 Osiguranje zračnih letjelica	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
06 Osiguranje plovila	1	0	200	2	0	4.227	200,00	0,00	2.113,30
07 Osiguranje robe u prevozu	138	121	1.110.246	134	118	296.696	97,10	97,52	26,72
08 Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda	2.702	2.418	15.710.378	3.456	2.986	5.021.294	127,91	123,49	31,96
09 Ostala osiguranja imovine	3.815	3.161	5.061.221	4.235	3.584	5.592.545	111,01	113,38	110,05
10 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila	44.925	35.092	74.829.980	45.794	35.909	81.150.163	101,93	102,33	108,45
11 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu zračnih letjelica	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
12 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu plovila	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
13 Ostala osiguranja od odgovornosti	776	582	1.121.641	798	583	1.273.387	102,84	100,17	113,53
14 Osiguranje kredita	732	553	1.845.387	963	750	1.455.586	131,56	135,62	78,88
15 Osiguranje jemstva	54	47	173.053	87	71	105.174	161,11	151,06	60,78
16 Osiguranje raznih finansijskih gubitaka	172	161	89.514	319	309	142.884	185,47	191,93	159,62

17 Osiguranje troškova pravne zaštite	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
18 Osiguranje pomoći	159	144	81.167	342	299	143.670	215,09	207,64	177,00
Ukupno (neživotna osiguranja – grupe osiguranja)	**112.544**	**94.953**	**154.938.711**	**120.375**	**102.407**	**154.442.261**	**106,96**	**107,85**	**99,68**
19 Životna osiguranja	8.707	8.380	45.901.065	9.613	9.164	49.759.070	110,41	109,36	108,41
Rente	67	26	205.695	72	31	240.642	107,46	119,23	116,99
Dodatna osiguranja uz osiguranje života	3.230	2.668	2.113.332	3.074	2.569	1.999.937	95,17	96,29	94,63
Druge vrste životnih osiguranja	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Ukupno (životna osiguranja – grupe osiguranja)	**12.004**	**11.074**	**48.220.093**	**12.759**	**11.764**	**51.999.649**	**106,29**	**106,23**	**107,84**
Sveukupno (grupe osiguranja 1-19)	**124.548**	**106.027**	**203.158.804**	**133.134**	**114.171**	**206.441.910**	**106,89**	**107,68**	**101,62**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH

Prijavljene i riješene štete po vrstama osiguranja u RS-u u 2017. i 2018. godini

Tabela 12

Grupe/vrste osiguranja	2017.			2018.					
	Broj prijavljenih šteta	Broj riješenih šteta	Iznos	Broj prijavljenih šteta	Broj riješenih šteta	Iznos	Indeks		
01 Osiguranje od nezgode	5.947	5.147	4.543.996	7.032	6.121	5.504.625	118,24	118,92	121,14
02 Zdravstveno osiguranje	1.058	931	604.916	1.316	1.140	927.625	124,39	122,45	153,35
03 Osiguranje cestovnih vozila	4.105	3.969	8.955.721	4.851	4.557	9.577.164	118,17	114,81	106,94
04 Osiguranje tračnih vozila	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
05 Osiguranje zračnih letjelica	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
06 Osiguranje plovila	2	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
07 Osiguranje robe u prevozu	23	13	15.509	19	14	73.182	82,61	107,69	471,88
08 Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda	482	313	1.613.501	423	359	1.686.752	87,76	114,70	104,54
09 Ostala osiguranja imovine	830	706	3.921.582	907	761	2.394.313	109,28	107,79	61,05
10 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila	13.126	12.249	36.196.282	14.636	13.622	44.665.525	111,50	111,21	123,40
11 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu zračnih letjelica	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
12 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu plovila	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
13 Ostala osiguranja od odgovornosti	125	67	251.921	173	95	229.282	138,40	141,79	91,01
14 Osiguranje kredita	1	1	1.451	5	3	7.936	500,00	300,00	546,91
15 Osiguranje jemstva	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
16 Osiguranje raznih finansijskih gubitaka	49	47	35.559	69	67	52.163	140,82	142,55	146,69
17 Osiguranje troškova pravne zaštite	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
18 Osiguranje pomoći	9	9	3.529	22	17	4.280	244,44	188,89	121,27
Ukupno (neživotna osiguranja – grupe osiguranja)	**25.757**	**23.452**	**56.143.967**	**29.454**	**26.756**	**65.122.847**	**114,35**	**114,09**	**115,99**
19 Životna osiguranja	1.321	1.211	7.026.008	1.232	1.289	6.523.875	93,26	106,44	92,85
Rente	1	0	221	0	0	2.648	0,00	0,00	1.200,00
Dodatna osiguranja uz osiguranje života	506	387	737.163	584	468	1.035.811	115,42	120,93	140,51
Druge vrste životnih osiguranja	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Ukupno (životna osiguranja – grupe osiguranja)	**1.828**	**1.598**	**7.763.391**	**1.816**	**1.757**	**7.562.334**	**99,34**	**109,95**	**97,41**
Sveukupno (grupe osiguranja 1-19)	**27.585**	**25.050**	**63.907.358**	**31.270**	**28.513**	**72.685.181**	**113,36**	**113,82**	**113,74**

Izvor podataka: Agencija za osiguranje RS-a

Napomena:

Detaljnija statistika tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini se može vidjeti u publikaciji pod nazivom "Statistika tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini", koja je dostupna i na službenoj web stranici Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini (www.azobih.gov.ba).

Broj 03-43-263-1/19
30. augusta 2019. godine

Direktorica
Emina Jahić, s. r.

Sukladno odredbama članka 11. stavak 1. Zakona o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", broj 12/04), Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini objavljuje

STATISTIKU
TRŽIŠTA OSIGURANJA U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2018. GODINU

I Pregled statističkih pokazatelja za sektor osiguranja u BiH

Vlasnička struktura i vrste osiguranja

Vlasnička struktura i vrste osiguranja kojima se bave društva u BiH u 2018. godini

Tabela 1

Vlasništvo	*Neživot*	*Život*	*Kompozitna*	*Reosiguranje*	*Ukupno**
Domaće	13	0	1	1	**15**
Strano	3	0	9	0	**12**
UKUPNO	**16**	**0**	**10**	**1**	**27**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH, Agencija za osiguranje RS-a

*VGT osiguranje d.d. je 04.05.2018. godine pripojeno Grawe osiguranju d.d. tako da ne ulazi u ukupan broj društava za osiguranje u sektoru osiguranja Bosne i Hercegovine

Podružnice društava za osiguranje u BiH

Društva za osiguranje u Bosni i Hercegovini, registrirana za obavljanje djelatnosti osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj, usluge osiguranja mogu obavljati u drugom entitetu samo na osnovu registriranih podružnica. Društva koja pružaju usluge osiguranja preko podružnica u drugom entitetu u 2018. godini su navedena u nastavku.

Društva za osiguranje iz FBiH:

1. ADRIATIC OSIGURANJE d.d.
2. ASA OSIGURANJE d.d.
3. CAMELIJA OSIGURANJE d.d.
4. CENTRAL OSIGURANJE d.d.
5. CROATIA OSIGURANJE d.d.
6. EUROHERC OSIGURANJE d.d.
7. GRAWE OSIGURANJE d.d.
8. SARAJEVO OSIGURANJE d.d.
9. TRIGLAV OSIGURANJE d.d.
10. UNIQA OSIGURANJE d.d.
11. VIENNA OSIGURANJE d.d.

Društva za osiguranje iz RS-a:

1. ATOS OSIGURANJE a.d.
2. OSIGURANJE AURA a.d.
3. BRČKO-GAS OSIGURANJE d.d.
4. DRINA OSIGURANJE a.d.
5. DUNAV OSIGURANJE a.d.
6. MIKROFIN OSIGURANJE a.d.
7. WIENER OSIGURANJE a.d.
8. PREMIUM INVEST OSIGURANJE a.d.

Ukupna premija

Premija životnog i neživotnog osiguranja u BiH u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 2

	2015.	Udjel (%)	2016.	Udjel (%)	2017.	Udjel (%)	2018.	Udjel (%)	Indeks rasta premije		
									16/15	17/16	18/17
Neživot	472.269.682	79,27	504.678.286	79,61	544.038.901	79,62	569.512.904	79,89	106,86	107,80	104,68
Život	123.533.426	20,73	129.265.417	20,39	139.249.444	20,38	143.318.661	20,11	104,64	107,72	102,92
UKUPNO	**595.803.108**	**100**	**633.943.703**	**100**	**683.288.345**	**100**	**712.831.565**	**100**	**106,40**	**107,78**	**104,32**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH, Agencija za osiguranje RS-a

Premija životnog i neživotnog osiguranja u FBiH u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 3

	2015.	Udjel (%)	2016.	Udjel (%)	2017.	Udjel (%)	2018.	Udjel (%)	Indeks rasta premije		
									16/15	17/16	18/17
Neživot	319.241.649	75,21	338.150.615	75,73	359.353.209	75,59	376.288.422	75,58	105,92	106,27	104,71
Život	105.237.950	24,79	108.399.603	24,27	116.047.159	24,41	121.553.755	24,42	103,00	107,05	104,75
UKUPNO	**424.479.599**	**100**	**446.550.218**	**100**	**475.400.367**	**100**	**497.842.176**	**100**	**105,20**	**106,46**	**104,72**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH

Premija životnog i neživotnog osiguranja u RS-u u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 4

	2015.	Udjel (%)	2016.	Udjel (%)	2017.	Udjel (%)	2018.	Udjel (%)	Indeks rasta premije		
									16/15	17/16	18/17
Neživot	153.028.033	89,32	166.527.671	88,87	184.685.692	88,84	193.224.482	89,88	108,82	110,90	104,62
Život	18.295.476	10,68	20.865.814	11,13	23.202.285	11,16	21.764.906	10,12	114,05	111,20	93,81
UKUPNO	**171.323.509**	**100**	**187.393.485**	**100**	**207.887.978**	**100**	**214.989.388**	**100**	**109,38**	**110,94**	**103,42**

Izvor podataka: Agencija za osiguranje RS-a

Prijavljene i riješene štete

Prijavljene i riješene štete u društvima za osiguranje u 2017. i 2018. godini

Tabela 5

	2017.				2018.			
	Prijavljene štete	Riješene štete		Postotak riješenih šteta	Prijavljene štete	Riješene štete		Postotak riješenih šteta
	Broj	Broj	Vrijednost		Broj	Broj	Vrijednost	
BiH	**152.133**	**131.077**	**267.066.162**	**86,16**	**164.404**	**142.684**	**279.127.091**	**86,79**
FBiH	124.548	106.027	203.158.804	85,13	133.134	114.171	206.441.910	85,76
RS	27.585	25.050	63.907.358	90,81	31.270	28.513	72.685.181	91,18

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH, Agencija za osiguranje RS-a

Dobit

Zbirno iskazana dobit društava za osiguranje i reosiguranje u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 6

	2015.	Udjel (%)	2016.	Udjel (%)	2017.	Udjel (%)	2018.	Udjel (%)	Indeks rasta dobiti		
									16/15	17/16	18/17
BiH	**39.368.090**	**100**	**35.588.066**	**100**	**65.868.872**	**100**	**57.885.826**	**100**	**90,40**	**185,09**	**87,88**
FBiH	20.974.991	53,28	22.362.766	62,84	35.067.077	53,24	25.264.292	43,65	106,62	156,81	72,05
RS	18.393.099	46,72	13.225.300	37,16	30.801.795	46,76	32.621.534	56,35	71,90	232,90	105,91

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH, Agencija za osiguranje RS-a

II Pokazatelji poslovanja društava sa sjedištem u FBiH i RS-u

Premija po društvima

Premija po društvima sa sjedištem u FBiH u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 7

Skraćeni naziv društva za osiguranje	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)
Adriatic*	46.981.227	11,07	48.622.582	10,89	49.947.064	10,51	65.839.179	13,22
Uniqa	53.195.655	12,53	58.431.980	13,09	57.942.754	12,19	61.777.694	12,41
Euroherc	53.375.714	12,57	53.870.540	12,06	56.324.942	11,85	59.749.321	12,00
Sarajevo	60.322.234	14,21	54.850.824	12,28	55.744.583	11,73	59.426.756	11,94
Grawe	30.141.703	7,10	32.407.150	7,26	42.839.658	9,01	52.133.841	10,47
Croatia	43.253.323	10,19	46.340.236	10,38	47.983.283	10,09	49.022.337	9,85
Triglav	35.856.122	8,45	39.907.495	8,94	42.506.846	8,94	44.032.354	8,84
Central	0	0,00	6.124.493	1,37	26.604.549	5,60	38.359.897	7,71
Vienna**	29.662.866	6,99	28.129.737	6,30	30.403.143	6,40	30.256.607	6,08
ASA	16.716.918	3,94	19.567.035	4,38	22.277.936	4,69	26.907.083	5,40
Camelija	12.467.896	2,94	13.297.680	2,98	10.693.142	2,25	10.029.115	2,01
VGT***	23.264.166	5,48	25.543.804	5,72	13.734.538	2,89	307.993	0,06
Zovko	19.241.775	4,53	19.456.664	4,36	18.397.930	3,87	0	0,00
UKUPNO	**424.479.599**	**100**	**446.550.218**	**100**	**475.400.367**	**100**	**497.842.176**	**100**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH

* Bosna-Sunce osiguranje d.d. je od 01.01.2018. godine nakon akvizicije Zovko osiguranja d.d. počelo poslovati pod novim imenom Adriatic osiguranje d.d.

**Merkur BH osiguranje d.d. od 26.10.2018. godine posluje pod novim nazivom Vienna osiguranje d.d.

***VGT osiguranje d.d. je 04.05.2018. godine pripojeno Grawe osiguranju d.d.

Premija po društvima sa sjedištem u RS-u u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 8

Skraćeni naziv društva za osiguranje	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)
Wiener	31.658.339	18,48	31.482.944	16,80	35.190.825	16,93	30.639.858	14,25
Drina	23.296.826	13,60	24.413.426	13,03	24.225.262	11,65	23.758.289	11,05
Dunav	18.749.908	10,94	21.411.514	11,43	23.013.755	11,07	23.658.730	11,00
Atos	9.501.718	5,55	13.396.154	7,15	19.227.270	9,25	21.750.916	10,12
Aura	8.959.663	5,23	12.134.006	6,48	14.492.718	6,97	18.427.466	8,57
Grawe	15.262.426	8,91	15.987.054	8,53	16.660.268	8,01	17.493.068	8,14
Nešković	15.445.117	9,02	16.262.333	8,68	17.152.600	8,25	16.354.978	7,61
Brčko-gas	15.162.815	8,85	15.265.874	8,15	16.317.864	7,85	15.980.279	7,43
Triglav	9.829.668	5,74	9.833.350	5,25	10.451.752	5,03	10.836.760	5,04
Mikrofin	7.727.164	4,51	8.665.103	4,62	9.103.123	4,38	10.605.891	4,93
Garant	5.759.151	3,36	7.490.302	4,00	8.248.338	3,97	9.339.660	4,34
Euros	0	0,00	5.805.365	3,10	7.815.227	3,76	8.882.163	4,13
SAS – Super P	0	0,00	1.086.548	0,58	3.034.941	1,46	3.764.886	1,75

Krajina	9.970.714	5,82	4.159.511	2,22	2.954.034	1,42	2.653.756	1,23
Premium*	0	0,00	0	0,00	0	0,00	842.688	0,39
UKUPNO	**171.323.509**	**100**	**187.393.485**	**100**	**207.887.978**	**100**	**214.989.388**	**100**

Izvor podataka: Agencija za osiguranje RS-a

*Premium osiguranje a.d. je novo društvo za osiguranje koje je počelo poslovati 17.08.2018. godine.

Premija životnog osiguranja

Premija životnog osiguranja u FBiH u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 9

Skraćeni naziv društva za osiguranje	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)
Uniqa	30.077.887	28,58	32.325.969	29,82	32.040.815	27,61	36.208.916	29,79
Vienna*	28.944.280	27,50	27.324.049	25,21	29.597.292	25,50	29.683.273	24,42
Grawe	22.196.826	21,09	23.579.921	21,75	25.782.912	22,22	26.720.518	21,98
Triglav	7.933.756	7,54	9.896.226	9,13	11.623.720	10,02	12.724.226	10,47
Croatia	7.450.955	7,08	7.416.045	6,84	7.951.560	6,85	7.551.380	6,21
Adriatic**	4.900.235	4,66	4.512.149	4,16	5.525.917	4,76	4.931.765	4,06
Sarajevo	3.734.010	3,55	3.345.244	3,09	3.524.943	3,04	3.733.678	3,07
UKUPNO	**105.237.950**	**100**	**108.399.603**	**100**	**116.047.159**	**100**	**121.553.755**	**100**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH

*Merkur BH osiguranje d.d. od 26.10.2018. godine posluje pod novim nazivom Vienna osiguranje d.d.

**Bosna-Sunce osiguranje d.d. je od 01.01.2018. godine nakon akvizicije Zovko osiguranja d.d. počelo poslovati pod novim imenom Adriatic osiguranje d.d.

Premija životnog osiguranja u RS-u u 2015., 2016., 2017. i 2018. godini (u KM)

Tabela 10

Skraćeni naziv društva za osiguranje	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)	Premija	Udjel (%)
Grawe	15.238.494	83,29	15.970.100	76,54	16.645.373	71,74	17.476.605	80,30
Wiener	2.320.358	12,68	4.180.965	20,04	5.844.867	25,19	3.576.695	16,43
Dunav	736.624	4,03	714.749	3,43	712.044	3,07	711.606	3,27
UKUPNO	**18.295.476**	**100**	**20.865.814**	**100**	**23.202.285**	**100**	**21.764.906**	**100**

Izvor podataka: Agencija za osiguranje RS

Prijavljene i riješene štete

Prijavljene i riješene štete po vrstama osiguranja u FBiH u 2017. i 2018. godini

Tabela 11

Grupe/vrste osiguranja	2017.			2018.					
	Broj prijavljenih šteta	Broj riješenih šteta	Iznos	Broj prijavljenih šteta	Broj riješenih šteta	Iznos	Indeks		
01 Osiguranje od nezgode	18.212	15.840	16.373.834	18.422	16.089	16.949.612	101,15	101,57	103,52
02 Zdravstveno osiguranje	15.200	15.077	2.823.166	18.561	18.422	3.273.644	122,11	122,19	115,96
03 Osiguranje cestovnih vozila	25.658	21.757	35.718.925	27.262	23.287	39.033.379	106,25	107,03	109,28
04 Osiguranje tračnih vozila	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
05 Osiguranje zračnih letjelica	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
06 Osiguranje plovila	1	0	200	2	0	4.227	200,00	0,00	2.113,30
07 Osiguranje robe u prijevozu	138	121	1.110.246	134	118	296.696	97,10	97,52	26,72
08 Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda	2.702	2.418	15.710.378	3.456	2.986	5.021.294	127,91	123,49	31,96
09 Ostala osiguranja imovine	3.815	3.161	5.061.221	4.235	3.584	5.592.545	111,01	113,38	110,05
10 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila	44.925	35.092	74.829.980	45.794	35.909	81.150.163	101,93	102,33	108,45
11 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu zračnih letjelica	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
12 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu plovila	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
13 Ostala osiguranja od odgovornosti	776	582	1.121.641	798	583	1.273.387	102,84	100,17	113,53
14 Osiguranje kredita	732	553	1.845.387	963	750	1.455.586	131,56	135,62	78,88
15 Osiguranje jemstva	54	47	173.053	87	71	105.174	161,11	151,06	60,78
16 Osiguranje raznih financijskih gubitaka	172	161	89.514	319	309	142.884	185,47	191,93	159,62
17 Osiguranje troškova pravne zaštite	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
18 Osiguranje pomoći	159	144	81.167	342	299	143.670	215,09	207,64	177,00
Ukupno (neživotna osiguranja – grupe osiguranja)	**112.544**	**94.953**	**154.938.711**	**120.375**	**102.407**	**154.442.261**	**106,96**	**107,85**	**99,68**
19 Životna osiguranja	8.707	8.380	45.901.065	9.613	9.164	49.759.070	110,41	109,36	108,41
Rente	67	26	205.695	72	31	240.642	107,46	119,23	116,99

Dodatna osiguranja uz osiguranje života	3.230	2.668	2.113.332	3.074	2.569	1.999.937	95,17	96,29	94,63
Ostala životna osiguranja	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Ukupno (životna osiguranja – grupe osiguranja)	**12.004**	**11.074**	**48.220.093**	**12.759**	**11.764**	**51.999.649**	**106,29**	**106,23**	**107,84**
Sveukupno (grupe osiguranja 1-19)	**124.548**	**106.027**	**203.158.804**	**133.134**	**114.171**	**206.441.910**	**106,89**	**107,68**	**101,62**

Izvor podataka: Agencija za nadzor osiguranja FBiH

Prijavljene i riješene štete po vrstama osiguranja u RS-u u 2017. i 2018. godini

Tabela 12

Grupe/vrste osiguranja	2017.			2018.					
	Broj prijavljenih šteta	Broj riješenih šteta	Iznos	Broj prijavljenih šteta	Broj riješenih šteta	Iznos	Indeks		
01 Osiguranje od nezgode	5.947	5.147	4.543.996	7.032	6.121	5.504.625	118,24	118,92	121,14
02 Zdravstveno osiguranje	1.058	931	604.916	1.316	1.140	927.625	124,39	122,45	153,35
03 Osiguranje cestovnih vozila	4.105	3.969	8.955.721	4.851	4.557	9.577.164	118,17	114,81	106,94
04 Osiguranje tračnih vozila	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
05 Osiguranje zračnih letjelica	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
06 Osiguranje plovila	2	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
07 Osiguranje robe u prijevozu	23	13	15.509	19	14	73.182	82,61	107,69	471,88
08 Osiguranje od požara i elementarnih nepogoda	482	313	1.613.501	423	359	1.686.752	87,76	114,70	104,54
09 Ostala osiguranja imovine	830	706	3.921.582	907	761	2.394.313	109,28	107,79	61,05
10 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu motornih vozila	13.126	12.249	36.196.282	14.636	13.622	44.665.525	111,50	111,21	123,40
11 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu zračnih letjelica	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
12 Osiguranje od odgovornosti za upotrebu plovila	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
13 Ostala osiguranja od odgovornosti	125	67	251.921	173	95	229.282	138,40	141,79	91,01
14 Osiguranje kredita	1	1	1.451	5	3	7.936	500,00	300,00	546,91
15 Osiguranje jemstva	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
16 Osiguranje raznih financijskih gubitaka	49	47	35.559	69	67	52.163	140,82	142,55	146,69
17 Osiguranje troškova pravne zaštite	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
18 Osiguranje pomoći	9	9	3.529	22	17	4.280	244,44	188,89	121,27
Ukupno (neživotna osiguranja – grupe osiguranja)	**25.757**	**23.452**	**56.143.967**	**29.454**	**26.756**	**65.122.847**	**114,35**	**114,09**	**115,99**
19 Životna osiguranja	1.321	1.211	7.026.008	1.232	1.289	6.523.875	93,26	106,44	92,85
Rente	1	0	221	0	0	2.648	0,00	0,00	1.200,00
Dodatna osiguranja uz osiguranje života	506	387	737.163	584	468	1.035.811	115,42	120,93	140,51
Ostala životna osiguranja	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Ukupno (životna osiguranja – grupe osiguranja)	**1.828**	**1.598**	**7.763.391**	**1.816**	**1.757**	**7.562.334**	**99,34**	**109,95**	**97,41**
Sveukupno (grupeosiguranja 1-19)	**27.585**	**25.050**	**63.907.358**	**31.270**	**28.513**	**72.685.181**	**113,36**	**113,82**	**113,74**

Izvor podataka: Agencija za osiguranje RS-a

Napomena:

Detaljnija statistika tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini se može vidjeti u publikaciji pod nazivom "Statistika tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini", koja je dostupna i na službenoj web stranici Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini (www.azobih.gov.ba).

Broj 03-43-263-1/19
30. kolovoza 2019. godine

Direktorica
Emina Jahić, v. r.

Сходно одредбама члана 11. став 1. Закона о Агенцији за осигурање у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", број 12/04), Агенција за осигурање у Босни и Херцеговини објављује

СТАТИСТИКУ
ТРЖИШТА ОСИГУРАЊА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА 2018. ГОДИНУ

I Преглед статистичких показатеља за сектор осигурања у БиХ

Власничка структура и врсте осигурања

Власничка структура и врсте осигурања којима се баве друштва у БиХ у 2018. години

Табела 1

Власништво	Неживот	Живот	Композитна	Реосигурање	Укупно*
Домаће	13	0	1	1	**15**
Страно	3	0	9	0	**12**
УКУПНО	**16**	**0**	**10**	**1**	**27**

Извор података: Агенција за надзор осигурања ФБиХ, Агенција за осигурање РС-а

*ВГТ осигурање д.д. је 04.05.2018. године припојено Grawe осигурању д.д. тако да не улази у укупан број друштава за осигурање у сектору осигурања Босне и Херцеговине

Филијале друштава за осигурање у БиХ

Друштва за осигурање у Босни и Херцеговини, регистрована за обављање дјелатности осигурања у Федерацији Босне и Херцеговине и Републици Српској, услуге осигурања могу обављати у другом ентитету само на основу регистрованих филијала. Друштва која пружају услуге осигурања преко филијала у другом ентитету у 2018. години су наведена у наставку.

Друштва за осигурање из ФБиХ:
1. ADRIATIC ОСИГУРАЊЕ д.д.
2. АСА ОСИГУРАЊЕ д.д.
3. CAMELIJA ОСИГУРАЊЕ д.д.
4. ЦЕНТРАЛ ОСИГУРАЊЕ д.д.
5. CROATIA ОСИГУРАЊЕ д.д.
6. ЕУРОХЕРЦ ОСИГУРАЊЕ д.д.
7. GRAWE ОСИГУРАЊЕ д.д.
8. САРАЈЕВО ОСИГУРАЊЕ д.д.
9. ТРИГЛАВ ОСИГУРАЊЕ д.д.
10. UNIQA ОСИГУРАЊЕ д.д.
11. VIENNA ОСИГУРАЊЕ д.д.

Друштва за осигурање из РС-а:
1. АТОС ОСИГУРАЊЕ а.д.
2. ОСИГУРАЊЕ АУРА а.д.
3. БРЧКО-ГАС ОСИГУРАЊЕ д.д.
4. ДРИНА ОСИГУРАЊЕ а.д.
5. ДУНАВ ОСИГУРАЊЕ а.д.
6. МИКРОФИН ОСИГУРАЊЕ а.д.
7. WIENER ОСИГУРАЊЕ а.д.
8. ПРЕМИУМ ИНВЕСТ ОСИГУРАЊЕ а.д.

Укупна премија

Премија животног и неживотног осигурања у БиХ у 2015., 2016., 2017. и 2018. години (у КМ)

Табела 2

	2015.	Учешће (%)	2016.	Учешће (%)	2017.	Учешће (%)	2018.	Учешће (%)	Индекс раста премије		
									16/15	17/16	18/17
Неживот	472.269.682	79,27	504.678.286	79,61	544.038.901	79,62	569.512.904	79,89	106,86	107,80	104,68
Живот	123.533.426	20,73	129.265.417	20,39	139.249.444	20,38	143.318.661	20,11	104,64	107,72	102,92
УКУПНО	**595.803.108**	**100**	**633.943.703**	**100**	**683.288.345**	**100**	**712.831.565**	**100**	**106,40**	**107,78**	**104,32**

Извор података: Агенција за надзор осигурања ФБиХ, Агенција за осигурање РС-а

Премија животног и неживотног осигурања у ФБиХ у 2015., 2016., 2017. и 2018. години (у КМ)

Табела 3

	2015.	Учешће (%)	2016.	Учешће (%)	2017.	Учешће (%)	2018.	Учешће (%)	Индекс раста премије		
									16/15	17/16	18/17
Неживот	319.241.649	75,21	338.150.615	75,73	359.353.209	75,59	376.288.422	75,58	105,92	106,27	104,71
Живот	105.237.950	24,79	108.399.603	24,27	116.047.159	24,41	121.553.755	24,42	103,00	107,05	104,75
УКУПНО	**424.479.599**	**100**	**446.550.218**	**100**	**475.400.367**	**100**	**497.842.176**	**100**	**105,20**	**106,46**	**104,72**

Извор података: Агенција за надзор осигурања ФБиХ

Премија животног и неживотног осигурања у РС-у у 2015., 2016., 2017. и 2018. години (у КМ)

Табела 4

	2015.	Учешће (%)	2016.	Учешће (%)	2017.	Учешће (%)	2018.	Учешће (%)	Индекс раста премије		
									16/15	17/16	18/17
Неживот	153.028.033	89,32	166.527.671	88,87	184.685.692	88,84	193.224.482	89,88	108,82	110,90	104,62
Живот	18.295.476	10,68	20.865.814	11,13	23.202.285	11,16	21.764.906	10,12	114,05	111,20	93,81
УКУПНО	**171.323.509**	**100**	**187.393.485**	**100**	**207.887.978**	**100**	**214.989.388**	**100**	**109,38**	**110,94**	**103,42**

Извор података: Агенција за осигурање РС-а

Пријављене и ријешене штете

Пријављене и ријешене штете у друштвима за осигурање у 2017. и 2018. години

Табела 5

	2017.				2018.			
	Пријављене штете	Ријешене штете		Проценат ријешених штета	Пријављене штете	Ријешене штете		Проценат ријешених штета
	Број	Број	Вриједност		Број	Број	Вриједност	
БиХ	**152.133**	**131.077**	**267.066.162**	**86,16**	**164.404**	**142.684**	**279.127.091**	**86,79**
ФБиХ	124.548	106.027	203.158.804	85,13	133.134	114.171	206.441.910	85,76
РС	27.585	25.050	63.907.358	90,81	31.270	28.513	72.685.181	91,18

Извор података: Агенција за надзор осигурања ФБиХ, Агенција за осигурање РС-а

Добит

Збирно исказана добит друштава за осигурање и реосигурање у 2015., 2016., 2017. и 2018. години (у КМ)

Табела 6

	2015.	Учешће (%)	2016.	Учешће (%)	2017.	Учешће (%)	2018.	Учешће (%)	Индекс раста добити		
									16/15	17/16	18/17
БиХ	**39.368.090**	**100**	**35.588.066**	**100**	**65.868.872**	**100**	**57.885.826**	**100**	**90,40**	**185,09**	**87,88**
ФБиХ	20.974.991	53,28	22.362.766	62,84	35.067.077	53,24	25.264.292	43,65	106,62	156,81	72,05
РС	18.393.099	46,72	13.225.300	37,16	30.801.795	46,76	32.621.534	56,35	71,90	232,90	105,91

Извор података: Агенција за надзор осигурања ФБиХ, Агенција за осигурање РС-а

II Показатељи пословања друштава са сједиштем у ФБиХ и РС-у

Премија по друштвима

Премија по друштвима са сједиштем у ФБиХ у 2015., 2016., 2017. и 2018. години (у КМ)

Табела 7

Скраћени назив друштва за осигурање	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)
Adriatic*	46.981.227	11,07	48.622.582	10,89	49.947.064	10,51	65.839.179	13,22
Uniqa	53.195.655	12,53	58.431.980	13,09	57.942.754	12,19	61.777.694	12,41
Еурохерц	53.375.714	12,57	53.870.540	12,06	56.324.942	11,85	59.749.321	12,00
Сарајево	60.322.234	14,21	54.850.824	12,28	55.744.583	11,73	59.426.756	11,94
Grawe	30.141.703	7,10	32.407.150	7,26	42.839.658	9,01	52.133.841	10,47
Croatia	43.253.323	10,19	46.340.236	10,38	47.983.283	10,09	49.022.337	9,85
Триглав	35.856.122	8,45	39.907.495	8,94	42.506.846	8,94	44.032.354	8,84
Централ	0	0,00	6.124.493	1,37	26.604.549	5,60	38.359.897	7,71
Vienna**	29.662.866	6,99	28.129.737	6,30	30.403.143	6,40	30.256.607	6,08
ACA	16.716.918	3,94	19.567.035	4,38	22.277.936	4,69	26.907.083	5,40
Camelija	12.467.896	2,94	13.297.680	2,98	10.693.142	2,25	10.029.115	2,01
BIT***	23.264.166	5,48	25.543.804	5,72	13.734.538	2,89	307.993	0,06
Зовко	19.241.775	4,53	19.456.664	4,36	18.397.930	3,87	0	0,00
УКУПНО	**424.479.599**	**100**	**446.550.218**	**100**	**475.400.367**	**100**	**497.842.176**	**100**

Извор података: Агенција за надзор осигурања ФБиХ

*Босна-Сунце осигурање д.д. је од 01.01.2018. године након аквизиције Зовко осигурања д.д. почело пословати под новим именом Adriatic осигурање д.д.

**Меркур БХ осигурање д.д. од 26.10.2018. године послује под новим називом Vienna осигурање д.д.

***BIT осигурање д.д. је 04.05.2018. године припојено Grawe осигурању д.д.

Премија по друштвима са сједиштем у РС-у у 2015., 2016., 2017. и 2018. години (у КМ)

Табела 8

Скраћени назив друштва за осигурање	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)
Wiener	31.658.339	18,48	31.482.944	16,80	35.190.825	16,93	30.639.858	14,25
Дрина	23.296.826	13,60	24.413.426	13,03	24.225.262	11,65	23.758.289	11,05
Дунав	18.749.908	10,94	21.411.514	11,43	23.013.755	11,07	23.658.730	11,00
Атос	9.501.718	5,55	13.396.154	7,15	19.227.270	9,25	21.750.916	10,12
Аура	8.959.663	5,23	12.134.006	6,48	14.492.718	6,97	18.427.466	8,57
Grawe	15.262.426	8,91	15.987.054	8,53	16.660.268	8,01	17.493.068	8,14
Нешковић	15.445.117	9,02	16.262.333	8,68	17.152.600	8,25	16.354.978	7,61
Брчко-гас	15.162.815	8,85	15.265.874	8,15	16.317.864	7,85	15.980.279	7,43
Триглав	9.829.668	5,74	9.833.350	5,25	10.451.752	5,03	10.836.760	5,04
Микрофин	7.727.164	4,51	8.665.103	4,62	9.103.123	4,38	10.605.891	4,93
Гарант	5.759.151	3,36	7.490.302	4,00	8.248.338	3,97	9.339.660	4,34
Еурос	0	0,00	5.805.365	3,10	7.815.227	3,76	8.882.163	4,13

CAC – Супер П	0	0,00	1.086.548	0,58	3.034.941	1,46	3.764.886	1,75
Крајина	9.970.714	5,82	4.159.511	2,22	2.954.034	1,42	2.653.756	1,23
Премиум*	0	0,00	0	0,00	0	0,00	842.688	0,39
УКУПНО	**171.323.509**	**100**	**187.393.485**	**100**	**207.887.978**	**100**	**214.989.388**	**100**

Извор података: Агенција за осигурање РС-а

*Премиум осигурање а.д. је ново друштво за осигурање које је почело пословати 17.08.2018. године.

Премија животног осигурања

Премија животног осигурања у ФБиХ у 2015., 2016., 2017. и 2018. години (у КМ)

Табела 9

Скраћени назив друштва за осигурање	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)
Uniqa	30.077.887	28,58	32.325.969	29,82	32.040.815	27,61	36.208.916	29,79
Vienna*	28.944.280	27,50	27.324.049	25,21	29.597.292	25,50	29.683.273	24,42
Grawe	22.196.826	21,09	23.579.921	21,75	25.782.912	22,22	26.720.518	21,98
Триглав	7.933.756	7,54	9.896.226	9,13	11.623.720	10,02	12.724.226	10,47
Croatia	7.450.955	7,08	7.416.045	6,84	7.951.560	6,85	7.551.380	6,21
Adriatic**	4.900.235	4,66	4.512.149	4,16	5.525.917	4,76	4.931.765	4,06
Сарајево	3.734.010	3,55	3.345.244	3,09	3.524.943	3,04	3.733.678	3,07
УКУПНО	**105.237.950**	**100**	**108.399.603**	**100**	**116.047.159**	**100**	**121.553.755**	**100**

Извор података: Агенција за надзор осигурања ФБиХ

*Меркур БХ осигурање д.д. од 26.10.2018. године послује под новим називом Vienna осигурање д.д.

**Босна-Сунце осигурање д.д. је од 01.01.2018. године након аквизиције Зовко осигурања д.д. почело пословати под новим именом Adriatic осигурање д.д.

Премија животног осигурања у РС-у у 2015., 2016., 2017. и 2018. години (у КМ)

Табела 10

Скраћени назив друштва за осигурање	2015.		2016.		2017.		2018.	
	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)	Премија	Учешће (%)
Grawe	15.238.494	83,29	15.970.100	76,54	16.645.373	71,74	17.476.605	80,30
Wiener	2.320.358	12,68	4.180.965	20,04	5.844.867	25,19	3.576.695	16,43
Дунав	736.624	4,03	714.749	3,43	712.044	3,07	711.606	3,27
УКУПНО	**18.295.476**	**100**	**20.865.814**	**100**	**23.202.285**	**100**	**21.764.906**	**100**

Извор података: Агенција за осигурање РС

Пријављене и ријешене штете

Пријављене и ријешене штете по врстама осигурања у ФБиХ у 2017. и 2018. години

Табела 11

Групе/врсте осигурања	2017.			2018.					
	Број пријављених штета	Број ријешених штета	Износ	Број пријављених штета	Број ријешених штета	Износ	Индекс		
01 Осигурање незгоде	18.212	15.840	16.373.834	18.422	16.089	16.949.612	101,15	101,57	103,52
02 Здравствено осигурање	15.200	15.077	2.823.166	18.561	18.422	3.273.644	122,11	122,19	115,96
03 Осигурање возилакоја се крећу по копну, осим возила која се крећу по шинама	25.658	21.757	35.718.925	27.262	23.287	39.033.379	106,25	107,03	109,28
04 Осигурање возила која се крећу по шинама	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
05 Осигурање ваздухоплова	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
06 Осигурање пловила	1	0	200	2	0	4.227	200,00	0,00	2.113,30
07 Осигурање робе у превозу	138	121	1.110.246	134	118	296.696	97,10	97,52	26,72
08 Осигурање имовине од пожара и природних сила	2.702	2.418	15.710.378	3.456	2.986	5.021.294	127,91	123,49	31,96
09 Осигурање од осталих штета на имовини	3.815	3.161	5.061.221	4.235	3.584	5.592.545	111,01	113,38	110,05
10 Осигурање од одговорности за моторна возила	44.925	35.092	74.829.980	45.794	35.909	81.150.163	101,93	102,33	108,45
11 Осигурање од грађанске одговорности за ваздухоплове	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
12 Осигурање од грађанске одговорности за бродове	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
13 Осигурање од опште грађанске одговорности	776	582	1.121.641	798	583	1.273.387	102,84	100,17	113,53
14 Осигурање кредита	732	553	1.845.387	963	750	1.455.586	131,56	135,62	78,88
15 Осигурање гаранција	54	47	173.053	87	71	105.174	161,11	151,06	60,78
16 Осигурање од различитих финансијских губитака	172	161	89.514	319	309	142.884	185,47	191,93	159,62

17 Осигурање трошкова правне заштите	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
18 Осигурање помоћи	159	144	81.167	342	299	143.670	215,09	207,64	177,00
Укупно (неживотна осигурања – групе осигурања)	**112.544**	**94.953**	**154.938.711**	**120.375**	**102.407**	**154.442.261**	**106,96**	**107,85**	**99,68**
19 Животна осигурања	8.707	8.380	45.901.065	9.613	9.164	49.759.070	110,41	109,36	108,41
Ренте	67	26	205.695	72	31	240.642	107,46	119,23	116,99
Додатна осигурања уз осигурање живота	3.230	2.668	2.113.332	3.074	2.569	1.999.937	95,17	96,29	94,63
Друге врсте животних осигурања	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Укупно (животна осигурања – групе осигурања)	**12.004**	**11.074**	**48.220.093**	**12.759**	**11.764**	**51.999.649**	**106,29**	**106,23**	**107,84**
Свеукупно (групе осигурања 1-19)	**124.548**	**106.027**	**203.158.804**	**133.134**	**114.171**	**206.441.910**	**106,89**	**107,68**	**101,62**

Извор података: Агенција за надзор осигурања ФБиХ

Пријављене и ријешене штете по врстама осигурања у РС-у у 2017. и 2018. години

Табела 12

Групе/врсте осигурања	2017.			2018.					
	Број пријављених штета	Број ријешених штета	Износ	Број пријављених штета	Број ријешених штета	Износ	Индекс		
01 Осигурање незгоде	5.947	5.147	4.543.996	7.032	6.121	5.504.625	118,24	118,92	121,14
02 Здравствено осигурање	1.058	931	604.916	1.316	1.140	927.625	124,39	122,45	153,35
03 Осигурање возила која се крећу по копну, осим возила која се крећу по шинама	4.105	3.969	8.955.721	4.851	4.557	9.577.164	118,17	114,81	106,94
04 Осигурање возила која се крећу по шинама	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
05 Осигурање ваздухоплова	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
06 Осигурање пловила	2	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
07 Осигурање робе у превозу	23	13	15.509	19	14	73.182	82,61	107,69	471,88
08 Осигурање имовине од пожара и природних сила	482	313	1.613.501	423	359	1.686.752	87,76	114,70	104,54
09 Осигурање од осталих штета на имовини	830	706	3.921.582	907	761	2.394.313	109,28	107,79	61,05
10 Осигурање од одговорности за моторна возила	13.126	12.249	36.196.282	14.636	13.622	44.665.525	111,50	111,21	123,40
11 Осигурање од грађанске одговорности за ваздухоплове	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
12 Осигурање од грађанске одговорности за бродове	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
13 Осигурање од опште грађанске одговорности	125	67	251.921	173	95	229.282	138,40	141,79	91,01
14 Осигурање кредита	1	1	1.451	5	3	7.936	500,00	300,00	546,91
15 Осигурање гаранција	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
16 Осигурање од различитих финансијских губитака	49	47	35.559	69	67	52.163	140,82	142,55	146,69
17 Осигурање трошкова правне заштите	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
18 Осигурање помоћи	9	9	3.529	22	17	4.280	244,44	188,89	121,27
Укупно (неживотна осигурања – групе осигурања)	**25.757**	**23.452**	**56.143.967**	**29.454**	**26.756**	**65.122.847**	**114,35**	**114,09**	**115,99**
19 Животна осигурања	1.321	1.211	7.026.008	1.232	1.289	6.523.875	93,26	106,44	92,85
Ренте	1	0	221	0	0	2.648	0,00	0,00	1.200,00
Додатна осигурања уз осигурање живота	506	387	737.163	584	468	1.035.811	115,42	120,93	140,51
Друге врсте животних осигурања	0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Укупно (животна осигурања – групе осигурања)	**1.828**	**1.598**	**7.763.391**	**1.816**	**1.757**	**7.562.334**	**99,34**	**109,95**	**97,41**
Свеукупно (групе осигурања 1-19)	**27.585**	**25.050**	**63.907.358**	**31.270**	**28.513**	**72.685.181**	**113,36**	**113,82**	**113,74**

Извор података: Агенција за осигурање РС-а

Напомена:

Детаљнија статистика тржишта осигурања у Босни и Херцеговини се може видјети у публикацији под називом "Статистика тржишта осигурања у Босни и Херцеговини", која је доступна и на службеној интернет страници Агенције за осигурање у Босни и Херцеговини (www.azobih.gov.ba).

Број 03-43-263-1/19
30. августа 2019. године

Директорица
Емина Јахић, с. р.

DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

621

Na osnovu člana 16. i člana 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18), vršitelj dužnosti generalnog direktora Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK
O USLUGAMA U ZRAČNOM PROMETU

DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE

Član 1.
(Predmet i cilj)

Predmet ovog pravilnika je definiranje funkcija i zadatka nadležne zrakoplovne vlasti i pružatelja usluga u zračnom prometu u Bosni i Hercegovini, kako bi se osiguralo sigurno, redovno i efikasno odvijanje zračnog prometa.

Član 2.
(Pojmovi i skraćenice)

(1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

a) ADS-B (*Automatic Dependent Surveillance - Broadcast*): Sredstva pomoću kojih zrakoplov, vozila na aerodromu i ostali objekti mogu automatski slati i/ili primati podatke, kao što su identificiranje, pozicija i dodatne podatke, kada je prihvatljivo, u modu za emitiranje putem data-link-a;

b) ADS-C (*Automatic Dependent Surveillance - Contract*): Način na koji se uvjeti ADS-C sporazuma razmjenjuju između zemaljskih sistema i zrakoplova, navodeći pod kojim uvjetima se pokreću ADS-C izvještaji i koji će podaci biti sadržani u izvještajima;

c) ADS-C sporazum (*Automatic Dependent Surveillance agreement*): Plan izvještavanja koji utvrđuje uvjete izvještavanja ADS-C podataka (npr. Podaci koje zahtijeva ATS jedinica i učestalost ADS-C izvještaja, koji se moraju dogovoriti prije početka korištenja ADS-C u pružanju ATS usluga);

d) Aerodrom (*Aerodrome*): Definirani prostor na kopnu ili vodi (uključujući zgrade, instalacije i opremu) namijenjen, u cjelosti ili djelimično, za dolazak, odlazak i kretanje zrakoplova po tlu;

e) Aerodromska kontrola zračnog prometa (*Aerodrome Control Service)*: Usluga u zračnom prometu koja se pruža za potrebe aerodromskog prometa;

f) Stajanka (*Apron*): Definirana površina na aerodromu, namijenjena za smještaj zrakoplova u svrhu utovara ili istovara putnika, pošte ili tereta, ukrcavanje goriva, parkiranje ili održavanje;

g) Aerodromski kontrolni toranj (*Aerodrome Control Tower*): Jedinica uspostavljena u svrhu pružanja usluga kontrole zračnog prometa za potrebe aerodromskog prometa;

h) Aerodromski prijavni biro (*Air Traffic Services Reporting Office - ARO*): Jedinica uspostavljena u svrhu prijema izvještaja o uslugama u zračnom prometu i planovima leta podnešenim prije polaska;

i) Aerodromski promet (*Aerodrome Traffic*): Ukupan promet na manevarskim površinama aerodroma i svi zrakoplovi u letu u blizini aerodroma;

j) Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija (*Aeronautical Information Regulation and Control - AIRAC*): Sistem sa svrhom pravovremenog najavljivanja okolnosti koje zahtijevaju značajne izmjene u operativnoj praksi, zasnovan na zajedničkim, unaprijed određenim datumima stupanja na snagu;

k) AIRMET (*Air Meteorological Information Report*): Informacija koja se odnosi na meteorološke pojave na ruti na malim visinama i koje mogu imati uticaja na sigurnost letenja i koja nije uključena u prognozu za letove na malim visinama izdatu u FIR-u ili nekom njegovom dijelu;

l) Alternativni aerodrom (*Alternate Aerodrome*): Aerodrom prema kome može da produži zrakoplov kada postane nemoguće ili nepreporučljivo da nastavi prema ili da sleti na aerodrom namjeravanog slijetanja, na kome su dostupne sve potrebne usluge, objekti i oprema, koji može zadovoljiti zahtjeve performansi zrakoplova i koji je otvoren u očekivanom vremenu korištenja. Alternativni aerodromi obuhvataju sljedeće:

1) Alternativni aerodrom za polijetanje (*Take-off Alternate*), aerodrom na koji bi zrakoplov mogao da sleti, ako to postane neophodno, kratko nakon polijetanja i nije moguće koristiti polazni aerodrom.
2) Alternativni aerodrom na ruti (*En-route Alternate*), aerodrom na koji bi zrakoplov mogao da sleti u slučaju da je preusmjeravanje postalo neophodno dok leti na ruti.
3) Alternativni odredišni aerodrom (*Destination alternate*), aerodrom na koji bi zrakoplov mogao da sleti u slučaju da postane nemoguće ili nepreporučljivo slijetanje na aerodrom namjeravanog slijetanja.

m) Anemometar (*Anemometer*): Instrument za mjerenje brzine vjetra;

n) Apsolutna visina (*Altitude*): Vertikalna udaljenost nivoa, tačke ili nekog objekta koji se smatra tačkom, mjerena od srednjeg nivoa mora;

o) Apsolutna visina/visina nadvišavanja prepreka (*Obstacle Clearance Altitude/Height-OCA/H*): Najniža apsolutna visina/visina iznad nadmorske visine praga piste ili aerodroma koja se koristi u svrhu minimalnog nadvišavanja prepreka;

p) ATC jedinica (*ATC Unit*): Opšti pojam koji označava jedinicu oblasne kontrole zračnog prometa, prilazne kontrole zračnog prometa ili aerodromske kontrole zračnog prometa (aerodromski kontrolni toranj);

r) ATC odobrenje (*Air Traffic Control Clearance*): Odobrenje zrakoplovu za nastavak leta pod određenim uvjetima utvrđenim od strane kontrolora zračnog prometa;

s) ATS jedinica (*Air Traffic Service Unit*): Opšti pojam koji označava jedinicu kontrole zračnog prometa, centar informiranja u letu ili ARO;

t) ATS ruta (*ATS Route*): Specifična ruta projektovana za kanalisanje protoka prometa, kao neophodna za pružanje usluga u zračnom prometu;

u) ATS usluge: Usluge u zračnom prometu;

v) Barometarska visina (*Pressure-altitude*): Atmosferski pritisak izražen kroz apsolutnu visinu koja odgovara tom pritisku u standardnoj atmosferi;

z) Centar informiranja u letu (*Flight Information Centre - FIC*): Jedinica uspostavljena za pružanje usluga informiranja u letu i usluga uzbunjivanja;

aa) Centar oblasne kontrole zračnog prometa (*Area Control Centre*): Jedinica uspostavljena u svrhu pružanja usluga kontrole zračnog prometa za kontrolirane letove u kontroliranoj oblasti u njenoj nadležnosti;

bb) Član letačke posade (*Flight Crew Member*): Licencirani član posade zadužen za dužnosti neophodne za izvođenje operacija zrakoplova tokom radnog vremena predviđenog za letenje;

cc) Deklarirani kapacitet (*Declared Capacity*): Mjera sposobnosti ATC sistema ili bilo kog njegovog podsistema ili operativne pozicije da pruži uslugu zrakoplovu tokom redovnih aktivnosti. Izražava se kao broj zrakoplova koji ulaze u određeni dio zračnog prostora u datom vremenskom periodu, uzimajući u obzir vremenske/meteorološke uvjete, konfiguraciju ATC jedinice, osoblje i raspoloživu opremu i sve druge faktore koji mogu uticati na opterećenje kontrolora zračnog prometa odgovornog za taj dio zračnog prostora;

dd) Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation): Nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine;

ee) Državna nadzorna vlast /Nacionalno nadzorno tijelo (*National Supervisory Authority*): označava tijelo ili tijela koje je imenovala ili ustanovila Bosna i Hercegovina, kao svoja nacionalna ovlaštena tijela, u skladu sa Zakonom o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, član 16. stav (1), i Pravilnikom kojim se uspostavlja okvir za stvaranje Jedinstvenog evropskog neba, član 5. stav (1), i članom 4. Uredbe (EZ) broj 549/2004, koja se nalazi u Dodatku I navedenog pravilnika;

ff) Faza neizvjesnosti (*Uncertainty Phase*): Situacija kada postoji neizvjesnost u pogledu sigurnosti zrakoplova i putnika;

gg) Faza nužde (*Emergency Phase*): Opšti pojam koji označava fazu neizvjesnosti, fazu uzbune ili fazu opasnosti:

hh) Faza opasnosti (*Distress Phase*): Situacija kada postoji razlog za uvjerenje da zrakoplovu i putnicima prijeti ozbiljna opasnost i da se zahtijeva hitna intervencija i pomoć;

ii) Faza uzbune (*Alert Phase*): Situacija kada postoji opravdana bojazan u pogledu sigurnosti zrakoplova i ljudi u njemu;

jj) Geodetski datum (*Geodetic Datum*): Minimalni skup parametara potrebnih za definiranje lokacije i orijentacije lokalnog referentnog sistema u odnokk)

Geoid (*Geoid*): Površina jednakih potencijala (ekvipotencijalna površina) u polju Zemljine gravitacije koja se poklapa sa mirnom površinom srednjeg nivoa mora (MSL) kontinuirano produženom kroz kontinente;

ll) Granica važenja odobrenja (*Clearance Limit*): Tačka do koje je zrakoplov dobio ATC odobrenje;

mm) Gregorijanski kalendar (*Gregorian Calendar*): Opšteprihvaćeni kalendar koji je prvi put uveden 1582. godine za izračunavanje godine koja je bliža tropskoj godini nego godina u Julijanskom kalendaru (ISO 19108);

nn) IFR let (*IFR Flight*): Let koji se obavlja prema pravilima za instrumentalno letenje;

oo) Incident (*Incident*): Događaj, osim nesreće, povezan sa operacijama zrakoplova koji utiče ili može uticati na sigurnost operacija;

pp) Informacije o prometu (*Traffic Information*): Informacija koju izdaje ATS jedinica kao upozorenje pilotu na drugi poznati ili posmatrani promet koji može biti u blizini položaja zrakoplova ili planirane rute leta i da pomogne pilotu da izbjegne sudar;

rr) Instrumentalni meteorološki uvjeti (*Instrument Meteorological Conditions - IMC*): Meteorološki uvjeti (vidljivost, udaljenost od oblaka i baza oblaka) manji od minimuma utvrđenih za vizuelne meteorološke uvjete;

ss) Nivo obezbjeđenja integriteta podataka (*Data Integrity Assurance Level*): Stepen sigurnosti da zrakoplovni podaci ili njihova vrijednost nisu izgubljeni ili izmijenjeni od nastanka do odobrene izmjene;

tt) Izvještaj iz zraka (*Air Report*): Izvještaj iz zrakoplova u letu koji je sastavljen u skladu sa zahtjevima o javljanju pozicije i prosljeđivanju operativnih i/ili meteoroloških informacija;

uu) Jedinica transfera (*Transfering Unit*): ATC jedinica u procesu prijenosa odgovornosti za pružanje ATC usluga zrakoplovu sljedećoj ATC jedinici na ruti leta;

vv) Jedinica prilazne kontrole zračnog prometa (*Approach Control Unit*): Jedinica uspostavljena da pruža usluge kontrole zračnog prometa kontroliranim letovima koji dolaze na ili odlaze sa jednog ili više aerodroma;

zz) Kalendar (*Calendar*): Diskretni vremenski referentni sistem koji daje osnovu za definiranje vremenskog položaja do rezolucije od jednog dana (ISO 19108);

aaa) Klasifikacija integriteta (*Integrity Classification*): Klasifikacija zasnovana na potencijalnom riziku koji proizilazi iz korištenja oštećenih podataka. Zrakoplovni podaci se po integritetu klasifikuju kao:

1) Rutinski podaci: postoji vrlo mala vjerovatnoća da korištenjem oštećenih podataka nastavak sigurnog leta ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnošću katastrofe.
2) Bitni podaci: postoji mala vjerovatnoća da korištenjem oštećenih podataka nastavak sigurnog leta ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnošću katastrofe.
3) Kritični podaci: postoji velika vjerovatnoća da korištenjem oštećenih podataka nastavak sigurnog leta ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnošću katastrofe.

bbb) Komercijalni zračni transport (*Commercial Air Transport*): Svaka zrakoplovna operacija koja uključuje transport putnika, tereta ili pošte za naknadu ili u najam;

ccc) Komunikacija kontrolor-pilot linkom za prijenos podataka (*Controller-Pilot Data Link Communication - CPDLC*): Sredstva komunikacije između kontrolora zračnog prometa i pilota koja koriste link za prijenos podataka za ATC komunikaciju;

ddd) Komunikacija linkom za prijenos podataka (*Data Link Communication*): Način komunikacije namijenjen za razmjenu poruka putem linka za prijenos podataka;

eee) Komunikacija zrak-zemlja (*Air-ground communication*): Dvosmjerna komunikacija između zrakoplova i stanice ili lokacije na površini zemlje;

fff) Konferencijska komunikacija (*Conference Communications*): Komunikacijska sredstva kojima se mogu voditi direktni razgovori između tri i više lokacija istovremeno;

ggg) Komunikacija zasnovana na performansama (*Performance Based Communication - PBC*): Komunikacija zasnovana na

specifikacijama performansi koje se primjenjuju na pružanje ATS usluga;

hhh) Kontrolirana oblast (*Control Area*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire iznad utvrđene granice iznad zemlje;

iii) Kontrolirana zona (*Control Zone*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire od zemlje do određenog nivoa u visinu;

jjj) Kontrolirani aerodrom (*Controlled Aerodrome*): Aerodrom na kome se aerodromskom prometu pruža usluga kontrole zračnog prometa;

kkk) Kontrolirani let (*Controlled Flight*): Svaki let za koji je potrebno ATC odobrenje;

lll) Kontrolirani zračni prostor (*Controlled Airspace*): Zračni prostor određenih dimenzija u kojem je obezbijeđena usluga kontrole zračnog prometa u skladu sa klasifikacijom zračnog prostora;

mmm) Kvalitet podataka (*Data Quality*): Stepen ili nivo pouzdanosti da pruženi podaci ispunjavaju zahtjeve korisnika u pogledu tačnosti, rezolucije i integriteta (ili ekvivalentnog nivoa sigurnosti), slijedljivosti, pravovremenosti, kompletnosti i formata;

nnn) Ljudske mogućnosti (*Human Performances*): Ljudske sposobnosti i ograničenja koja utiču na sigurnost i efikasnost zrakoplovnih operacija;

ooo) Manevarska površina (*Manouvering Area*): Dio aerodroma namijenjen za polijetanje, slijetanje i taksiranje, izuzev stajanki;

ppp) Meteorološki biro (*Meteorogical Office*): Biro uspostavljen u svrhu pružanja meteoroloških usluga u zračnoj plovidbi;

rrr) Minimalna apsolutna visina/visina snižavanja (*Minimum Descent Altitude/Height - MDA/H*): Unaprijed utvrđena apsolutna visina/visina tokom nepreciznog prilaženja ili prilaženja kruženjem ispod koje se snižavanje ne smije nastaviti bez potrebne vidljivosti zemaljskih orijentira;

sss) Međunarodni NOTAM ured (*International NOTAM Office - NOF*): Ured uspostavljen od strane države u svrhu razmjenjivanja NOTAM-a na međunarodnom nivou.

ttt) Mod (*Mode*): Broj ili slovo koje se odnosi na određeni razmak impulsa signala emitiranih od uređaja na zemlji (interogatora) koji šalju upite transponderu;

uuu) Nadzor zasnovan na performansama (*Performance Based Surveilance - PBS*): Nadzor zasnovan na specifikacijama performansi koje se primjenjuju na pružanje ATS usluga;

vvv) Naredno odobrenje (*Downstream Clearance*): Odobrenje izdato zrakoplovu od strane ATC jedinice koja trenutno ne vrši kontrolu nad zrakoplovom;

zzz) Navigacija zasnovana na performansama zrakoplova (*Performance Based Navigation - PBN*): Prostorna navigacija zasnovana na zahtjevima performansi za zrakoplove koji lete duž ATS rute, po proceduri instrumentalnog prilaza ili u određenom zračnom prostoru;

aaaa) Navigacijske specifikacije (*Navigation Specification*): Skup zahtjeva zrakoplova i letačke posade potrebnih za podršku operacija za navigaciju zasnovanu na performansama zrakoplova u određenom zračnom prostoru;

bbbb) Nesreća (*Accident*): Događaj koji je u vezi sa operacijom zrakoplova, kada se radi o zrakoplovu sa posadom, a dešava se u vremenskom periodu kada se bilo koja osoba ukrca u avion sa namjerom da poleti i kada se ta osoba iskrcala iz aviona, ili u slučaju zrakoplova bez posade, koji se dešava u vremenskom periodu između momenta kada je zrakoplov spreman za let do momenta kada se prizemlji i kada se glavni pogonski sistemi isključe, a u kome:

1) je osoba smrtno ili ozbiljno povrijeđena kao rezultat:
   - boravka u zrakoplovu,
   - kontakta sa bilo kojim dijelom zrakoplova, uključujući dijelove koji su otpali ili otkinuti sa zrakoplova,
   - direktne izloženosti eksploziji, osim ukoliko povrede nisu nastale prirodnim uzrocima samopovrjeđivanjem ili povredom od strane drugih lica, ili su povrede nanešene slijepim putnicima skrivenim izvan područja dostupnih putnicima i posadi; ili
2) zrakoplov trpi oštećenje ili otkaz dijela konstrukcije koji:
   - ima negativan efekat na izdržljivost konstrukcije, performanse ili karakteristike zrakoplova; i
   - obično zahtijeva veće popravke ili zamjene oštećenih dijelova, osim otkaza ili oštećenja motora, kada je šteta ograničena na jedan motor, uključujući njegovu oplatu ili dodatke propelera, vrhova krila, antena, lopatica, sondi, guma, kočnica, točkova, aerodinamičke oplate, dijelova oplate, vrata stajnog trapa, vjetrobranskog stakla, (kao što su manja udubljenja ili rupe na oplati zrakoplova), ili manja oštećenja glavnih elisa, repnih elisa, stajnog trapa i onih nastalih od grada ili udara ptica (uključujući rupe na kućištima antena);
3) je zrakoplov nestao ili je u potpunosti nedostupan.

cccc) Nivo (*Level*): Opšti pojam koji se odnosi na vertikalni položaj zrakoplova u letu i ima različito značenje: relativna visina, apsolutna visina ili nivo leta;

dddd) Nivo leta (*Flight Level*): Označava površinu stalnog atmosferskog pritiska određenu u odnosu na specifičnu vrijednost pritiska od 1013,2 hPa, koja je od drugih takvih površina razdvojena određenim intervalima pritiska;

eeee) Nivo krstarenja (Cruising Level): Nivo leta održavan tokom značajnog dijela leta;

ffff) NOTAM (*Notice to Airmen*): Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršavanju letenja;

gggg) Oblasna kontrola zračnog prometa (*Area Control Service*): Usluga kontrole zračnog prometa uspostavljena za kontrolirane letove u kontroliranoj oblasti;

hhhh) Oblast informiranja u letu (*Flight Information Region - FIR*): Dio zračnog prostora definiranih dimenzija unutar koga se pružaju usluge letnih informacija i usluge uzbunjivanja;

iiii) Ograničena zona (*Restricted Area*): Dio zračnog prostora definiranih dimenzija, iznad zemlje i teritorijalnih voda neke države, unutar kojeg je letenje zrakoplova ograničeno u skladu sa određenim uvjetima;

jjjj) Opasna zona (*Danger Area*): Zračni prostor definiranih dimenzija unutar kojeg, u određenim periodima, mogu postojati aktivnosti opasne po letenje zrakoplova;

kkkk) Operativna površina (*Movement Area*): Dio aerodroma određen za polijetanje, slijetanje i taksiranje zrakoplova, koji se sastoji od manevarske površine i stajanki;

llll) Operator (*Operator*): Lice, organizacija ili preduzeće koje je angažirano ili nudi da se angažuje u operacijama zrakoplova;

mmmm) Generalna avijacija (*General Aviation*): Sve operacije zrakoplova osim komercijalnog zračnog prometa ili radova iz zraka;

nnnn) Organizacija: Pružatelj usluga zračne plovidbe ili subjekt koji obezbjeđuje upravljanje protokom zračnog prometa ili upravljanje zračnim prostorom;

oooo) Plan leta (*Flight Plan*): Određene informacije koje se dostavljaju ATS jedinicama, a odnose se na namjeravani let ili dio leta zrakoplova;

pppp) Podatak (*Datum*): Bilo koja veličina ili red veličina koje mogu da služe kao referenca ili osnova za izračunavanje drugih veličina (ISO 19104);

rrrr) Poletno-sletna staza (*Runway*): Definirana pravougaona površina na kopnenom aerodromu pripremljena za slijetanje i polijetanje zrakoplova;

ssss) Prag (*Treshold*): Početak dijela poletno-sletne staze upotrebljiv za slijetanje;

tttt) Prijelazna apsolutna visina (*Transition Altitude*): Apsolutna visina na kojoj, odnosno, ispod koje se vertikalna pozicija zrakoplova izražava u vidu apsolutne visine (mjerena na osnovu QNH pritiska);

uuuu) Prijelazni nivo (*Transition level*): Prvi nivo leta iznad prijelazne apsolutne visine koji se može koristiti;

vvvv) Prijelazna tačka (*Change-over Point*): Tačka na kojoj se očekuje da zrakoplov, navođen po segmentu ATS rute definiranom u odnosu na VOR, promijeni primarno radio-navigacijsko sredstvo u odnosu na koje se navodi sa onog iza na ono ispred zrakoplova;

zzzz) Prepreka (*Obstacle*): Svi nepokretni (privremeni ili stalni) i pokretni objekti ili njihovi dijelovi koji:

a) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova po tlu, ili
b) probijaju definiranu površinu koja treba biti slobodna od prepreka zbog sigurnosti zrakoplova u letu, ili
c) se nalaze izvan definiranih površina i ocijenjeni su kao opasni za zrakoplovnu navigaciju;

aaaaa) Prilazna kontrola zračnog prometa (*Approach Control Service*): Usluga kontrole zračnog prometa za dolazne i odlazne kontrolirane letove;

bbbbb) Principi ljudskog faktora (*Human Factor Principles*): Principi koji se primjenjuju u projektovanju i dizajniranju, certifikaciji, obuci, operacijama i održavanju u zrakoplovstvu i koji teže sigurnom povezivanju između ljudi i drugih komponenti sistema uzimajući u obzir ljudske mogućnosti;

ccccc) Prognoza (*Forecast*): Izjava o očekivanim meteorološkim uvjetima za određeno vrijeme ili period i za određenu oblast ili dio zračnog prostora;

ddddd) Prostorna navigacija (*Area Navigation - RNAV*): Način navigacije koji dozvoljava operacije zrakoplova na bilo kojoj željenoj putanji leta unutar dometa zemaljskih ili svemirskih navigacijskih sredstava ili u granicama mogućnosti sredstava koja se nalaze na zrakoplovu ili njihove kombinacije;

eeeee) Provjera ciklične redundancije (*Cyclic Redundancy Check - CRC*): Matematički algoritam primijenjen na digitalno predstavljanje podataka koji obezbjeđuje nivo sigurnosti od gubitka ili izmjene podataka;

fffff) Pružatelj usluga u zračnom prometu: Bilo koje pravno ili fizičko lice koje pruža usluge u zračnom prometu za opšti zračni promet, uključujući i organizaciju koja je podnijela zahtjev za dobijanje certifikata za pružanje tih usluga;

ggggg) Pružatelj usluga zračne plovidbe: Bilo koje pravno ili fizičko lice koje pruža usluge zračne plovidbe za opšti zračni promet, uključujući i organizaciju koja je podnijela zahtjev za dobijanje certifikata za pružanje tih usluga;

hhhhh) Putanja (*Track*): Projekcija putanje zrakoplova u odnosu na površinu zemlje čiji je smjer u bilo kojoj tački obično izražen u stepenima u odnosu na sjever (stvarni, magnetni ili koordinatni);

iiiii) Radio-navigacijska usluga (*Radio navigation service*): Usluga koja pruža informacije za navođenje ili podatke o poziciji za efikasne i sigurne operacije zrakoplova, uz podršku jednog ili više radio-navigacijskih sredstava;

jjjjj) Radio-telefonska komunikacija (*Radiotelephony*): Oblik radio-komunikacije prvenstveno namijenjen razmjeni informacija putem govora;

kkkkk) RNAV ruta (*Area Navigation Route*): ATS ruta uspostavljena za upotrebu od strane zrakoplova sposobnih da koriste prostornu navigaciju;

lllll) Ruta na kojoj se pružaju savjetodavne usluge (*Advisory Route*): Određena ruta duž koje je dostupna savjetodavna usluga u zračnom prometu;

mmmmm) Savjet za izbjegavanje prometa (*Traffic Avoidance Advice*): Savjet koji pruža ATS jedinica navodeći manevre da pilotu pomogne da izbjegne sudar;

nnnnn) Savjetodavne usluge u zračnom prometu (*Air Traffic Advisory Service*): Usluge koje se pružaju unutar zračnog prostora deklariranog za pružanje savjetodavnih usluga, kako bi se osiguralo razdvajanje, u mjeri u kojoj je to moguće, između zrakoplova koji lete po IFR planovima leta;

ooooo) Certifikacija (*Certification*): Predstavlja postupak utvrđivanja da proizvod, usluga, organizacija ili pojedinac ispunjavaju zahtjeve relevantnog standarda. Postupak se završava zvaničnom potvrdom - certifikatom o usaglašenosti i upisom imatelja certifikata u relevantan registar;

ppppp) Certifikat za pružanje usluga u zračnoj plovidbi: Javna isprava koju izdaje Državna nadzorna vlast /Nacionalno nadzorno tijelo, kojom se potvrđuje da pružatelj usluga u zračnoj plovidbi ispunjava uvjete za pružanje jedne ili više usluga u zračnoj plovidbi;

rrrrr) SIGMET informacija (*SIGMET information*): Informacija koju izdaje služba meteorološkog bdijenja, a odnosi se na javljanje ili očekivano javljanje određenih vremenskih pojava na ruti koje mogu uticati na sigurnost leta;

sssss) Sistem upravljanja sigurnošću (*Safety Management System - SMS*): Sistemski pristup upravljanju sigurnošću, uključujući neophodnu organizacijsku strukturu, odgovornosti, politike i procedure;

ttttt) Sistem za izbjegavanje sudara u zraku (*Airborne Collision Avoidance System - ACAS*): Sistem koji na osnovu signala transpondera sekundarnog nadzornog radara (SSR), koji radi nezavisno od zemaljske opreme, daje savjet pilotu o

zrakoplovima koji ga potencijalno ugrožavaju, a koji su opremljeni SSR transponderima;

uuuuu) Spasilačko-koordinacijski centar (*Rescue Coordination Centre*): Jedinica odgovorna za promoviranje efikasne organizacije službi traganja i spašavanja i za koordinaciju vođenja operacija traganja i spašavanja unutar regiona traganja i spašavanja;

vvvvv) Specifikacija potrebnih komunikacijskih performansi (*Required Communication Performance - RCP Specification*): Skup zahtjeva za pružanje ATS usluga, pripadajuću zemaljsku opremu, mogućnosti zrakoplova i operacije potrebne za podršku komunikacija zasnovanih na performansama;

zzzzz) Specifikacija potrebnih performansi nadzora (*Required Surveillance Performance - RSP Specification*): Skup zahtjeva za pružanje ATS usluga, pripadajuću zemaljsku opremu, mogućnosti zrakoplova i operacije potrebne za podršku nadzora zasnovanog na performansama;

aaaaaa) Specijalni VFR let (*Special VFR flight*): VFR let odobren od ATC za izvođenje u kontroliranoj zoni pri meteorološkim uvjetima ispod VMC;

bbbbbb) SSR kod (*SSR Code*): Broj koji emitira transponder kada uređaj koji šalje upit (interogator) na zemlji i transponder na zrakoplovu rade istovremeno na istom modu i kodu;

cccccc) Štampana komunikacija (*Printed Communication*): Komunikacije koje automatski obezbjeđuju trajni štampani zapis svih poruka na svakom terminalu u sistemu a koje prolaze kroz takav sistem;

dddddd) Tačka izvještavanja/javljanja (*Reporting Point*): Određena geografska lokacija u odnosu na koju se može prijaviti pozicija zrakoplova;

eeeeee) Tačka transfera odobrenja kontrole (*Transfer of Control Point*): Definirana tačka smještena duž putanje leta zrakoplova, na kojoj se odgovornost za pružanje ATC usluga zrakoplovu prenosi s jedne ATC jedinice ili kontrolorske pozicije na drugu;

ffffff) Tačka na ruti (*Waypoint*): Specifična geografska lokacija koja se koristi za definiranje oblasne navigacijske rute ili zračnog puta zrakoplova koji koristi RNAV;

gggggg) Tačnost podataka (*Data Accuracy*): Stepen podudaranja između predviđene ili izmjerene vrijednosti i stvarne vrijednosti;

hhhhhh) Taksiranje (*Taxiing*): Kretanje zrakoplova na površini aerodroma uz upotrebu sopstvenog pogona, isključujući polijetanje i slijetanje;

iiiiii) Transponder (*Transponder*): Radarski primopredajnik na zrakoplovu koji automatski prima radio-signale od svih uređaja na zemlji koji šalju upite (interogatora) i koji odgovara pomoću impulsa ili grupe impulsa samo na one upite koji rade u modu na koji je podešen da odgovara;

jjjjjj) Upravljanje stajankom (*Apron Management Service*): Usluga koja se pruža u svrhu reguliranja aktivnosti i kretanja zrakoplova i vozila na stajanci;

kkkkkk) Upravljanje protokom zračnog prometa (*Air traffic Flow Management - ATFM*): Usluga uspostavljena sa ciljem doprinošenja sigurnom, redovnom i ekspeditivnom protoku zračnog prometa, osiguravajući da je kapacitet ATC usluga maksimalno iskorišten i da obim prometa odgovara kapacitetima koje je deklarirao pružatelj ATC usluga;

llllll) Usluge (*Services*): Usluge u zračnoj plovidbi ili skup usluga u zračnoj plovidbi;

mmmmmm) Usluge informiranja u letu (*Flight Information Service*): Usluge koje se pružaju u svrhu davanja savjeta i informacija korisnih za sigurno i efikasno odvijanje zračnog prometa;

nnnnnn) Usluge kontrole zračnog prometa (*Air Traffic Control Services - ATC*): Usluge koje se pružaju u svrhu:

a) sprječavanja sudara:
   1) između zrakoplova, i
   2) na manevarskim površinama između zrakoplova i prepreka, i
b) ubrzavanja i održavanja redovnog protoka zračnog prometa;

oooooo) Usluge u zračnom prometu (*Air Traffic Services - ATS*): Opšti pojam koji označava usluge informiranja u letu, usluge uzbunjivanja, savjetodavne usluge i usluge kontrole zračnog prometa (oblasne kontrole zračnog prometa, prilazne kontrole zračnog prometa ili aerodromske kontrole zračnog prometa);

pppppp) Usluge uzbunjivanja (*Alerting Service*): Usluge koje se obavljaju u cilju izvještavanja nadležnih organizacija, a tiču se zrakoplova kome je potrebna pomoć traganja i spašavanja i pomoć takvim organizacijama u akcijama traganja i spašavanja;

rrrrrr) Usluga dizajniranja IFR procedura (*Instrument Flight Procedure Design Service*): Usluga uspostavljena za projektovanje, dokumentaciju, validaciju, održavanje i periodičnu reviziju IFR procedura, neophodnih za sigurnost, valjanost i efikasnost zračne plovidbe;

ssssss) Zrakoplov (*Aircraft*): Svaka mašina koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljinu površinu;

ttttt) Zrakoplovna mobilna usluga (*Aeronautical Mobile Service*): Mobilna usluga između zrakoplovnih stanica i stanica na zrakoplovu ili između stanica na zrakoplovima, u kojima mogu učestvovati stanice plovila za preživljavanje, takođe mogu učestvovati radio-predajnici za označavanje položaja u slučaju nužde, na frekvencijama određenim za slučajeve nužde i hitne slučajeve;

uuuuuu) Zrakoplovna stacionarna usluga (*Aeronautical Fixed Service - AFS*): Telekomunikacijska usluga između određenih fiksnih tačaka koja se prvenstveno pruža za potrebe odvijanja sigurne zračne plovidbe i redovnog, efikasnog i ekonomičnog odvijanja zračnog prometa;

vvvvvv) Zrakoplovna telekomunikacijska stanica (*Aeronautical Telecommunication Station*): Stanica u zrakoplovnim telekomunikacijskim uslugama;

zzzzzz) Zračni prostor u kome se pružaju savjetodavne usluge (*Advisory Airspace*): Zračni prostor definiranih dimenzija ili određena ruta, u okviru kojih je dostupna savjetodavna usluga u zračnom prometu;

aaaaaaa) Zračni prostori u kojima se pružaju ATS usluge (*Air Traffic Services Airspaces*): Zračni prostori definiranih dimenzija, alfabetski označeni, u kojim se mogu obavljati određene vrste letova i za koje su utvrđene ATS usluge i operativna pravila;

bbbbbbb) Zračni put (*Airway*): Kontrolirana zona ili njen dio uspostavljen u obliku koridora;

ccccccc) Zračni promet (*Air Traffic*): Svi zrakoplovi u letu ili se kreću po manevarskim površinama aerodroma;

ddddddd) VFR let (*VFR flight*): Let koji se obavlja prema pravilima za vizuelno letenje;

eeeeeee) Vidljivost (*Visibility*): Vidljivost za zrakoplovne potrebe je veća od:

a) najveće udaljenosti na kojoj se određeni crni objekat odgovarajućih dimenzija, smješten blizu tla, može vidjeti i prepoznati u odnosu na svijetlu pozadinu,
b) najveće udaljenosti na kojoj se svjetla jačine 1000 kandela mogu vidjeti i identificirati u odnosu na neosvijetljenu pozadinu;

fffffff) Vidljivost duž poletno-sletne staze (*Runway Visual Range - RVR*): udaljenost do koje pilot zrakoplova može vidjeti oznake na površini poletno-sletne staze ili svjetla koja označavaju poletno-sletnu stazu ili svjetla centralne linije poletno-sletne staze;

ggggggg) Vidljivost pri zemlji (*Ground Visibility*): Vidljivost na aerodromu koju je utvrdila ovlaštena stručna osoba;

hhhhhhh) Vidljivost u letu (*Flight Visibility*): Vidljivost iz pilotske kabine u smjeru kretanja zrakoplova;

iiiiiii) Visina (*Height*): Vertikalno rastojanje nivoa, tačke ili objekta koji se smatra tačkom, mjereno od utvrđene vrijednosti;

jjjjjjj) Vizuelni meteorološki uvjeti (*Visual Meteorological Conditions - VMC*): Meteorološki uvjeti izraženi kao vidljivost, rastojanje od oblaka i baza oblaka jednaki ili veći od utvrđenih minimuma;

kkkkkkk) Vizuelni prilaz (*Visual Approach*): Prilaženje zrakoplova tokom IFR leta, u kome jedan dio ili cijeli postupak instrumentalnog prilaženja nije završen, pa se prilaženje odvija uz vidljivost zemlje;

lllllll) Vođa zrakoplova (*Pilot-in-command*): Pilot određen od operatora ili, u slučaju generalne avijacije, vlasnika, kao ovlašten i zadužen za sigurno izvođenje leta;

mmmmmmm) Zabranjena zona (*Prohibited Area*): je zračni prostor definiranih dimenzija iznad zemlje ili teritorijalnih voda neke države u kojem je letenje zrakoplova zabranjeno;

nnnnnnn) Značajna tačka (*Significant Point*): Specifična geografska lokacija koja se koristi u definiranju ATS rute ili putanje leta zrakoplova i za druge navigacijske i ATS svrhe;

ooooooo) Završna kontrolirana oblast (*Terminal Control Area*): Kontrolirana oblast koja se uobičajeno uspostavlja na mjestu gdje se slivaju ATS rute u blizini jednog ili više velikih aerodroma;

ppppppp) Završno prilaženje (*Final Approach*): Dio postupka instrumentalnog prilaženja koji započinje na utvrđenom fiksu ili tački završnog prilaženja, a ukoliko takav fiks ili tačka završnog prilaženja nisu određeni:

a) koji započinje na kraju posljednjeg proceduralnog, osnovnog ili doletnog zaokreta prilazne procedure, ukoliko je određena,
b) koji počinje u tački priključenja posljednjoj utvrđenoj putanji utvrđenoj u proceduri prilaženja,
c) koji završava u tački u okolini aerodroma sa koje slijetanje može biti obavljeno ili započeta procedura neuspjelog prilaženja;

rrrrrrr) Zalutali zrakoplov (*Strayed Aircraft*): Zrakoplov koji je značajno skrenuo sa namjeravane putanje ili koji prijavi da se izgubio;

(2) Skraćenice upotrijebljene u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

a) AIP (*Aeronautical Information Publication*): Zbornik zrakoplovnih informacija;

b) AIS (*Aeronautical Information Services*): Usluge zrakoplovnog informiranja u zračnoj plovidbi;

c) ALERFA: Kodna riječ koja se koristi za označavanje faze uzbune;

d) ASM (*Air Space Management*): Upravljanje zračnim prostorom;

e) ATC (*Air Traffic Control Services*): Usluge kontrole zračnog prometa;

f) ATFM (*Air Traffic Flow Management*): Upravljanje tokom zračnog prometa;

g) ATIS (*Automatic Terminal Information Service*): Usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti;

h) ATS (*Air Traffic Services*): Usluge u zračnom prometu;

i) BHDCA (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;

j) CNS (*Comunication, Navigation or Surveillance*): Usluge komunikacije, navigacije ili nadzora u zračnoj plovidbi;

k) CRC (*Cyclic Redundancy Check*): Provjera ciklične redundancije;

l) DETRESFA: Kodna riječ koja se koristi za označavanje faze opasnosti;

m) FIR (*Flight Information* Region): Oblast informiranja u letu;

n) ft (feet): Stopa;

o) HF (*High Frequency*): Visoka frekvencija 3 - 30 MHz;

p) IAS (*Indicated Airspeed*): Instrumentalna zračna brzina;

r) INCERFA: Kodna riječ koja se koristi za označavanje faze neizvjesnosti;

s) ICAO (*International Civil Aviation Organisation*): Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo;

t) kt (*Knot*): Čvor, jedinica mjere za brzinu;

u) MET (*Meteorogical Services*): Meteorološke usluge u zračnoj plovidbi;

v) MLS (*Microvawe Landing System*): Mikrotalasni sistem za slijetanje;

z) MSL (*Mean Sea Level*): Srednji nivo mora;

aa) NDB (*Non-Directional radio Beacon*): Neusmjereni radio-far;

bb) NM (*Nautical Mile*): Nautička milja;

cc) NSA (*National Supervisory Authority*): Državna nadzorna vlast /Nacionalno nadzorno tijelo;

dd) OFIS (*Operational Flight Information Service*): Operativno informiranje u letu;

ee) PBN (*Performance Based Navigation*): Navigacija zasnovana na performansama zrakoplova;

ff) PBS (*Performance Based Surveilance*): Nadzor zasnovan na performansama;

gg) QFE (*Atmospheric pressure at aerodrome elevation or at runway threshold*): Atmosferski pritisak na nadmorskoj visini aerodroma ili na pragu poletno-sletne staze;

hh) QMS (*Quality Management System*): Sistem upravljanja kvalitetom;

ii) QNE: Standardni pritisak (1013,25 hPa) po kome se izračunava visina zrakoplova kada leti na nivoima leta;

jj) QNH (*Altimeter sub-scale setting to obtain elevation when on the ground*): Podešavanje visinomjera da bi se dobila nadmorska visina kad je zrakoplov na zemlji;

kk) RCP (*Required Communication Performance*): Potrebne komunikacijske performanse;

ll) RNAV (*Area Navigation*): Prostorna navigacija;

mm) RSP (*Required Surveilance Performance*): Potrebne performanse nadzora;

nn) RVR (*Runway Visual Range*): Vidljivost duž poletno-sletne staze;

oo) SID (*Standard Instrument Departure*): Standardni instrumentalni odlazak;

pp) SMS (*Safety Management System*): Sistem upravljanja sigurnošću;

rr) SSR (*Secondary Surveillance Radar*): Sekundarni nadzorni radar;

ss) STAR (*Standard Instrument Arrival*): Standardni instrumentalni dolazak;

tt) VAAC (*Volcanich Ash Advisory Centre*): Savjetodavni centar za praćenje vulkanskog pepela;

uu) VHF (*Very High Frequency*): Vrlo visoka frekvencija 30 - 300 MHz;

vv) VOR (*VHF Omnidirectional Radio Range*): VHF svesmjerni radio-far;

zz) WGS-84 (*World Geodetic System 1984*) - Svjetski geodetski sistem 1984;

aaa) UHF (*Ultra High Frequency*): Ultra visoka frekvencija 300 - 3000 MHz;

bbb) UTC (*Coordinated Universal Time*) - Univerzalno koordinirano vrijeme.

DIO DRUGI - OPŠTE ODREDBE

Član 3.

(Nadležni organ)

(1) Na osnovu člana 16. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18) nadležni organ za certifikovanje pružatelja usluga zračne plovidbe i provođenje nadzora nad pružanjem usluga u zračnoj plovidbi, s ciljem održavanja sigurnosti zračne plovidbe, za organizacije čije se glavno sjedište rada i, ako imaju, registrovani ured nalazi u Bosni i Hercegovini, je BHDCA, kao državna nadzorna vlast /nacionalno nadzorno tijelo.

(2) BHDCA osigurava odgovarajući nadzor primjene ovog pravilnika, naročito na sigurne i efikasne operacije pružatelja usluga u zračnom prometu koji pružaju usluge u zračnom prostoru koji je u nadležnosti Bosne i Hercegovine.

(3) BHDCA provodi odgovarajuće nadzore i preglede radi provjere usklađenosti sa opštim i posebnim zahtjevima pružanja usluga u zračnom prometu (u daljem tekstu: ATS usluge).

(4) BHDCA će zaključiti odgovarajuće sporazume o saradnji kako bi osigurala adekvatan nadzor pružatelja ATS usluga koji posjeduje važeći certifikat druge države, a koji pruža usluge koje se odnose na zračni prostor u nadležnosti Bosne i Hercegovine.

Član 4.

(Usklađenost)

Ovaj pravilnik je u skladu sa standardima i preporučenom praksom ICAO-a, sadržanim u navedenim dokumentima:

a) Aneks 11 - Usluge u zračnom prometu (*ICAO Annex 11, Air Traffic Services*);
b) ICAO Dokument 4444 - Procedure za pružanje usluga u zračnom prometu - Upravljanje zračnim prometom (*Procedures for Air Navigation Services - Air Traffic Management);*
c) ICAO Dokument 7030 - Dodatne regionalne procedure - Pravila letenja i usluge u zračnom prometu (*Regional Supplementary Procedures - Rules of the Air and Air Traffic Services);*
d) ICAO Dokument 8400 - ICAO skraćenice i kodovi (*ICAO Abbreviations and Codes*).

Član 5.

(Principi pružanja ATS usluga)

(1) Bosna i Hercegovina, na teritoriji nad kojom ima suverenitet i nadležnost, određuje dijelove zračnog prostora i aerodrome gdje se pružaju ATS usluge. Takve usluge se uspostavljaju i pružaju u skladu sa zahtjevima utvrđenim u ovom pravilniku.

(2) Bosna i Hercegovina može delegirati drugoj državi odgovornost za uspostavljanje i pružanje ATS usluga u FIR-ovima, kontroliranim oblastima i kontroliranim zonama u svojoj nadležnosti u skladu sa međusobno potpisanim sporazumima.

(3) Dijelovi zračnog prostora na otvorenom moru ili u zračnom prostoru neodređenog suvereniteta, gdje se pružaju ATS usluge, uspostavljaju se na osnovu regionalnih sporazuma o zračnoj plovidbi. Ukoliko je Bosna i Hercegovina prihvatila odgovornost za pružanje ATS usluga u takvim dijelovima zračnog prostora, te usluge uspostavlja i pruža u skladu sa zahtjevima utvrđenim u ovom pravilniku.

(4) Bosna i Hercegovina imenuje pružatelja ATS usluga koji pruža te usluge u FIR-ovima, kontroliranim oblastima i kontroliranim zonama u nadležnosti Bosne i Hercegovine.

(5) Kada se uspostave ATS usluge, u zrakoplovnim publikacijama AIP-u BiH i NOTAM-ima se objavljuju informacije i podaci koji su potrebni da bi se omogućilo korištenje takvih usluga.

Član 6.

(Ciljevi pružanja ATS usluga)

Ciljevi pružanja ATS usluga su:

a) sprječavanje sudara između zrakoplova;
b) sprječavanje sudara između zrakoplova i zrakoplova i prepreka na manevarskim površinama;
c) ubrzavanje i održavanje urednog protoka zračnog prometa;
d) pružanje savjeta i informacija korisnih za sigurno i efikasno obavljanje letova;
e) obavještavanje odgovarajućih organizacija o zrakoplovima kojima je potrebna potraga i spašavanje i, po potrebi, pružanje pomoći takvim organizacijama.

Član 7.

(Podjela ATS usluga)

ATS usluge obuhvataju sljedeće:

a) Usluge pružanja kontrole zračnog prometa (*Air Traffic Control Service - ATC*), koje se, da bi se ispunili ciljevi utvrđeni u članu 6. tač. a), b) i c) ovog pravilnika, dijele na:
   1) Oblasna kontrola zračnog prometa (*Area Control Service*), pružanje usluga kontrole zračnog prometa za kontrolirane letove, osim onih dijelova takvih letova opisanih u podtačkama 2) i 3) ove tačke, a u cilju ispunjavanja zahtjeva iz člana 6. tač. a) i c) ovog pravilnika;

2) Prilazna kontrola zračnog prometa (*Approach Control Service*), pružanje usluga kontrole zračnog prometa za one dijelove kontroliranih letova povezanih sa prilazom ili odletom, a u cilju ispunjavanja zahtjeva iz člana 5. tač. a) i c) ovog pravilnika;
3) Aerodromska kontrola zračnog prometa (*Aerodrome Control Service*), pružanje usluga kontrole zračnog prometa za aerodromski promet, osim onih dijelova takvih letova opisanih u podtački 2) ove tačke, a u cilju ispunjavanja zahtjeva iz člana 6. tač. a), b) i c) ovog pravilnika;

b) Usluge informiranja u letu (*Flight Information Service - FIS*), u cilju ispunjavanja uvjeta iz člana 6. tačka d) ovog pravilnika;
c) Usluge uzbunjivanja (*Alerting Service*), u cilju ispunjavanja uvjeta iz člana 6. tačka e) ovog pravilnika.

Član 8.

(Utvrđivanje potreba za pružanjem ATS usluga)

(1) Potreba za pružanjem ATS usluga se utvrđuje uzimajući u obzir sljedeće:
a) vrstu zračnog prometa,
b) gustinu zračnog prometa,
c) meteorološke uvjete,
d) ostale faktore koji mogu biti relevantni;
(2) Opremljenost zrakoplova sistemom za izbjegavanje sudara u zraku (*Airborne Collision Avoidance Systems - ACAS*) nije faktor u utvrđivanju potrebe za pružanjem ATS usluga u toj oblasti.

Član 9.

(Imenovanje dijelova zračnog prostora i kontroliranih aerodroma u kojim se pružaju ATS usluge)

(1) Imenovanje dijelova zračnog prostora ili aerodroma gdje se pružaju ATS usluge se vrši u skladu sa vrstom ATS usluga koje se pružaju.
(2) Imenovanje konkretnih dijelova zračnog prostora i konkretnih aerodroma vrši se na sljedeći način:
a) Oblasti informiranja u letu (*Airborne Collision Avoidance Systems - ACAS*), oni dijelovi zračnog prostora u kojim se pružaju usluge letnih informacija i usluge uzbunjivanja;
b) Kontrolirane oblasti i kontrolirane zone (*Control Areas and Control Zones*), oni dijelovi zračnog prostora u kojim se pružaju usluge kontrole zračnog prometa:
1) za IFR letove,
2) oni dijelovi kontroliranog zračnog prostora gdje se usluge kontrole zračnog prometa također pružaju za VFR letove. Takvi dijelovi kontroliranog zračnog prostora su imenovani kao klase B, C ili D zračnog prostora;
c) Kontrolirane oblasti i kontrolirane zone određene unutar oblasti informiranja u letu čine sastavni dio te oblasti informiranja u letu.
d) Kontrolirani aerodromi (*Controlled Aerodromes*), oni aerodromi na kojim se pružaju usluge kontrole zračnog prometa za aerodromski promet.

Član 10.

(Klasifikacija zračnog prostora)

(1) Zračni prostor u kome se pružaju ATS usluge je klasificiran i imenovan u skladu sa sljedećom podjelom:
a) Zračni prostor klase A (*Class A Airspace*), dozvoljeni su samo IFR letovi, za sve letove se pruža usluga kontrole zračnog prometa i vrši se razdvajanje svih letova;
b) Zračni prostor klase B (*Class B Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, za sve letove se pruža usluga kontrole zračnog prometa i vrši se razdvajanje svih letova;
c) Zračni prostor klase C (*Class C Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, za sve letove se pruža usluga kontrole zračnog prometa i vrši se razdvajanje IFR letova od drugih IFR letova i VFR letova. VFR letovi se razdvajaju od IFR letova i dobijaju informacije o prometu u odnosu na druge VFR letove;
d) Zračni prostor klase D (*Class D Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, za sve letove se pruža usluga kontrole zračnog prometa, IFR letovi se razdvajaju od drugih IFR letova i dobijaju informacije o prometu u odnosu na VFR letove. VFR letovi dobijaju informacije o prometu u odnosu na sve druge letove;
e) Zračni prostor klase E (*Class E Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, IFR letovima se pruža usluga kontrole zračnog prometa i vrši se razdvajanje od drugih IFR letova, svi letovi dobijaju informacije o prometu u onoj mjeri koliko je to praktično. Zračni prostor klase E se ne koristi za kontrolirane zone;
f) Zračni prostor klase F (*Class F Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, svi IFR letovi dobijaju savjetodavne informacije o zračnom prometu, svi letovi dobijaju usluge FIS na zahtjev;
g) Zračni prostor klase G (*Class G Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, svi letovi dobijaju usluge FIS na zahtjev.

(2) Bosna i Hercegovina bira one klase zračnog prostora koje odgovaraju njenim potrebama.
(3) Zahtjevi vezani za letove u svakoj klasi zračnog prostora su dati u tabeli u Dodatku 4 ovog pravilnika.
(4) Tamo gdje se zračni prostori, u kojima se pružaju usluge u zračnom prometu, graniče vertikalno, tj. nalaze se jedan iznad drugog, letovi na zajedničkom nivou/visini ispunjavaju uvjete i pružaju im se usluge koje se odnose na manje restriktivnu klasu zračnog prostora. U primjeni ovih kriterija, zračni prostor klase B se smatra manje restriktivnim od zračnog prostora klase A; zračni prostor klase C manje restriktivnim od zračnog prostora klase B, itd.

Član 11.

(Navigacija zasnovana na performansama zrakoplova - PBN navigacija)

(1) Navigacijske specifikacije za primjenu navigacije zasnovane na performansama zrakoplova (*Performance Based Navigation - PBN*) propisuje BHDCA.
(2) Kada je primjenljivo, navigacijske specifikacije za uspostavljene oblasti, projekcije letova na površinu zemlje ili ATS rute se propisuju na osnovu regionalnih sporazuma vezanih za zračnu plovidbu.
(3) Propisane navigacijske specifikacije odgovaraju nivou komunikacija, navigacije i ATS usluga koje se pružaju u predmetnom dotičnom prostoru.

Član 12.

(Operacije komunikacija zasnovanih na performansama - PBC)

(1) Za primjenu komunikacija zasnovanih na performansama (*Performance Based Communication - PBC*), specifikacije potrebnih komunikacijskih performansi (*Required Communication Performance - RCP*) propisuje BHDCA.
(2) Kada je primjenljivo, specifikacije RCP se propisuju na osnovu regionalnih sporazuma vezanih za zračnu plovidbu.

(3) Prilikom propisivanja specifikacija RCP mogu se primijeniti ograničenja koja su rezultat ograničenja komunikacijske infrastrukture ili specifičnih zahtjeva vezanih za funkcionalnost komunikacija.
(4) Propisane specifikacije RCP odgovaraju ATS uslugama koje se pružaju.

Član 13.

(Operacije nadzora zasnovane na performansama - PBS)

(1) Za primjenu nadzora zasnovanog na performansama (*Performance Based Surveilance - PBS*), specifikacije potrebnih performansi nadzora (*Required Surveilance Performance - RSP*) propisuje BHDCA.
(2) Kada je primjenljivo, specifikacije RSP se propisuju na osnovu regionalnih sporazuma vezanih za zračnu plovidbu.
(3) Prilikom propisivanja specifikacija RSP mogu se primijeniti ograničenja koja su rezultat ograničenja infrastrukture nadzora ili specifičnih zahtjeva vezanih za funkcionalnost nadzora.
(4) Propisane specifikacije RSP odgovaraju ATS uslugama koje se pružaju.

Član 14.

(Uspostavljanje i imenovanje ATS jedinica)

Pružanje ATS usluga vrše uspostavljene i imenovane jedinice, kako slijedi:

a) Centri za informiranje u letu se uspostavljaju u svrhu pružanja usluga letnih informacija i uzbunjivanja unutar FIR-a, osim ako odgovornost za pružanje takvih usluga nije dodijeljena jedinicama za kontrolu zračnog prometa, koje imaju adekvatne objekte i opremu za izvršavanje takvih obaveza. Ovo ne isključuje mogućnost da se drugim jedinicama za kontrolu zračnog prometa prenese funkcija pružanja određenih elemenata usluga informiranja u letu.
b) Jedinice kontrole zračnog prometa se uspostavljaju u svrhu pružanja usluga kontrole zračnog prometa, pružanja usluga informiranja u letu i uzbunjivanja unutar kontroliranih oblasti, kontroliranih zona i na kontroliranim aerodromima.

Član 15.

(Specifikacija za FIR-ove, kontrolirane oblasti i kontrolirane zone)

Uspostavljanje granica zračnog prostora, u kome će se pružati ATS usluge, treba biti povezano sa prirodom strukture ruta i potrebom za efikasnijom uslugom, a ne sa državnim granicama.

Član 16.

(Specifikacije za FIR)

(1) Granice FIR-ova se uspostavljaju tako da oblast FIR-a pokriva ukupnu strukturu zračnih ruta na kojoj se pružaju usluge.
(2) FIR obuhvata cijeli zračni prostor u okviru svojih lateralnih granica, osim u slučaju ograničenja od strane gornjeg FIR-a.
(3) Kada je FIR ograničen gornjim FIR-om, donja granica definirana za gornji FIR predstavlja gornju vertikalnu granicu za FIR i podudara se sa VFR nivoom krstarenja datim u tabelama u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova.
(4) U slučajevima kada je uspostavljen gornji FIR, procedure koje se u njemu primjenjuju ne moraju biti identične sa onima koje se primjenjuju u donjem FIR-u.

Član 17.

(Specifikacije za kontrolirane oblasti)

(1) Kontrolirane oblasti, uključujući, između ostalog, zračne puteve i završne kontrolirane oblasti, uspostavljaju se tako da obuhvataju dovoljan dio zračnog prostora da sadrže putanje letova za one IFR letove ili njihove dijelove u kojima se želi obezbijediti pružanje odgovarajućih usluga kontrole zračnog prometa, uzimajući u obzir mogućnosti navigacijskih sredstava koja se inače koriste u toj oblasti.
(2) U kontroliranoj oblasti, koja nije oblikovana sistemom zračnih puteva, može se uspostaviti sistem ruta koji će olakšati pružanje usluga kontrole zračnog prometa.
(3) Donja granica kontrolirane oblasti se uspostavlja na visini ne manjoj od 200 m (700 ft) iznad površine tla ili površine vode. Donja granica ne mora biti uspostavljena na istoj visini unutar cijele kontrolirane oblasti. Kada je donja granica kontrolirane oblasti iznad 900 m (3000 ft) MSL, ona se mora poklapati sa VFR nivoom krstarenja, datim u tabelama u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova. Izabrani VFR nivo krstarenja je takav da očekivane varijacije lokalnog atmosferskog pritiska ne dovode do smanjenja ove granice na visinu manju od 200 m (700 ft) iznad površine tla ili površine vode.
(4) Gornja granica kontrolirane oblasti se uspostavlja u slučaju:
   a) da se usluge kontrole zračnog prometa ne pružaju iznad takve gornje granice,
   b) da se kontrolirana oblast nalazi ispod gornje kontrolirane oblasti, u tom slučaju gornja granica se podudara sa donjom granicom gornje kontrolirane oblasti;

Kada je uspostavljena, takva gornja granica se podudara sa VFR nivoom krstarenja u tabelama u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova.

Član 18.

(Specifikacije za FIR-ove ili kontrolirane oblasti u gornjem zračnom prostoru)

Ako se želi ograničiti broj FIR-ova ili kontroliranih oblasti kroz koje bi zrakoplov, leteći na velikim visinama, morao proći, FIR ili kontrolirana oblast, kada je primjenljivo, trebaju biti uspostavljene na način da obuhvataju gornji zračni prostor u lateralnim/bočnim granicama donjih FIR-ova ili kontroliranih oblasti.

Član 19.

(Specifikacije za kontrolirane zone)

(1) Lateralne/bočne granice kontroliranih zona obuhvataju barem one dijelove zračnog prostora koji nisu unutar kontroliranih oblasti, sadržavajući zračne puteve za IFR letove, u dolasku i odlasku sa aerodroma, koji se koriste u instrumentalnim meteorološkim uvjetima. Zrakoplov koji se nalazi na čekanju u blizini aerodroma smatra se zrakoplovom u dolasku.
(2) Lateralne/bočne granice kontrolirane zone se prostiru do najmanje 9,3 km (5 NM) od centra dotičnog aerodroma ili dotičnih aerodroma u pravcima iz kojih se mogu izvršiti prilazi. Kontrolirana zona može sadržavati dva ili više aerodroma koji se nalaze u neposrednoj blizini.
(3) Ako se kontrolirana zona nalazi unutar lateralnih/bočnih granica kontrolirane oblasti, ona će se pružati uspravno od površine tla pa najmanje do donje granice kontrolirane oblasti.
(4) Ako je potrebno, može se uspostaviti viša gornja granica kontrolirane zone od donje granice kontrolirane oblasti preko koje se prostire.
(5) Ako se kontrolirana zona nalazi izvan lateralnih/bočnih granica kontrolirane oblasti, potrebno je uspostaviti gornju granicu.
(6) Ako se želi uspostaviti gornja granica kontrolirane zone na nivou višem od donje granice kontrolirane oblasti uspostavljene ispod nje, ili ako se kontrolirana zona nalazi izvan

lateralnih/bočnih granica kontrolirane oblasti, njena gornja granica treba biti uspostavljena na nivou koji piloti lako mogu identificirati. Kada je donja granica kontrolirane oblasti iznad 900 m (3000 ft) MSL, ona se mora poklapati sa VFR nivoom krstarenja datim u tabelama u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova. Ako se koristi, izabrani VFR nivo krstarenja je takav da očekivane varijacije lokalnog atmosferskog pritiska ne dovode do smanjenja ove granice na visinu manju od 200 m (700 ft) iznad površine tla ili površine vode.

Član 20.

(Identificiranje i označavanje ATS jedinica i zračnog prostora)

(1) Centri oblasne kontrole zračnog prometa ili centri za obavještavanje u letu dobijaju identifikaciju prema nazivima najbližih naselja ili geografskih objekata.
(2) Jedinice aerodromske kontrole ili prilazne kontrole zračnog prometa dobijaju identifikaciju prema nazivu aerodroma na kome su locirane.
(3) Kontrolirane zone, kontrolirane oblasti ili FIR dobijaju identifikaciju prema nazivu jedinice za kontrolu zračnog prometa koja ima nadležnost nad tim dijelom zračnog prostora.

Član 21.

(Uspostavljanje i identificiranje ATS ruta)

(1) Prilikom uspostavljanja ATS ruta osigurava se postojanje zaštitnog zračnog prostora duž ATS rute i sigurno razdvajanje između susjednih ATS ruta.
(2) Kada je to opravdano gustoćom, složenošću ili prirodom prometa, uspostavljaju se posebne rute za korištenje u prometu niskog intenziteta, uključujući helikoptere koji polijeću ili slijeću sa/na platformi na otvorenom moru. Prilikom određivanja lateralnog/bočnog razmaka između takvih ruta, uzimaju se u obzir raspoloživa navigacijska sredstva i navigacijska oprema koja se nalazi na helikopterima.
(3) ATS rute su identificirane oznakama.
(4) Oznake za ATS rute, koje nisu standardne odlazne i dolazne rute, biraju se u skladu sa principima navedenim u Dodatku 1 ovog pravilnika.
(5) Standardne odlazne i dolazne rute i sa njima povezane procedure dobijaju identifikaciju u skladu sa principima navedenim u Dodatku 3 ovog pravilnika.

Član 22.

(Uspostavljanje prijelaznih "change-over" tačaka na ATS rutama)

(1) Prijelazne tačke (*Change-over Points*) se uspostavljaju na segmentima ATS ruta definiranim u odnosu na VHF svesmjerni radio-far (*Very High Frequency Omnidirectional Radio Range - VOR*), gdje će to pomoći preciznu navigaciju duž segmenta rute.
(2) Uspostavljanje prijelaznih tačaka treba da bude ograničeno na rutne segmente dužine 110 km (60 NM) ili duže, izuzev tamo gdje kompleksnost ATS ruta, gustina navigacijskih sredstava ili tehnički i operativni razlozi dozvoljavaju uspostavljanje prijelaznih tačaka na kraćim rutnim segmentima.
(3) Osim ako nije drugačije uspostavljena, prijelazna tačka u odnosu na karakteristike navigacijskih sredstava ili kriterije zaštite frekvencija treba biti uspostavljena na sredini rastojanja između dva uređaja u slučaju pravolinijskog rutnog segmenta ili na ukrštanju radijala u slučaju rutnog segmenta koji nije pravolinijski između dva uređaja.

Član 23.

(Uspostavljanje i identificiranje značajnih tačaka na ATS rutama)

(1) Značajne tačke se uspostavljaju u svrhu definiranja ATS ruta ili instrumentalnih prilaznih procedura i/ili u vezi sa zahtjevima pružatelja ATS usluga u odnosu na kretanje zrakoplova u letu.
(2) Značajne tačke su identificirane oznakama.
(3) Značajne tačke se uspostavljaju i identificiraju u skladu sa principima navedenim u Dodatku 2 ovog pravilnika.

Član 24.

(Uspostavljanje i identificiranje standardnih ruta za taksiranje zrakoplova)

(1) Kada je potrebno, na aerodromima se mogu uspostaviti standardne rute za taksiranje zrakoplova između poletno-sletnih staza (*Runways*), stajanki (*Apron*) i oblasti namijenjenih održavanju. Takve rute trebaju biti direktne, jednostavne i, gdje je primjenljivo, projektovane tako da se izbjegnu konflikti u prometu.
(2) Standardne rute za taksiranje zrakoplova trebaju biti identificirane oznakama koje se razlikuju od onih za poletno-sletne staze i ATS rute.

Član 25.

(Koordinacija između operatora i pružatelja ATS usluga)

(1) ATS jedinice provodeći svoje ciljeve poštuju zahtjeve operatora uzimajući u obzir njihove obaveze koje su utvrđene u ICAO Aneksu 6 - Operacije zrakoplova (*ICAO Annex 6, Operations of Aircrafts*) i, ako se zahtijeva od strane operatora, učiniće dostupnim njima ili njihovim predstavnicima one informacije koje mogu biti na raspolaganju da omoguće operatorima ili njihovim imenovanim predstavnicima da izvršavaju svoje obaveze.
(2) Kada to operator zahtijeva, poruke, uključujući i izvještaje o poziciji, primljene od strane ATS jedinica i u vezi su sa operacijama zrakoplova kome usluge operativne kontrole pruža taj operator, će, ako je to izvodljivo, odmah biti dostupne operatoru ili njegovom zvaničnom predstavniku u skladu sa lokalno dogovorenim procedurama.

Član 26.

(Koordinacija između vojnih vlasti i pružatelja ATS usluga)

(1) Pružatelji ATS usluga uspostavljaju i održavaju blisku saradnju sa vojnim vlastima odgovornim za aktivnosti koje mogu imati uticaja na letove civilnih zrakoplova.
(2) Koordinacija aktivnosti, koje su potencijalno opasne za civilne zrakoplove, vrši se u skladu sa članom 27. ovog pravilnika.
(3) Pružatelji ATS usluga i vojne vlasti uspostavljaju aranžmane koji omogućuju da informacije relevantne za sigurno i ekspeditivno vođenje letova civilnih zrakoplova budu pravovremeno razmijenjene između ATS jedinica i odgovarajućih vojnih jedinica.
(4) ATS jedinice, rutinski ili na zahtjev, u skladu sa lokalno dogovorenim procedurama, dostavljaju odgovarajućim vojnim jedinicama relevantne planove leta i druge podatke koji se tiču letova civilnih zrakoplova. Da bi se izbjegla ili smanjila potreba za presretanjem, pružatelji ATS usluga će označiti svaku oblast ili rutu gdje se zahtjevi iz Naredbe o pravilima letenja zrakoplova, koji se odnose na planove leta, dvosmjernu komunikaciju i izvještavanje o poziciji, primjenjuju na sve letove, da bi se osiguralo da svi važni podaci budu dostupni odgovarajućim ATS jedinicama, a naročito u svrhu olakšavanja identificiranja civilnih zrakoplova.
(5) Uspostavljaju se specijalne procedure u cilju osiguranja:
   a) da ATS jedinice budu obaviještene u slučaju da vojne jedinice primijete da zrakoplov, koji je ili može biti, civilni zrakoplov u prilazu ili je ušao u bilo koju oblast u kojoj presretanje može postati neophodno;

b) da se učine svi mogući napori da se potvrdi identitet zrakoplova i da mu se pruži navigacijsko vođenje neophodno da se izbjegne potreba za presretanjem.

Član 27.

(Koordinacija aktivnosti potencijalno opasnih za civilne zrakoplove)

(1) Aranžmani za aktivnosti potencijalno opasne za civilne zrakoplove, bilo da se izvode preko teritorije države ili preko otvorenih voda, koordiniraju se sa pružateljem ATS usluga. Koordinacija se vrši dovoljno rano da dozvoli blagovremeno objavljivanje informacija u vezi sa aktivnostima u skladu sa odredbama Pravilnika o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini.

(2) Ako pružatelj ATS usluga nije iz države u kojoj se nalazi organizacija koja planira aktivnosti, početna koordinacija treba da bude izvršena od strane pružatelja ATS usluga nadležnog za zračni prostor iznad države u kojoj se nalazi ta organizacija.

(3) Cilj koordinacije je postizanje najboljih aranžmana koji će omogućiti izbjegavanje opasnosti od strane civilnih zrakoplova i minimalizirati uticaj na normalne operacije takvih zrakoplova.

(4) Pri utvrđivanju ovih aranžmana treba primijeniti sljedeće:
   a) lokacije ili oblasti, vremena i trajanja aktivnosti trebaju biti izabrana na način da se izbjegne zatvaranje ili reorganizacija već uspostavljenih ATS ruta, blokiranje najekonomičnijih nivoa leta ili kašnjenje planiranih operacija zrakoplova, osim ako ne postoje druge mogućnosti;
   b) veličina zračnog prostora određenog za izvođenje aktivnosti treba biti što je moguće manja;
   c) treba da postoji direktna komunikacija između organizacije koja izvodi aktivnosti i pružatelja ATS usluga, odnosno nadležne ATS jedinice, u slučaju da se civilni zrakoplov nađe u stanju nužde ili da druge nepredviđene okolnosti zahtijevaju prekid aktivnosti.

(5) Pružatelj ATS usluga je odgovoran za iniciranje objavljivanja informacija koje se odnose na takve aktivnosti.

(6) Ako se aktivnosti, koje su potencijalno opasne za civilne zrakoplove, izvode na redovnoj ili kontinuiranoj osnovi, potrebno je uspostaviti zajednička radna tijela da bi se osiguralo da su zahtjevi svih zainteresiranih strana adekvatno koordinirani.

(7) Da bi se obezbijedio dodatni kapacitet zračnog prostora i poboljšala efikasnost i fleksibilnost operacija, sve zainteresirane strane će poštovati zahtjeve utvrđene u Pravilniku o utvrđivanju pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora.

(8) Operator aerodroma i pružatelj ATS usluga preduzimaju aktivnosti za sprječavanje emitiranja laserskih zraka koje mogu negativno uticati na odvijanje operacija.

Član 28.

(Zrakoplovni podaci)

(1) Određivanje i izvještavanje o zrakoplovnim podacima, povezanim sa pružanjem ATS usluga, je u skladu sa zahtijevanom klasifikacijom tačnosti i integriteta da bi se ispunili zahtjevi krajnjih korisnika zrakoplovnih podataka.

(2) Prilikom prijenosa i/ili skladištenja skupova zrakoplovnih i digitalnih podataka koriste se tehnike otkrivanja grešaka u digitalnim podacima.

Član 29.

(Koordinacija između pružatelja meteoroloških usluga i pružatelja ATS usluga)

(1) Da bi se osiguralo da zrakoplov dobija aktuelne meteorološke informacije vezano za zrakoplovne operacije, sklapaju se aranžmani, gdje je to potrebno, između pružatelja meteoroloških usluga i pružatelja ATS usluga, da osoblje pružatelja ATS usluga:
   a) osim informacija dobijenih putem pokazivača uređaja, obavještava o drugim meteorološkim elementima koji su dogovoreni, bilo da su uočeni od strane osoblja pružatelja ATS usluga ili prijavljeni od strane posade zrakoplova tokom međusobne komunikacije;
   b) obavještava u najkraćem roku odgovarajući meteorološki biro o meteorološkim pojavama od operativnog značaja, koje nisu uključene u aerodromski meteorološki izvještaj, a uočene su od strane osoblja pružatelja ATS usluga ili prijavljene od strane posade zrakoplova tokom međusobne komunikacije;
   c) dostavlja u najkraćem roku odgovarajućem meteorološkom birou informacije o prije-eruptivnim vulkanskim aktivnostima, vulkanskim erupcijama i informacije koje se odnose na oblake vulkanskog pepela. Centri oblasne kontrole zračnog prometa i centri infor-miranja u letu dostavljaju informacije odgovarajućoj službi meteorološkog bdijenja i savjetodavnim centrima za vulkanski pepeo (*Volcanic Ash Advisory Centres - VAACs*).

(2) Centri oblasne kontrole zračnog prometa, centri informiranja u letu i odgovarajuće službe meteorološkog bdijenja održavaju blisku međusobnu saradnju i koordinaciju da bi se osiguralo da informacije o vulkanskom pepelu u NOTAM i SIGMET porukama budu dosljedne.

Član 30.

(Koordinacija između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i pružatelja ATS usluga)

(1) Da bi se osiguralo da pružatelji usluga zrakoplovnog informiranja dobijaju informacije koje im omogućavaju da dostavljaju aktuelne pretpoletne informacije i da ispune zahtjeve vezane za dostavljanje informacija u letu, uspostavlja se koordinacija između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i pružatelja ATS usluga odgovornih za pružanje ATS usluga da sa minimalnim kašnjenjem izvještavaju odgovarajuće jedinice pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja o:
   a) informacijama o stanju na aerodromima;
   b) operativnom statusu odgovarajućih objekata, službi i navigacijskih sredstava unutar zone njihove odgovornosti;
   c) pojavi vulkanske aktivnosti uočene od strane osoblja pružatelja ATS usluga ili prijavljene od strane posade tokom komunikacije sa zrakoplovom; i
   d) svim drugim informacijama od operativnog značaja.

(2) Prije uvođenja promjena u ATM sisteme, službe zadužene za takve promjene će uzeti u obzir vrijeme potrebno pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja za pripremu, proizvodnju i izdavanje odgovarajućeg materijala za objavljivanje. Da bi se osiguralo pravovremeno pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, uspostavlja se koordinacija između relevantnih službi.

(3) Od posebnog značaja su promjene zrakoplovnih informacija koje utiču na karte i/ili računarski zasnovane navigacijske sisteme, koji ispunjavaju uvjete da budu objavljeni putem AIRAC sistema, u skladu sa odredbama Pravilnika o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini. Nadležni pružatelji ATS usluga će uzeti u obzir unaprijed utvrđene i međunarodno dogovorene AIRAC efektivne datume prilikom dostavljanja sirovih informacija/podataka pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja.

(4) Pružatelji ATS usluga odgovorni za dostavljanje sirovih zrakoplovnih informacija/podataka pružateljima usluga

zrakoplovnog informiranja radiće to uzimajući u obzir zahtjeve za tačnošću i integritetom zrakoplovnih podataka da bi se ispunili zahtjevi krajnjih korisnika zrakoplovnih podataka.

Član 31.

(Minimalne visine leta)

Minimalne visine leta se utvrđuju i objavljuju za svaku ATS rutu i kontroliranu oblast u zračnom prostoru u nadležnosti Bosne i Hercegovine. Minimalne visine leta obezbjeđuju minimalno nadvišavanje iznad kontroliranih prepreka koje se nalaze unutar dotične oblasti.

Član 32.

(Pružanje usluga zrakoplovu u stanju nužde)

(1) Zrakoplovu za koji se zna ili se vjeruje da se nalazi u stanju nužde, uključujući da je bio predmetom nezakonitog ometanja, pruža se maksimalna pažnja, pomoć i prioritet u odnosu na druge zrakoplove ako to traže date okolnosti.

(2) Da bi ukazao da se nalazi u stanju nužde, zrakoplov opremljen odgovarajućim linkom za prijenos podataka (*Data link*) i/ili SSR transponderom, može da postupi na sljedeći način:
   a) na modu A da postavi kod 7700; ili
   b) na modu A da postavi kod 7500, da bi posebno ukazao da je predmetom nezakonitog ometanja; i/ili
   c) da aktivira odgovarajuću ADS-B ili ADS-C mogućnost za stanje nužde ili hitne slučajeve; i/ili
   d) emitirati odgovarajuću hitnu poruku putem CPDLC.

(3) Kada nastupe ili se sumnja da su nastupile okolnosti nezakonitog ometanja, ATS jedinice će odmah odgovoriti na zahtjeve takvog zrakoplova. Nastaviće da se dostavljaju informacije za sigurno obavljanje leta i biće preduzete neophodne aktivnosti za ubrzano provođenje svih faza leta, naročito sigurno slijetanje zrakoplova.

(4) Kada nastupe ili se sumnja da su nastupile okolnosti nezakonitog ometanja, ATS jedinice će, u skladu sa lokalno dogovorenim procedurama, odmah informirati odgovarajuće predstavnike vlasti, imenovane od strane Bosne i Hercegovine, i razmijeniti neophodne informacije sa operatorom ili njegovim zvaničnim predstavnikom.

Član 33.

(Nepredviđene situacije u letu)

(1) Čim ATS jedinica postane svjesna zalutalog zrakoplo-va, preduzeće sve neophodne korake kako je navedeno u stavovima (3) i (4) ovog člana da pomogne zrakoplovu i osigura njegov let.

(2) Ako pozicija zrakoplova nije poznata, ATS jedinice će:
   a) pokušati da uspostave dvosmjernu komunikaciju sa zrakoplovom, osim ako takva komunikacije nije već uspostavljena;
   b) upotrijebiti sva dostupna sredstva da utvrdi položaj zrakoplova;
   c) obavijestiti druge ATS jedinice u čiju zonu odgovornosti je mogao zalutati ili je zalutao zrakoplov, uzimajući u obzir sve činioce koji mogu uticati na navigaciju zrakoplova u datim okolnostima;
   d) obavijestiti, u skladu sa lokalno dogovorenim procedurama, odgovarajuće vojne jedinice i dostaviti im važeći plan leta i druge podatke koji se tiču zalutalog zrakoplova;
   e) tražiti od jedinica, navedenih u tačkama c) i d), i od ostalih zrakoplova u letu, svaku vrstu pomoći u uspostavljanju komunikacije sa zalutalim zrakoplovom i utvrđivanju njegove pozicije.

(3) Kada je pozicija zrakoplova utvrđena, ATS jedinice će:
   a) informirati zalutali zrakoplov o njegovoj poziciji i korektivnim akcijama koje treba preduzeti;
   b) dostaviti, ako je potrebno, drugim ATS jedinicama i odgovarajućim vojnim jedinicama relevantne informacije koje se tiču zalutalog zrakoplova i o svakom savjetu koji je dat dotičnom zrakoplovu.

(4) U najkraćem roku, nakon što ATS jedinica ustanovi da se neidentificirani zrakoplov nalazi u njenoj zoni odgovornosti, preduzeće aktivnosti da utvrdi identitet zrakoplova svaki put kada je to neophodno za pružanje ATS usluga ili je zahtijevano od kompetentnih vojnih vlasti u skladu sa lokalno dogovorenim procedurama. U tom cilju, ATS jedinica će preduzeti sljedeće korake kao odgovarajuće u odnosu na okolnosti:
   a) pokušati da uspostavi dvosmjernu komunikaciju sa zrakoplovom;
   b) poslati upit o dotičnom letu drugim ATS jedinicama unutar FIR-a i zatražiti njihovu pomoć u uspostavljanju dvosmjerne komunikacije sa zrakoplovom;
   c) poslati upit o dotičnom letu jedinicama za pružanje ATS usluga koje pružaju usluge u susjednim FIR-ovima i zatražiti njihovu pomoć u uspostavljanju dvosmjerne komunikacije sa zrakoplovom;
   d) pokušati da o dotičnom letu dobije informacije od drugih zrakoplova u toj oblasti.

(5) ATS jedinica, ako je to potrebno, obavještava odgovarajuću vojnu jedinicu čim utvrdi identitet zalutalog zrakoplova.

(6) Ako ATS jedinica pretpostavi da je zalutali zrakoplov predmet nezakonitog ometanja, odmah će o tome obavijestiti odgovarajuće državne vlasti, a sve u skladu sa lokalno dogovorenim procedurama.

Član 34.

(Presretanje civilnih zrakoplova)

(1) Odmah nakon što utvrdi da je izvršeno presretanje zrakoplova u zoni njene odgovornosti, ATS jedinica će preduzeti sljedeće korake kao odgovarajuće u odnosu na okolnosti:
   a) pokušati da uspostavi dvosmjernu komunikaciju sa presretanim zrakoplovom pomoću bilo kog sredstva, uključujući radio-frekvenciju 121,5 MHz za hitne slučajeve, osim ako takva komunikacija nije već uspostavljena;
   b) obavijestiti pilota presretanog zrakoplova o presretanju;
   c) uspostaviti kontakt sa jedinicom kontrole zračnog prometa, preko koje se vrši presretanje i koja održava dvosmjernu komunikaciju sa zrakoplovom presretačem, i pružiti joj sve dostupne informacije koje se tiču dotičnog zrakoplova;
   d) prenositi poruke između zrakoplova presretača ili jedinice kontrole zračnog prometa preko koje se vrši presretanje i presretanog zrakoplova, ako je to potrebno;
   e) u bliskoj koordinaciji sa jedinicom kontrole zračnog prometa, preko koje se vrši presretanje, preduzeti sve neophodne korake da se obezbijedi sigurnost presretanog zrakoplova;
   f) obavijestiti ATS jedinice koje pružaju usluge u susjednim FIR-ovima ako se ispostavi da je zrakoplov zalutao iz nekog susjednog FIR-a.

(2) Odmah nakon što utvrdi da je izvršeno presretanje zrakoplova izvan svoje zone odgovornosti, ATS jedinica preduzima sljedeće korake u odnosu na okolnosti:
   a) obavještava ATS jedinicu, u čijoj se zoni odgovornosti dešava presretanje, pružajući joj sve neophodne informacije koje mogu biti od pomoći u identificiranju

zrakoplova i zahtijeva od nje da preduzme aktivnosti u skladu sa stavom (1) ovog člana;

b) prenosi poruke između presretanog zrakoplova i odgovarajuće ATS jedinice u čijoj zoni odgovornosti se vrši presretanje, jedinice kontrole zračnog prometa preko koje se vrši presretanje ili zrakoplova presretača.

Član 35.

(Službeno vrijeme u pružanju ATS usluga)

(1) Jedinice u zračnom prometu koriste univerzalno koordinirano vrijeme (*Coordinated Universal Time - UTC*) i izražavaju vrijeme u satima i minutama, i kada se zahtijeva, u sekundama 24-satnog dana koji počinje u ponoć.

(2) ATS jedinice su opremljene satovima koji pokazuju sate, minute i sekunde, jasno vidljivim sa svake operativne pozicije u dotičnoj jedinici.

(3) Satovi u ATS jedinicama i drugi uređaji za snimanje vremena se provjeravaju po potrebi da bi se osiguralo tačno vrijeme sa greškom plus ili minus 30 sekundi od UTC. Kada jedinica u zračnom prometu koristi komunikacije prijenosa podataka (*data-link*), satovi i drugi uređaji za snimanje vremena se provjeravaju po potrebi da bi se osiguralo tačno vrijeme sa greškom u okviru 1 sekunde od UTC.

(4) Tačno vrijeme će se dobijati od standardnih stanica za mjerenje vremena ili, ako to nije moguće, onda od drugih ATS jedinica dobijaju tačno vrijeme od takvih stanica.

(5) Aerodromska kontrola zračnog prometa prije taksiranja na polijetanju obavještava pilota o tačnom vremenu, osim ako nije dogovoreno da pilot podatke o tačnom vremenu dobija iz drugih izvora. ATS jedinice, dodatno na zahtjev, obavještavaju zrakoplov o tačnom vremenu. Prilikom provjere tačnog vremena vrijednosti se daju na bližih pola minuta.

Član 36.

(Utvrđivanje zahtjeva za nošenje i rad transpondera koji daju informaciju o visini po pritisku)

Zahtjevi za nošenje i rad transpondera koji daju informaciju o visini po pritisku u FIR Sarajevo je utvrđeno posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 37.

(Upravljanje sigurnošću)

Svaka značajna promjena vezana za sigurnost ATS sistema, uključujući primjenu smanjenog minimuma razdavajanja ili nove procedure, uvešće se tek nakon što procjena sigurnosti pokaže da je dostignut prihvatljiv nivo sigurnosti. Posebnim propisom se utvrđuju zahtjevi nadzora nad promjenom tokom i nakon implementacije u svrhu provjere da li je zahtijevani nivo sigurnosti kontinuirano dostignut.

Član 38.

(Referentni sistemi)

(1) Svjetski geodetski sistem - 1984 (*WGS-84*) se koristi u Bosni i Hercegovini kao horizontalni referentni geodetski sistem za zračnu plovidbu. Objavljene geografske koordinate (koje se odnose na širinu i dužinu) izražavaju se u Svjetskom geodetskom sistemu - 1984 (*WGS-84*) geodetskom referentnom datumu.

(2) Datum srednjeg nivo mora (*MSL - Mean Sea Level*), kojim se izražava odnos gravitacijske visine (nadmorske visine) u odnosu na površinu poznatu kao geoid, koristi se kao vertikalni referentni sistem za zračnu plovidbu.

(3) Gregorijanski kalendar i koordinirano (univerzalno) vrijeme (*UTC*) koristi se kao vremenski referentni sistem. Ako se koristi neki drugi vremenski referentni sistem (na primjer: lokalno vrijeme), ova činjenica se naznačava u poglavlju GEN 2.1.2 Zbornika zrakoplovnih informacija - AIP BiH.

Član 39.

(Poznavanje jezika)

(1) Pružatelji usluga u zračnom prometu osiguravaju da kontrolori zračnog prometa govore i razumiju jezik ili jezike koji se koriste u radio-telefonskoj komunikaciji kako je to definirano u ICAO Aneksu 1 - Licenciranje osoblja (ICAO *Annex 1, Personal Licensing*).

(2) Engleski jezik se koristi kao jezik za komunikaciju između ATC jedinica, osim ako se ne koristi neki drugi jezik koji je međusobno dogovoren.

Član 40.

(Aranžmani za nepredviđene situacije)

(1) Pružatelji usluga u zračnom prometu razvijaju i publiciraju planove za nepredviđene situacije koji se primjenjuju u slučaju prekida ili potencijalnog narušavanja pružanja usluga u zračnom prometu i drugih povezanih usluga u zračnom prostoru u kome su oni odgovorni za pružanje tih usluga.

(2) Takvi planovi se razvijaju uz blisku koordinaciju sa pružateljima usluga odgovornim za pružanje usluga u susjednim dijelovima zračnog prostora i sa korisnicima dotičnog zračnog prostora, i uz pomoć ICAO-a kada je to neophodno.

Član 41.

(Identificiranje i razgraničavanje zabranjenih, ograničenih i opasnih zona)

(1) Svakoj zabranjenoj, ograničenoj ili opasnoj zoni, koja se uspostavlja u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine, nakon samog uspostavljanja se dodjeljuje oznaka i svi detalji vezani za tu zonu se publikuju.

(2) Tako dodijeljena oznaka se koristi za identificiranje zone u svim naknadnim obavještenjima vezanim za tu zonu.

(3) Oznaku čini niz sljedećih slova i brojeva:

a) slovna oznaka lokacijskih indikatora za Bosnu i Hercegovinu;

b) slovo P za zabranjenu zonu, R za ograničenu zonu i D za opasnu zonu; i

c) broj, koji se ne ponavlja unutar dotičnog zračnog prostora.

(4) Da bi se izbjegle zabune, brojevi u oznaci zone koja je ugašena se neće koristiti najmanje na period od godinu dana od dana gašenja zone.

(5) Prilikom uspostavljanja zabranjenih, ograničenih i opasnih zona, one bi trebale biti što je moguće manje i obuhvaćene jednostavnim geometrijskim granicama tako da se svi zainteresirani mogu lako upoznati sa detaljima.

Član 42.

(Pružatelj usluga dizajniranja IFR procedura)

BHDCA osigurava da je pružatelj usluga dizajniranja IFR procedura uspostavljen u skladu sa zahtjevima utvrđenim u Dodatku 5 ovog pravilnika.

DIO TREĆI - USLUGE KONTROLE ZRAČNOG PROMETA - ATC USLUGE

Član 43.

(Primjena)

Usluge kontrole zračnog prometa (ATC usluge) se pružaju:

a) za sve IFR letove u zračnom prostoru klase A, B, C, D i E;

b) za sve VFR letove u zračnom prostoru klase B, C i D;

c) za sve specijalne VFR letove;

d) za cjelokupan aerodromski promet na kontroliranim aerodromima.

Član 44.
(Pružanje ATC usluga)

Dijelovi ATC usluga, opisani u članu 7. tačka a) ovog pravilnika, pružaju se od strane različitih jedinica, i to:

a) Oblasna kontrola zračnog prometa:
   1) usluge pruža centar oblasne kontrole zračnog prometa; ili
   2) usluge pruža jedinica prilazne kontrole zračnog prometa u kontroliranoj zoni ili kontroliranoj oblasti ograničenog obima koja je određena primarno za pružanje usluga prilazne kontrole zračnog prometa i gdje ne postoji centar oblasne kontrole zračnog prometa.
b) Prilazna kontrola zračnog prometa:
   1) usluge pruža aerodromski kontrolni toranj ili centar oblasne kontrole zračnog prometa kada je to neophodno ili kada se pod odgovornošću jedne jedinice žele kombinirati funkcije prilazne kontrole zračnog prometa sa onim aerodromske kontrole zračnog prometa ili centra oblasne kontrole zračnog prometa;
   2) usluge pruža jedinica prilazne kontrole zračnog prometa kada je to neophodno ili se želi uspostaviti odvojena jedinica.
c) Aerodromska kontrola zračnog prometa: usluge pruža aerodromski kontrolni toranj.

Član 45.
(Operacije pružanja ATC usluga)

(1) U cilju pružanja ATC usluga, ATC jedinica:
   a) dobija informacije o planiranom kretanju svakog zrakoplova ili o njegovim varijacijama i trenutne informacije o stvarnom kretanju svakog zrakoplova;
   b) na osnovu dobijenih informacija određuje relativne položaje poznatih zrakoplova u odnosu jednih na druge;
   c) izdaje odobrenja i informacije u svrhu sprječavanja sudara između zrakoplova pod njenom kontrolom i ubrzava i održava redovan protok prometa;
   d) vrši koordinaciju odobrenja sa drugim jedinicama ako je to potrebno:
      1) kada zrakoplov može ugroziti promet koji se odvija pod kontrolom drugih jedinica;
      2) prije transfera kontrole nad zrakoplovom drugoj jedinici.
(2) Informacije o kretanju zrakoplova, zajedno sa podacima o odobrenjima izdatim za takav zrakoplov, prikazuju se na takav način da omoguće analizu istih u cilju održavanja efikasnog protoka prometa sa adekvatnim razdvajanjem između zrakoplova.
(3) ATC jedinice su opremljene uređajima koji snimaju komunikaciju u pozadini i zvučno okruženje na operativnim radnim mjestima kontrolora zračnog prometa, sa mogućnošću snimanja operacija najmanje prethodna 24 sata.
(4) Odobrenja koja izdaje ATC jedinica obezbjeđuju razdvajanje:
   a) između svih letova u zračnom prostoru klase A i B;
   b) između IFR letova u zračnom prostoru klase C, D i E;
   c) između IFR letova i VFR letova u zračnom prostoru klase C;
   d) između IFR i specijalnih VFR letova;
   e) između specijalnih VFR letova kada je to propisano procedurama pružatelja ATS usluga;

   osim toga, kada to zahtijeva zrakoplov i ako je to propisano procedurama pružatelja ATS usluga za slučajeve navedene u tački b) ovog stava, u zračnom prostoru klase D i E let može biti odobren bez obezbjeđenja razdvajanja u dijelovima leta koji se odvijaju u vizuelnim meteorološkim uvjetima.
(5) ATS jedinica vrši razdvajanje na jedan od sljedećih načina:
   a) vertikalno razdvajanje vrši se dodjeljivanjem različitih nivoa leta izabranih iz:
      1) odgovarajuće tabele nivoa krstarenja date u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova, ili
      2) modifikovane tabele nivoa krstarenja, kada je to propisano u skladu sa Prilogom 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova za letove iznad FL 410,

   gorenavedeno neće se primjenjivati kada je odnos između nivoa leta i putanje propisan i kada je to drugačije navedeno u AIP-u ili ATC odobrenju;
   b) horizontalno razdvajanje vrši se dodjeljivanjem:
      1) longitudinalnog/uzdužnog razdvajanja, održavanjem razmaka između zrakoplova koji lete duž iste, konvergiraju ili lete putanjom suprotnog smjera, izraženog u jedinicama vremena ili rastojanja; ili
      2) lateralnog/bočnog razdvajanja, održavanjem zrakoplova na različitim rutama ili u različitim geografskim oblastima;
   c) mješovito razdvajanje, koje se sastoji od kombinacije vertikalnog i jednog ili drugog oblika razdvajanja opisanog u tački b) ovog stava, koristeći minimume za svako, koji može biti manji, ali ne manji od pola onog koji se koristi za svaki od kombiniranih elemenata kada se primjenjuju pojedinačno. Mješovito razdvajanje se primjenjuje samo na osnovu regionalnih navigacijskih sporazuma.
(6) Za cjelokupan zračni prostor gdje se primjenjuje smanjeni minimum vertikalnog razdvajanja od 300 m (1000 ft) između FL 290 i FL 410, uključujući i FL 410, na regionalnoj osnovi se uspostavljaju programi za praćenje performansi održavanja visine zrakoplova koji lete na tim nivoima leta, u cilju osiguranja da kontinuirana primjena ovog minimuma vertikalnog razdvajanja zadovoljava ciljeve sigurnosti. Obim programa regionalnog praćenja treba da bude adekvatan za provođenje analiza performansi grupe zrakoplova i evaluaciju stabilnosti sistemske visinske greške.
(7) Kada se primjenjuju RCP/RSP specifikacije, uspostavljaju se programi za praćenje performansi infrastrukture i uključenih zrakoplova u odnosu na RCP i/ili RSP specifikacije u cilju osiguranja da operacije u odgovarajućem zračnom prostoru kontinuirano dostižu zahtijevane ciljeve sigurnosti. Obim programa za praćenje je odgovarajući za procjenu komunikacijskih i/ili performansi nadzora.
(8) Aranžmani za dijeljenje podataka o programima praćenja između regiona se uspostavljaju kroz regionalne sporazume.

Član 46.
(Minimumi razdvajanja)

(1) Izbor minimuma razdvajanja za primjenu u datom dijelu zračnog prostora vrši se na sljedeći način:
   a) minimum razdvajanja se bira između onih koji su propisani u PANS-ATM ICAO Dokument 4444 - Procedure za pružanje usluga u zračnom prometu - Upravljanje zračnim prometom (*Procedures for Air Navigation Services - Ait Traffic Management*) i Dodatnim regionalnim procedurama ICAO Dokument

7030 - Dodatne regionalne procedure - Pravila letenja i usluge u zračnom prometu (*Regional Supplementary Procedures - Rules of the Air and Air Traffic Services*), ako je primjenljivo pod datim okolnostima, osim tamo gdje se koriste takvi tipovi navigacijskih sredstava ili preovladavaju okolnosti koje nisu obuhvaćene odredbama ICAO, tada se utvrđuju drugačiji minimumi razdvajanja, po potrebi, od strane:

1) pružatelja ATS usluga, uz prethodne konsultacije sa operatorima, za rute ili dijelove ruta koje se nalaze unutar suverenog zračnog prostora Bosne i Hercegovine;
2) regionalnih sporazuma o zrakoplovnoj navigaciji za rute ili dijelove ruta koje se nalaze iznad otvorenih vodenih površina ili iznad oblasti nedefiniranog suvereniteta.

b) izbor minimuma razdvajanja se vrši uz konsultacije sa odgovarajućim pružateljem ATS usluga odgovornim za pružanje ATS usluga u susjednom zračnom prostoru kada:

1) promet prelazi iz jednog u drugi susjedni zračni prostor;
2) su rute bliže granicama susjednog zračnog prostora nego što je primjenljivi minimum razdvajanja u datim okolnostima.

(2) Detalji o izabranom minimumu razdvajanja i oblasti u kojoj se primjenjuju dostavljaju se:

a) dotičnim ATS jedinicama; i
b) pilotima i operatorima putem AIP-a kada je razdvajanje zasnovano na upotrebi zrakoplova sa specifičnom navigacijskom opremom ili specifičnim navigacijskim tehnikama.

Član 47.

(Odgovornost za vršenje kontrole)

(1) Kontrolirani let je u bilo kom momentu pod kontrolom samo jedne ATC jedinice.

(2) Odgovornost za kontrolu svih zrakoplova koji lete unutar datog bloka zračnog prostora dodjeljuje se samo jednoj ATC jedinici. Kontrola jednog zrakoplova ili grupe zrakoplova se može delegirati drugim ATC jedinicama uz uvjet da je osigurana koordinacija između svih dotičnih ATC jedinica.

Član 48.

(Transfer odgovornosti za vršenje kontrole - vrijeme ili mjesto)

(1) Između dvije jedinice, koje pružaju usluge oblasne kontrole zračnog prometa, odgovornost za kontrolu zrakoplova se prenosi sa jedinice koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa u kontroliranoj oblasti na jedinicu koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa u susjednoj kontroliranoj oblasti u vrijeme prelaska granice kontrolirane oblasti, kako je to utvrđeno od strane oblasnog centra kontrole zračnog prometa koji kontrolira zrakoplov ili u nekoj drugoj tački, ili u neko drugo vrijeme, ako je tako dogovoreno između dvije jedinice.

(2) Između jedinice koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa i jedinice koja pruža prilaznu kontrolu zračnog prometa odgovornost za kontrolu zrakoplova se prenosi sa jedinice koja pruža oblasnu kontrolu zračnog prometa na jedinicu koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa, i obrnuto, u tački ili u vrijeme koje je dogovoreno između dvije jedinice.

(3) Između jedinice koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa i aerodromskog kontrolnog tornja:

a) Zrakoplov u dolasku; Odgovornost za kontrolu zrakoplova u dolasku se prenosi sa jedinice koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa na aerodromski kontrolni toranj kada je zrakoplov:

1) u blizini aerodroma, i
   i) smatra se da će prilaz i slijetanje biti izvršeni vizuelno, ili
   ii) dostignuti su nepromijenjeni vizuelni meteorološki uvjeti, ili
2) na definiranoj tački ili nivou leta, kako je to utvrđeno u sporazumu o saradnji ili uputstvima ATS jedinice, ili
3) sletio.

b) Zrakoplov u odlasku; Odgovornost za kontrolu zrakoplova u odlasku se prenosi sa aerodromskog kontrolnog tornja na jedinicu koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa:

1) kada u blizini aerodroma preovladavaju vizuelni meteorološki uvjeti:
   i) prije nego zrakoplov izađe iz neposredne blizine aerodroma, ili
   ii) prije nego što zrakoplov uđe u instrumentalne meteorološke uvjete, ili
   iii) na definiranoj tački ili nivou leta, kako je to utvrđeno u sporazumu o saradnji ili uputstvima ATS jedinice.
2) kada na aerodromu preovladavaju instrumentalni meteorološki uvjeti:
   i) odmah nakon što se zrakoplov nađe u zraku, ili
   ii) na definiranoj tački ili nivou leta, kako je to utvrđeno u sporazumu o saradnji ili uputstvima ATS jedinice.

(4) Između kontrole sektora/pozicije unutar iste ATC jedinice odgovornost za kontrolu zrakoplova se prenosi između jednog kontrolnog sektora/pozicije drugom kontrolnom sektoru/poziciji unutar iste jedinice u tački, nivou leta ili u vremenu koje je utvrđeno u uputstvima dotične ATS jedinice.

Član 49.

(Koordinacija transfera odgovornosti)

(1) Odgovornost za kontrolu zrakoplova se ne smije prenositi sa jedne ATC jedinice na drugu bez saglasnosti o prihvatanju od strane ATC jedinice koja preuzima odgovornost, a u skladu sa st. (2), (3), (4) i (5) ovog člana.

(2) ATC jedinica koja predaje kontrolu obavještava ATC jedinicu koja preuzima kontrolu o odgovarajućim dijelovima važećeg plana leta i o svakoj informaciji relevantnoj za traženi transfer kontrole.

(3) Kada se transfer kontrole vrši pomoću radara ili ADS-B podataka, informacije o kontroli od značaja za transfer uključuju informacije koje se odnose na poziciju i, ako se zahtijeva, putanju i brzinu zrakoplova, kako su očitane na radaru ili ADS-B neposredno prije transfera kontrole.

(4) Kada se transfer kontrole vrši pomoću ADS-C podataka, informacije o kontroli od značaja za transfer uključuju četvorodimenzionalnu poziciju i druge informacije ako je to potrebno.

(5) ATC jedinica koja preuzima kontrolu:

a) ukazuje na svoju sposobnost da prihvati kontrolu zrakoplova pod uvjetima definiranim od strane ATC jedinice koja predaje kontrolu, osim ako prethodnim sporazumom između dotičnih jedinica nije dogovoreno da to nije potrebno i da se podrazumijeva prihvatanje definiranih uvjeta, ili ukazuje na bilo koju potrebnu promjenu u odnosu na to; i

b) navodi bilo koje druge informacije ili odobrenje za sljedeći dio leta, koje zrakoplov treba dobiti u vrijeme transfera kontrole.

(6) ATC jedinica koja preuzima kontrolu obavještava jedinicu koja predaje kontrolu kada je uspostavila dvosmjernu govornu i/ili data link komunikaciju i preuzela kontrolu nad dotičnim zrakoplovom, osim ako nije drugačije utvrđeno sporazumom između dotičnih ATC jedinica.

(7) Važeće procedure za koordinaciju, uključujući i transfer kontrolnih tačaka, biće navedene u sporazumima o saradnji i uputstvima ATS jedinica.

Član 50.
(ATC odobrenje)

ATC odobrenja su isključivo zasnovana na zahtjevima za pružanje ATC usluga.

Član 51.
(Sadržaj odobrenja)

(1) Odobrenja u zračnom prometu sadrže:
a) identificiranje zrakoplova, kako je navedeno u planu leta;
b) granica važenja odobrenja;
c) rutu leta;
d) nivo ili nivoe leta na cijeloj ruti ili njenom dijelu i promjene nivoa leta, ako se zahtijeva;
e) svaku potrebnu instrukciju ili informaciju o drugim pitanjima, kao što su prilazni ili postupci u odlasku, komunikacije i vrijeme kada prestaje da važi dato odobrenje.

(2) Ako odobrenje za nivoe leta obuhvata samo dio rute, važno je da ATC jedinica odredi tačku do koje se primjenjuje dio odobrenja za nivoe leta, kada god je potrebno da se osigura usklađenost sa članom 129. tačka a) Naredbe o pravilima letenja zrakoplova.

(3) Vrijeme isteka odobrenja označava vrijeme nakon kojeg se odobrenje automatski otkazuje ako let nije započeo.

(4) Standardne odlazne i dolazne rute i povezane procedure se uspostavljaju kada je potrebno da bi se olakšalo:
a) sigurno, redovno i efikasno odvijanje zračnog prometa;
b) opisivanje ruta i procedura u ATC odobrenjima.

Član 52.
(Odobrenja za letove na okolozvučnim brzinama)

(1) ATC odobrenje za okolozvučnu fazu ubrzavanja nadzvučnog leta važi bar do kraja te faze leta.

(2) ATC odobrenje koje se odnosi na usporavanje i poniranje zrakoplova iz nadzvučnog krstarenja u podzvučni let omogućava neometano poniranje barem tokom faze okolozvučnog leta.

Član 53.
(Ponavljanje odobrenja i informacija vezanih za sigurnost)

(1) Posada zrakoplova ponavlja kontroloru zračnog prometa dijelove ATC odobrenja koji se odnose na sigurnost i instrukcije koje se prenose govornim putem. Sljedeći podaci se uvijek ponavljaju:
a) ATC rutna odobrenja;
b) odobrenja i instrukcije za ulazak, slijetanje, polijetanje, kratkotrajno zadržavanje, presijecanje zračnog puta ili povratak po istom zračnom putu; i
c) poletna-sletna staza u upotrebi, podešavanja visinomjera, SSR kodovi, instrukcije o nivoima leta, instrukcije o kursu i brzini i, kada su dati od strane kontrolora zračnog prometa ili su sadržani u ATIS emitiranju, prijelazni nivoi leta.

(2) Ostala odobrenja ili instrukcije, uključujući i uvjetna odobrenja, ponavljaju se ili potvrđuju u obliku jasne informacije da su shvaćena i da će se postupiti u skladu sa njima.

(3) Kontrolor zračnog prometa sluša ponavljanje od strane posade zrakoplova da se uvjeri da je odobrenje ili instrukcija ispravno shvaćena i da odmah preduzme mjere da ispravi bilo koja odstupanja koja je čuo tokom ponavljanja.

(4) Ukoliko od strane pružatelja ATS usluga nije drugačije utvrđeno, govorno ponavljanje CPDLC poruka se ne zahtijeva.

Član 54.
(Koordinacija odobrenja)

(1) Između ATC jedinica se vrši koordinacija odobrenja u cilju pokrivanja kompletne rute zrakoplova ili njenog određenog dijela.

(2) Zrakoplov će dobiti odobrenje za cijelu rutu do aerodroma prvog namjeravanog slijetanja:
a) kada je to moguće, prije dolaska, izvršiti koordinaciju odobrenja između svih ATC jedinica pod čijom kontrolom zrakoplov dolazi; ili
b) kada postoji realna potvrda da će se izvršiti prethodna koordinacija između onih ATC jedinica pod čijom kontrolom će zrakoplov naknadno doći.

(3) Kada se izdaje odobrenje koje pokriva početni dio leta isključivo kao sredstvo za ubrzavanje odlazećeg prometa, naredno en-route odobrenje će biti u skladu sa stavom (2) ovog člana, čak i ako je aerodrom prvog namjeravanog slijetanja u nadležnosti centra oblasne kontrole zračnog prometa koji nije onaj koji je izdao en-route odobrenje.

(4) Kada koordinacija iz stava (2) ovog člana nije postignuta ili nije predviđena, zrakoplov će dobiti odobrenje samo do tačke do koje je koordinacija realno potvrđena. Prije dostizanja te tačke ili u toj tački zrakoplov će dobiti dalje odobrenje, instrukcije o čekanju se izdaju po potrebi.

(5) Kada je pružatelj ATS usluga to propisao, zrakoplov će kontaktirati narednu ATC jedinicu u svrhu dobijanja narednog odobrenja prije transfera na kontrolnoj tački.

(6) Zrakoplov će održavati neophodnu dvosmjernu komunikaciju sa trenutno nadležnom ATC jedinicom dok čeka dobijanje narednog odobrenja.

(7) Odobrenje izdato kao naredno je pilotu jasno naznačeno kao takvo.

(8) Osim ako su koordinirana, naredna odobrenja neće uticati na originalni profil leta zrakoplova u bilo kom zračnom prostoru, osim onih koja izdaje ATC jedinica odgovorna za naredna odobrenja.

(9) Kada je to izvodljivo i kada se koristi data link komunikacija za olakšavanje dostavljanja narednog odobrenja, između pilota i ATC jedinice koja izdaje naredno odobrenje treba da bude dostupna dvosmjerna govorna komunikacija.

(10) Kada zrakoplov namjerava da odleti sa aerodroma unutar kontrolirane oblasti da bi ušao u drugu kontroliranu oblast unutar perioda od 30 minuta, ili nekog drugog specifičnog perioda vremena, ako je to dogovoreno između centara oblasne kontrole zračnog prometa, koordinacija sa narednim centrom oblasne kontrole zračnog prometa se vrši prije izdavanja odobrenja za odlazak sa aerodroma.

(11) Kada zrakoplov namjerava da napusti kontroliranu oblast zbog leta izvan kontroliranog zračnog prostora, a zatim da ponovo uđe u istu ili drugu kontroliranu oblast, može se izdati odobrenje od tačke polaska do aerodroma prvog namjeravanog slijetanja. Takvo odobrenje ili njegove izmjene se primjenjuju samo na one dijelove leta koji se vrše u kontroliranom zračnom prostoru.

Član 55.

(Upravljanje protokom zračnog prometa)

(1) Upravljanje protokom zračnog prometa (*Air traffic Flow Management - ATFM*) se primjenjuje u zračnom prostoru gdje su zahtjevi zračnog prometa prevazišli ili se očekuje da će prevazići deklarirani kapacitet pružanja ATC usluga.

(2) Kada ATC jedinici postane očigledno da dodatni promet na onaj koji je već prihvaćen ne može biti primljen unutar datog perioda vremena na određenoj lokaciji ili određenoj oblasti, ili može biti primljen samo prema zadatoj stopi prirasta, ta jedinica će o tome obavijestiti ATFM jedinicu, ako je takva uspostavljena, kao i druge ATS jedinice, kada je to prikladno. Posade zrakoplova upućenih na takvu lokaciju ili oblast i operatori na koje se to odnosi se također obavještavaju o očekivanim kašnjenjima ili ograničenjima koja mogu biti primijenjena.

(3) Operatori na koje se to odnosi se, kada je to moguće, unaprijed obavještavaju o ograničenjima koja je uvela ATFM jedinica, ako je takva uspostavljena.

Član 56.

(Kontrola kretanja osoba i vozila na aerodromima)

(1) Kretanje osoba ili vozila, uključujući i vučene zrakoplove, po manevarskim površinama aerodroma kontrolira aerodromski kontrolni toranj da bi se izbjegla opasnost po njih ili po zrakoplove koji slijeću, taksiraju ili polijeću.

(2) U uvjetima kada se primjenjuju procedure za smanjenu vidljivost:
   a) broj osoba ili vozila koja se kreću ili rade na manevarskim površinama aerodroma moraju biti ograničeni na osnovni minimum i posebna pažnja se mora obratiti na zahtjeve da se zaštite osjetljiva područja oko ILS/MLS kada su u toku operacije preciznog instrumentalnog prilaza kategorije II ili kategorije III;
   b) u skladu sa stavom (3) ovog člana, minimalno razdvajanje između vozila i zrakoplova koji taksiraju propisuje pružatelj ATS usluga, uzimajući u obzir sredstva koja su mu na raspolaganju;
   c) kada se kontinuirano izvode kombinirane operacije preciznog prilaza ILS i MLS kategorije II ili kategorije III na istoj poletno-sletnoj stazi, postavljaju se strožiji zahtjevi za zaštitu ILS ili MLS kritičnih i osjetljivih područja.

(3) Vozilima hitnih službi koja se kreću u svrhu pomoći zrakoplovu u stanju nužde, dodjeljuje se prvenstvo u odnosu na sav drugi zemaljski promet.

(4) U skladu sa stavom (3) ovog člana, vozila na manevarskim površinama moraju poštovati sljedeća pravila:
   a) vozila i vozila koja vuku zrakoplove daju prvenstvo zrakoplovima koji slijeću, polijeću ili taksiraju;
   b) vozila daju prvenstvo vozilima koja vuku zrakoplove;
   c) vozila daju prvenstvo drugim vozilima u skladu sa instrukcijama ATS jedinice;
   d) bez obzira na tačke a), b) i c) ovog stava, vozila i vozila koja vuku zrakoplove moraju poštovati instrukcije dobijene od aerodromskog kontrolnog tornja.

DIO ČETVRTI - USLUGE INFORMIRANJA U LETU

Član 57.

(Primjena)

(1) Usluge informiranja u letu se pružaju svim zrakoplovima na koje će vjerovatno imati uticaja informacije koje se pružaju i koje su:
   a) dobijene od strane pružatelja ATC usluga; ili
   b) na drugi način dostupne relevantnim ATS jedinicama.

(2) Usluge informiranja u letu ne oslobađaju vođu zrakoplova bilo kakvih odgovornosti i vođa zrakoplova donosi konačnu odluku o bilo kakvoj predloženoj izmjeni plana leta.

(3) Kada ATS jedinice pružaju i ATC usluge i usluge informiranja u letu, pružanje ATC usluga ima prednost nad pružanjem usluga informiranja u letu kada god pružanje ATC usluga to zahtijeva.

Član 58.

(Obim pružanja usluga informiranja u letu)

(1) Usluge informiranja u letu obuhvataju pružanje relevantnih:
   a) SIGMET i AIRMET informacija;
   b) informacija koje se tiču prije-eruptivnih vulkanskih aktivnosti, vulkanskih erupcija i oblaka vulkanskog pepela;
   c) informacija koje se tiču ispuštanja radioaktivnih materijala i toksičnih hemikalija u atmosferu;
   d) informacija o promjenama u dostupnosti radio-navigacijskih sredstava;
   e) informacija o promjenama u uvjetima na aerodromu i povezanim objektima, uključujući informacije o stanju aerodromskih manevarskih površina kada su pod snijegom, ledom ili značajnom količinom vode ili je voda značajne dubine;
   f) informacije o neupravljanim slobodnim balonima;
   g) kao i sve druge informacije koje vjerovatno mogu uticati na sigurnost.

(2) Usluge informiranja u letu uključuju, dodatno na navedeno u stavu (1) ovog člana, i pružanje informacija koje se tiču:
   a) meteoroloških prilika, objavljenih ili prognoziranih na polaznom, dolaznom i alternativnom aerodromu;
   b) opasnosti od sudara zrakoplovima koji lete u zračnom prostoru klase C, D, E, F i G;
   c) za letove iznad vodenih površina, kada je to izvodljivo i kada to pilot zahtijeva, bilo koju dostupnu informaciju, kao što je radio pozivni znak, pozicija, stvarna putanja, brzina itd. vodenih plovila u toj oblasti;

(3) ATS jedinice trebaju, što je prije moguće, prenijeti posebne izvještaje iz zraka drugim dotičnim zrakoplovima, nadležnom meteorološkom birou i drugim dotičnim ATS jedinicama. Prijenos zrakoplovima se nastavlja do isteka perioda koji je utvrđen sporazumom između pružatelja meteoroloških usluga i pružatelja ATS usluga.

(4) Usluge informiranja u letu, koje se pružaju VFR letovima, obuhvataju dodatno, na zahtjeve iz stava (1) ovog člana, pružanje dostupnih informacija koje se tiču prometa i meteoroloških uvjeta duž rute po kojoj zrakoplov leti, a koje će vjerovatno VFR letenje učiniti neizvodljivim.

Član 59.

(Emitiranje usluga operativnog informiranja u letu)

(1) Meteorološke i operativne informacije koje se tiču radio-navigacijskih usluga i aerodroma, uključujući i usluge informiranja u letu, kada je to izvodljivo, pružaju se u operativno integriranom obliku.

(2) Kada se integrirane operativne poruke letnih informacija prenose zrakoplovu, one se prenose sa sadržajem i, ako je naznačeno, u navedenom redoslijedu, za različite faze leta.

(3) Kada se pruža, emitiranje usluga operativnog informiranja u letu (*Operational Flight Information Service - OFIS*) se sastoji od poruka koje sadrže integrirane informacije o odabranim operativnim i meteorološkim elementima koji odgovaraju različitim fazama leta. Ova emitiranja bi trebala biti tri glavna tipa, odnosno HF, VHF i ATIS.

(4) Kada to zahtijeva pilot, važeće OFIS poruke će se emitirati od strane odgovarajuće ATS jedinice.

Član 60.

(HF emitiranje usluga operativnog informiranja u letu)

(1) Pružanje usluga HF emitiranja OFIS se vrši kada u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi postoji utvrđen zahtjev za to.

(2) Kada se pruža usluga HF emitiranja OFIS poruka:
   a) informacija je u skladu sa stavom (5) ovog člana, kada je to primjenljivo, predmetom regionalnih sporazuma o zračnoj plovidbi;
   b) aerodromi, za koje su izvještaji i prognoze uključeni u emitiranje, utvrđeni su regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi;
   c) vremenski redoslijed stanica koje učestvuju u emitiranju utvrđen u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi;
   d) uzimaju se u obzir ljudske mogućnosti. Emitirana poruka ne prelazi za nju predviđen vremenski period utvrđen u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi, pazeći da brzina emitiranja ne umanji razumljivost poruke;
   e) svaka poruka za određeni aerodrom je označena nazivom aerodroma na koji se poruka odnosi;
   f) kada informacije ne stignu na vrijeme za emitiranje, uključuju se zadnje dostupne informacije zajedno sa vremenom osmatranja;
   g) cijela emitirana poruka se ponavlja, ako je to izvodljivo, u ostatku vremena dodijeljenog toj stanici;
   h) poruke priprema i distribuira odgovarajuća jedinica koju odredi pružatelj ATS usluga.

(3) HF emitiranje OFIS poruka koje se tiču međunarodnih aerodroma dostupno je na engleskom jeziku.

(4) Kada je HF emitiranje OFIS poruka dostupno na više jezika, za svaki jezik se koristi zaseban kanal.

(5) Poruke koje su emitirane putem HF OFIS sadrže sljedeće informacije u redoslijedu navedenom ili utvrđenom u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi:
   a) En-route informacije o vremenu. Informacije o značajnim en-route meteorološkim pojavama su u formi dostupnog SIGMET izvještaja, kao što je to utvrđeno u ICAO Aneksu 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu zračnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*);
   b) Informacije o aerodromu, uključujući:
      1) naziv aerodroma;
      2) vrijeme osmatranja;
      3) značajne operativne informacije;
      4) smjer vjetra pri zemlji i brzina vjetra i, ako je izvodljivo, maksimalna brzina vjetra;
      5) vidljivost i, kada je primjenljivo, vidljivost duž poletno-sletne staze (*Runway Visual Range - RVR);*
      6) trenutni meteorološki uvjeti;
      7) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske nadmorske visine, šta je veće od to dvoje; kumuloninbuse; ako je nebo naoblačeno, vertikalnu vidljivost kada je dostupna; i
      8) aerodromsku prognozu.

Član 61.

(VHF emitiranje usluga operativnog informiranja u letu)

(1) Pružanje usluga VHF emitiranja OFIS se vrši kada u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi postoji utvrđen zahtjev za to.

(2) Kada se pruža usluga VHF emitiranja OFIS poruka:
   a) aerodromi, za koje su izvještaji i prognoze uključeni u emitiranje, utvrđeni su regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi;
   b) svaka poruka za određeni aerodrom je označena nazivom aerodroma na koji se poruka odnosi;
   c) kada informacije ne stignu na vrijeme za emitiranje, uključuju se zadnje dostupne informacije zajedno sa vremenom osmatranja;
   d) emitiranje je stalno i ponavljajuće;
   e) uzimaju se u obzir ljudske mogućnosti. Emitirana poruka, kada je primjenljivo, ne prelazi trajanje duže od pet minuta, pazeći da brzina emitiranja ne umanji razumljivost poruke;
   f) emitirana poruka se ažurira na redovnoj osnovi, kako je to utvrđeno u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi. Pored toga, poruka se ažurira odmah nakon što se desi značajna promjena; i
   g) poruke priprema i distribuira odgovarajuća jedinica koju odredi pružatelj ATS usluga.

(3) VHF emitiranje OFIS poruka koje se tiču međunarodnih aerodroma dostupno je na engleskom jeziku.

(4) Kada je VHF emitiranje OFIS poruka dostupno na više jezika, za svaki jezik se koristi zaseban kanal.

(5) Poruke koje su emitirane putem VHF OFIS sadrže sljedeće informacije, i to navedenim redoslijedom:
   a) naziv aerodroma;
   b) vrijeme osmatranja;
   c) poletno-sletna staza koja se koristi za slijetanje;
   d) značajni uvjeti površine poletno-sletne staze i, ako je izvodljivo, kočenje;
   e) promjene operativnog statusa radio-navigacijskih usluga, ako je izvodljivo;
   f) kašnjenje u čekanju, ako je izvodljivo;
   g) smjer vjetra pri zemlji i brzina vjetra i, ako je izvodljivo, maksimalna brzina vjetra;
   h) vidljivost i, kada je primjenljivo, vidljivost duž poletno-sletne staze RVR;
   i) trenutni meteorološki uvjeti;
   j) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske nadmorske visine, šta je veće od to dvoje; kumuloninbusi; ako je nebo naoblačeno, vertikalna vidljivost kada je dostupna;
   k) temperatura zraka;
   l) temperatura tačke rose;
   m) QNH podešavanje visinomjera;
   n) dodatne informacije o najnovijim vremenskim prilikama od operativnog značaja i, tamo gdje je potrebno, smicanje vjetra;
   o) prognoza trenda, kada je dostupna; i
   p) obavještenje o trenutnim SIGMET porukama.

Član 62.

(Usluge emitiranja govornog automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti)

(1) Usluga emitiranja govornog automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti (*Voice-automatic Terminal Information Service - Voice-ATIS*) se pruža na aerodromima gdje postoji zahtjev za smanjenje opterećenja komunikacija na ATS VHF zrak-zemlja komunikacijskim kanalima. Kada se pruža, ona uključuje:
   a) jednu emisiju koja opslužuje dolazeći zrakoplov; ili
   b) jednu emisiju koja opslužuje odlazeći zrakoplov; ili
   c) jednu emisiju koja opslužuje i dolazeći i odlazeći zrakoplov; ili
   d) dvije emisije koje opslužuju dolazeći i odlazeći zrakoplov na onim areodromima gdje bi dužina

emisije koja opslužuje i dolazeći i odlazeći zrakoplov bila naročito duga.

(2) Kada god je izvodljivo, koristi se zasebna VHF frekvencija za Voice-ATIS emitiranja. Ako zasebna frekvencija nije dostupna, prijenos se može vršiti na govornom kanalu ili kanalima najprikladnijeg navigacijskog sredstva u završnoj oblasti, preporučljivo VOR-a, pod uvjetom da su domet i razumljivost prihvatljivi i da je oznaka navigacijskog sredstva usklađena sa emitiranjem tako da ona nije izbrisana.

(3) Voice-ATIS emitiranja se ne smiju prenositi na govornom kanalu ILS-a.

(4) Kada se pruža usluga Voice-ATIS, emitiranje je stalno i ponavljajuće.

(5) Informacije sadržane u tekućem emitiranju se odmah stavljaju do znanja ATS jedinici ili jedinicama koje imaju veze sa pružanjem informacija zrakoplovu vezanih za prilaz, slijetanje i polijetanje, svaki put kada te poruke nisu pripremile te jedinice.

(6) Zahtjevi za pružanje ATIS koji se odnose na Voice-ATIS i D-ATIS su utvrđeni u članu 64. ovog pravilnika.

(7) Usluge Voice-ATIS emitiranja koje se pružaju aerodromima namijenjene za upotrebu u međunarodnoj kontroli zračnog prometa moraju biti dostupne bar na engleskom jeziku.

(8) Kada je Voice-ATIS emitiranje OFIS poruka dostupno na više jezika, za svaki jezik se koristi zaseban kanal.

(9) Voice-ATIS emitirana poruka, kada je to primjenljivo, ne prelazi trajanje duže od 30 sekundi, pazeći da razumljivost ATIS poruke nije umanjena brzinom emitiranja ili identifikacijskim signalom navigacijskog sredstva koje se koristi za emitiranje ATIS. ATIS emitirane poruke uzimaju u obzir ljudske mogućnosti.

Član 63.

(Usluge automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti prijenosom podataka)

(1) Kada se usluge automatskog informiranja u završnoj oblasti prijenosom podataka (*Data Link-Automatic Terminal Information Service - D-ATIS*) pružaju kao dodatak postojećem i dostupnom Voice-ATIS-u, informacije moraju biti identične i u sadržaju i u formatu sa onim koje se emitiraju putem Voice-ATIS-a.

(2) Kada su uključene meteorološke informacije u realnom vremenu, ali su podaci unutar parametara kriterija značajnih promjena, sadržaj će se, u svrhu održavanja iste kodne oznake, smatrati identičnim.

(3) Kada se D-ATIS usluge pružaju kao dodatak postojećem i dostupnom Voice-ATIS-u i ATIS zahtijeva ažuriranje, Voice-ATIS i D-ATIS se ažuriraju istovremeno.

Član 64.

(ATIS usluge)

(1) Kada se pružaju usluge Voice-ATIS i/ili D-ATIS:
   a) dostavljene informacije se odnose na jedan aerodrom;
   b) dostavljene informacije se ažuriraju odmah pošto se pojavi značajna promjena;
   c) pripremanje i dostavljanje ATIS poruka je odgovornost pružatelja ATS usluga;
   d) pojedinačne ATIS poruke se identificiraju kodnom oznakom u obliku slova ICAO govornog alfabeta. Kodne oznake koje se dodjeljuju uzastopnim ATIS porukama moraju biti dodijeljene po alfabetskom redu;
   e) zrakoplov potvrđuje prijem informacija prilikom uspostavljanja komunikacije sa ATS jedinicom koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa ili aerodromskog kontrolnog tornja, po potrebi;
   f) kada odgovara na poruku iz tačke e) ovog stava, ili u slučaju dolazećeg zrakoplova u neko drugo vrijeme nego ono koje je propisao pružatelj ATS usluga, odgovarajuća ATS jedinica dostavlja zrakoplovu informaciju o trenutnom podešavanju visinomjera; i
   g) meteorološke informacije se izdvajaju iz lokalnog meteorološkog izvještaja ili specijalnog izvještaja.

(2) Kada nagla promjena meteoroloških uvjeta dovede do toga da nije preporučljivo uključiti meteorološki vremenski izvještaj u ATIS, ATIS poruke će obavještavati da će se relevantne meteorološke informacije dobiti na prvom kontaktu sa odgovarajućom ATS jedinicom.

(3) Informacije sadržane u tekućem ATIS-u, a čiji je prijem potvrdio dotični zrakoplov, ne moraju biti uključene u direktno emitiranje zrakoplovu, sa izuzetkom informacije o podešavanju visinomjera, koja će biti dostavljena u skladu sa stavom (1) tačka f) ovog člana.

(4) Ako zrakoplov potvrdi prijem ATIS poruke koja nije ažurna, svaki dio informacije koji zahtijeva ažuriranje emitira se zrakoplovu bez odlaganja.

(5) Sadržaj ATIS-a treba biti što je moguće kraći. Dodatne informacije uz one navedene u čl. 65, 66. i 67. ovog pravilnika, kao na primjer informacije koje su već dostupne u AIP-u BiH i NOTAM-ima, uključuju se samo kada je to opravdano u izuzetnim okolnostima.

Član 65.

(ATIS usluge za zrakoplove u dolasku i odlasku)

ATIS poruke koje sadrže informacije za zrakoplove u dolasku i odlasku moraju sadržavati sljedeće elemente informacija, i to navedenim redoslijedom:
   a) naziv aerodroma;
   b) dolazni i/ili odlazni indikator;
   c) tip ugovora, ako se komunikacija odvija putem D-ATIS-a;
   d) kodna oznaka /dezignator;
   e) vrijeme osmatranja, ako je primjenljivo;
   f) tip prilaza koji se očekuje;
   g) poletno-sletnu stazu u upotrebi; status sigurnosne površine kraja poletno-sletne staze i potencijanih opasnosti, ako ih ima;
   h) značajni uvjeti površine poletno-sletne staze i, ako je primjenljivo, kočenje;
   i) kašnjenje u čekanju, ako je primjenljivo;
   j) prijelazni nivo, ako je primjenljivo;
   k) ostale značajne operativne informacije;
   l) smjer vjetra pri zemlji (u magnetnim stepenima) i brzina vjetra, uključujući značajne varijacije i, ako postoje i u upotrebi su, senzori vjetra pri zemlji povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u upotrebi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
   m) vidljivost i, kada je primjenljivo, RVR i, ako postoje i u upotrebi su, senzori vidljivosti /RVR povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u upotrebi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
   n) trenutni meteorološki uvjeti;
   o) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske nadmorske visine, šta je veće od to dvoje; kumuloninbusi; ako je nebo naoblačeno, vertikalna vidljivost kada je dostupna;
   p) temperatura zraka;

r) temperatura tačke rose;
s) podešavanje visinomjera;
t) svaka dostupna informacija o značajnim meteorološkim pojavama u prilaznoj i odletnoj oblasti/ravni, uključujući i smicanje vjetra, i informacije o trenutnim meteorološkim uvjetima od značaja za operacije;
u) prognoza trenda, kada je dostupna; i
v) posebne ATIS instrukcije.

Član 66.

(ATIS usluge za zrakoplove u dolasku)

ATIS poruke koje sadrže informacije za zrakoplove u dolasku moraju sadržavati samo sljedeće elemente informacija, i to navedenim redoslijedom:

a) naziv aerodroma;
b) dolazni indikator;
c) tip ugovora, ako se komunikacija odvija putem D-ATIS-a;
d) kodna oznaka /dezignator;
e) vrijeme osmatranja, ako je primjenljivo;
f) tip prilaza koji se očekuje;
g) poletno-sletnu stazu u upotrebi; status sigurnosne površine kraja poletno-sletne staze i potencijanih opasnosti, ako ih ima;
h) značajni uvjeti površine poletno-sletne staze i, ako je primjenljivo, kočenje;
i) kašnjenje u čekanju, ako je primjenljivo;
j) prijelazni nivo, ako je primjenljivo;
k) ostale značajne operativne informacije;
l) smjer vjetra pri zemlji (u magnetnim stepenima) i brzina vjetra, uključujući značajne varijacije i, ako postoje i u upotrebi su, senzori vjetra pri zemlji povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u upotrebi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
m) vidljivost i, kada je primjenljivo, RVR i, ako postoje i u upotrebi su, senzori vidljivosti /RVR povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u upotrebi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
n) trenutni meteorološki uvjeti;
o) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske nadmorske visine, šta je veće od to dvoje; kumuloninbusi; ako je nebo naoblačeno, vertikalna vidljivost, kada je dostupna;
p) temperatura zraka;
r) temperatura tačke rose;
s) podešavanje visinomjera;
t) svaka dostupna informacija o značajnim meteorološkim pojavama u prilaznoj oblasti/ravni, uključujući i smicanje vjetra, i informacije o trenutnim meteorološkim uvjetima od značaja za operacije;
u) prognoza trenda, kada je dostupna; i
v) posebne ATIS instrukcije.

Član 67.

(ATIS usluge za zrakoplove u odlasku)

ATIS poruke koje sadrže informacije za zrakoplove u odlasku moraju sadržavati samo sljedeće elemente informacija, i to navedenim redoslijedom:

a) naziv aerodroma;
b) dolazni indikator;
c) tip ugovora, ako se komunikacija odvija putem D-ATIS-a;
d) kodna oznaka /dezignator;
e) vrijeme osmatranja, ako je primjenljivo;
f) poletno-sletnu stazu u upotrebi; status sigurnosne površine kraja poletno-sletne staze i potencijanih opasnosti, ako ih ima;
g) značajni uvjeti površine poletno-sletne staze i, ako je primjenljivo, kočenje;
h) kašnjenje u čekanju, ako je primjenljivo;
i) prijelazni nivo, ako je primjenljivo;
j) ostale značajne operativne informacije;
k) smjer vjetra pri zemlji (u magnetnim stepenima) i brzina vjetra, uključujući značajne varijacije i, ako postoje i u upotrebi su, senzori vjetra pri zemlji povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u upotrebi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletno staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
l) vidljivost i, kada je primjenljivo, RVR i, ako postoje i u upotrebi su, senzori vidljivosti /RVR povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u upotrebi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
m) trenutni meteorološki uvjeti;
n) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najvišeg minimuma visine sektora, šta je veće od to dvoje; kumuloninbusi; ako je nebo zaklonjeno, vertikalna vidljivost, kada je dostupna;
o) temperatura zraka;
p) temperatura tačke rose;
r) podešavanje visinomjera;
s) svaka dostupna informacija o značajnim meteorološkim pojavama u odletnoj oblasti/ravni, uključujući i smicanje vjetra, i informacije o trenutnim meteorološkim uvjetima od značaja za operacije;
t) prognoza trenda, kada je dostupna; i
u) posebne ATIS instrukcije.

DIO PETI - USLUGE UZBUNJIVANJA

Član 68.

(Primjena)

(1) Usluge uzbunjivanja se pružaju:
a) svim zrakoplovima kojima se pružaju usluge kontrole zračnog prometa;
b) u onoj mjeri koliko je to prihvatljivo, svim ostalim zrakoplovima koji imaju popunjen plan leta ili su na neki drugi način poznati pružatelju usluga u zračnom prometu;
c) svakom zrakoplovu za koji se zna ili se vjeruje da je predmet nezakonitog ometanja.

(2) Centri informiranja u letu ili centri oblasne kontrole zračnog prometa služe kao centralno mjesto za prikupljanje svih informacija relevantnih za stanje nužde zrakoplova koji izvodi operacije u FIR-u ili kontroliranoj oblasti, u kojim pomenuti centri pružaju usluge, i za prosljeđivanje takvih informacija odgovarajućem spasilačko-koordinacijskom centru.

(3) U slučaju nastanka stanja nužde dok je zrakoplov pod kontrolom aerodromskog kontrolnog tornja ili jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, ta jedinica će odmah obavijestiti nadležni centar informiranja u letu ili centar oblasne kontrole zračnog prometa, koji zatim obavještava spasilačko-koordinacijski centar, osim kada je priroda stanja nužde takva da bi to obavještavanje bilo suvišno.

(4) Kada hitnost situacije to zahtijeva, nadležni aerodromski kontrolni toranj ili jedinica prilazne kontrole zračnog prometa prvo uzbunjuje i preduzima neophodne korake za

pokretanje aktivnosti svih odgovarajućih lokalnih organizacija za spašavanje i vanredna stanja, koje mogu odmah pružiti zahtijevanu pomoć.

Član 69.

(Obavještavanje spasilačko-koordinacijskog centra)

(1) Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge okolnosti koje mogu dovesti do toga da se preporuči obavještavanje, ATS jedinice, osim u slučajevima propisanim u članu 70. stav (1) ovog pravilnika, odmah obavještavaju centar ili spasilačko-koordinacijske centre o tome da se smatra da je zrakoplov u stanju nužde u skladu sa sljedećim:
   a) Faza neizvjesnosti, kada:
      1) u periodu od 30 minuta nije bilo povratne komunikacije od strane zrakoplova od momenta kada je ta komunikacija trebala biti uspostavljena, ili od momenta prvog neuspješnog pokušaja uspostavljanja komunikacije sa takvim zrakoplovom, šta se od ovo dvoje prvo desi; ili kada
      2) se zrakoplov ne pojavi u dolasku u periodu od 30 minuta od posljednjeg najavljenog vremena dolaska ili vremena dolaska očekivanog od strane ATS jedinice, šta se od ovo dvoje desi kasnije;

   osim kada ne postoji sumnja za sigurnost zrakoplova i posade i putnika u njemu.
   b) Faza uzbune, kada:
      1) nakon faze neizvjesnosti, kasniji pokušaji uspostavljanja komunikacije sa zrakoplovom ili upita drugim relevantnim izvorima ne daju rezultate u smislu dobijanja bilo kakvih informacija o zrakoplovu; ili kada
      2) je zrakoplov, koji je dobio odobrenje za slijetanje i slijetanje nije izvršio unutar 5 minuta od očekivanog vremena slijetanja, i ponovna komunikacija sa zrakoplovom nije ostvarena; ili kada
      3) su primljene informacije koje upućuju na to da je operativnost zrakoplova umanjena, ali ne u toj mjeri da zahtijeva prinudno slijetanje zrakoplova;

   osim kada postoje dokazi da bi to umanjilo sumnju vezanu za sigurnost zrakoplova i posade i putnika u njemu, ili kada
      4) se zna ili vjeruje da je zrakoplov predmet nezakonitog ometanja.
   c) Faza opasnosti, kada:
      1) nakon faze uzbunjivanja; dalji pokušaji uspostavljanja komunikacije sa zrakoplovom i šira istraga ne daju rezultate i upućuju na mogućnost da je zrakoplov u opasnosti, ili kada
      2) se smatra da je potrošeno svo gorivo u zrakoplovu, ili ga ima nedovoljno da bi zrakoplov operativno bio siguran, ili kada
      3) su primljene informacije koje upućuju na to da je operativnost zrakoplova umanjena u toj mjeri da će vjerovatno zahtijevati prinudno slijetanje zrakoplova, ili kada
      4) su primljene informacije ili je realno izvjesno da će zrakoplov izvršiti ili je izvršio prinudno slijetanje;

   osim kada postoji realna izvjesnost da zrakoplovu i putnicima i posadi ne prijeti teška i neposredna opasnost i da se ne zahtijeva hitno pružanje pomoći.

(2) Obavještenje sadrži sljedeće informacije, ako su dostupne, i to navedenim redom:
   a) riječi INCERFA, ALERFA ili DETRESFA, u zavisnosti od toga koja je faza stanja nužde;
   b) naziv organizacije i podaci o osobi koja dostavlja informaciju;
   c) priroda stanja nužde;
   d) značajni podaci iz plana leta;
   e) informacije o ATS jedinici koja je posljednja uspostavila kontakt, vrijeme kontakta i upotrijebljeno sredstvo komunikacije;
   f) posljednji izvještaj o poziciji i način na koji je utvrđen;
   g) boja i prepoznatljive oznake na zrakoplovu;
   h) informacija o opasnim materijama koje se prevoze, ako ima takvih;
   i) svaka aktivnost preduzeta od organizacije koja šalje obavještenje;
   j) ostale relevantne primjedbe.

   Ako bilo koji dio navedenih informacija nije bio na raspolaganju u momentu obavještavanja spasilačko-koordinacijskog centra, treba biti zatražen od strane ATS jedinice prije proglašavanja faze opasnosti, ako postoji realna izvjesnost da će doći do proglašenja ove faze.

(3) Osim obavještenja iz stava (1) ovog člana, spasilačko-koordinacijski centar, bez odlaganja, dobija:
   a) sve korisne dodatne informacije, naročito one koje se odnose na razvoj stanja nužde u narednim fazama;
   b) informaciju da stanje nužde više ne postoji.

(4) Obustavljanje aktivnosti koje je pokrenuo spasilačko-koordinacijski centar je odgovornost tog centra.

Član 70.

(Upotreba komunikacijskih sredstava i objekata)

ATS jedinice će, po potrebi, koristiti sva dostupna komunikacijska sredstva i objekte u nastojanju da uspostave i održavaju komunikaciju sa zrakoplovom koji se nalazi u stanju nužde i za dobijanje novih informacija o zrakoplovu.

Član 71.

(Praćenje i iscrtavanje pozicije zrakoplova u stanju nužde)

Kada se utvrdi da postoji stanje nužde, let/trajektorija/putanja dotičnog zrakoplova se iscrtava na karti u cilju utvrđivanja vjerovatnog budućeg položaja zrakoplova i njegovog maksimalnog obima aktivnosti u odnosu na posljednju poznatu poziciju. Letovi/trajektorije/putanje drugih zrakoplova za koje se zna da su operativni u blizini dotičnog zrakoplova se također iscrtavaju u cilju utvrđivanja njihovog vjerovatnog budućeg položaja i maksimalnog trajanja leta.

Član 72.

(Informacije koje se dostavljaju operatoru)

(1) Kada centar informiranja u letu ili centar oblasne kontrole zračnog prometa donese odluku da se neki zrakoplov nalazi u fazi neizvjesnosti ili fazi uzbunjivanja, kada je to izvodljivo, o tome obavještava operatora prije nego što obavijesti spasilačko-koordinacijski centar. U slučaju da se zrakoplov nalazi u fazi opasnosti, u skladu sa članom 69. stav (1) ovog pravilnika spasilačko-koordinacijski centar mora biti odmah obaviješten.

(2) Sve informacije koje centar informiranja u letu ili centar oblasne kontrole zračnog prometa dostavlja spasilačko-koordinacijskom centru kada god je to izvodljivo i bez odlaganja će dostavljati i operatoru.

Član 73.

(Informacije koje se dostavljaju zrakoplovu koji leti u blizini zrakoplova u stanju nužde)

(1) Kada je ATS jedinica objavila da se zrakoplov nalazi u stanju nužde, ostali zrakoplovi za koje se zna da lete u njegovoj blizini, izuzimajući ono što je propisano stavom

(2) ovog člana, obavještavaju se o prirodi stanja nužde u najkraćem izvodljivom roku.

(2) Kada ATS jedinica zna ili vjeruje da je zrakoplov predmet nezakonitog ometanja, to se neće spominjati u kominikaciji zrak-zemlja zbog prirode stanja nužde, osim ako takva informacija nije došla od dotičnog zrakoplova i sigurno je da pominjanje te informacije neće pogoršati situaciju.

DIO ŠESTI - ZAHTJEVI PRUŽATELJA USLUGA U ZRAČNOM PROMETU KOJI SE ODNOSE NA KOMUNIKACIJE

Član 74.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Opšte)

(1) Za potrebe pružanja usluga u zračnom prometu za zrak-zemlja komunikaciju koriste se radio-telefonska komunikacija i/ili prijenos podataka.

(2) Kada su propisane RCP specifikacije za komunikacije zasnovane na performansama, dodatno na zahtjeve definirane u stavu (1) ovog člana, ATS jedinice su opremljene komunikacijskom opremom koja omogućava pružanje usluga u zračnom prometu u skladu sa propisanim RCP specifikacijama.

(3) Kada se koristi direktna pilot-kontrolor dvosmjerna radio-telefonska komunikacija ili komunikacija putem prijenosa podataka za pružanje usluga kontrole zračnog prometa, na svim takvim zrak-zemlja komunikacijskim kanalima koristiće se oprema za snimanje komunikacije.

(4) Snimci komunikacijskih kanala, navedenih u stavu (3) ovog člana, čuvaju se na period od najmanje 30 dana.

Član 75.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Zahtjevi za pružatelje usluga informiranja u letu)

(1) Oprema za komunikaciju zrak-zemlja omogućava dvosmjernu komunikaciju između jedinice koja pruža usluge informiranja u letu i adekvatno opremljenog zrakoplova koji leti bilo gdje u okviru FIR-a.

(2) Kad god je to izvodljivo, oprema za komunikaciju zrak-zemlja za pružanje usluga informiranja u letu omogućava direktnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji.

Član 76.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Zahtjevi za oblasne centre kontrole zračnog prometa)

(1) Oprema za komunikaciju zrak-zemlja omogućava dvosmjernu komunikaciju između jedinice koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa i adekvatno opremljenog zrakoplova koji leti bilo gdje u okviru kontrolirane oblasti.

(2) Kad god je to izvodljivo, oprema za komunikaciju zrak-zemlja za centre oblasne kontrole zračnog prometa omogućava direktnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji.

(3) Kada se putem zrak-zemlja komunikatora govorni komunikacijski kanali zrak-zemlja koriste za oblasnu kontrolu zračnog prometa, potrebno je napraviti odgovarajuće aranžmane kako bi se omogućila direktna govorna komunikacija pilot-kontrolor.

Član 77.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Zahtjevi za prilaznu kontrolu zračnog prometa)

(1) Oprema za komunikaciju zrak-zemlja omogućava direktnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji, između jedinice koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa i adekvatno opremljenog zrakoplova koji je u nadležnosti te jedinice.

(2) Kada jedinica pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa kao zasebna jedinica, komunikacija zrak-zemlja se održava preko komunikacijskih kanala namijenjenih samo za takvu komunikaciju.

Član 78.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Zahtjevi za aerodromsku kontrolu zračnog prometa)

(1) Oprema za komunikaciju zrak-zemlja omogućava direktnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji, između aerodromskog kontrolnog tornja i adekvatno opremljenog zrakoplova na bilo kojoj udaljenosti unutar 45 km (25 NM) od dotičnog aerodroma.

(2) Kada to uvjeti opravdavaju, treba obezbijediti odvojene komunikacijske kanale za kontrolu prometa na manevarskim površinama.

Član 79.

(Zrakoplovne stacionarne usluge, komunikacija zemlja-zemlja - Opšte)

Za potrebe pružanja usluga u zračnom prometu za zemlja-zemlja komunikaciju koriste se direktna govorna i/ili komunikacija prijenosom podataka.

Član 80.

(Zahtjevi za komunikaciju unutar FIR-a - Komunikacija između ATS jedinica)

(1) Centar informiranja u letu ima opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge u zračnom prometu unutar njegove oblasti odgovornosti:
   a) centar oblasne kontrole zračnog prometa, osim ako se ne nalazi na istoj lokaciji;
   b) jedinicama prilazne kontrole zračnog prometa;
   c) aerodromskim kontrolnim tornjevima.

(2) Centar oblasne kontrole zračnog prometa, osim što je povezan sa centrom informiranja u letu, ima opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge u zračnom prometu unutar njegove oblasti odgovornosti:
   a) jedinice prilazne kontrole zračnog prometa;
   b) aerodromski kontrolni tornjevi;
   c) aerodromski prijavni biroi (*Air Traffic Services Reporting Office - ARO*), ako su uspostavljeni odvojeno.

(3) Jedinica prilazne kontrole zračnog prometa, osim što je povezana sa centrom informiranja u letu i centrom oblasne kontrole zračnog prometa, ima opremu za komunikaciju sa povezanim aerodromskim kontrolnim tornjevima i, kada su odvojeno uspostavljene, povezanim aerodromskim prijavnim biroima (*ARO*).

(4) Aerodromski kontrolni toranj, osim što je povezan sa centrom informiranja u letu, centrom oblasne kontrole zračnog prometa i jedinicom prilazne kontrole zračnog prometa, ima opremu za komunikaciju sa povezanim aerodromskim prijavnim biroima (*ARO*), ako su uspostavljeni odvojeno.

Član 81.

(Zahtjevi za komunikaciju unutar FIR-a - Zahtjevi za komunikaciju između ATS jedinica i drugih jedinica)

(1) Centar informiranja u letu i centar oblasne kontrole zračnog prometa moraju imati opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njihove oblasti odgovornosti:
   a) odgovarajuće vojne jedinice;
   b) meteorološke biroe koji opslužuju centar;
   c) zrakoplovna telekomunikacijska stanica koja opslužuje centar;
   d) odgovarajuće urede operatora;

e) spasilačko-koordinacijski centri ili u odsustvu takvih centara, svaka druga odgovarajuća služba za hitne slučajeve i vanredna stanja;
f) međunarodni NOTAM uredi koji opslužuju centar.

(2) Jedinica prilazne kontrole zračnog prometa i aerodromski kontrolni toranj imaju opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njihove oblasti odgovornosti:
a) odgovarajuće vojne jedinice;
b) spasilačke i hitne službe (uključujući medicinsku pomoć, vatrogasne službe itd.);
c) meteorološki biro koji opslužuje dotičnu jedinicu;
d) zrakoplovna telekomunikacijska stanica koja opslužuje dotičnu jedinicu;
e) jedinica koja pruža usluge upravljanja stajankom (*Apron*), kada je uspostavljena odvojeno.

(3) Komunikacijska oprema koja se zahtijeva u stavu (1) tačka a) i stavu (2) tačka a) ovog člana obuhvata pružanje brzih i pouzdanih komunikacija između dotičnih ATS jedinica i vojnih jedinica odgovornih za kontrolu operacija presretanja unutar oblasti odgovornosti dotičnih ATS jedinica.

Član 82.
(Zahtjevi za komunikaciju unutar FIR-a - Opis komunikacijske opreme)

(1) Komunikacijska oprema koja se zahtijeva u članu 80. i članu 81. stav (1) tačka a) i stav (2) tač. a), b) i c) ovog pravilnika obuhvata i vođenje:
a) direktne govorne komunikacije, ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka, pri čemu u svrhu prijenosa kontrole upotrebom radara ili ADS-B komunikacija može biti uspostavljena trenutno, a za druge svrhe, komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi; i
b) štampanu komunikaciju, kada se zahtijeva postojanje zapisa; vrijeme prijenosa poruke za ovakvu vrstu komunikacije ne smije biti duže od 5 minuta.

(2) U slučajevima koji nisu obuhvaćeni stavom (1) ovog člana, komunikacijska oprema treba da obuhvati i vođenje:
a) direktne govorne komunikacije, ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka, pri čemu komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi; i
b) štampanu komunikaciju, kada se zahtijeva postojanje zapisa; vrijeme prijenosa poruke za ovakvu vrstu komunikacije ne smije biti duže od 5 minuta.

(3) U svim slučajevima kada se zahtijeva automatski prijenos podataka do i/ili od kompjutera/računara pružatelja usluga u zračnom prometu, mora se obezbijediti pogodna oprema za automatsko snimanje.

(4) Komunikacijska oprema koja se zahtijeva u članu 81. stav (2) tač. a), b) i c) obuhvata direktnu govornu komunikaciju sa mogućnošću vođenja konferencijske komunikacije.

(5) Komunikacijska oprema koja se zahtijeva u članu 81. stav (2) tačka d) obuhvata direktnu govornu komunikaciju sa mogućnošću vođenja konferencijske komunikacije, pri čemu komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.

(6) Sva oprema za direktnu govornu komunikaciju ili komunikaciju putem prijenosa podataka između ATS jedinica međusobno i između ATS jedinica i drugih jedinica opisanih u članu 81. ovog pravilnika ima mogućnost automatskog snimanja.

(7) Snimci podataka i komunikacija, kako se zahtijeva u stavovima (3) i (6) ovog člana, čuvaju se na period od najmanje 30 dana.

Član 83.
(Komunikacija između FIR-ova)

(1) Centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa imaju opremu za komunikaciju sa svim susjednim centrima za informiranje u letu i centrima oblasne kontrole zračnog prometa.

(2) Ova komunikacijska oprema u svim slučajevima obuhvata kreiranje poruka u obliku pogodnom za zadržavanje kao trajnih zapisa i dostavljanje u skladu sa prijelaznim vremenima definiranim u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi.

(3) Osim ako nije drugačije propisano na bazi regionalnih sporazuma o zračnoj plovidbi, komunikacijska oprema između centara oblasne kontrole zračnog prometa koji opslužuju granične kontrolirane oblasti dodatno obuhvata direktnu govornu komunikaciju i, tamo gdje je primjenljivo, komunikaciju putem prijenosa podataka, sa automatskim snimanjem, pri čemu se radi transfer kontrole putem radara, ADS-B ili ADS-C podataka, komunikacija može uspostaviti trenutno, a za druge svrhe komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.

(4) Kada se to zahtijeva sporazumom između Bosne i Hercegovine i drugih država, u cilju izbjegavanja ili smanjivanja potreba za presretanjem u slučajevima odstupanja od dodijeljenog kursa, oprema za komunikacije između susjednih centara za informiranje u letu ili oblasnih centara kontrole zračnog prometa, drugačija od one propisane u stavu (3) ovog člana, obuhvata direktnu govornu komunikaciju ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka. Ova komunikacijska oprema ima mogućnost automatskog snimanja.

(5) Komunikacijska oprema iz stava (4) ovog člana omogućava da komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.

(6) Susjedne ATS jedinice trebaju biti povezane u svim slučajevima kada postoje posebne okolnosti. Posebne okolnosti mogu nastati zbog povećane gustine prometa, vrste operacija zrakoplova i/ili načina na koji je zračni prostor organiziran i mogu postojati i u situaciji kada kontrolirane oblasti i/ili zone nisu susjedne ili nisu još uvijek uspostavljene.

(7) Kada su lokalni uvjeti takvi da je potrebno predati zrakoplov susjednoj kontroliranoj oblasti prije polaska, jedinica prilazne kontrole zračnog prometa i/ili aerodromski kontrolni toranj trebaju biti povezani sa centrom oblasne kontrole zračnog prometa koji pruža usluge u susjednoj oblasti.

(8) Komunikacijska oprema iz stavova (6) i (7) ovog člana obuhvata direktnu govornu komunikaciju ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka, sa automatskim snimanjem, pri čemu se radi transfer kontrole putem radara, ADS-B ili ADS-C podataka, komunikacija može uspostaviti trenutno, a za druge svrhe komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.

(9) U svim slučajevima kada se zahtijeva automatska razmjena podataka između računara pružatelja usluga u zračnom prometu mora se obezbijediti pogodna oprema za automatsko snimanje.

(10) Snimci podataka i komunikacija, kako se zahtijeva u stavu (5) ovog člana, čuvaju se na period od najmanje 30 dana.

Član 84.
(Komunikacija između FIR-ova)

Pružatelj usluga u zračnom prometu razvija odgovarajuće procedure za omogućavanje uspostavljanja neposredne veze za veoma hitne pozive koji se tiču sigurnosti zrakoplova, i prekid, ako je to potrebno, manje hitnih poziva u tom momentu.

Član 85.

(Komunikacije za kontrolu kretanja vozila na manevarskim površinama kontroliranih aerodroma)

(1) Oprema za dvosmjernu radio-telefonsku komunikaciju je dostupna aerodromskom kontrolnom tornju za kontroliranje vozila na manevarskim površinama, osim tamo gdje se smatra da je komunikacija vizuelnim signalima dovoljna.

(2) Gdje uvjeti nalažu, za kontroliranje vozila na manevarskim površinama će se koristiti odvojeni komunikacijski kanali. Mora se obezbijediti pogodna oprema za automatsko snimanje na svim ovim kanalima.

(3) Snimci podataka i komunikacija, kako se zahtijeva u stavu (2) ovog člana, čuvaju se na period od najmanje 30 dana.

Član 86.

(Automatsko snimanje podataka o nadzoru)

(1) Podaci o nadzoru sa primarnog i sekundarnog radara ili drugih sistema (ADS-B, ADS-C), koji se koriste kao pomoć za pružanje usluga u zračnom prometu, snimaju se automatski za potrebe istraga nesreća i incidenata, potrage i spašavanja, jedinica kontrole zračnog prometa, evaluaciju nadzornih sistema i obuku.

(2) Automatski snimci će se čuvati najmanje 30 dana. Kada su snimci od važnosti za istrage nesreća i incidenata, moraju se čuvati na duži period, sve dok ne bude bilo sigurno da nisu više potrebni.

DIO SEDMI - ZAHTJEVI PRUŽATELJA USLUGA U ZRAČNOM PROMETU KOJI SE ODNOSE NA INFORMACIJE

Član 87.

(Meteorološke informacije - Opšte)

(1) ATS jedinicama u zračnom prometu se dostavljaju ažurne informacije o stvarnim meteorološkim uvjetima i njihovim prognozama, neophodne za obavljanje njihovih poslova. Informacije se dostavljaju u takvom obliku da zahtijevaju minimalno tumačenje od strane osoblja koje pruža usluge u zračnom prometu i sa učestalošću koja zadovoljava zahtjeve dotične ATS jedinice.

(2) ATS jedinicama su dostupne detaljne informacije o lokaciji, vertikalnom zahvatu, pravcu i brzini kretanja meteoroloških pojava u blizini aerodroma koje su opasne za operacije zrakoplova, a naročito u zonama penjanja i prilaza.

(3) Kada su računarski obrađeni podaci za gornji zračni prostor dostupni ATS jedinicama u digitalnom obliku za korištenje njihovim računarima, sadržaj, format i aranžmani za prijenos trebaju biti usaglašeni između pružatelja meteoroloških usluga u zračnoj plovidbi i pružatelja usluga u zračnom prometu.

Član 88.

(Meteorološke informacije - Centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa)

(1) Centrima informiranja u letu i centrima oblasne kontrole zračnog prometa se dostavljaju meteorološke informacije na način opisan u poglavlju 1.3, Apendiksa 9, ICAO Aneksa 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu zračnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*), ovo se naročito odnosi na informacije koje se odnose na pojavu ili očekivano pogoršanje meteoroloških uvjeta, koje se dostavljaju odmah čim se utvrde. Ovi izvještaji i prognoze obuhvataju FIR ili kontroliranu oblast i druge takve oblasti koje su utvrđene regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi.

(2) Centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa dobijaju u pogodnim intervalima podatke o trenutnom zračnom pritisku za podešavanje visinomjera, za lokacije određene od strane centara za informiranje u letu ili centara oblasne kontrole zračnog prometa.

Član 89.

(Meteorološke informacije - Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa)

(1) Jedinicama prilazne kontrole zračnog prometa dostavljaju se meteorološke informacije na način opisan u poglavlju 1.2, Apendiksa 9, ICAO Aneksa 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu zračnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*), za zračni prostor i aerodrome u njihovoj nadležnosti. Specijalni izvještaji i izmjene i dopune prognoza se dostavljaju jedinicama prilazne kontrole zračnog prometa dinamikom njihove hitnosti i u skladu sa utvrđenim kriterijima, bez čekanja na vrijeme objavljivanja redovnog izvještaja ili prognoze. Kada se koristi više anemometara/instrumenata za mjerenje brzine vjetra, pokazivači koji se odnose na svaki od njih moraju biti jasno označeni zbog identificiranja poletno-sletne staze i dijelova poletno-sletne staze na kojim svaki od anemometara vrši mjerenje.

(2) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa dobijaju podatke o trenutnom zračnom pritisku za podešavanje visinomjera za lokacije određene od strane jedinice prilazne kontrole zračnog prometa.

(3) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, koje pružaje usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju, moraju biti opremljene pokazivačima vjetra pri zemlji. Ti pokazivači moraju biti povezani i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju i u meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(4) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju na aerodromima gdje se vrijednosti RVR-a procjenjuju instrumentalnom opremom, moraju biti opremljene sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutnog RVR-a. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju i meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(5) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju na aerodromima na kojima se visina baze oblaka procjenjuje instrumentalnom opremom, moraju biti opremljene sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutne baze oblaka. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju i meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(6) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju, dobijaju informacije o smicanju vjetra koji može negativno uticati na zrakoplov u prilaznoj ili odletnoj putanji ili tokom kružnog prilaza.

Član 90.

(Meteorološke informacije - Aerodromski kontrolni toranj)

(1) Aerodromski kontrolni tornjevi dobijaju meteorološke informacije na način opisan u poglavlju 1.1, Apendiksa 9, ICAO Aneksa 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu zračnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*), za aerodrome u njihovoj nadležnosti. Specijalni izvještaji i izmjene i dopune prognoza se dostavljaju aerodromskim kontrolnim tornjevima dinamikom njihove hitnosti i u skladu sa

utvrđenim kriterijima, bez čekanja na vrijeme objavljivanja redovnog izvještaja ili prognoze.

(2) Aerodromski kontrolni tornjevi za aerodrome u njihovoj nadležnosti dobijaju podatke o trenutnom zračnom pritisku za podešavanje visinomjera.

(3) Aerodromski kontrolni tornjevi moraju biti opremljeni pokazivačima vjetra pri zemlji. Ti pokazivači moraju biti povezani i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji. Kada se koristi više senzora, pokazivači koji se odnose na svaki od njih moraju biti jasno označeni zbog identificiranja poletno-sletne staze i dijelova poletno-sletne staze na kojim svaki od senzora vrši mjerenje.

(4) Aerodromski kontrolni tornjevi, na aerodromima gdje se vrijednosti RVR-a procjenjuju instrumentalnom opremom, moraju biti opremljeni sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutnog RVR-a. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(5) Aerodromski kontrolni tornjevi, na aerodromima na kojima se visina baze oblaka procjenjuje instrumentalnom opremom, moraju biti opremljeni sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutne baze oblaka. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju i meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(6) Aerodromski kontrolni tornjevi dobijaju informacije o smicanju vjetra koji može negativno uticati na zrakoplov u prilaznoj ili odletnoj putanji ili tokom kružnog prilaza i na zrakoplov na poletno-sletnoj stazi tokom rulanja poslije slijetanja ili tokom zaleta u polijetanju.

(7) Aerodromskim kontrolnim tornjevima i/ili drugim odgovarajućim jedinicama omogućeno je dobijanje aerodromskih upozorenja.

Član 91.

(Meteorološke informacije - Komunikacijske stanice)

Kada je to neophodno za pružanje usluga letnih informacija, trenutni meteorološki izvještaji i prognoze se dostavljaju komunikacijskim stanicama. Kopije takvih informacija se prosljeđuju centrima informiranja u letu i centrima oblasne kontrole zračnog prometa.

Član 92.

(Informacije o stanju na aerodromima i operativnom statusu pripadajućih objekata i opreme)

Aerodromski kontrolni tornjevi i jedinice prilazne kontrole zračnog prometa su pravovremeno informirani o uvjetima na manevarskim površinama koji su od operativnog značaja, uključujući i postojanje privremene opasnosti, i o operativnom statusu svih pripadajućih objekata i opreme na aerodromima koji su u njihovoj nadležnosti.

Član 93.

(Informacije o operativnom statusu navigacijskih sredstava)

ATS jedinice pravovremeno dobijaju informacije o operativnom statusu radio-navigacijskih sredstava i vizuelnih pomoćnih sredstava od suštinskog značaja za poletne, dolazne, prilazne i sletne procedure unutar svoje oblasti odgovornosti i o onim radio-navigacijskim sredstvima i vizuelnim pomoćnim sredstvima od suštinskog značaja za kretanje po manevarskim površinama.

Član 94.

(Informacije o neupravljanim slobodnim balonima)

Operatori neupravljanih slobodnih balona obavještavaju odgovarajuće jedinice u zračnom prometu o detaljima leta neupravljanih slobodnih balona u skladu sa zahtjevima sadržanim u Dodatku 2 ovog pravilnika.

Član 95.

(Informacije koje se tiču vulkanskih aktivnosti)

(1) Jedinice u zračnom prometu, u skladu sa lokalnim sporazumima, dobijaju informacije o prije-eruptivnim vulkanskim aktivnostima, vulkanskim erupcijama i oblacima vulkanskog pepela koji mogu uticati na zračni prostor koji se koristi za letenje, a nalazi se unutar njihove oblasti odgovornosti.

(2) Centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa dobijaju savjetodavne informacije od strane povezanog VAAC-a.

Član 96.

(Informacije koje se tiču radioaktivnih materijala i otrovnih hemijskih oblaka)

Jedinice u zračnom prometu, u skladu sa lokalnim sporazumima, dobijaju informacije o ispuštanju u atmosferu radioaktivnih materijala ili otrovnih hemijskih materija koji mogu uticati na zračni prostor koji se koristi za letenje, a nalazi se unutar njihove oblasti odgovornosti.

Član 97.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-554-1/19
17. augusta 2019. godine
Banja Luka

V. d. generalnog direktora
Željko Travar, s. r.

DODATAK 1 - PRINCIPI UPRAVLJANJA IDENTIFICIRANJEM NAVIGACIJSKIH SPECIFIKACIJA I IDENTIFICIRANJEM ATS RUTA KOJE NISU STANDARDNE ODLAZNE I DOLAZNE RUTE

1. Oznake za ATS rute i navigacijske specifikacije

1.1 Svrha sistema rutnih oznaka i navigacijskih specifikacija primjenljivih za specifične ATS rute, segmente ATS ruta ili oblasti je da omogući i pilotima i pružatelju usluga u zračnom prometu da u obzir uzmu sljedeće zahtjeve:

a) da nedvosmisleno ukazuje na određenu ATS rutu, bez potrebe da se pribjegava upotrebi geografskih koordinata ili drugih načina da se ista opiše;
b) da povezuje ATS rutu sa specifičnom vertikalnom strukturom zračnog prostora, ako je primjenljivo;
c) da ukazuje na zahtijevani nivo tačnosti navigacijskih performansi tokom leta duž ATS rute ili unutar određene oblasti; i
d) da ukazuje da se dotična ruta prvenstveno ili isključivo koristi za određene tipove zrakoplova.

1.2 U svrhu ispunjavanja gorenavedenih zahtjeva, sistem oznaka:

a) omogućava identificiranje bilo koje ATS rute na jednostavan i jedinstven način;
b) izbjegava suvišne informacije/redundantnost;
c) je upotrebljiv i za zemaljske i za zračne automatizacione sisteme; i
d) dozvoljava maksimalnu sažetost za operativnu upotrebu; i
e) omogućava dovoljnu mogućnost proširenja koja zadovoljava buduće zahtjeve bez potrebe za suštinskim promjenama.

1.3 Kontrolirane, preporučene i nekontrolirane ATS rute, sa izuzetkom standardnih dolaznih i odlaznih ruta, identificiraju se na način koji je opisan u daljem tekstu.

2. Struktura oznaka

2.1 Oznaka ATS rute se sastoji od osnovne oznake, sa dodatkom, ako je potrebno:
   a) jednog prefiksa, kako je to opisano u tački 2.3 ovog dodatka; i
   b) jednog dodatnog slova, kako je to opisano u tački 2.4 ovog dodatka;

2.1.1 Broj karaktera koji formiraju oznaku ne smije preći šest.

2.1.2 Broj karaktera koji formiraju oznaku treba da bude, kada god je to moguće, maksimalno pet.

2.2 Osnovna oznaka se sastoji od jednog slova engleskog alfabeta čiji nastavak čini broj od 1 do 999.

2.2.1 Izbor se vrši od sljedećih u nastavku navedenih slova engleskog alfabeta:
   a) A, B, G, R za rute koje čine dio regionalne mreže ATS ruta i nisu oblasne zrakoplovne rute;
   b) L, M, N, P za oblasne zrakoplovne rute koje čine dio regionalne mreže ATS ruta;
   c) H, J, V, W za rute koje ne čine dio regionalne mreže ATS ruta i nisu oblasne zrakoplovne rute; i
   d) Q, T, Y, Z za oblasne zrakoplovne rute koje ne čine dio regionalne mreže ATS ruta.

2.3 Kada je primjenljivo, jedno dodatno slovo se dodaje kao prefiks osnovnoj oznaci u skladu sa sljedećim:
   a) slovo K da ukaže na rute na maloj visini uspostavljene prvenstveno za helikoptere;
   b) slovo U da ukaže da je ruta ili njen dio uspostavljen za gornji zračni prostor;
   c) slovo S da ukaže na rute uspostavljene isključivo za upotrebu od strane nadzvučnih zrakoplova tokom ubrzavanja, usporavanja i tokom leta nadzvučnom brzinom.

2.4 Kada su propisana od strane pružatelja ATS usluga ili na osnovu regionalnih sporazuma o zračnoj plovidbi, dodatna slova se mogu dodati nakon osnovne oznake ATS rute koja je u pitanju u cilju ukazivanja na tip usluge koja se pruža u skladu sa sljedećim:
   a) slovo F da ukaže da se na ruti ili njenom dijelu pružaju samo savjetodavne usluge;
   b) slovo G da ukaže da se na ruti ili njenom dijelu pružaju samo usluge informiranja u letu.

3. Dodjeljivanje osnovnih oznaka

3.1 Osnovne oznake ATS ruta se dodjeljuju u skladu sa sljedećim principima.

3.1.1 Iste osnovne oznake se dodjeljuju glavnim rutama duž cijele njihove dužine, bez obzira na završne kontrolirane oblasti, države ili regione kroz koje prolazi.

3.1.2 Kada dvije ili više glavnih ruta imaju zajednički segment, tom segmentu se dodjeljuje oznaka svake od glavnih ruta, osim tamo gdje ovo može stvoriti teškoće u pružanju usluga u zračnom prometu, u tom slučaju, zajedničkim sporazumom, dodjeljuje se samo jedna oznaka.

3.1.3 Osnovna oznaka dodijeljena jednoj ruti ne dodjeljuje se drugim rutama.

3.1.4 Zahtjevi država vezano za oznake se podnose regionalnim uredima ICAO-a na koordinaciju.

4. Upotreba oznaka u komunikaciji

4.1 U štampanoj komunikaciji, oznake se izražavaju svaki put sa ne manje od dva i ne više od šest karaktera.

4.2 U govornoj komunikaciji, osnovno slovo oznake se izgovara u skladu sa ICAO izgovornim alfabetom.

4.3 Kada se koriste prefiksi K, U ili S, koji su definirani u tački 2.3 ovog dodatka, oni će se u govornoj komunikaciji izgovarati na sljedeći način:
   K - KOPTER
   U - UPPER
   S - SUPERSONIC
   Riječ "kopter" se izgovara kao u riječi "helicopter", a riječi "upper" i "supersonic" se izgovaraju kako se i inače izgovaraju u engleskom jeziku.

4. 4 Kada se koriste slova "F" i "G", koja su definirana u tački 2.4 ovog dodatka, ne zahtijeva se da ih u govornoj komunikaciji koristi letačka posada.

DODATAK 2 - PRINCIPI UPRAVLJANJA USPOSTAVLJANJEM I IDENTIFICIRANJEM ZNAČAJNIH TAČAKA

1. Uspostavljanje značajnih tačaka

1.1 Značajne tačke se trebaju, kada god je to moguće, uspostaviti u odnosu na zemaljska ili svemirska radio-navigacijska sredstva, preporučuje se da to budu VHF ili sredstva više frekvencije.

1.2 Gdje ne postoje zemaljska ili svemirska radio-navigacijska sredstva, značajne tačke se uspostavljaju na lokacijama koje se mogu odrediti navigacijskim sredstvima u zrakoplovu ili gdje se može primijeniti vizuelna navigacija osmatranjem u odnosu na površinu zemlje. Specifične tačke se mogu odrediti kao tačke za "transfer kontrole" na osnovu sporazuma između susjednih ATC jedinica ili dotičnih kontrolorskih pozicija.

2. Oznake za značajne tačke označene prema poziciji radio-navigacijskog sredstva

2.1 Nazivi značajnih tačaka u običnom/svakodnevnom jeziku označenih prema poziciji radio-navigacijskog sredstva

2.1.1 Kad god je to izvodljivo, značajne tačke dobijaju naziv sa referencom u odnosu na prepoznatljivu i preporučuje se poznatu geografsku lokaciju.

2.1.2 Prilikom izbora naziva značajne tačke, mora se obratiti pažnja da se osigura da su ispunjeni sljedeći uvjeti:
   a) naziv ne smije stvarati teškoće u izgovoru za pilote ili ATS osoblju prilikom razgovora na jeziku koji se koristi za ATS komunikaciju. Kada naziv geografske lokacije na lokalnom jeziku, koji je dodijeljen značajnoj tački, stvara poteškoće u izgovoru, bira se skraćena ili sažeta verzija naziva, koja treba da zadrži geografske značajnosti koliko god je to moguće. Primjer: FUERSTENFELDBRUCK = FURSTY;
   b) naziv treba da bude lako prepoznatljiv u govornoj komunikaciji i da ne izaziva dvosmislenost i zabunu u odnosu na nazive drugih značajnih tačaka u istoj oblasti. Dodatno, naziv ne smije da izaziva zabunu u odnosu na drugu komunikaciju koja se vrši između pilota i osoblja pružatelja ATS usluga;
   c) naziv treba da se sastoji, ako je to moguće, od najmanje šest slova i da ga čine bar dva, ali ne više od tri sloga;
   d) izabrani naziv je isti i za značajnu tačku i za radio-navigacijsko sredstvo po kojem je tački dodijeljen naziv.

2.2 Kreiranje kodiranih oznaka za značajne tačke označene prema poziciji radio-navigacijskog sredstva

2.2.1 Kodirana oznaka je ista kao i radio-identifikacija radio-navigacijskog sredstva. Kreira se na način da, ako je to moguće, olakša asociranje na naziv tačke u običnom/ svakodnevnom jeziku.

2.2.2 Kodirane oznake se ne smiju ponavljati unutar 1100 km (600 NM) u odnosu na lokaciju dotičnog radio-navigacijskog sredstva, osim u slučaju kada dva radio-navigacijska sredstva rade u različitim opsezima

frekventnog spektra, a nalaze se na istoj lokaciji, uobičajeno je da imaju istu radio-identifikaciju.

2.3. Zahtjevi država vezano za kodirane oznake se podnose regionalnim uredima ICAO-a na koordinaciju.

3. Oznake značajnih tačaka koje nisu označene prema poziciji radio-navigacijskog sredstva

3.1 Kada postoji zahtjev da se uspostavi značajna tačka na poziciji koja nije označena pozicijom radio-navigacijskog sredstva, a koristi se za ATC svrhe, dodjeljuje joj se jedinstveno petoslovno lako izgovorljivo kodno ime (*name-code*). Ovo kodno ime je naziv, a istovremeno i kodirana oznaka značajne tačke.

3.2 Kodno ime se bira tako da se izbjegnu poteškoće u izgovoru za pilote ili ATS osoblje prilikom razgovora na jeziku koji se koristi za ATS komunikaciju. Primjer: ADOLA, KODAP.

3.3 Kodno ime treba da bude lako prepoznatljivo u govornoj komunikaciji i da ne izaziva dvosmislenost i zabunu u odnosu na nazive drugih značajnih tačaka u istoj oblasti.

3.4 Jedinstveno, petoslovno, lako izgovorljivo kodno ime, koje je dodijeljeno značajnoj tački, ne dodjeljuje se nijednoj drugoj značajnoj tački. Kada postoji potreba za izmještanjem značajne tačke, izabraće se novo kodno ime. U slučaju da se želi zadržati određeno kodno ime za ponovnu upotrebu na drugoj lokaciji, takvo kodno ime se neće koristiti prije isteka perioda od 6 mjeseci.

3.5 Zahtjevi država vezano za jedinstvena petoslovna kodna imena se podnose regionalnim uredima ICAO-a na koordinaciju.

3.6 U oblastima gdje nije uspostavljen sistem stalnih ruta ili rute koje slijede zrakoplovi zavise od operativnih razloga, značajne tačke se određuju i o njima se izvještava izražavanjem WGS-84 geografskih koordinata, osim ako stalno uspostavljena značajna tačka služi kao izlazna i/ili ulazna tačka u takve oblasti, tada će biti označena u skladu sa važećim zahtjevima u poglavljima 2. i 3. ovog dodatka.

4. Upotreba oznaka u komunikaciji

4.1 Naziv izabran u skladu sa poglavljem 2. ili 3. ovog dodatka se koristi da uputi na značajnu tačku u govornoj komunikaciji. Ako se naziv u običnom/svakodnevnom jeziku za značajnu tačku označenu prema poziciji radio-navigacijskog sredstva, izabran u skladu sa tačkom 2.1 ovog dodatka, ne koristi, biće zamijenjen kodiranom oznakom, koja će u govornoj komunikaciji biti izgovarana u skladu sa ICAO izgovornim alfabetom.

4.2 U štampanoj i kodiranoj komunikaciji se koriste samo kodirane oznake ili izabrana kodna imena da ukažu na značajne tačke.

5. Značajne tačke koje se koriste u svrhu izvještavanja/javljanja

5.1 U svrhu omogućavanja da pružatelj ATS usluga dobije informacije koje se odnose na kretanje zrakoplova u letu, potrebno je da se izabrane značajne tačke naznače kao tačke izvještavanja/javljanja.

5.2 Prilikom uspostavljanja takvih tačaka, u obzir treba uzeti sljedeće:

a) tip pružene ATS usluge;
b) obim uobičajenog prometa;
c) tačnost sa kojom su zrakoplovi u stanju da se pridržavaju važećeg plana leta;
d) brzina zrakoplova;
e) primijenjeni minimum razdvajanja;
f) kompleksnost strukture zračnog prostora;
g) metode kontrole koje se primjenjuju;
h) početak i kraj značajnih faza leta (penjanje, poniranje, promjena smjera/pravca, itd.);
i) procedure transfera kontrole;
j) aspekti sigurnosti i potrage i spašavanja;
k) radno opterećenje u pilotskoj kabini i tokom komunikacije zrak-zemlja.

5.3 Tačke izvještavanja/javljanja se uspostavljaju kao "obavezne" ili "na zahtjev".

5.4 Prilikom uspostavljanja "obaveznih" tačaka izvještavanja/javljanja primjenjuju se sljedeći principi:

a) "obavezne" tačke izvještavanja/javljanja se ograničavaju na minimalan potreban broj za redovno pružanje informacija ATS jedinicama o kretanju zrakoplova u letu, imajući na umu potrebu da radno opterećenje u kokpitu i radno opterećenje kontrolora i radno opterećenje tokom komunikacije zrak-zemlja bude minimalno;
b) dostupnost radio-navigacijskih sredstava ne treba obavezno da određuje njihovo određivanje kao "obaveznih" tačaka izvještavanja/javljanja;
c) "obavezne" tačke izvještavanja/javljanja ne moraju obavezno biti uspostavljene na granicama FIR-a ili kontrolirane oblasti.

5.5 Tačke izvještavanja/javljanja "na zahtjev" mogu se uspostaviti u odnosu na zahtjeve pružanja ATS usluga za dodatnim izvještavanjam/javljanjem o poziciji kada to zahtijevaju uvjeti prometa.

5.6 Određivanje "obaveznih" i "na zahtjev" tačaka izvještavanja/javljanja se redovno prati u svrhu održavanja minimalnih potrebnih zahtjeva na redovno izvještavanje/javljanje o poziciji da bi se osiguralo efikasno pružanje ATS usluga.

5.7 Redovno izvještavanje/javljanje iznad "obaveznih" tačaka izvještavanja/javljanja ne treba sistematski da bude obavezno za sve letove u svim okolnostima. Prilikom primjene ovog principa, posebnu pažnju treba obratiti na sljedeće:

a) ne treba zahtijevati da zrakoplovi velikih brzina, koji lete na velikim visinama, vrše redovno izvještavanje/javljanje o poziciji iznad svih tačaka izvještavanja/javljanja uspostavljenih kao "obavezne" za zrakoplove malih brzina i malih visina;
b) ne treba zahtijevati od zrakoplova koji prolazi kroz završnu kontroliranu oblast da vrši redovno izvještavanja/javljanje o poziciji onoliko često koliko to rade dolazeći i zrakoplovi u odlasku.

5.8 U oblastima gdje gorenavedeni principi, vezano za uspostavljanje tačaka izvještavanja/javljanja, ne bi bili izvodljivi, može se uspostaviti sistem izvještavanja/javljanja sa referisanjem na meridijane geografske dužine ili paralele geografske širine izražene u cijelim stepenima.

DODATAK 3 - PRINCIPI UPRAVLJANJA IDENTIFICIRANJEM STANDARDNIH ODLAZNIH I DOLAZNIH RUTA I POVEZANIH PROCEDURA

1. Oznake za standardne dolazne i odlazne rute i povezane procedure

1.1 Sistem oznaka treba da:

a) omogući identificiranje svake rute na jednostavan i nedvosmislen način;
b) napravi jasnu razliku između:
   1) odlaznih i dolaznih ruta;
   2) odlaznih ili dolaznih ruta i ostalih ATS ruta;
   3) ruta na kojim se zahtijeva navigacija u odnosu na radio-sredstva na zemlji ili navigacijska

sredstva u zrakoplovu i ruta na kojim se zahtijeva vizuelna navigacija u odnosu na površinu zemlje;
c) bude kompatibilan sa zahtjevima obrade i prikazivanja ATS podataka i podataka iz zrakoplova;
d) bude maksimalno sažet u svojoj operativnoj primjeni;
e) izbjegava suvišne informacije/redundantnost;
f) omogućava dovoljnu mogućnost proširenja koja zadovoljava buduće zahtjeve bez potrebe za suštinskim promjenama;

1.2 Svaka ruta se identificira oznakom u običnom/svakodnevnom jeziku i odgovarajućom kodnom oznakom.

1.3 U govornoj komunikaciji oznaka treba da je lako razumljiva i povezana sa standardnom odlaznom ili dolaznom rutom i ne smije stvarati bilo kakve poteškoće u izgovoru za pilote i ATS osoblje.

2. Kreiranje oznaka

2.1 Oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku

2.1.1 Oznaka za standardne odlazne i dolazne rute u običnom/svakodnevnom jeziku se sastoji od:
a) osnovne oznake; iza koje slijedi
b) oznaka validnosti; iza koje slijedi
c) oznaka rute, kada se zahtijeva; iza koje slijedi
d) riječ "departure" ili "arrival"; iza koje slijedi
e) riječ "visual", ako je ruta uspostavljena za upotrebu od strane zrakoplova koji lete u skladu sa VFR.

2.1.2 Osnovna oznaka je naziv ili kodno ime značajne tačke na poziciji gdje počinje standardna odlazna ili standardna dolazna ruta.

2.1.3 Oznaka validnosti je broj između 1 i 9.

2.1.4 Oznaka rute je jedno slovo engleskog alfabeta. Slova "I" i "O" se ne smiju koristiti.

2.2 Kodirana oznaka

Kodirana oznaka standardnih odlaznih i dolaznih ruta, instrumentalnih ili vizuelnih, se sastoji od:
a) kodirane oznake ili kodnog imena značajne tačke opisane u tački 2.1.1 a) ovog dodatka; iza koje slijedi
b) oznaka validnosti opisana u tački 2.1.1 b) ovog dodatka; iza koje slijedi
c) oznaka rute opisana u tački 2.1.1 c) ovog dodatka, kada se zahtijeva.

3. Dodjeljivanje oznaka

3.1 Svakoj ruti se dodjeljuje zasebna oznaka.

3.2 Da bi se napravila razlika između dvije ili više ruta koje su povezane sa istom značajnom tačkom (pa tako i sa istom osnovnom oznakom), dodijeliće se, kako je to opisano u tački 2.1.4 ovog dodatka, zasebna oznaka rute.

4. Dodjeljivanje oznaka validnosti

4.1 Oznaka validnosti se dodjeljuje svakoj ruti za identificiranje rute koja je trenutno u upotrebi.

4.2 Prva oznaka validnosti koja se dodjeljuje je broj "1".

4.3 Kad god se ruta mijenja, dodjeljuje se nova oznaka validnosti koja se sastoji od sljedećeg većeg broja. Iza broja "9" će slijediti broj "1".

5. Primjeri upotrebe običnog/svakodnevnog jezika i kodiranih oznaka

5.1 *Primjer 1*: Standardna odlazna ruta - instrumentalna:
a) oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku: BRECON ONE DEPARTURE
b) kodirana oznaka: BCN 1

5.1.1 *Značenje*: Ova oznaka označava standardnu instrumentalnu odlaznu rutu koja se završava značajnom tačkom BRECON (osnovna oznaka). BRECON je radio-navigacijsko sredstvo sa identificiranjem BCN (osnovna oznaka kodirane oznake). Oznaka validnosti ONE (1 u kodiranoj oznaci) označava ili da je originalna verzija rute u upotrebi ili da je napravljena promjena sa prethodne verzije NINE (9) na novu efektivnu verziju ONE (1) (vidjeti 4.3 ovog dodatka). Odsustvo oznake rute (vidjeti 2.1.4 i 3.2 ovog dodatka) označava da je samo jedna ruta, u ovom slučaju odlazna ruta, uspostavljena sa referencom na BRECON.

5.2 *Primjer 2*: Standardna dolazna ruta - instrumentalna:
a) oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku: KODAP TWO ALPHA ARRIVAL
b) kodirana oznaka: KODAP 2 A

5.2.1 *Značenje*: Ova oznaka označava standardnu instrumentalnu dolaznu rutu koja počinje u značajnoj tački KODAP (osnovna oznaka). KODAP je značajna tačka koja nije definirana u odnosu na poziciju radio-navigacijskog sredstva i zbog toga joj je dodijeljen petoslovni naziv-kod u skladu sa Dodatkom 2 ovog pravilnika. Oznaka validnosti TWO (2) označava da je napravljena promjena u odnosu na prethodnu verziju KODAP (1) na novu efektivnu verziju TWO (2). Oznaka rute ALPHA (A) označava jednu ili više ruta uspostavljenih sa referencom na KODAP i predstavlja specifičan karakter dodijeljen toj ruti.

5.3 *Primjer 3*: Standardna odlazna ruta - vizuelna:
a) oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku: ADOLA FIVE BRAVO DEPARTURE VISUAL
b) kodirana oznaka: ADOLA 5 B

5.3.1 *Značenje*: Ova oznaka označava standardnu odlaznu rutu za kontrolirane VFR letove koja se završava u značajnoj tački ADOLA, značajna tačka nije definirana u odnosu na poziciju radio-navigacijskog sredstva i zbog toga joj je dodijeljeno petoslovno kodno ime u skladu sa Dodatkom 2 ovog pravilnika. Oznaka validnosti FIVE (5) označava da je napravljena promjena u odnosu na prethodnu verziju FOUR (4) na novu efektivnu verziju FIVE (5). Oznaka rute BRAVO (B) označava jednu ili više ruta uspostavljenih sa referencom na ADOLA i predstavlja specifičan karakter dodijeljen toj ruti.

6. Kreiranje oznaka za MLS/RNAV prilazne procedure

6.1 Oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku

6.1.1 Oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku za MLS/RNAV prilazne procedure se sastoji od:
a) "MLS"; iza koga slijedi
b) osnovna oznaka; iza koje slijedi
c) oznaka validnosti; iza koje slijedi
d) oznaka rute; iza koje slijedi
e) riječ "approach"; iza koje slijedi
f) oznaka poletno-sletne staze za koju je procedura uspostavljena.

6.1.2 Osnovna oznaka je naziv ili kodno ime značajne tačke u kojoj počinje prilazna procedura.

6.1.3 Oznaka validnosti je broj između 1 i 9.

6.1.4 Oznaka rute je jedno slovo engleskog alfabeta. Slova "I" i "O" se ne smiju koristiti.

6.1.5 Oznaka poletno-sletne staze se određuje u skladu sa članom 71. Pravilnika o aerodromima.

6.2 Kodirana oznaka

6.2.1 Kodirana oznaka MLS/RNAV prilazne procedure se sastoji od:
a) "MLS"; iza koga slijedi
b) kodirana oznaka ili kodno ime značajne tačke opisane u tački 6.1.1 b) ovog dodatka; iza koje slijedi
c) oznaka validnosti opisana u tački 6.1.1 c) ovog dodatka; iza koje slijedi

d) oznaka rute opisana u tački 6.1.1 d) ovog dodatka; iza koje slijedi
e) oznaka poletno-sletne staze opisana u tački 6.1.1 f) ovog dodatka.

6.3 Dodjeljivanje oznaka

6.3.1 Dodjeljivanje oznaka za MLS/RNAV prilazne procedure se vrši u skladu sa poglavljem 3. ovog dodatka. Procedurama koje imaju identične putanje ali različite profile leta dodjeljuju se različite oznake rute.

6.3.2 Slovo oznake rute za MLS/RNAV prilazne procedure se dodjeljuje jedinstveno za sve prilaze na aerodrom sve dok se ne iskoriste sva slova. Samo tada se slova u oznaci rute mogu ponavljati. Upotreba iste oznake rute za dvije rute koje koriste istu MLS zemaljsku opremu nije dozvoljena.

6.3.3 Dodjeljivanje oznake validnosti za prilazne procedure vrši se u skladu sa poglavljem 4. ovog dodatka.

6.4 Primjer upotrebe običnog/svakodnevnog jezika i kodiranih oznaka

6.4.1 *Primjer*:
a) oznaka u svakodnevnom jeziku: MLS HAPPY ONE ALPHA APPROACH RUNWAY ONE EIGHT LEFT
b) kodirana oznaka: MLS HAPPY 1 A 18L

6.4.2 *Značenje*: Ova oznaka označava MLS/RNAV prilaznu proceduru koja počinje u značajnoj tački HAPPY (osnovna oznaka). HAPPY je značajna tačka koja nije definirana u odnosu na poziciju radio-navigacijskog sredstva i zbog toga joj je dodijeljeno petoslovno kodno ime u skladu sa Dodatkom 2 ovog pravilnika. Oznaka validnosti ONE (1) označava ili da je originalna verzija rute u upotrebi ili da je napravljena promjena sa prethodne verzije NINE (9) na novu efektivnu verziju ONE (1). Oznaka rute ALPHA (A) označava jednu ili više ruta uspostavljenih sa referencom na HAPPY i predstavlja specifičan karakter dodijeljen toj ruti.

7. Upotreba oznaka u komunikaciji

7.1 U govornoj komunikaciji se koriste samo oznake koje su kreirane za obični/svakodnevni jezik. U svrhu identificiranja ruta, riječi "departure", "arrival" i "visual" opisane u tačkama 2.1.1 d) i 2.1.1 e) smatraju se sastavnim dijelom oznake u običnom/svakodnevnom govoru.

7.2 U štampanoj ili kodiranoj komunikaciji koriste se samo kodirane oznake.

8. Prikaz ruta i procedura kontroli zračnog prometa

8.1 Detaljan opis svake trenutno važeće standardne odlazne i/ili dolazne rute/prilazne procedure, uključujući oznaku za upotrebu u običnom/svakodnevnom jeziku i kodiranu oznaku, prikazan je na radnoj poziciji na kojoj su rute/procedure dodijeljene zrakoplovu kao dio ATC odobrenja, ili su na drugi način od značaja u pružanju usluga kontrole zračnog prometa.

8.2 Kada je to moguće, takođe se daje grafički prikaz ruta/procedura.

DODATAK 4 - ATS KLASE ZRAČNOG PROSTORA - USLUGE KOJE SE PRUŽAJU I ZAHTJEVI LETA

Klasa	Vrsta leta	Pružanje usluge razdvajanja	Usluge koje se pružaju	Ograničenja brzine*	Zahtjevi radio komunikacije	Potrebno ATC odobrenje
A	samo IFR	svi zrakoplovi	usluge kontrole zračnog prometa	nije primjenljivo	stalna dvosmjerna	da
B	IFR	svi zrakoplovi	usluge kontrole zračnog prometa	nije primjenljivo	stalna dvosmjerna	da
	VFR	svi zrakoplovi	usluge kontrole zračnog prometa	nije primjenljivo	stalna dvosmjerna	da
C	IFR	IFR od IFR IFR od VFR	usluge kontrole zračnog prometa	nije primjenljivo	stalna dvosmjerna	da
	VFR	VFR od IFR	1) usluge kontrole zračnog prometa za razdvajanje od IFR 2) VFR/VFR informacije o prometu (i na zahtjev savjeti za izbjegavanje prometa)	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	da
D	IFR	IFR od VFR	usluge kontrole zračnog prometa, informacije o prometu o VFR letovima (i na zahtjev savjeti za izbjegavanje prometa)	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	da
	VFR	-	IFR/VFR i VFR/VFR informacije o prometu (i na zahtjev savjeti za izbjegavanje prometa)	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	da
E	IFR	IFR od IFR	usluge kontrole zračnog prometa i informacije o VFR letovima u onoj mjeri koliko je to primjenljivo	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	da
	VFR	-	informacije o prometu u mjeri u kojoj je to primjenljivo	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	ne	ne
F	IFR	IFR od IFR koliko je to primjenljivo	savjetodavne usluge u zračnom prometu; usluge informiranja u letu	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	ne
	VFR	-	usluge informiranja u letu	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	ne	ne
G	IFR	-	usluge informiranja u letu	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	ne
	VFR	-	usluge informiranja u letu	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	ne	ne
*Kada je prijelazna visina niža od 3050 m (10000 ft) AMSL, FL 100 treba koristiti umjesto 10000 ft						

DODATAK 5 - ODGOVORNOST VEZANO ZA USLUGE DIZAJNIRANJA PROCEDURA ZA INSTRUMENTALNO LETENJE

1. Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi uspostavlja i/ili osigurava pružanje usluge dizajniranja procedura za instrumentalno letenje.
2. BHDCA je nadležna za odobravanje procedura za instrumentalno letenje kroz postupak prihvatanja promjena u funkcionalnom ATM sistemu.
3. Procedure za instrumentalno letenje se dizajniraju na osnovu kriterija utvrđenih u zahtjevima propisa koji reguliraju ovu oblast.
4. Pružatelj usluga dizajniranja procedura za instrumentalno letenje, koji dizajnira proceduru za aerodrom ili zračni

prostor u nadležnosti Bosne i Hercegovine, ispunjava uvjete utvrđene u propisima koji reguliraju ovu oblast.

5. Pružatelj usluga dizajniranja procedura za instrumentalno letenje ima uspostavljen sistem upravljanja kvalitetom koji provodi u svakoj fazi procesa dizajniranja procedura za instrumentalno letenje.
6. BHDCA donosi poseban propis kojim se utvrđuju zahtjevi iz tačaka 3, 4. i 5. ovog dodatka, a također tim propisom se utvrđuju zahtjevi za održavanje i periodičnu reviziju procedura za instrumentalno letenje koje se koriste na aerodromima i u zračnom prostoru u nadležnosti Bosne i Hercegovine, s tim da interval za periodičnu reviziju procedura za instrumentalno letenje ne prelazi pet godina.

Temeljem članka 16. i članka 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", br. 32/02, 102/09 i 72/17) i članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18), vršitelj dužnosti generalnog ravnatelja Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK
O USLUGAMA U ZRAČNOM PROMETU

DIO PRVI - UVODNE NAPOMENE

Članak 1.
(Predmet i cilj)

Predmet ovoga pravilnika je definiranje funkcija i zadatka nadležne zrakoplovne vlasti i pružatelja usluga u zračnom prometu u Bosni i Hercegovini, kako bi se omogućilo sigurno, redovito i efikasno odvijanje zračnog prometa.

Članak 2.
(Pojmovi i kratice)

(1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

a) ADS-B (*Automatic Dependent Surveillance - Broadcast*): Sredstva pomoću kojih zrakoplov, vozila na aerodromu i ostali objekti mogu automatski slati i/ili primati podatke, kao što su identificiranje, pozicija i dodatne podatke, kada je prihvatljivo, u modu za emitiranje putem data-link-a;

b) ADS-C (*Automatic Dependent Surveillance - Contract*): Način na koji se uvjeti ADS-C sporazuma razmjenjuju između zemaljskih sustava i zrakoplova, navodeći pod kojim uvjetima se pokreću ADS-C izvješća i koji će podaci biti sadržani u izvješćima;

c) ADS-C sporazum (*Automatic Dependent Surveillance agreement*): Plan izvješćivanja koji utvrđuje uvjete izvješćivanja ADS-C podataka (npr. Podaci koje zahtijeva ATS jedinica i učestalost ADS-C izvješća, koji se moraju dogovoriti prije početka korištenja ADS-C u pružanju ATS usluga);

d) Aerodrom (*Aerodrome*): Definirani prostor na kopnu ili vodi (uključujući zgrade, instalacije i opremu) namijenjen, u cjelosti ili djelomično, za dolazak, odlazak i kretanje zrakoplova po tlu;

e) Aerodromska kontrola zračnog prometa (*Aerodrome Control Service*): Usluga u zračnom prometu koja se pruža za potrebe aerodromskog prometa;

f) Stajanka (*Apron*): Definirana površina na aerodromu, namijenjena za smještaj zrakoplova u svrhu utovara ili istovara putnika, pošte ili tereta, ukrcavanje goriva, parkiranje ili održavanje;

g) Aerodromski kontrolni toranj (*Aerodrome Control Tower)*: Jedinica uspostavljena u svrhu pružanja usluga kontrole zračnog prometa za potrebe aerodromskog prometa;

h) Aerodromski prijavni biro (*Air Traffic Services Reporting Office - ARO*): Jedinica uspostavljena u svrhu prijema izvješća o uslugama u zračnom prometu i planovima leta podnešenim prije polaska;

i) Aerodromski promet (*Aerodrome Traffic*): Ukupan promet na manevarskim površinama aerodroma i svi zrakoplovi u letu u blizini aerodroma;

j) Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija (*Aeronautical Information Regulation and Control - AIRAC*): Sustav sa svrhom pravodobnog najavljivanja okolnosti koje zahtijevaju značajne izmjene u operativnoj praksi, zasnovan na zajedničkim, unaprijed određenim datumima stupanja na snagu;

k) AIRMET (*Air Meteorological Information Report*): Informacija koja se odnosi na meteorološke pojave na ruti na malim visinama i koje mogu imati utjecaja na sigurnost letenja i koja nije uključena u prognozu za letove na malim visinama izdatu u FIR-u ili nekom njegovom dijelu;

l) Alternativni aerodrom (*Alternate Aerodrome*): Aerodrom prema kome može da produži zrakoplov kada postane nemoguće ili nepreporučljivo da nastavi prema ili da sleti na aerodrom namjeravanog slijetanja, na kome su dostupne sve potrebne usluge, objekti i oprema, koji može zadovoljiti zahtjeve performansi zrakoplova i koji je otvoren u očekivanom vremenu korištenja. Alternativni aerodromi obuhvataju sljedeće:

1) Alternativni aerodrom za polijetanje (*Take-off Alternate*), aerodrom na koji bi zrakoplov mogao da sleti, ako to postane neophodno, kratko nakon polijetanja i nije moguće koristiti polazni aerodrom.
2) Alternativni aerodrom na ruti (*En-route Alternate*), aerodrom na koji bi zrakoplov mogao da sleti u slučaju da je preusmjeravanje postalo neophodno dok leti na ruti.
3) Alternativni odredišni aerodrom (*Destination alternate*), aerodrom na koji bi zrakoplov mogao da sleti u slučaju da postane nemoguće ili nepreporučljivo slijetanje na aerodrom namjeravanog slijetanja.

m) Anemometar (*Anemometer*): Instrument za mjerenje brzine vjetra;

n) Apsolutna visina (*Altitude*): Vertikalna udaljenost razine, točke ili nekog objekta koji se smatra točkom, mjerena od srednje razine mora;

o) Apsolutna visina/visina nadvišavanja prepreka (*Obstacle Clearance Altitude/Height-OCA/H*): Najniža apsolutna visina/visina iznad nadmorske visine praga piste ili aerodroma koja se koristi u svrhu minimalnog nadvišavanja prepreka;

p) ATC jedinica (*ATC Unit*): Opći pojam koji označava jedinicu oblasne kontrole zračnog prometa, prilazne kontrole zračnog prometa ili aerodromske kontrole zračnog prometa (aerodromski kontrolni toranj);

r) ATC odobrenje (*Air Traffic Control Clearance*): Odobrenje zrakoplovu za nastavak leta pod određenim uvjetima utvrđenim od strane kontrolora zračnog prometa;

s) ATS jedinica (*Air Traffic Service Unit*): Opći pojam koji označava jedinicu kontrole zračnog prometa, centar informiranja u letu ili ARO;

t) ATS ruta (*ATS Route*): Specifična ruta projektovana za kanalisanje protoka prometa, kao neophodna za pružanje usluga u zračnom prometu;

u) ATS usluge: Usluge u zračnom prometu;

v) Barometarska visina (*Pressure-altitude*): Atmosferski tlak izražen kroz apsolutnu visinu koja odgovara tom tlaku u standardnoj atmosferi;

z) Centar informiranja u letu (*Flight Information Centre - FIC*): Jedinica uspostavljena za pružanje usluga informiranja u letu i usluga uzbunjivanja;

aa) Centar oblasne kontrole zračnog prometa (*Area Control Centre*): Jedinica uspostavljena u svrhu pružanja usluga kontrole zračnog prometa za kontrolirane letove u kontroliranoj oblasti u njenoj nadležnosti;

bb) Član letačke posade (*Flight Crew Member*): Licencirani član posade zadužen za dužnosti neophodne za izvođenje operacija zrakoplova tijekom radnog vremena predviđenog za letenje;

cc) Deklarirani kapacitet (*Declared Capacity*): Mjera sposobnosti ATC sustava ili bilo kog njegovog podsustava ili operativne pozicije da pruži uslugu zrakoplovu tijekom redovitih aktivnosti. Izražava se kao broj zrakoplova koji ulaze u određeni dio zračnog prostora u datom vremenskom periodu, uzimajući u obzir vremenske/meteorološke uvjete, konfiguraciju ATC jedinice, osoblje i raspoloživu opremu i sve druge faktore koji mogu utjecati na opterećenje kontrolora zračnog prometa odgovornog za taj dio zračnog prostora;

dd) Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine;

ee) Državna nadzorna vlast / Nacionalno nadzorno tijelo (*National Supervisory Authority*): označava tijelo ili tijela koje je imenovala ili ustanovila Bosna i Hercegovina, kao svoja nacionalna ovlaštena tijela, sukladno Zakonu o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, članak 16. stavak (1), i Pravilniku kojim se uspostavlja okvir za stvaranje Jedinstvenog europskog neba, članak 5. stavak (1), i članku 4. Uredbe (EZ) broj 549/2004, koja se nalazi u Dodatku I navedenoga pravilnika;

ff) Faza neizvjesnosti (*Uncertainty Phase*): Situacija kada postoji neizvjesnost u pogledu sigurnosti zrakoplova i putnika;

gg) Faza nužde (*Emergency Phase*): Opći pojam koji označava fazu neizvjesnosti, fazu uzbune ili fazu opasnosti:

hh) Faza opasnosti (*Distress Phase*): Situacija kada postoji razlog za uvjerenje da zrakoplovu i putnicima prijeti ozbiljna opasnost i da se zahtijeva hitna intervencija i pomoć;

ii) Faza uzbune (*Alert Phase*): Situacija kada postoji opravdana bojazan u pogledu sigurnosti zrakoplova i ljudi u njemu;

jj) Geodetski datum (*Geodetic Datum*): Minimalni skup parametara potrebnih za definiranje lokacije i orijentacije lokalnog referentnog sustava u odnosu na globalni referentni sustav/okvir;

kk) Geoid *(Geoid)*: Površina jednakih potencijala (ekvipotencijalna površina) u polju Zemljine gravitacije koja se poklapa sa mirnom površinom srednje razine mora (MSL) kontinuirano produženom kroz kontinente;

ll) Granica važenja odobrenja (*Clearance Limit*): Točka do koje je zrakoplov dobio ATC odobrenje;

mm) Gregorijanski kalendar (*Gregorian Calendar)*: Općeprihvaćeni kalendar koji je prvi put uveden 1582. godine za izračunavanje godine koja je bliža tropskoj godini nego godina u Julijanskom kalendaru (ISO 19108);

nn) IFR let (*IFR Flight*): Let koji se obavlja prema pravilima za instrumentalno letenje;

oo) Incident (*Incident*): Događaj, osim nesreće, povezan sa operacijama zrakoplova koji utječe ili može utjecati na sigurnost operacija;

pp) Informacije o prometu (*Traffic Information*): Informacija koju izdaje ATS jedinica kao upozorenje pilotu na drugi poznati ili posmatrani promet koji može biti u blizini položaja zrakoplova ili planirane rute leta i da pomogne pilotu da izbjegne sudar;

rr) Instrumentalni meteorološki uvjeti (*Instrument Meteorological Conditions - IMC*): Meteorološki uvjeti (vidljivost, udaljenost od oblaka i baza oblaka) manji od minimuma utvrđenih za vizualne meteorološke uvjete;

ss) Razina osiguranja integriteta podataka (*Data Integrity Assurance Level*): Stupanj sigurnosti da zrakoplovni podaci ili njihova vrijednost nisu izgubljeni ili izmijenjeni od nastanka do odobrene izmjene;

tt) Izvješće iz zraka (*Air Report*): Izvješće iz zrakoplova u letu koje je sastavljeno sukladno zahtjevima o javljanju pozicije i prosljeđivanju operativnih i/ili meteoroloških informacija;

uu) Jedinica transfera (*Transfering Unit*): ATC jedinica u procesu prijenosa odgovornosti za pružanje ATC usluga zrakoplovu sljedećoj ATC jedinici na ruti leta;

vv) Jedinica prilazne kontrole zračnog prometa (*Approach Control Unit*): Jedinica uspostavljena da pruža usluge kontrole zračnog prometa kontroliranim letovima koji dolaze na ili odlaze sa jednog ili više aerodroma;

zz) Kalendar (*Calendar*): Diskretni vremenski referentni sustav koji daje osnovu za definiranje vremenskog položaja do rezolucije od jednog dana (ISO 19108);

aaa) Klasifikacija integriteta (*Integrity Classification*): Klasifikacija zasnovana na potencijalnom riziku koji proizilazi iz korištenja oštećenih podataka. Zrakoplovni podaci se po integritetu klasificiraju kao:

1) Rutinski podaci: postoji vrlo mala vjerojatnoća da korištenjem oštećenih podataka nastavak sigurnog leta ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnošću katastrofe.
2) Bitni podaci: postoji mala vjerojatnoća da korištenjem oštećenih podataka nastavak sigurnog leta ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnošću katastrofe.
3) Kritični podaci: postoji velika vjerojatnoća da korištenjem oštećenih podataka nastavak sigurnog leta ili slijetanje zrakoplova bude vrlo rizično sa mogućnošću katastrofe.

bbb) Komercijalni zračni transport (*Commercial Air Transport*): Svaka zrakoplovna operacija koja uključuje transport putnika, tereta ili pošte za naknadu ili u najam;

ccc) Komunikacija kontrolor-pilot linkom za prijenos podataka (*Controller-Pilot Data Link Communication - CPDLC*): Sredstva komunikacije između kontrolora zračnog prometa i pilota koja koriste link za prijenos podataka za ATC komunikaciju;

ddd) Komunikacija linkom za prijenos podataka (*Data Link Communication*): Način komunikacije namijenjen za razmjenu poruka putem linka za prijenos podataka;

eee) Komunikacija zrak-zemlja (*Air-ground communication*): Dvosmjerna komunikacija između zrakoplova i stanice ili lokacije na površini zemlje;

fff) Konferencijska komunikacija (*Conference Communications*): Komunikacijska sredstva kojima se mogu voditi izravni razgovori između tri i više lokacija istovremeno;

ggg) Komunikacija zasnovana na performansama (*Performance Based Communication - PBC*): Komunikacija zasnovana na specifikacijama performansi koje se primjenjuju na pružanje ATS usluga;

hhh) Kontrolirana oblast (*Control Area*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire iznad utvrđene granice iznad zemlje;

iii) Kontrolirana zona (*Control Zone*): Kontrolirani zračni prostor koji se prostire od zemlje do određene razine u visinu;

jjj) Kontrolirani aerodrom (*Controlled Aerodrome*): Aerodrom na kome se aerodromskom prometu pruža usluga kontrole zračnog prometa;

kkk) Kontrolirani let (*Controlled Flight*): Svaki let za koji je potrebno ATC odobrenje;

lll) Kontrolirani zračni prostor (*Controlled Airspace*): Zračni prostor određenih dimenzija u kojem je osigurana usluga kontrole zračnog prometa sukladno klasifikaciji zračnog prostora;

mmm) Kvaliteta podataka (*Data Quality*): Stupanj ili razina pouzdanosti da pruženi podaci ispunjavaju zahtjeve korisnika u pogledu točnosti, rezolucije i integriteta (ili ekvivalentne razine sigurnosti), slijedljivosti, pravodobnosti, kompletnosti i formata;

nnn) Ljudske mogućnosti (*Human Performances*): Ljudske sposobnosti i ograničenja koja utječu na sigurnost i efikasnost zrakoplovnih operacija;

ooo) Manevarska površina (*Manouvering Area*): Dio aerodroma namijenjen za polijetanje, slijetanje i taksiranje, izuzev stajanki;

ppp) Meteorološki biro (*Meteorogical Office*): Biro uspostavljen u svrhu pružanja meteoroloških usluga u zračnoj plovidbi;

rrr) Minimalna apsolutna visina/visina snižavanja (*Minimum Descent Altitude/Height - MDA/H*): Unaprijed utvrđena apsolutna visina/visina tijekom nepreciznog prilaženja ili prilaženja kruženjem ispod koje se snižavanje ne smije nastaviti bez potrebne vidljivosti zemaljskih orijentira;

sss) Međunarodni NOTAM ured *(International NOTAM Office - NOF)*: Ured uspostavljen od strane države u svrhu razmjenjivanja NOTAM-a na međunarodnoj razini.

ttt) Mod (*Mode*): Broj ili slovo koje se odnosi na određeni razmak impulsa signala emitiranih od uređaja na zemlji (interogatora) koji šalju upite transponderu;

uuu) Nadzor zasnovan na performansama (*Performance Based Surveilance - PBS*): Nadzor zasnovan na specifikacijama performansi koje se primjenjuju na pružanje ATS usluga;

vvv) Naredno odobrenje (*Downstream Clearance*): Odobrenje izdato zrakoplovu od strane ATC jedinice koja trenutno ne vrši kontrolu nad zrakoplovom;

zzz) Navigacija zasnovana na performansama zrakoplova (*Performance Based Navigation - PBN*): Prostorna navigacija zasnovana na zahtjevima performansi za zrakoplove koji lete duž ATS rute, po proceduri instrumentalnog prilaza ili u određenom zračnom prostoru;

aaaa) Navigacijske specifikacije (*Navigation Specification*): Skup zahtjeva zrakoplova i letačke posade potrebnih za podršku operacija za navigaciju zasnovanu na performansama zrakoplova u određenom zračnom prostoru;

bbbb) Nesreća (*Accident*): Događaj koji je u vezi sa operacijom zrakoplova, kada se radi o zrakoplovu sa posadom, a dešava se u vremenskom periodu kada se bilo koja osoba ukrca u avion sa namjerom da poleti i kada se ta osoba iskrcala iz aviona, ili u slučaju zrakoplova bez posade, koji se dešava u vremenskom periodu između momenta kada je zrakoplov spreman za let do momenta kada se prizemlji i kada se glavni pogonski sustavi isključe, a u kome:

1) je osoba smrtno ili ozbiljno ozlijeđena kao rezultat:
   - boravka u zrakoplovu,
   - kontakta sa bilo kojim dijelom zrakoplova, uključujući dijelove koji su otpali ili otkinuti sa zrakoplova,
   - izravne izloženosti eksploziji, osim ukoliko ozljede nisu nastale prirodnim uzrocima samo-ozljeđivanjem ili ozljedom od strane drugih lica, ili su povrede nanešene slijepim putnicima skrivenim izvan područja dostupnih putnicima i posadi; ili
2) zrakoplov trpi oštećenje ili otkaz dijela konstrukcije koji:
   - ima negativan efekat na izdržljivost konstrukcije, performanse ili karakteristike zrakoplova; i
   - obično zahtijeva veće popravke ili zamjene oštećenih dijelova, osim otkaza ili oštećenja motora, kada je šteta ograničena na jedan motor, uključujući njegovu oplatu ili dodatke propelera, vrhova krila, antena, lopatica, sondi, guma, kočnica, točkova, aerodinamičke oplate, dijelova oplate, vrata stajnog trapa, vjetrobranskog stakla, (kao što su manja udubljenja ili rupe na oplati zrakoplova), ili manja oštećenja glavnih elisa, repnih elisa, stajnog trapa i onih nastalih od grada ili udara ptica (uključujući rupe na kućištima antena);
3) je zrakoplov nestao ili je u potpunosti nedostupan.

cccc) Razina (*Level*): Opći pojam koji se odnosi na vertikalni položaj zrakoplova u letu i ima različito značenje: relativna visina, apsolutna visina ili razina leta;

dddd) Razina leta (*Flight Level*): Označava površinu stalnog atmosferskog tlaka određenu u odnosu na specifičnu vrijednost tlaka od 1013,2 hPa, koja je od drugih takvih površina razdvojena određenim intervalima tlaka;

eeee) Razina krstarenja (*Cruising Level*): Razina leta održavana tijekom značajnog dijela leta;

ffff) NOTAM *(Notice to Airmen):* Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršavanju letenja;

gggg) Oblasna kontrola zračnog prometa (*Area Control Service*): Usluga kontrole zračnog prometa uspostavljena za kontrolirane letove u kontroliranoj oblasti;

hhhh) Oblast informiranja u letu (*Flight Information Region - FIR*): Dio zračnog prostora definiranih dimenzija unutar koga se pružaju usluge letnih informacija i usluge uzbunjivanja;

iiii) Ograničena zona (*Restricted Area*): Dio zračnog prostora definiranih dimenzija, iznad zemlje i teritorijalnih voda neke države, unutar kojeg je letenje zrakoplova ograničeno sukladno određenim uvjetima;

jjjj) Opasna zona (*Danger Area*): Zračni prostor definiranih dimenzija unutar kojeg, u određenim periodima, mogu postojati aktivnosti opasne po letenje zrakoplova;

kkkk) Operativna površina (*Movement Area*): Dio aerodroma određen za polijetanje, slijetanje i taksiranje zrakoplova, koji se sastoji od manevarske površine i stajanki;

llll) Operator (*Operator*): Lice, organizacija ili poduzeće koje je angažirano ili nudi da se angažuje u operacijama zrakoplova;

mmmm) Generalna avijacija (*General Aviation*): Sve operacije zrakoplova osim komercijalnog zračnog prometa ili radova iz zraka;

nnnn) Organizacija: Pružatelj usluga zračne plovidbe ili subjekt koji osigurava upravljanje protokom zračnog prometa ili upravljanje zračnim prostorom;

oooo) Plan leta (*Flight Plan*): Određene informacije koje se dostavljaju ATS jedinicama, a odnose se na namjeravani let ili dio leta zrakoplova;

pppp) Podatak (*Datum)*: Bilo koja veličina ili red veličina koje mogu da služe kao referenca ili osnova za izračunavanje drugih veličina (ISO 19104);

rrrr) Poletno-sletna staza (*Runway)*: Definirana pravokutna površina na kopnenom aerodromu pripremljena za slijetanje i polijetanje zrakoplova;

ssss) Prag *(Treshold)*: Početak dijela poletno-sletne staze upotrebljiv za slijetanje;

tttt) Prijelazna apsolutna visina (*Transition Altitude)*: Apsolutna visina na kojoj, odnosno, ispod koje se vertikalna pozicija zrakoplova izražava u vidu apsolutne visine (mjerena na temelju QNH tlaka);

uuuu) Prijelazna razina (*Transition level)*: Prva razina leta iznad prijelazne apsolutne visine koja se može koristiti;

vvvv) Prijelazna točka (*Change-over Point*): Točka na kojoj se očekuje da zrakoplov, navođen po segmentu ATS rute definiranom u odnosu na VOR, promijeni primarno radio-navigacijsko sredstvo u odnosu na koje se navodi sa onog iza na ono ispred zrakoplova;

zzzz) Prepreka *(Obstacle)*: Svi nepokretni (privremeni ili stalni) i pokretni objekti ili njihovi dijelovi koji:

a) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova po tlu, ili
b) probijaju definiranu površinu koja treba biti slobodna od prepreka zbog sigurnosti zrakoplova u letu, ili
c) se nalaze izvan definiranih površina i ocijenjeni su kao opasni za zrakoplovnu navigaciju;

aaaaa) Prilazna kontrola zračnog prometa (*Approach Control Service*): Usluga kontrole zračnog prometa za dolazne i odlazne kontrolirane letove;

bbbbb) Principi ljudskog faktora (*Human Factor Principles*): Principi koji se primjenjuju u projektovanju i dizajniranju, certificiranju, obuci, operacijama i održavanju u zrakoplovstvu i koji teže sigurnom povezivanju između ljudi i drugih komponenti sustava uzimajući u obzir ljudske mogućnosti;

ccccc) Prognoza (*Forecast*): Izjava o očekivanim meteorološkim uvjetima za određeno vrijeme ili period i za određenu oblast ili dio zračnog prostora;

ddddd) Prostorna navigacija (*Area Navigation - RNAV*): Način navigacije koji dozvoljava operacije zrakoplova na bilo kojoj željenoj putanji leta unutar dometa zemaljskih ili svemirskih navigacijskih sredstava ili u granicama mogućnosti sredstava koja se nalaze na zrakoplovu ili njihove kombinacije;

eeeee) Provjera ciklične redundancije (*Cyclic Redundancy Check - CRC*): Matematički algoritam primijenjen na digitalno predstavljanje podataka koji obezbjeđuje razinu sigurnosti od gubitka ili izmjene podataka;

fffff) Pružatelj usluga u zračnom prometu: Bilo koje pravno ili fizičko lice koje pruža usluge u zračnom prometu za opći zračni promet, uključujući i organizaciju koja je podnijela zahtjev za dobijanje certifikata za pružanje tih usluga;

ggggg) Pružatelj usluga zračne plovidbe: Bilo koje pravno ili fizičko lice koje pruža usluge zračne plovidbe za opći zračni promet, uključujući i organizaciju koja je podnijela zahtjev za dobijanje certifikata za pružanje tih usluga;

hhhhh) Putanja (*Track*): Projekcija putanje zrakoplova u odnosu na površinu zemlje čiji je smjer u bilo kojoj točki obično izražen u stupnjevima u odnosu na sjever (stvarni, magnetni ili koordinatni);

iiiii) Radio-navigacijska usluga (*Radio navigation service*): Usluga koja pruža informacije za navođenje ili podatke o poziciji za efikasne i sigurne operacije zrakoplova, uz podršku jednog ili više radio-navigacijskih sredstava;

jjjjj) Radio-telefonska komunikacija (*Radiotelephony*): Oblik radio-komunikacije prvenstveno namijenjen razmjeni informacija putem govora;

kkkkk) RNAV ruta (*Area Navigation Route*): ATS ruta uspostavljena za uporabu od strane zrakoplova sposobnih da koriste prostornu navigaciju;

lllll) Ruta na kojoj se pružaju savjetodavne usluge (*Advisory Route*): Određena ruta duž koje je dostupna savjetodavna usluga u zračnom prometu;

mmmmm) Savjet za izbjegavanje prometa (*Traffic Avoidance Advice*): Savjet koji pruža ATS jedinica navodeći manevre da pilotu pomogne da izbjegne sudar;

nnnnn) Savjetodavne usluge u zračnom prometu (*Air Traffic Advisory Service*): Usluge koje se pružaju unutar zračnog prostora deklariranog za pružanje savjetodavnih usluga, kako bi se osiguralo razdvajanje, u mjeri u kojoj je to moguće, između zrakoplova koji lete po IFR planovima leta;

ooooo) Certifikacija (*Certification*): Predstavlja postupak utvrđivanja da proizvod, usluga, organizacija ili pojedinac ispunjavaju zahtjeve relevantnog standarda. Postupak se završava zvaničnom potvrdom - certifikatom o usaglašenosti i upisom imatelja certifikata u relevantan registar;

ppppp) Certifikat za pružanje usluga u zračnoj plovidbi: Javna isprava koju izdaje Državna nadzorna vlast / Nacionalno nadzorno tijelo, kojom se potvrđuje da pružatelj usluga u zračnoj plovidbi ispunjava uvjete za pružanje jedne ili više usluga u zračnoj plovidbi;

rrrrr) SIGMET informacija (*SIGMET information*): Informacija koju izdaje služba meteorološkog bdijenja, a odnosi se na javljanje ili očekivano javljanje određenih vremenskih pojava na ruti koje mogu utjecati na sigurnost leta;

sssss) Sustav upravljanja sigurnošću (*Safety Management System - SMS*): Sustavni pristup upravljanju sigurnošću, uključujući neophodnu organizacijsku strukturu, odgovornosti, politike i procedure;

ttttt) Sustav za izbjegavanje sudara u zraku (*Airborne Collision Avoidance System - ACAS*): Sustav koji na temelju signala transpondera sekundarnog nadzornog radara (*SSR*), koji radi neovisno od zemaljske opreme, daje savjet pilotu o zrakoplovima koji ga potencijalno ugrožavaju, a koji su opremljeni *SSR* transponderima;

uuuuu) Spasilačko-koordinacijski centar (*Rescue Coordination Centre*): Jedinica odgovorna za promoviranje efikasne organizacije službi traganja i spašavanja i za koordinaciju vođenja operacija traganja i spašavanja unutar regiona traganja i spašavanja;

vvvvv) Specifikacija potrebnih komunikacijskih performansi (*Required Communication Performance - RCP Specification*):

Skup zahtjeva za pružanje ATS usluga, pripadajuću zemaljsku opremu, mogućnosti zrakoplova i operacije potrebne za podršku komunikacija zasnovanih na performansama;

zzzzz) Specifikacija potrebnih performansi nadzora (*Required Surveillance Performance - RSP Specification*): Skup zahtjeva za pružanje ATS usluga, pripadajuću zemaljsku opremu, mogućnosti zrakoplova i operacije potrebne za podršku nadzora zasnovanog na performansama;

aaaaaa) Specijalni VFR let (*Special VFR flight*): VFR let odobren od ATC za izvođenje u kontroliranoj zoni pri meteorološkim uvjetima ispod VMC;

bbbbbb) SSR kod (*SSR Code*): Broj koji emitira transponder kada uređaj koji šalje upit (interogator) na zemlji i transponder na zrakoplovu rade istodobno na istom modu i kodu;

cccccc) Štampana komunikacija (*Printed Communication*): Komunikacije koje automatski osiguravaju trajni štampani zapis svih poruka na svakom terminalu u sustavu a koje prolaze kroz takav sustav;

dddddd) Točka izvješćivanja/javljanja (*Reporting Point*): Određena geografska lokacija u odnosu na koju se može prijaviti pozicija zrakoplova;

eeeeee) Točka transfera odobrenja kontrole (*Transfer of Control Point*): Definirana točka smještena duž putanje leta zrakoplova, na kojoj se odgovornost za pružanje ATC usluga zrakoplovu prenosi s jedne ATC jedinice ili kontrolorske pozicije na drugu;

ffffff) Točka na ruti (*Waypoint*): Specifična geografska lokacija koja se koristi za definiranje oblasne navigacijske rute ili zračnog puta zrakoplova koji koristi RNAV;

gggggg) Točnost podataka (*Data Accuracy*): Stupanj podudaranja između predviđene ili izmjerene vrijednosti i stvarne vrijednosti;

hhhhhh) Taksiranje (*Taxiing*): Kretanje zrakoplova na površini aerodroma uz uporabu sopstvenog pogona, isključujući polijetanje i slijetanje;

iiiiii) Transponder (*Transponder*): Radarski primopredajnik na zrakoplovu koji automatski prima radio-signale od svih uređaja na zemlji koji šalju upite (interogatora) i koji odgovara pomoću impulsa ili grupe impulsa samo na one upite koji rade u modu na koji je podešen da odgovara;

jjjjjj) Upravljanje stajankom (*Apron Management Service*): Usluga koja se pruža u svrhu reguliranja aktivnosti i kretanja zrakoplova i vozila na stajanci;

kkkkkk) Upravljanje protokom zračnog prometa (*Air traffic Flow Management - ATFM*): Usluga uspostavljena sa ciljem doprinošenja sigurnom, redovitom i ekspeditivnom protoku zračnog prometa, osiguravajući da je kapacitet ATC usluga maksimalno iskorišten i da obim prometa odgovara kapacitetima koje je deklarirao pružatelj ATC usluga;

llllll) Usluge (*Services*): Usluge u zračnoj plovidbi ili skup usluga u zračnoj plovidbi;

mmmmmm) Usluge informiranja u letu (*Flight Information Service*): Usluge koje se pružaju u svrhu davanja savjeta i informacija korisnih za sigurno i efikasno odvijanje zračnog prometa;

nnnnnn) Usluge kontrole zračnog prometa (*Air Traffic Control Services - ATC*): Usluge koje se pružaju u svrhu:

a) sprječavanja sudara:
   1) između zrakoplova, i
   2) na manevarskim površinama između zrakoplova i prepreka, i
b) ubrzavanja i održavanja redovitog protoka zračnog prometa;

oooooo) Usluge u zračnom prometu (*Air Traffic Services - ATS*): Opći pojam koji označava usluge informiranja u letu, usluge uzbunjivanja, savjetodavne usluge i usluge kontrole zračnog prometa (oblasne kontrole zračnog prometa, prilazne kontrole zračnog prometa ili aerodromske kontrole zračnog prometa);

pppppp) Usluge uzbunjivanja (*Alerting Service*): Usluge koje se obavljaju u cilju izvješćivanja nadležnih organizacija, a tiču se zrakoplova kome je potrebna pomoć traganja i spašavanja i pomoć takvim organizacijama u akcijama traganja i spašavanja;

rrrrrr) Usluga dizajniranja IFR procedura (*Instrument Flight Procedure Design Service*): Usluga uspostavljena za projektovanje, dokumentaciju, validaciju, održavanje i periodičnu reviziju IFR procedura, neophodnih za sigurnost, valjanost i efikasnost zračne plovidbe;

ssssss) Zrakoplov (*Aircraft*): Svaka mašina koja se održava u atmosferi zbog reakcije zraka, osim reakcije zraka u odnosu na zemljinu površinu;

tttttt) Zrakoplovna mobilna usluga (*Aeronautical Mobile Service*): Mobilna usluga između zrakoplovnih stanica i stanica na zrakoplovu ili između stanica na zrakoplovima, u kojima mogu učestvovati stanice plovila za preživljavanje, također mogu učestvovati radio-predajnici za označavanje položaja u slučaju nužde, na frekvencijama određenim za slučajeve nužde i hitne slučajeve;

uuuuuu) Zrakoplovna stacionarna usluga (*Aeronautical Fixed Service - AFS*): Telekomunikacijska usluga između određenih fiksnih točaka koja se prvenstveno pruža za potrebe odvijanja sigurne zračne plovidbe i redovitog, efikasnog i ekonomičnog odvijanja zračnog prometa;

vvvvvv) Zrakoplovna telekomunikacijska stanica (*Aeronautical Telecommunication Station*): Stanica u zrakoplovnim telekomunikacijskim uslugama;

zzzzzz) Zračni prostor u kome se pružaju savjetodavne usluge (*Advisory Airspace*): Zračni prostor definiranih dimenzija ili određena ruta, u okviru kojih je dostupna savjetodavna usluga u zračnom prometu;

aaaaaaa) Zračni prostori u kojima se pružaju ATS usluge (*Air Traffic Services Airspaces*): Zračni prostori definiranih dimenzija, alfabetski označeni, u kojim se mogu obavljati određene vrste letova i za koje su utvrđene ATS usluge i operativna pravila;

bbbbbbb) Zračni put (*Airway*): Kontrolirana zona ili njen dio uspostavljen u obliku koridora;

ccccccc) Zračni promet (*Air Traffic*): Svi zrakoplovi u letu ili se kreću po manevarskim površinama aerodroma;

ddddddd) VFR let (*VFR flight*): Let koji se obavlja prema pravilima za vizualno letenje;

eeeeeee) Vidljivost (*Visibility*): Vidljivost za zrakoplovne potrebe je veća od:

a) najveće udaljenosti na kojoj se određeni crni objekat odgovarajućih dimenzija, smješten blizu tla, može vidjeti i prepoznati u odnosu na svijetlu pozadinu,

b) najveće udaljenosti na kojoj se svjetla jačine 1000 kandela mogu vidjeti i identificirati u odnosu na neosvijetljenu pozadinu;

fffffff) Vidljivost duž poletno-sletne staze (*Runway Visual Range - RVR*): udaljenost do koje pilot zrakoplova može vidjeti oznake na površini poletno-sletne staze ili svjetla koja

označavaju poletno-sletnu stazu ili svjetla centralne linije poletno-sletne staze;

gggggggg) Vidljivost pri zemlji (*Ground Visibility*): Vidljivost na aerodromu koju je utvrdila ovlaštena stručna osoba;

hhhhhhh) Vidljivost u letu (*Flight Visibility*): Vidljivost iz pilotske kabine u smjeru kretanja zrakoplova;

iiiiiii) Visina (*Height*): Vertikalno rastojanje razine, točke ili objekta koji se smatra točkom, mjereno od utvrđene vrijednosti;

jjjjjjj) Vizualni meteorološki uvjeti (*Visual Meteorological Conditions - VMC*): Meteorološki uvjeti izraženi kao vidljivost, rastojanje od oblaka i baza oblaka jednaki ili veći od utvrđenih minimuma;

kkkkkkk) Vizualni prilaz (*Visual Approach*): Prilaženje zrakoplova tijekom IFR leta, u kome jedan dio ili cijeli postupak instrumentalnog prilaženja nije završen, pa se prilaženje odvija uz vidljivost zemlje;

lllllll) Vođa zrakoplova (*Pilot-in-command*): Pilot određen od operatora ili, u slučaju generalne avijacije, vlasnika, kao ovlašten i zadužen za sigurno izvođenje leta;

mmmmmmm) Zabranjena zona (*Prohibited Area*): je zračni prostor definiranih dimenzija iznad zemlje ili teritorijalnih voda neke države u kojem je letenje zrakoplova zabranjeno;

nnnnnnn) Značajna točka (*Significant Point*): Specifična geografska lokacija koja se koristi u definiranju ATS rute ili putanje leta zrakoplova i za druge navigacijske i ATS svrhe;

ooooooo) Završna kontrolirana oblast (*Terminal Control Area*): Kontrolirana oblast koja se uobičajeno uspostavlja na mjestu gdje se slivaju ATS rute u blizini jednog ili više velikih aerodroma;

ppppppp) Završno prilaženje (*Final Approach*): Dio postupka instrumentalnog prilaženja koji započinje na utvrđenom fiksu ili točki završnog prilaženja, a ukoliko takav fiks ili točka završnog prilaženja nisu određeni:

a) koji započinje na kraju posljednjeg proceduralnog, osnovnog ili doletnog zaokreta prilazne procedure, ukoliko je određena,
b) koji počinje u točki priključenja posljednjoj utvrđenoj putanji utvrđenoj u proceduri prilaženja,
c) koji završava u točki u okolini aerodroma sa koje slijetanje može biti obavljeno ili započeta procedura neuspjelog prilaženja;

rrrrrrr) Zalutali zrakoplov (*Strayed Aircraft*): Zrakoplov koji je značajno skrenuo sa namjeravane putanje ili koji prijavi da se izgubio;

(2) Kratice upotrijebljene u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:

a) AIP (*Aeronautical Information Publication*): Zbornik zrakoplovnih informacija;

b) AIS (*Aeronautical Information Services*): Usluge zrakoplovnog informiranja u zračnoj plovidbi;

c) ALERFA: Kodna riječ koja se koristi za označavanje faze uzbune;

d) ASM (*Air Space Management*): Upravljanje zračnim prostorom;

e) ATC (*Air Traffic Control Services*): Usluge kontrole zračnog prometa;

f) ATFM (*Air Traffic Flow Management*): Upravljanje tokom zračnog prometa;

g) ATIS (*Automatic Terminal Information Service*): Usluga automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti;

h) ATS (*Air Traffic Services*): Usluge u zračnom prometu;

i) BHDCA (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine;

j) CNS (*Comunication, Navigation or Surveillance*): Usluge komunikacije, navigacije ili nadzora u zračnoj plovidbi;

k) CRC (*Cyclic Redundancy Check*): Provjera ciklične redundancije;

l) DETRESFA: Kodna riječ koja se koristi za označavanje faze opasnosti;

m) FIR (*Flight Information Region*): Oblast informiranja u letu;

n) ft (feet): Stopa;

o) HF (*High Frequency*): Visoka frekvencija 3 - 30 MHz;

p) IAS (*Indicated Airspeed*): Instrumentalna zračna brzina;

r) INCERFA: Kodna riječ koja se koristi za označavanje faze neizvjesnosti;

s) ICAO (*International Civil Aviation Organisation*): Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo;

t) kt (Knot): Čvor, jedinica mjere za brzinu;

u) MET (*Meteorogical Services*): Meteorološke usluge u zračnoj plovidbi;

v) MLS (*Microvawe Landing System*): Mikrovalni sustav za slijetanje;

z) MSL (*Mean Sea Level*): Srednja razina mora;

aa) NDB (*Non-Directional radio Beacon*): Neusmjereni radio-far;

bb) NM (*Nautical Mile*): Nautička milja;

cc) NSA (*National Supervisory Authority*): Državna nadzorna vlast / Nacionalno nadzorno tijelo;

dd) OFIS (*Operational Flight Information Service*): Operativno informiranje u letu;

ee) PBN (*Performance Based Navigation*): Navigacija zasnovana na performansama zrakoplova;

ff) PBS (*Performance Based Surveilance*): Nadzor zasnovan na performansama;

gg) QFE (*Atmospheric pressure at aerodrome elevation or at runway threshold*): Atmosferski tlak na nadmorskoj visini aerodroma ili na pragu poletno-sletne staze;

hh) QMS (*Quality Management System*): Sustav upravljanja kvalitetom;

ii) QNE: Standardni tlak (1013,25 hPa) po kome se izračunava visina zrakoplova kada leti na razinama leta;

jj) QNH (*Altimeter sub-scale setting to obtain elevation when on the ground*): Podešavanje visinomjera da bi se dobila nadmorska visina kad je zrakoplov na zemlji;

kk) RCP (*Required Communication Performance*): Potrebne komunikacijske performanse;

ll) RNAV (*Area Navigation*): Prostorna navigacija;

mm) RSP (*Required Surveilance Performance*): Potrebne performanse nadzora;

nn) RVR (*Runway Visual Range*): Vidljivost duž poletno-sletne staze;

oo) SID (*Standard Instrument Departure*): Standardni instrumentalni odlazak;

pp) SMS (*Safety Management System*): Sustav upravljanja sigurnošću;

rr) SSR (*Secondary Surveillance Radar*): Sekundarni nadzorni radar;

ss) STAR (*Standard Instrument Arrival*): Standardni instrumentalni dolazak;

tt) VAAC (*Volcanich Ash Advisory Centre*): Savjetodavni centar za praćenje vulkanskog pepela;

uu) VHF (*Very High Frequency*): Vrlo visoka frekvencija 30 - 300 MHz;

vv) VOR (*VHF Omnidirectional Radio Range*): VHF svesmjerni radio-far;

zz) WGS-84 (*World Geodetic System 1984*) - Svjetski geodetski sustav 1984;

aaa) UHF (*Ultra High Frequency*): Ultra visoka frekvencija 300 - 3000 MHz;

bbb) UTC (*Coordinated Universal Time*) - Univerzalno koordinirano vrijeme.

DIO DRUGI - OPĆE ODREDBE

Članak 3.
(Nadležni organ)

(1) Na temelju članka 16. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09 i 25/18) nadležni organ za certifikovanje pružatelja usluga zračne plovidbe i provođenje nadzora nad pružanjem usluga u zračnoj plovidbi, s ciljem održavanja sigurnosti zračne plovidbe, za organizacije čije se glavno sjedište rada i, ako imaju, registrirani ured nalazi u Bosni i Hercegovini, je BHDCA, kao državna nadzorna vlast /nacionalno nadzorno tijelo.

(2) BHDCA osigurava odgovarajući nadzor primjene ovoga pravilnika, naročito na sigurne i efikasne operacije pružatelja usluga u zračnom prometu koji pružaju usluge u zračnom prostoru koji je u nadležnosti Bosne i Hercegovine.

(3) BHDCA provodi odgovarajuće nadzore i preglede radi provjere usklađenosti sa općim i posebnim zahtjevima pružanja usluga u zračnom prometu (u daljem tekstu: ATS usluge).

(4) BHDCA će zaključiti odgovarajuće sporazume o suradnji kako bi osigurala adekvatan nadzor pružatelja ATS usluga koji posjeduje važeći certifikat druge države, a koji pruža usluge koje se odnose na zračni prostor u nadležnosti Bosne i Hercegovine.

Članak 4.
(Usklađenost)

Ovaj pravilnik je sukladan standardima i preporučenoj praksi ICAO-a, sadržanim u navedenim dokumentima:

a) Aneks 11 - Usluge u zračnom prometu (*ICAO Annex 11, Air Traffic Services*);
b) ICAO Dokument 4444 - Procedure za pružanje usluga u zračnom prometu - Upravljanje zračnim prometom (*Procedures for Air Navigation Services - Air Traffic Management);*
c) ICAO Dokument 7030 - Dodatne regionalne procedure - Pravila letenja i usluge u zračnom prometu (*Regional Supplementary Procedures - Rules of the Air and Air Traffic Services);*
d) ICAO Dokument 8400 - ICAO kratice i kodovi (*ICAO Abbreviations and Codes*).

Članak 5.
(Principi pružanja ATS usluga)

(1) Bosna i Hercegovina, na teritoriji nad kojom ima suverenitet i nadležnost, određuje dijelove zračnog prostora i aerodrome gdje se pružaju ATS usluge. Takve usluge se uspostavljaju i pružaju sukladno zahtjevima utvrđenim u ovom pravilniku.

(2) Bosna i Hercegovina može delegirati drugoj državi odgovornost za uspostavljanje i pružanje ATS usluga u FIR-ovima, kontroliranim oblastima i kontroliranim zonama u svojoj nadležnosti sukladno međusobno potpisanim sporazumima.

(3) Dijelovi zračnog prostora na otvorenom moru ili u zračnom prostoru neodređenog suvereniteta, gdje se pružaju ATS usluge, uspostavljaju se na temelju regionalnih sporazuma o zračnoj plovidbi. Ukoliko je Bosna i Hercegovina prihvatila odgovornost za pružanje ATS usluga u takvim dijelovima zračnog prostora, te usluge uspostavlja i pruža sukladno zahtjevima utvrđenim u ovome pravilniku.

(4) Bosna i Hercegovina imenuje pružatelja ATS usluga koji pruža te usluge u FIR-ovima, kontroliranim oblastima i kontroliranim zonama u nadležnosti Bosne i Hercegovine.

(5) Kada se uspostave ATS usluge, u zrakoplovnim publikacijama AIP-u BiH i NOTAM-ima se objavljuju informacije i podaci koji su potrebni da bi se omogućilo korištenje takvih usluga.

Članak 6.
(Ciljevi pružanja ATS usluga)

Ciljevi pružanja ATS usluga su:

a) sprječavanje sudara između zrakoplova;
b) sprječavanje sudara između zrakoplova i zrakoplova i prepreka na manevarskim površinama;
c) ubrzavanje i održavanje urednog protoka zračnog prometa;
d) pružanje savjeta i informacija korisnih za sigurno i efikasno obavljanje letova;
e) obavještavanje odgovarajućih organizacija o zrakoplovima kojima je potrebna potraga i spašavanje i, po potrebi, pružanje pomoći takvim organizacijama.

Članak 7.
(Podjela ATS usluga)

ATS usluge obuhvataju sljedeće:

a) Usluge pružanja kontrole zračnog prometa (*Air Traffic Control Service - ATC*), koje se, da bi se ispunili ciljevi utvrđeni u članku 6. toč. a), b) i c) ovoga pravilnika, dijele na:
   1) Oblasna kontrola zračnog prometa (*Area Control Service*), pružanje usluga kontrole zračnog prometa za kontrolirane letove, osim onih dijelova takvih letova opisanih u podtočkama 2) i 3) ove točke, a u cilju ispunjavanja zahtjeva iz članka 6. toč. a) i c) ovoga pravilnika;
   2) Prilazna kontrola zračnog prometa (*Approach Control Service*), pružanje usluga kontrole zračnog prometa za one dijelove kontroliranih letova povezanih sa prilazom ili odletom, a u cilju ispunjavanja zahtjeva iz članka 5. toč. a) i c) ovoga pravilnika;
   3) Aerodromska kontrola zračnog prometa (*Aerodrome Control Service*), pružanje usluga kontrole zračnog prometa za aerodromski promet, osim onih dijelova takvih letova opisanih u podtočki 2) ove točke, a u cilju ispunjavanja zahtjeva iz članka 6. toč. a), b) i c) ovoga pravilnika;
b) Usluge informiranja u letu (*Flight Information Service - FIS*), u cilju ispunjavanja uvjeta iz članka 6. točka d) ovoga pravilnika;
c) Usluge uzbunjivanja (*Alerting Service*), u cilju ispunjavanja uvjeta iz članka 6. točka e) ovoga pravilnika.

Članak 8.

(Utvrđivanje potreba za pružanjem ATS usluga)

(1) Potreba za pružanjem ATS usluga se utvrđuje uzimajući u obzir sljedeće:
   a) vrstu zračnog prometa,
   b) gustinu zračnog prometa,
   c) meteorološke uvjete,
   d) ostale faktore koji mogu biti relevantni;
(2) Opremljenost zrakoplova sustavom za izbjegavanje sudara u zraku (*Airborne Collision Avoidance Systems - ACAS*) nije faktor u utvrđivanju potrebe za pružanjem ATS usluga u toj oblasti.

Članak 9.

(Imenovanje dijelova zračnog prostora i kontroliranih aerodroma u kojim se pružaju ATS usluge)

(1) Imenovanje dijelova zračnog prostora ili aerodroma gdje se pružaju ATS usluge se vrši sukladno vrsti ATS usluga koje se pružaju.
(2) Imenovanje konkretnih dijelova zračnog prostora i konkretnih aerodroma vrši se na sljedeći način:
   a) Oblasti informiranja u letu (*Airborne Collision Avoidance Systems - ACAS*), oni dijelovi zračnog prostora u kojim se pružaju usluge letnih informacija i usluge uzbunjivanja;
   b) Kontrolirane oblasti i kontrolirane zone (*Control Areas and Control Zones*), oni dijelovi zračnog prostora u kojim se pružaju usluge kontrole zračnog prometa:
      1) za IFR letove,
      2) oni dijelovi kontroliranog zračnog prostora gdje se usluge kontrole zračnog prometa također pružaju za VFR letove. Takvi dijelovi kontroliranog zračnog prostora su imenovani kao klase B, C ili D zračnog prostora;
   c) Kontrolirane oblasti i kontrolirane zone određene unutar oblasti informiranja u letu čine sastavni dio te oblasti informiranja u letu.
   d) Kontrolirani aerodromi (*Controlled Aerodromes*), oni aerodromi na kojim se pružaju usluge kontrole zračnog prometa za aerodromski promet.

Članak 10.

(Klasifikacija zračnog prostora)

(1) Zračni prostor u kome se pružaju ATS usluge je klasificiran i imenovan sukladno sljedećoj podjeli:
   a) Zračni prostor klase A (*Class A Airspace*), dozvoljeni su samo IFR letovi, za sve letove se pruža usluga kontrole zračnog prometa i vrši se razdvajanje svih letova;
   b) Zračni prostor klase B (*Class B Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, za sve letove se pruža usluga kontrole zračnog prometa i vrši se razdvajanje svih letova;
   c) Zračni prostor klase C (*Class C Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, za sve letove se pruža usluga kontrole zračnog prometa i vrši se razdvajanje IFR letova od drugih IFR letova i VFR letova. VFR letovi se razdvajaju od IFR letova i dobijaju informacije o prometu u odnosu na druge VFR letove;
   d) Zračni prostor klase D (*Class D Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, za sve letove se pruža usluga kontrole zračnog prometa, IFR letovi se razdvajaju od drugih IFR letova i dobijaju informacije o prometu u odnosu na VFR letove. VFR letovi dobijaju informacije o prometu u odnosu na sve druge letove;
   e) Zračni prostor klase E (*Class E Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, IFR letovima se pruža usluga kontrole zračnog prometa i vrši se razdvajanje od drugih IFR letova, svi letovi dobijaju informacije o prometu u onoj mjeri koliko je to praktično. Zračni prostor klase E se ne koristi za kontrolirane zone;
   f) Zračni prostor klase F (*Class F Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, svi IFR letovi dobijaju savjetodavne informacije o zračnom prometu, svi letovi dobijaju usluge FIS na zahtjev;
   g) Zračni prostor klase G (*Class G Airspace*), dozvoljeni su IFR i VFR letovi, svi letovi dobijaju usluge FIS na zahtjev.
(2) Bosna i Hercegovina bira one klase zračnog prostora koje odgovaraju njenim potrebama.
(3) Zahtjevi vezani za letove u svakoj klasi zračnog prostora su dati u tablici u Dodatku 4 ovog pravilnika.
(4) Tamo gdje se zračni prostori, u kojima se pružaju usluge u zračnom prometu, graniče vertikalno, tj. nalaze se jedan iznad drugog, letovi na zajedničkoj razini/visini ispunjavaju uvjete i pružaju im se usluge koje se odnose na manje restriktivnu klasu zračnog prostora. U primjeni ovih kriterija, zračni prostor klase B se smatra manje restriktivnim od zračnog prostora klase A; zračni prostor klase C manje restriktivnim od zračnog prostora klase B, itd.

Članak 11.

(Navigacija zasnovana na performansama zrakoplova - PBN navigacija)

(1) Navigacijske specifikacije za primjenu navigacije zasnovane na performansama zrakoplova (*Performance Based Navigation - PBN*) propisuje BHDCA.
(2) Kada je primjenljivo, navigacijske specifikacije za uspostavljene oblasti, projekcije letova na površinu zemlje ili ATS rute se propisuju na temelju regionalnih sporazuma vezanih za zračnu plovidbu.
(3) Propisane navigacijske specifikacije odgovaraju razini komunikacija, navigacije i ATS usluga koje se pružaju u predmetnom dotičnom prostoru.

Članak 12.

(Operacije komunikacija zasnovanih na performansama - PBC)

(1) Za primjenu komunikacija zasnovanih na performansama (*Performance Based Communication - PBC*), specifikacije potrebnih komunikacijskih performansi (*Required Communication Performance - RCP*) propisuje BHDCA.
(2) Kada je primjenljivo, specifikacije RCP se propisuju na temelju regionalnih sporazuma vezanih za zračnu plovidbu.
(3) Prilikom propisivanja specifikacija RCP mogu se primijeniti ograničenja koja su rezultat ograničenja komunikacijske infrastrukture ili specifičnih zahtjeva vezanih za funkcionalnost komunikacija.
(4) Propisane specifikacije RCP odgovaraju ATS uslugama koje se pružaju.

Članak 13.

(Operacije nadzora zasnovane na performansama - PBS)

(1) Za primjenu nadzora zasnovanog na performansama (*Performance Based Surveilance - PBS*), specifikacije potrebnih performansi nadzora (*Required Surveilance Performance - RSP*) propisuje BHDCA.
(2) Kada je primjenljivo, specifikacije RSP se propisuju na temelju regionalnih sporazuma vezanih za zračnu plovidbu.
(3) Prilikom propisivanja specifikacija RSP mogu se primijeniti ograničenja koja su rezultat ograničenja infrastrukture nadzora ili specifičnih zahtjeva vezanih za funkcionalnost nadzora.

(4) Propisane specifikacije RSP odgovaraju ATS uslugama koje se pružaju.

Članak 14.

(Uspostavljanje i imenovanje ATS jedinica)

Pružanje ATS usluga vrše uspostavljene i imenovane jedinice, kako slijedi:

a) Centri za informiranje u letu se uspostavljaju u svrhu pružanja usluga letnih informacija i uzbunjivanja unutar FIR-a, osim ako odgovornost za pružanje takvih usluga nije dodijeljena jedinicama za kontrolu zračnog prometa, koje imaju adekvatne objekte i opremu za izvršavanje takvih obaveza. Ovo ne isključuje mogućnost da se drugim jedinicama za kontrolu zračnog prometa prenese funkcija pružanja određenih elemenata usluga informiranja u letu.

b) Jedinice kontrole zračnog prometa se uspostavljaju u svrhu pružanja usluga kontrole zračnog prometa, pružanja usluga informiranja u letu i uzbunjivanja unutar kontroliranih oblasti, kontroliranih zona i na kontroliranim aerodromima.

Članak 15.

(Specifikacija za FIR-ove, kontrolirane oblasti i kontrolirane zone)

Uspostavljanje granica zračnog prostora, u kome će se pružati ATS usluge, treba biti povezano sa prirodom strukture ruta i potrebom za efikasnijom uslugom, a ne sa državnim granicama.

Članak 16.

(Specifikacije za FIR)

(1) Granice FIR-ova se uspostavljaju tako da oblast FIR-a pokriva ukupnu strukturu zračnih ruta na kojoj se pružaju usluge.

(2) FIR obuhvata cijeli zračni prostor u okviru svojih lateralnih granica, osim u slučaju ograničenja od strane gornjeg FIR-a.

(3) Kada je FIR ograničen gornjim FIR-om, donja granica definirana za gornji FIR predstavlja gornju vertikalnu granicu za FIR i podudara se sa VFR razinom krstarenja datoj u tablicama u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova.

(4) U slučajevima kada je uspostavljen gornji FIR, procedure koje se u njemu primjenjuju ne moraju biti identične sa onima koje se primjenjuju u donjem FIR-u.

Članak 17.

(Specifikacije za kontrolirane oblasti)

(1) Kontrolirane oblasti, uključujući, između ostalog, zračne puteve i završne kontrolirane oblasti, uspostavljaju se tako da obuhvataju dovoljan dio zračnog prostora da sadrže putanje letova za one IFR letove ili njihove dijelove u kojima se želi osigurati pružanje odgovarajućih usluga kontrole zračnog prometa, uzimajući u obzir mogućnosti navigacijskih sredstava koja se inače koriste u toj oblasti.

(2) U kontroliranoj oblasti, koja nije oblikovana sustavom zračnih puteva, može se uspostaviti sustav ruta koji će olakšati pružanje usluga kontrole zračnog prometa.

(3) Donja granica kontrolirane oblasti se uspostavlja na visini ne manjoj od 200 m (700 ft) iznad površine tla ili površine vode. Donja granica ne mora biti uspostavljena na istoj visini unutar cijele kontrolirane oblasti. Kada je donja granica kontrolirane oblasti iznad 900 m (3000 ft) MSL, ona se mora poklapati sa VFR razinom krstarenja, datoj u tablicama u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova. Izabrana VFR razina krstarenja je takva da očekivane varijacije lokalnog atmosferskog tlaka ne dovode do smanjenja ove granice na visinu manju od 200 m (700 ft) iznad površine tla ili površine vode.

(4) Gornja granica kontrolirane oblasti se uspostavlja u slučaju:

a) da se usluge kontrole zračnog prometa ne pružaju iznad takve gornje granice,

b) da se kontrolirana oblast nalazi ispod gornje kontrolirane oblasti, u tom slučaju gornja granica se podudara sa donjom granicom gornje kontrolirane oblasti;

Kada je uspostavljena, takva gornja granica se podudara sa VFR razinom krstarenja u tablicama u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova.

Članak 18.

(Specifikacije za FIR-ove ili kontrolirane oblasti u gornjem zračnom prostoru)

Ako se želi ograničiti broj FIR-ova ili kontroliranih oblasti kroz koje bi zrakoplov, leteći na velikim visinama, morao proći, FIR ili kontrolirana oblast, kada je primjenljivo, trebaju biti uspostavljene na način da obuhvataju gornji zračni prostor u lateralnim/bočnim granicama donjih FIR-ova ili kontroliranih oblasti.

Članak 19.

(Specifikacije za kontrolirane zone)

(1) Lateralne/bočne granice kontroliranih zona obuhvataju barem one dijelove zračnog prostora koji nisu unutar kontroliranih oblasti, sadržavajući zračne puteve za IFR letove, u dolasku i odlasku sa aerodroma, koji se koriste u instrumentalnim meteorološkim uvjetima. Zrakoplov koji se nalazi na čekanju u blizini aerodroma smatra se zrakoplovom u dolasku.

(2) Lateralne/bočne granice kontrolirane zone se prostiru do najmanje 9,3 km (5 NM) od centra dotičnog aerodroma ili dotičnih aerodroma u pravcima iz kojih se mogu izvršiti prilazi. Kontrolirana zona može sadržavati dva ili više aerodroma koji se nalaze u neposrednoj blizini.

(3) Ako se kontrolirana zona nalazi unutar lateralnih/bočnih granica kontrolirane oblasti, ona će se pružati uspravno od površine tla pa najmanje do donje granice kontrolirane oblasti.

(4) Ako je potrebno, može se uspostaviti viša gornja granica kontrolirane zone od donje granice kontrolirane oblasti preko koje se prostire.

(5) Ako se kontrolirana zona nalazi izvan lateralnih/bočnih granica kontrolirane oblasti, potrebno je uspostaviti gornju granicu.

(6) Ako se želi uspostaviti gornja granica kontrolirane zone na razini višoj od donje granice kontrolirane oblasti uspostavljene ispod nje, ili ako se kontrolirana zona nalazi izvan lateralnih/bočnih granica kontrolirane oblasti, njena gornja granica treba biti uspostavljena na razini koju piloti lako može identificirati. Kada je donja granica kontrolirane oblasti iznad 900 m (3000 ft) MSL, ona se mora poklapati sa VFR razinom krstarenja datoj u tablicama u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova. Ako se koristi, izabrana VFR razina krstarenja je takva da očekivane varijacije lokalnog atmosferskog tlaka ne dovode do smanjenja ove granice na visinu manju od 200 m (700 ft) iznad površine tla ili površine vode.

Članak 20.

(Identificiranje i označavanje ATS jedinica i zračnog prostora)

(1) Centri oblasne kontrole zračnog prometa ili centri za obavještavanje u letu dobijaju identifikaciju prema nazivima najbližih naselja ili geografskih objekata.

(2) Jedinice aerodromske kontrole ili prilazne kontrole zračnog prometa dobijaju identifikaciju prema nazivu aerodroma na kome su locirane.
(3) Kontrolirane zone, kontrolirane oblasti ili FIR dobijaju identifikaciju prema nazivu jedinice za kontrolu zračnog prometa koja ima nadležnost nad tim dijelom zračnog prostora.

Članak 21.

(Uspostava i identificiranje ATS ruta)

(1) Prilikom uspostave ATS ruta osigurava se postojanje zaštitnog zračnog prostora duž ATS rute i sigurno razdvajanje između susjednih ATS ruta.
(2) Kada je to opravdano gustoćom, složenošću ili prirodom prometa, uspostavljaju se posebne rute za korištenje u prometu niskog intenziteta, uključujući helikoptere koji polijeću ili slijeću sa/na platformi na otvorenom moru. Prilikom određivanja lateralnog/bočnog razmaka između takvih ruta, uzimaju se u obzir raspoloživa navigacijska sredstva i navigacijska oprema koja se nalazi na helikopterima.
(3) ATS rute su identificirane oznakama.
(4) Oznake za ATS rute, koje nisu standardne odlazne i dolazne rute, biraju se sukladno principima navedenim u Dodatku 1 ovog pravilnika.
(5) Standardne odlazne i dolazne rute i sa njima povezane procedure dobijaju identifikaciju sukladno principima navedenim u Dodatku 3 ovog pravilnika.

Članak 22.

(Uspostava prijelaznih "change-over" točaka na ATS rutama)

(1) Prijelazne točke (*Change-over Points*) se uspostavljaju na segmentima ATS ruta definiranim u odnosu na VHF svesmjerni radio-far (*Very High Frequency Omnidirectional Radio Range - VOR*), gdje će to pomoći preciznu navigaciju duž segmenta rute.
(2) Uspostava prijelaznih točaka treba da bude ograničena na rutne segmente dužine 110 km (60 NM) ili duže, izuzev tamo gdje kompleksnost ATS ruta, gustina navigacijskih sredstava ili tehnički i operativni razlozi dozvoljavaju uspostavu prijelaznih točaka na kraćim rutnim segmentima.
(3) Osim ako nije drugačije uspostavljena, prijelazna točka u odnosu na karakteristike navigacijskih sredstava ili kriterije zaštite frekvencija treba biti uspostavljena na sredini rastojanja između dva uređaja u slučaju pravolinijskog rutnog segmenta ili na ukrštanju radijala u slučaju rutnog segmenta koji nije pravolinijski između dva uređaja.

Članak 23.

(Uspostava i identificiranje značajnih točaka na ATS rutama)

(1) Značajne točke se uspostavljaju u svrhu definiranja ATS ruta ili instrumentalnih prilaznih procedura i/ili u vezi sa zahtjevima pružatelja ATS usluga u odnosu na kretanje zrakoplova u letu.
(2) Značajne točke su identificirane oznakama.
(3) Značajne točke se uspostavljaju i identificiraju sukladno principima navedenim u Dodatku 2 ovoga pravilnika.

Članak 24.

(Uspostava i identificiranje standardnih ruta za taksiranje zrakoplova)

(1) Kada je potrebno, na aerodromima se mogu uspostaviti standardne rute za taksiranje zrakoplova između poletno-sletnih staza (*Runways*), stajanki (*Apron*) i oblasti namijenjenih održavanju. Takve rute trebaju biti izravne, jednostavne i, gdje je primjenljivo, projektovane tako da se izbjegnu konflikti u prometu.
(2) Standardne rute za taksiranje zrakoplova trebaju biti identificirane oznakama koje se razlikuju od onih za poletno-sletne staze i ATS rute.

Članak 25.

(Koordinacija između operatora i pružatelja ATS usluga)

(1) ATS jedinice provodeći svoje ciljeve poštuju zahtjeve operatora uzimajući u obzir njihove obveze koje su utvrđene u ICAO Aneksu 6 - Operacije zrakoplova (*ICAO Annex 6, Operations of Aircrafts*) i, ako se zahtijeva od strane operatora, učinit će dostupnim njima ili njihovim predstavnicima one informacije koje mogu biti na raspolaganju da omoguće operatorima ili njihovim imenovanim predstavnicima da izvršavaju svoje obveze.
(2) Kada to operator zahtijeva, poruke, uključujući i izvješća o poziciji, primljene od strane ATS jedinica i u vezi su sa operacijama zrakoplova kome usluge operativne kontrole pruža taj operator, će, ako je to izvodljivo, odmah biti dostupne operatoru ili njegovom zvaničnom predstavniku sukladno lokalno dogovorenim procedurama.

Članak 26.

(Koordinacija između vojnih vlasti i pružatelja ATS usluga)

(1) Pružatelji ATS usluga uspostavljaju i održavaju blisku suradnju sa vojnim vlastima odgovornim za aktivnosti koje mogu imati utjecaja na letove civilnih zrakoplova.
(2) Koordinacija aktivnosti, koje su potencijalno opasne za civilne zrakoplove, vrši se sukladno članku 27. ovoga pravilnika.
(3) Pružatelji ATS usluga i vojne vlasti uspostavljaju aranžmane koji omogućuju da informacije relevantne za sigurno i ekspeditivno vođenje letova civilnih zrakoplova budu pravodobno razmijenjene između ATS jedinica i odgovarajućih vojnih jedinica.
(4) ATS jedinice, rutinski ili na zahtjev, sukladno lokalno dogovorenim procedurama, dostavljaju odgovarajućim vojnim jedinicama relevantne planove leta i druge podatke koji se tiču letova civilnih zrakoplova. Da bi se izbjegla ili smanjila potreba za presretanjem, pružatelji ATS usluga označit će svaku oblast ili rutu gdje se zahtjevi iz Naredbe o pravilima letenja zrakoplova, koji se odnose na planove leta, dvosmjernu komunikaciju i izvješćivanje o poziciji, primjenjuju na sve letove, da bi se osiguralo da svi važni podaci budu dostupni odgovarajućim ATS jedinicama, a naročito u svrhu olakšavanja identificiranja civilnih zrakoplova.
(5) Uspostavljaju se specijalne procedure u cilju osiguranja:
   a) da ATS jedinice budu obaviještene u slučaju da vojne jedinice primijete da zrakoplov, koji je ili može biti, civilni zrakoplov u prilazu ili je ušao u bilo koju oblast u kojoj presretanje može postati neophodno;
   b) da se učine svi mogući napori da se potvrdi identitet zrakoplova i da mu se pruži navigacijsko vođenje neophodno da se izbjegne potreba za presretanjem.

Članak 27.

(Koordinacija aktivnosti potencijalno opasnih za civilne zrakoplove)

(1) Aranžmani za aktivnosti potencijalno opasne za civilne zrakoplove, bilo da se izvode preko teritorije države ili preko otvorenih voda, koordiniraju se sa pružateljem ATS usluga. Koordiniranje se vrši dovoljno rano da dozvoli blagovremeno objavljivanje informacija u vezi sa aktivnostima sukladno odredbama Pravilnika o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini.
(2) Ako pružatelj ATS usluga nije iz države u kojoj se nalazi organizacija koja planira aktivnosti, početna koordinacija treba da bude izvršena od strane pružatelja ATS usluga

nadležnog za zračni prostor iznad države u kojoj se nalazi ta organizacija.

(3) Cilj koordinacije je postizanje najboljih aranžmana koji će omogućiti izbjegavanje opasnosti od strane civilnih zrakoplova i minimalizirati utjecaj na normalne operacije takvih zrakoplova.

(4) Pri utvrđivanju ovih aranžmana treba primijeniti sljedeće:
   a) lokacije ili oblasti, vremena i trajanja aktivnosti trebaju biti izabrana na način da se izbjegne zatvaranje ili reorganizacija već uspostavljenih ATS ruta, blokiranje najekonomičnijih razina leta ili kašnjenje planiranih operacija zrakoplova, osim ako ne postoje druge mogućnosti;
   b) veličina zračnog prostora određenog za izvođenje aktivnosti treba biti što je moguće manja;
   c) treba da postoji izravna komunikacija između organizacije koja izvodi aktivnosti i pružatelja ATS usluga, odnosno nadležne ATS jedinice, u slučaju da se civilni zrakoplov nađe u stanju nužde ili da druge nepredviđene okolnosti zahtijevaju prekid aktivnosti.

(5) Pružatelj ATS usluga je odgovoran za iniciranje objavljivanja informacija koje se odnose na takve aktivnosti.

(6) Ako se aktivnosti, koje su potencijalno opasne za civilne zrakoplove, izvode na redovitoj ili kontinuiranoj osnovi, potrebno je uspostaviti zajednička radna tijela da bi se osiguralo da su zahtjevi svih zainteresiranih strana adekvatno koordinirani.

(7) Da bi se osigurao dodatni kapacitet zračnog prostora i poboljšala efikasnost i fleksibilnost operacija, sve zainteresirane strane će poštovati zahtjeve utvrđene u Pravilniku o utvrđivanju pravila za fleksibilno korištenje zračnog prostora.

(8) Operator aerodroma i pružatelj ATS usluga poduzimaju aktivnosti za sprječavanje emitiranja laserskih zraka koje mogu negativno utjecati na odvijanje operacija.

Članak 28.

(Zrakoplovni podaci)

(1) Određivanje i izvješćivanje o zrakoplovnim podacima, povezanim sa pružanjem ATS usluga, je sukladno zahtijevanoj klasifikaciji točnosti i integriteta da bi se ispunili zahtjevi krajnjih korisnika zrakoplovnih podataka.

(2) Prilikom prijenosa i/ili skladištenja skupova zrakoplovnih i digitalnih podataka koriste se tehnike otkrivanja grešaka u digitalnim podacima.

Članak 29.

(Koordinacija između pružatelja meteoroloških usluga i pružatelja ATS usluga)

(1) Da bi se osiguralo da zrakoplov dobija aktuelne meteorološke informacije vezano za zrakoplovne operacije, sklapaju se aranžmani, gdje je to potrebno, između pružatelja meteoroloških usluga i pružatelja ATS usluga, da osoblje pružatelja ATS usluga:
   a) osim informacija dobijenih putem pokazivača uređaja, obavještava o drugim meteorološkim elementima koji su dogovoreni, bilo da su uočeni od strane osoblja pružatelja ATS usluga ili prijavljeni od strane posade zrakoplova tijekom međusobne komunikacije;
   b) obavještava u najkraćem roku odgovarajući meteorološki biro o meteorološkim pojavama od operativnog značaja, koje nisu uključene u aerodromsko meteorološko izvješće, a uočene su od strane osoblja pružatelja ATS usluga ili prijavljene od strane posade zrakoplova tijekom međusobne komunikacije;
   c) dostavlja u najkraćem roku odgovarajućem meteorološkom birou informacije o prije-eruptivnim vulkanskim aktivnostima, vulkanskim erupcijama i informacije koje se odnose na oblake vulkanskog pepela. Centri oblasne kontrole zračnog prometa i centri informiranja u letu dostavljaju informacije odgovarajućoj službi meteorološkog bdijenja i savjetodavnim centrima za vulkanski pepeo (*Volcanic Ash Advisory Centres - VAACs*).

(2) Centri oblasne kontrole zračnog prometa, centri informiranja u letu i odgovarajuće službe meteorološkog bdijenja održavaju blisku međusobnu suradnju i koordinaciju da bi se osiguralo da informacije o vulkanskom pepelu u NOTAM i SIGMET porukama budu dosljedne.

Članak 30.

(Koordinacija između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i pružatelja ATS usluga)

(1) Da bi se osiguralo da pružatelji usluga zrakoplovnog informiranja dobijaju informacije koje im omogućavaju da dostavljaju aktuelne pretpoletne informacije i da ispune zahtjeve vezane za dostavljanje informacija u letu, uspostavlja se koordinacija između pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja i pružatelja ATS usluga odgovornih za pružanje ATS usluga da sa minimalnim kašnjenjem izvješćuju odgovarajuće jedinice pružatelja usluga zrakoplovnog informiranja o:
   a) informacijama o stanju na aerodromima;
   b) operativnom statusu odgovarajućih objekata, službi i navigacijskih sredstava unutar zone njihove odgovornosti;
   c) pojavi vulkanske aktivnosti uočene od strane osoblja pružatelja ATS usluga ili prijavljene od strane posade tijekom komunikacije sa zrakoplovom; i
   d) svim drugim informacijama od operativnog značaja.

(2) Prije uvođenja promjena u ATM sustave, službe zadužene za takve promjene će uzeti u obzir vrijeme potrebno pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja za pripremu, proizvodnju i izdavanje odgovarajućeg materijala za objavljivanje. Da bi se osiguralo pravodobno pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, uspostavlja se koordinacija između relevantnih službi.

(3) Od posebnog značaja su promjene zrakoplovnih informacija koje utječu na karte i/ili računarski zasnovane navigacijske sustave, koji ispunjavaju uvjete da budu objavljeni putem AIRAC sustava, sukladno odredbama Pravilnika o uslugama zrakoplovnog informiranja u Bosni i Hercegovini. Nadležni pružatelji ATS usluga će uzeti u obzir unaprijed utvrđene i međunarodno dogovorene AIRAC efektivne datume prilikom dostavljanja sirovih informacija/podataka pružatelju usluga zrakoplovnog informiranja.

(4) Pružatelji ATS usluga odgovorni za dostavljanje sirovih zrakoplovnih informacija/podataka pružateljima usluga zrakoplovnog informiranja radit će to uzimajući u obzir zahtjeve za točnošću i integritetom zrakoplovnih podataka da bi se ispunili zahtjevi krajnjih korisnika zrakoplovnih podataka.

Članak 31.

(Minimalne visine leta)

Minimalne visine leta se utvrđuju i objavljuju za svaku ATS rutu i kontroliranu oblast u zračnom prostoru u nadležnosti Bosne i Hercegovine. Minimalne visine leta osiguravaju minimalno nadvišavanje iznad kontroliranih prepreka koje se nalaze unutar dotične oblasti.

Članak 32.

(Pružanje usluga zrakoplovu u stanju nužde)

(1) Zrakoplovu za koji se zna ili se vjeruje da se nalazi u stanju nužde, uključujući da je bio predmetom nezakonitog ometanja, pruža se maksimalna pažnja, pomoć i prioritet u odnosu na druge zrakoplove ako to traže date okolnosti.

(2) Da bi ukazao da se nalazi u stanju nužde, zrakoplov opremljen odgovarajućim linkom za prijenos podataka (*Data link*) i/ili SSR transponderom, može da postupi na sljedeći način:
   a) na modu A da postavi kod 7700; ili
   b) na modu A da postavi kod 7500, da bi posebno ukazao da je predmetom nezakonitog ometanja; i/ili
   c) da aktivira odgovarajuću ADS-B ili ADS-C mogućnost za stanje nužde ili hitne slučajeve; i/ili
   d) emitirati odgovarajuću hitnu poruku putem CPDLC.

(3) Kada nastupe ili se sumnja da su nastupile okolnosti nezakonitog ometanja, ATS jedinice će odmah odgovoriti na zahtjeve takvog zrakoplova. Nastavit će da se dostavljaju informacije za sigurno obavljanje leta i bit će poduzete neophodne aktivnosti za ubrzano provođenje svih faza leta, naročito sigurno slijetanje zrakoplova.

(4) Kada nastupe ili se sumnja da su nastupile okolnosti nezakonitog ometanja, ATS jedinice će, sukladno lokalno dogovorenim procedurama, odmah informirati odgovarajuće predstavnike vlasti, imenovane od strane Bosne i Hercegovine, i razmijeniti neophodne informacije sa operatorom ili njegovim zvaničnim predstavnikom.

Članak 33.

(Nepredviđene situacije u letu)

(1) Čim ATS jedinica postane svjesna zalutalog zrakoplova, poduzeće sve neophodne korake kako je navedeno u stavovima (3) i (4) ovoga članka da pomogne zrakoplovu i osigura njegov let.

(2) Ako pozicija zrakoplova nije poznata, ATS jedinice će:
   a) pokušati da uspostave dvosmjernu komunikaciju sa zrakoplovom, osim ako takva komunikacije nije već uspostavljena;
   b) upotrijebiti sva dostupna sredstva da utvrdi položaj zrakoplova;
   c) obavijestiti druge ATS jedinice u čiju zonu odgovornosti je mogao zalutati ili je zalutao zrakoplov, uzimajući u obzir sve činioce koji mogu utjecati na navigaciju zrakoplova u datim okolnostima;
   d) obavijestiti, sukladno lokalno dogovorenim procedurama, odgovarajuće vojne jedinice i dostaviti im važeći plan leta i druge podatke koji se tiču zalutalog zrakoplova;
   e) tražiti od jedinica, navedenih u točkama c) i d), i od ostalih zrakoplova u letu, svaku vrstu pomoći u uspostavljanju komunikacije sa zalutalim zrakoplovom i utvrđivanju njegove pozicije.

(3) Kada je pozicija zrakoplova utvrđena, ATS jedinice će:
   a) informirati zalutali zrakoplov o njegovoj poziciji i korektivnim akcijama koje treba poduzeti;
   b) dostaviti, ako je potrebno, drugim ATS jedinicama i odgovarajućim vojnim jedinicama relevantne informacije koje se tiču zalutalog zrakoplova i o svakom savjetu koji je dat dotičnom zrakoplovu.

(4) U najkraćem roku, nakon što ATS jedinica ustanovi da se neidentificirani zrakoplov nalazi u njenoj zoni odgovornosti, poduzeće aktivnosti da utvrdi identitet zrakoplova svaki put kada je to neophodno za pružanje ATS usluga ili je zahtijevano od kompetentnih vojnih vlasti sukladno lokalno dogovorenim procedurama. U tom cilju, ATS jedinica će poduzeti sljedeće korake kao odgovarajuće u odnosu na okolnosti:
   a) pokušati da uspostavi dvosmjernu komunikaciju sa zrakoplovom;
   b) poslati upit o dotičnom letu drugim ATS jedinicama unutar FIR-a i zatražiti njihovu pomoć u uspostavi dvosmjerne komunikacije sa zrakoplovom;
   c) poslati upit o dotičnom letu jedinicama za pružanje ATS usluga koje pružaju usluge u susjednim FIR-ovima i zatražiti njihovu pomoć u uspostavi dvosmjerne komunikacije sa zrakoplovom;
   d) pokušati da o dotičnom letu dobije informacije od drugih zrakoplova u toj oblasti.

(5) ATS jedinica, ako je to potrebno, obavještava odgovarajuću vojnu jedinicu čim utvrdi identitet zalutalog zrakoplova.

(6) Ako ATS jedinica pretpostavi da je zalutali zrakoplov predmet nezakonitog ometanja, odmah će o tome obavijestiti odgovarajuće državne vlasti, a sve sukladno lokalno dogovorenim procedurama.

Članak 34.

(Presretanje civilnih zrakoplova)

(1) Odmah nakon što utvrdi da je izvršeno presretanje zrakoplova u zoni njene odgovornosti, ATS jedinica će poduzeti sljedeće korake kao odgovarajuće u odnosu na okolnosti:
   a) pokušati da uspostavi dvosmjernu komunikaciju sa presretanim zrakoplovom pomoću bilo kog sredstva, uključujući radio-frekvenciju 121,5 MHz za hitne slučajeve, osim ako takva komunikacija nije već uspostavljena;
   b) obavijestiti pilota presretanog zrakoplova o presretanju;
   c) uspostaviti kontakt sa jedinicom kontrole zračnog prometa, preko koje se vrši presretanje i koja održava dvosmjernu komunikaciju sa zrakoplovom presretačem, i pružiti joj sve dostupne informacije koje se tiču dotičnog zrakoplova;
   d) prenositi poruke između zrakoplova presretača ili jedinice kontrole zračnog prometa preko koje se vrši presretanje i presretanog zrakoplova, ako je to potrebno;
   e) u bliskoj koordinaciji sa jedinicom kontrole zračnog prometa, preko koje se vrši presretanje, poduzeti sve neophodne korake da se obezbijedi sigurnost presretanog zrakoplova;
   f) obavijestiti ATS jedinice koje pružaju usluge u susjednim FIR-ovima ako se ispostavi da je zrakoplov zalutao iz nekog susjednog FIR-a.

(2) Odmah nakon što utvrdi da je izvršeno presretanje zrakoplova izvan svoje zone odgovornosti, ATS jedinica poduzima sljedeće korake u odnosu na okolnosti:
   a) obavještava ATS jedinicu, u čijoj se zoni odgovornosti dešava presretanje, pružajući joj sve neophodne informacije koje mogu biti od pomoći u identificiranju zrakoplova i zahtijeva od nje da poduzme aktivnosti sukladno stavku (1) ovoga članka;
   b) prenosi poruke između presretanog zrakoplova i odgovarajuće ATS jedinice u čijoj zoni odgovornosti se vrši presretanje, jedinice kontrole zračnog prometa preko koje se vrši presretanje ili zrakoplova presretača.

Članak 35.

(Službeno vrijeme u pružanju ATS usluga)

(1) Jedinice u zračnom prometu koriste univerzalno koordinirano vrijeme (*Coordinated Universal Time - UTC*) i izražavaju vrijeme u satima i minutama, i kada se

zahtijeva, u sekundama 24-satnog dana koji počinje u ponoć.

(2) ATS jedinice su opremljene satovima koji pokazuju sate, minute i sekunde, jasno vidljivim sa svake operativne pozicije u dotičnoj jedinici.

(3) Satovi u ATS jedinicama i drugi uređaji za snimanje vremena se provjeravaju po potrebi da bi se osiguralo točno vrijeme sa greškom plus ili minus 30 sekundi od UTC. Kada jedinica u zračnom prometu koristi komunikacije prijenosa podataka (*data-link*), satovi i drugi uređaji za snimanje vremena se provjeravaju po potrebi da bi se osiguralo točno vrijeme sa greškom u okviru 1 sekunde od UTC.

(4) Točno vrijeme će se dobijati od standardnih stanica za mjerenje vremena ili, ako to nije moguće, onda od drugih ATS jedinica dobijaju točno vrijeme od takvih stanica.

(5) Aerodromska kontrola zračnog prometa prije taksiranja na polijetanju obavještava pilota o točnom vremenu, osim ako nije dogovoreno da pilot podatke o točnom vremenu dobija iz drugih izvora. ATS jedinice, dodatno na zahtjev, obavještavaju zrakoplov o točnom vremenu. Prilikom provjere točnog vremena vrijednosti se daju na bližih pola minuta.

Članak 36.

(Utvrđivanje zahtjeva za nošenje i rad transpondera koji daju informaciju o visini po tlaku)

Zahtjevi za nošenje i rad transpondera koji daju informaciju o visini po tlaku u FIR Sarajevo je utvrđeno posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Članak 37.

(Upravljanje sigurnošću)

Svaka značajna promjena vezana za sigurnost ATS sustava, uključujući primjenu smanjenog minimuma razdavajanja ili nove procedure, uvest će se tek nakon što procjena sigurnosti pokaže da je dostignuta prihvatljiva razina sigurnosti. Posebnim propisom se utvrđuju zahtjevi nadzora nad promjenom tijekom i nakon implementacije u svrhu provjere da li je zahtijevana razina sigurnosti kontinuirano dostignuta.

Članak 38.

(Referentni sustavi)

(1) Svjetski geodetski sustav - 1984 (*WGS-84*) se koristi u Bosni i Hercegovini kao horizontalni referentni geodetski sustav za zračnu plovidbu. Objavljene geografske koordinate (koje se odnose na širinu i dužinu) izražavaju se u Svjetskom geodetskom sustavu - 1984 (*WGS-84*) geodetskom referentnom datumu.

(2) Datum srednje razine mora (*MSL - Mean Sea Level*), kojom se izražava odnos gravitacijske visine (nadmorske visine) u odnosu na površinu poznatu kao geoid, koristi se kao vertikalni referentni sustav za zračnu plovidbu.

(3) Gregorijanski kalendar i koordinirano (univerzalno) vrijeme (*UTC*) koristi se kao vremenski referentni sustav. Ako se koristi neki drugi vremenski referentni sustav (na primjer: lokalno vrijeme), ova činjenica se naznačava u poglavlju GEN 2.1.2 Zbornika zrakoplovnih informacija - AIP BiH.

Članak 39.

(Poznavanje jezika)

(1) Pružatelji usluga u zračnom prometu osiguravaju da kontrolori zračnog prometa govore i razumiju jezik ili jezike koji se koriste u radio-telefonskoj komunikaciji kako je to definirano u ICAO Aneksu 1 - Licenciranje osoblja (ICAO *Annex 1, Personal Licensing*).

(2) Engleski jezik se koristi kao jezik za komunikaciju između ATC jedinica, osim ako se ne koristi neki drugi jezik koji je međusobno dogovoren.

Članak 40.

(Aranžmani za nepredviđene situacije)

(1) Pružatelji usluga u zračnom prometu razvijaju i publiciraju planove za nepredviđene situacije koji se primjenjuju u slučaju prekida ili potencijalnog narušavanja pružanja usluga u zračnom prometu i drugih povezanih usluga u zračnom prostoru u kome su oni odgovorni za pružanje tih usluga.

(2) Takvi planovi se razvijaju uz blisku koordinaciju sa pružateljima usluga odgovornim za pružanje usluga u susjednim dijelovima zračnog prostora i sa korisnicima dotičnog zračnog prostora, i uz pomoć ICAO-a kada je to neophodno.

Članak 41.

(Identificiranje i razgraničavanje zabranjenih, ograničenih i opasnih zona)

(1) Svakoj zabranjenoj, ograničenoj ili opasnoj zoni, koja se uspostavlja u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine, nakon sameg uspostave se dodjeljuje oznaka i svi detalji vezani za tu zonu se publiciraju.

(2) Tako dodijeljena oznaka se koristi za identificiranje zone u svim naknadnim obavještenjima vezanim za tu zonu.

(3) Oznaku čini niz sljedećih slova i brojeva:
   a) slovna oznaka lokacijskih indikatora za Bosnu i Hercegovinu;
   b) slovo P za zabranjenu zonu, R za ograničenu zonu i D za opasnu zonu; i
   c) broj, koji se ne ponavlja unutar dotičnog zračnog prostora.

(4) Da bi se izbjegle zabune, brojevi u oznaci zone koja je ugašena se neće koristiti najmanje na period od godinu dana od dana gašenja zone.

(5) Prilikom uspostave zabranjenih, ograničenih i opasnih zona, one bi trebale biti što je moguće manje i obuhvaćene jednostavnim geometrijskim granicama tako da se svi zainteresirani mogu lako upoznati sa detaljima.

Članak 42.

(Pružatelj usluga dizajniranja IFR procedura)

BHDCA osigurava da je pružatelj usluga dizajniranja IFR procedura uspostavljen sukladno zahtjevima utvrđenim u Dodatku 5 ovog pravilnika.

DIO TREĆI - USLUGE KONTROLE ZRAČNOG PROMETA - ATC USLUGE

Članak 43.

(Primjena)

Usluge kontrole zračnog prometa (ATC usluge) se pružaju:
   a) za sve IFR letove u zračnom prostoru klase A, B, C, D i E;
   b) za sve VFR letove u zračnom prostoru klase B, C i D;
   c) za sve specijalne VFR letove;
   d) za cjelokupan aerodromski promet na kontroliranim aerodromima.

Članak 44.

(Pružanje ATC usluga)

Dijelovi ATC usluga, opisani u članku 7. točka a) ovoga pravilnika, pružaju se od strane različitih jedinica, i to:
   a) Oblasna kontrola zračnog prometa:
      1) usluge pruža centar oblasne kontrole zračnog prometa; ili
      2) usluge pruža jedinica prilazne kontrole zračnog prometa u kontroliranoj zoni ili kontroliranoj oblasti ograničenog obima koja je određena primarno za pružanje usluga prilazne kontrole

zračnog prometa i gdje ne postoji centar oblasne kontrole zračnog prometa.

b) Prilazna kontrola zračnog prometa:
   1) usluge pruža aerodromski kontrolni toranj ili centar oblasne kontrole zračnog prometa kada je to neophodno ili kada se pod odgovornošću jedne jedinice žele kombinirati funkcije prilazne kontrole zračnog prometa sa onim aerodromske kontrole zračnog prometa ili centra oblasne kontrole zračnog prometa;
   2) usluge pruža jedinica prilazne kontrole zračnog prometa kada je to neophodno ili se želi uspostaviti odvojena jedinica.

c) Aerodromska kontrola zračnog prometa: usluge pruža aerodromski kontrolni toranj.

Članak 45.
(Operacije pružanja ATC usluga)

(1) U cilju pružanja ATC usluga, ATC jedinica:
   a) dobija informacije o planiranom kretanju svakog zrakoplova ili o njegovim varijacijama i trenutne informacije o stvarnom kretanju svakog zrakoplova;
   b) na temelju dobijenih informacija određuje relativne položaje poznatih zrakoplova u odnosu jednih na druge;
   c) izdaje odobrenja i informacije u svrhu sprječavanja sudara između zrakoplova pod njenom kontrolom i ubrzava i održava redovit protok prometa;
   d) vrši koordinaciju odobrenja sa drugim jedinicama ako je to potrebno:
      1) kada zrakoplov može ugroziti promet koji se odvija pod kontrolom drugih jedinica;
      2) prije transfera kontrole nad zrakoplovom drugoj jedinici.

(2) Informacije o kretanju zrakoplova, zajedno sa podacima o odobrenjima izdatim za takav zrakoplov, prikazuju se na takav način da omoguće analizu istih u cilju održavanja efikasnog protoka prometa sa adekvatnim razdvajanjem između zrakoplova.

(3) ATC jedinice su opremljene uređajima koji snimaju komunikaciju u pozadini i zvučno okruženje na operativnim radnim mjestima kontrolora zračnog prometa, sa mogućnošću snimanja operacija najmanje prethodna 24 sata.

(4) Odobrenja koja izdaje ATC jedinica osiguravaju razdvajanje:
   a) između svih letova u zračnom prostoru klase A i B;
   b) između IFR letova u zračnom prostoru klase C, D i E;
   c) između IFR letova i VFR letova u zračnom prostoru klase C;
   d) između IFR i specijalnih VFR letova;
   e) između specijalnih VFR letova kada je to propisano procedurama pružatelja ATS usluga;

   osim toga, kada to zahtijeva zrakoplov i ako je to propisano procedurama pružatelja ATS usluga za slučajeve navedene u točki b) ovog stavka, u zračnom prostoru klase D i E let može biti odobren bez obezbjeđenja razdvajanja u dijelovima leta koji se odvijaju u vizualnim meteorološkim uvjetima.

(5) ATS jedinica vrši razdvajanje na jedan od sljedećih načina:
   a) vertikalno razdvajanje vrši se dodjeljivanjem različitih razina leta izabranih iz:
      1) odgovarajuće tablice razine krstarenja date u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova, ili
      2) modificirane tablice razine krstarenja, kada je to propisano sukladno Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova za letove iznad FL 410,

   gorenavedeno neće se primjenjivati kada je odnos između razine leta i putanje propisan i kada je to drugačije navedeno u AIP-u ili ATC odobrenju;
   b) horizontalno razdvajanje vrši se dodjeljivanjem:
      1) longitudinalnog/uzdužnog razdvajanja, održavanjem razmaka između zrakoplova koji lete duž iste, konvergiraju ili lete putanjom suprotnog smjera, izraženog u jedinicama vremena ili rastojanja; ili
      2) lateralnog/bočnog razdvajanja, održavanjem zrakoplova na različitim rutama ili u različitim geografskim oblastima;
   c) mješovito razdvajanje, koje se sastoji od kombinacije vertikalnog i jednog ili drugog oblika razdvajanja opisanog u točki b) ovog stavka, koristeći minimume za svako, koji može biti manji, ali ne manji od pola onog koji se koristi za svaki od kombiniranih elemenata kada se primjenjuju pojedinačno. Mješovito razdvajanje se primjenjuje samo na temelju regionalnih navigacijskih sporazuma.

(6) Za cjelokupan zračni prostor gdje se primjenjuje smanjeni minimum vertikalnog razdvajanja od 300 m (1000 ft) između FL 290 i FL 410, uključujući i FL 410, na regionalnoj osnovi se uspostavljaju programi za praćenje performansi održavanja visine zrakoplova koji lete na tim razinama leta, u cilju osiguranja da kontinuirana primjena ovog minimuma vertikalnog razdvajanja zadovoljava ciljeve sigurnosti. Obim programa regionalnog praćenja treba da bude adekvatan za provođenje analiza performansi grupe zrakoplova i evaluaciju stabilnosti sustavne visinske greške.

(7) Kada se primjenjuju RCP/RSP specifikacije, uspostavljaju se programi za praćenje performansi infrastrukture i uključenih zrakoplova u odnosu na RCP i/ili RSP specifikacije u cilju osiguranja da operacije u odgovarajućem zračnom prostoru kontinuirano dostižu zahtijevane ciljeve sigurnosti. Obim programa za praćenje je odgovarajući za procjenu komunikacijskih i/ili performansi nadzora.

(8) Aranžmani za dijeljenje podataka o programima praćenja između regiona se uspostavljaju kroz regionalne sporazume.

Članak 46.
(Minimumi razdvajanja)

(1) Izbor minimuma razdvajanja za primjenu u datom dijelu zračnog prostora vrši se na sljedeći način:
   a) minimum razdvajanja se bira između onih koji su propisani u PANS-ATM ICAO Dokument 4444 - Procedure za pružanje usluga u zračnom prometu - Upravljanje zračnim prometom (*Procedures for Air Navigation Services - Ait Traffic Management*) i Dodatnim regionalnim procedurama ICAO Dokument 7030 - Dodatne regionalne procedure - Pravila letenja i usluge u zračnom prometu (*Regional Supplementary Procedures - Rules of the Air and Air Traffic Services*), ako je primjenljivo pod datim okolnostima, osim tamo gdje se koriste takvi tipovi navigacijskih sredstava ili preovladavaju okolnosti koje nisu obuhvaćene odredbama ICAO, tada se utvrđuju drugačiji minimumi razdvajanja, po potrebi, od strane:
      1) pružatelja ATS usluga, uz prethodne konsultacije sa operatorima, za rute ili dijelove

ruta koje se nalaze unutar suverenog zračnog prostora Bosne i Hercegovine;
2) regionalnih sporazuma o zrakoplovnoj navigaciji za rute ili dijelove ruta koje se nalaze iznad otvorenih vodenih površina ili iznad oblasti nedefiniranog suvereniteta.

b) izbor minimuma razdvajanja se vrši uz konsultacije sa odgovarajućim pružateljem ATS usluga odgovornim za pružanje ATS usluga u susjednom zračnom prostoru kada:
1) promet prelazi iz jednog u drugi susjedni zračni prostor;
2) su rute bliže granicama susjednog zračnog prostora nego što je primjenljivi minimum razdvajanja u datim okolnostima.

(2) Detalji o izabranom minimumu razdvajanja i oblasti u kojoj se primjenjuju dostavljaju se:
a) dotičnim ATS jedinicama; i
b) pilotima i operatorima putem AIP-a kada je razdvajanje zasnovano na uporabi zrakoplova sa specifičnom navigacijskom opremom ili specifičnim navigacijskim tehnikama.

Članak 47.
(Odgovornost za vršenje kontrole)

(1) Kontrolirani let je u bilo kom momentu pod kontrolom samo jedne ATC jedinice.
(2) Odgovornost za kontrolu svih zrakoplova koji lete unutar datog bloka zračnog prostora dodjeljuje se samo jednoj ATC jedinici. Kontrola jednog zrakoplova ili grupe zrakoplova se može delegirati drugim ATC jedinicama uz uvjet da je osigurana koordinacija između svih dotičnih ATC jedinica.

Članak 48.
(Transfer odgovornosti za vršenje kontrole - vrijeme ili mjesto)

(1) Između dvije jedinice, koje pružaju usluge oblasne kontrole zračnog prometa, odgovornost za kontrolu zrakoplova se prenosi sa jedinice koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa u kontroliranoj oblasti na jedinicu koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa u susjednoj kontroliranoj oblasti u vrijeme prelaska granice kontrolirane oblasti, kako je to utvrđeno od strane oblasnog centra kontrole zračnog prometa koji kontrolira zrakoplov ili u nekoj drugoj točki, ili u neko drugo vrijeme, ako je tako dogovoreno između dvije jedinice.
(2) Između jedinice koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa i jedinice koja pruža prilaznu kontrolu zračnog prometa odgovornost za kontrolu zrakoplova se prenosi sa jedinice koja pruža oblasnu kontrolu zračnog prometa na jedinicu koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa, i obrnuto, u točki ili u vrijeme koje je dogovoreno između dvije jedinice.
(3) Između jedinice koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa i aerodromskog kontrolnog tornja:
a) Zrakoplov u dolasku; Odgovornost za kontrolu zrakoplova u dolasku se prenosi sa jedinice koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa na aerodromski kontrolni toranj kada je zrakoplov:
1) u blizini aerodroma, i
i) smatra se da će prilaz i slijetanje biti izvršeni vizualno, ili
ii) dostignuti su nepromijenjeni vizualni meteorološki uvjeti, ili
2) na definiranoj točki ili razini leta, kako je to utvrđeno u sporazumu o suradnji ili napucima ATS jedinice, ili
3) sletio.

b) Zrakoplov u odlasku; Odgovornost za kontrolu zrakoplova u odlasku se prenosi sa aerodromskog kontrolnog tornja na jedinicu koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa:
1) kada u blizini aerodroma preovladavaju vizualni meteorološki uvjeti:
i) prije nego zrakoplov izađe iz neposredne blizine aerodroma, ili
ii) prije nego što zrakoplov uđe u instrumentalne meteorološke uvjete, ili
iii) na definiranoj točki ili razini leta, kako je to utvrđeno u sporazumu o suradnji ili napucima ATS jedinice.
2) kada na aerodromu preovladavaju instrumentalni meteorološki uvjeti:
i) odmah nakon što se zrakoplov nađe u zraku, ili
ii) na definiranoj točki ili razini leta, kako je to utvrđeno u sporazumu o suradnji ili napucima ATS jedinice.

(4) Između kontrole sektora/pozicije unutar iste ATC jedinice odgovornost za kontrolu zrakoplova se prenosi između jednog kontrolnog sektora/pozicije drugom kontrolnom sektoru/poziciji unutar iste jedinice u točki, razini leta ili u vremenu koje je utvrđeno u napucima dotične ATS jedinice.

Članak 49.
(Koordinacija transfera odgovornosti)

(1) Odgovornost za kontrolu zrakoplova se ne smije prenositi sa jedne ATC jedinice na drugu bez suglasnosti o prihvatanju od strane ATC jedinice koja preuzima odgovornost, a sukladno st. (2), (3), (4) i (5) ovoga članka.
(2) ATC jedinica koja predaje kontrolu obavještava ATC jedinicu koja preuzima kontrolu o odgovarajućim dijelovima važećeg plana leta i o svakoj informaciji relevantnoj za traženi transfer kontrole.
(3) Kada se transfer kontrole vrši pomoću radara ili ADS-B podataka, informacije o kontroli od značaja za transfer uključuju informacije koje se odnose na poziciju i, ako se zahtijeva, putanju i brzinu zrakoplova, kako su očitane na radaru ili ADS-B neposredno prije transfera kontrole.
(4) Kada se transfer kontrole vrši pomoću ADS-C podataka, informacije o kontroli od značaja za transfer uključuju četvorodimenzionalnu poziciju i druge informacije ako je to potrebno.
(5) ATC jedinica koja preuzima kontrolu:
a) ukazuje na svoju sposobnost da prihvati kontrolu zrakoplova pod uvjetima definiranim od strane ATC jedinice koja predaje kontrolu, osim ako prethodnim sporazumom između dotičnih jedinica nije dogovoreno da to nije potrebno i da se podrazumijeva prihvatanje definiranih uvjeta, ili ukazuje na bilo koju potrebnu promjenu u odnosu na to; i
b) navodi bilo koje druge informacije ili odobrenje za sljedeći dio leta, koje zrakoplov treba dobiti u vrijeme transfera kontrole.

(6) ATC jedinica koja preuzima kontrolu obavještava jedinicu koja predaje kontrolu kada je uspostavila dvosmjernu govornu i/ili data link komunikaciju i preuzela kontrolu nad dotičnim zrakoplovom, osim ako nije drugačije utvrđeno sporazumom između dotičnih ATC jedinica.
(7) Važeće procedure za koordinaciju, uključujući i transfer kontrolnih točaka, bit će navedene u sporazumima o suradnji i napucima ATS jedinica.

Članak 50.
(ATC odobrenje)

ATC odobrenja su isključivo zasnovana na zahtjevima za pružanje ATC usluga.

Članak 51.
(Sadržaj odobrenja)

(1) Odobrenja u zračnom prometu sadrže:
   a) identificiranje zrakoplova, kako je navedeno u planu leta;
   b) granica važenja odobrenja;
   c) rutu leta;
   d) razinu ili razine leta na cijeloj ruti ili njenom dijelu i promjene razina leta, ako se zahtijeva;
   e) svaku potrebnu instrukciju ili informaciju o drugim pitanjima, kao što su prilazni ili postupci u odlasku, komunikacije i vrijeme kada prestaje da važi dato odobrenje.
(2) Ako odobrenje za razine leta obuhvata samo dio rute, važno je da ATC jedinica odredi točku do koje se primjenjuje dio odobrenja za razine leta, kada god je potrebno da se osigura usklađenost sa člankom 129. točka a) Naredbe o pravilima letenja zrakoplova.
(3) Vrijeme isteka odobrenja označava vrijeme nakon kojeg se odobrenje automatski otkazuje ako let nije započeo.
(4) Standardne odlazne i dolazne rute i povezane procedure se uspostavljaju kada je potrebno da bi se olakšalo:
   a) sigurno, redovito i efikasno odvijanje zračnog prometa;
   b) opisivanje ruta i procedura u ATC odobrenjima.

Članak 52.
(Odobrenja za letove na okolozvučnim brzinama)

(1) ATC odobrenje za okolozvučnu fazu ubrzavanja nadzvučnog leta važi bar do kraja te faze leta.
(2) ATC odobrenje koje se odnosi na usporavanje i poniranje zrakoplova iz nadzvučnog krstarenja u podzvučni let omogućava neometano poniranje barem tijekom faze okolozvučnog leta.

Članak 53.
(Ponavljanje odobrenja i informacija vezanih za sigurnost)

(1) Posada zrakoplova ponavlja kontroloru zračnog prometa dijelove ATC odobrenja koji se odnose na sigurnost i instrukcije koje se prenose govornim putem. Sljedeći podaci se uvijek ponavljaju:
   a) ATC rutna odobrenja;
   b) odobrenja i instrukcije za ulazak, slijetanje, polijetanje, kratkotrajno zadržavanje, presijecanje zračnog puta ili povratak po istom zračnom putu; i
   c) poletna-sletna staza u uporabi, podešavanja visinomjera, SSR kodovi, instrukcije o razinama leta, instrukcije o kursu i brzini i, kada su dati od strane kontrolora zračnog prometa ili su sadržani u ATIS emitiranju, prijelazne razine leta.
(2) Ostala odobrenja ili instrukcije, uključujući i uvjetna odobrenja, ponavljaju se ili potvrđuju u obliku jasne informacije da su shvaćena i da će se postupiti sukladno njima.
(3) Kontrolor zračnog prometa sluša ponavljanje od strane posade zrakoplova da se uvjeri da je odobrenje ili instrukcija ispravno shvaćena i da odmah poduzme mjere da ispravi bilo koja odstupanja koja je čuo tijekom ponavljanja.
(4) Ukoliko od strane pružatelja ATS usluga nije drugačije utvrđeno, govorno ponavljanje CPDLC poruka se ne zahtijeva.

Članak 54.
(Koordinacija odobrenja)

(1) Između ATC jedinica se vrši koordinacija odobrenja u cilju pokrivanja kompletne rute zrakoplova ili njenog određenog dijela.
(2) Zrakoplov će dobiti odobrenje za cijelu rutu do aerodroma prvog namjeravanog slijetanja:
   a) kada je to moguće, prije dolaska, izvršiti koordinaciju odobrenja između svih ATC jedinica pod čijom kontrolom zrakoplov dolazi; ili
   b) kada postoji realna potvrda da će se izvršiti prethodna koordinacija između onih ATC jedinica pod čijom kontrolom će zrakoplov naknadno doći.
(3) Kada se izdaje odobrenje koje pokriva početni dio leta isključivo kao sredstvo za ubrzavanje odlazećeg prometa, naredno en-route odobrenje će biti sukladno stavku (2) ovoga članka, čak i ako je aerodrom prvog namjeravanog slijetanja u nadležnosti centra oblasne kontrole zračnog prometa koji nije onaj koji je izdao en-route odobrenje.
(4) Kada koordinacija iz stavka (2) ovoga članka nije postignuta ili nije predviđena, zrakoplov će dobiti odobrenje samo do točke do koje je koordinacija realno potvrđena. Prije dostizanja te točke ili u toj točki zrakoplov će dobiti dalje odobrenje, instrukcije o čekanju se izdaju po potrebi.
(5) Kada je pružatelj ATS usluga to propisao, zrakoplov će kontaktirati narednu ATC jedinicu u svrhu dobijanja narednog odobrenja prije transfera na kontrolnoj točki.
(6) Zrakoplov će održavati neophodnu dvosmjernu komunikaciju sa trenutno nadležnom ATC jedinicom dok čeka dobijanje narednog odobrenja.
(7) Odobrenje izdato kao naredno je pilotu jasno naznačeno kao takvo.
(8) Osim ako su koordinirana, naredna odobrenja neće utjecati na originalni profil leta zrakoplova u bilo kom zračnom prostoru, osim onih koja izdaje ATC jedinica odgovorna za naredna odobrenja.
(9) Kada je to izvodljivo i kada se koristi data link komunikacija za olakšavanje dostavljanja nerednog odobrenja, između pilota i ATC jedinice koja izdaje naredno odobrenje treba da bude dostupna dvosmjerna govorna komunikacija.
(10) Kada zrakoplov namjerava da odleti sa aerodroma unutar kontrolirane oblasti da bi ušao u drugu kontroliranu oblast unutar perioda od 30 minuta, ili nekog drugog specifičnog perioda vremena, ako je to dogovoreno između centara oblasne kontrole zračnog prometa, koordinacija sa narednim centrom oblasne kontrole zračnog prometa se vrši prije izdavanja odobrenja za odlazak sa aerodroma.
(11) Kada zrakoplov namjerava da napusti kontroliranu oblast zbog leta izvan kontroliranog zračnog prostora, a zatim da ponovo uđe u istu ili drugu kontroliranu oblast, može se izdati odobrenje od točke polaska do aerodroma prvog namjeravanog slijetanja. Takvo odobrenje ili njegove izmjene se primjenjuju samo na one dijelove leta koji se vrše u kontroliranom zračnom prostoru.

Članak 55.
(Upravljanje protokom zračnog prometa)

(1) Upravljanje protokom zračnog prometa (*Air traffic Flow Management - ATFM*) se primjenjuje u zračnom prostoru gdje su zahtjevi zračnog prometa prevazišli ili se očekuje da će prevazići deklarirani kapacitet pružanja ATC usluga.
(2) Kada ATC jedinici postane očigledno da dodatni promet na onaj koji je već prihvaćen ne može biti primljen unutar datog perioda vremena na određenoj lokaciji ili određenoj oblasti, ili može biti primljen samo prema zadatoj stopi

prirasta, ta jedinica će o tome obavijestiti ATFM jedinicu, ako je takva uspostavljena, kao i druge ATS jedinice, kada je to prikladno. Posade zrakoplova upućenih na takvu lokaciju ili oblast i operatori na koje se to odnosi se također obavještavaju o očekivanim kašnjenjima ili ograničenjima koja mogu biti primijenjena.

(3) Operatori na koje se to odnosi se, kada je to moguće, unaprijed obavještavaju o ograničenjima koja je uvela ATFM jedinica, ako je takva uspostavljena.

Članak 56.

(Kontrola kretanja osoba i vozila na aerodromima)

(1) Kretanje osoba ili vozila, uključujući i vučene zrakoplove, po manevarskim površinama aerodroma kontrolira aerodromski kontrolni toranj da bi se izbjegla opasnost po njih ili po zrakoplove koji slijeću, taksiraju ili polijeću.

(2) U uvjetima kada se primjenjuju procedure za smanjenu vidljivost:
   a) broj osoba ili vozila koja se kreću ili rade na manevarskim površinama aerodroma moraju biti ograničeni na osnovni minimum i posebna pažnja se mora obratiti na zahtjeve da se zaštite osjetljiva područja oko ILS/MLS kada su u tijeku operacije preciznog instrumentalnog prilaza kategorije II ili kategorije III;
   b) sukladno stavku (3) ovoga članka, minimalno razdvajanje između vozila i zrakoplova koji taksiraju propisuje pružatelj ATS usluga, uzimajući u obzir sredstva koja su mu na raspolaganju;
   c) kada se kontinuirano izvode kombinirane operacije preciznog prilaza ILS i MLS kategorije II ili kategorije III na istoj poletno-sletnoj stazi, postavljaju se strožiji zahtjevi za zaštitu ILS ili MLS kritičnih i osjetljivih područja.

(3) Vozilima hitnih službi koja se kreću u svrhu pomoći zrakoplovu u stanju nužde, dodjeljuje se prvenstvo u odnosu na sav drugi zemaljski promet.

(4) Sukladno stavku (3) ovoga članka, vozila na manevarskim površinama moraju poštovati sljedeća pravila:
   a) vozila i vozila koja vuku zrakoplove daju prvenstvo zrakoplovima koji slijeću, polijeću ili taksiraju;
   b) vozila daju prvenstvo vozilima koja vuku zrakoplove;
   c) vozila daju prvenstvo drugim vozilima sukladno instrukcijama ATS jedinice;
   d) bez obzira na točke a), b) i c) ovoga stavka, vozila i vozila koja vuku zrakoplove moraju poštovati instrukcije dobijene od aerodromskog kontrolnog tornja.

DIO ČETVRTI - USLUGE INFORMIRANJA U LETU

Članak 57.

(Primjena)

(1) Usluge informiranja u letu se pružaju svim zrakoplovima na koje će vjerojatno imati utjecaja informacije koje se pružaju i koje su:
   a) dobijene od strane pružatelja ATC usluga; ili
   b) na drugi način dostupne relevantnim ATS jedinicama.

(2) Usluge informiranja u letu ne oslobađaju vođu zrakoplova bilo kakvih odgovornosti i vođa zrakoplova donosi konačnu odluku o bilo kakvoj predloženoj izmjeni plana leta.

(3) Kada ATS jedinice pružaju i ATC usluge i usluge informiranja u letu, pružanje ATC usluga ima prednost nad pružanjem usluga informiranja u letu kada god pružanje ATC usluga to zahtijeva.

Članak 58.

(Obim pružanja usluga informiranja u letu)

(1) Usluge informiranja u letu obuhvataju pružanje relevantnih:
   a) SIGMET i AIRMET informacija;
   b) informacija koje se tiču prije-eruptivnih vulkanskih aktivnosti, vulkanskih erupcija i oblaka vulkanskog pepela;
   c) informacija koje se tiču ispuštanja radioaktivnih materijala i toksičnih hemikalija u atmosferu;
   d) informacija o promjenama u dostupnosti radio-navigacijskih sredstava;
   e) informacija o promjenama u uvjetima na aerodromu i povezanim objektima, uključujući informacije o stanju aerodromskih manevarskih površina kada su pod snijegom, ledom ili značajnom količinom vode ili je voda značajne dubine;
   f) informacije o neupravljanim slobodnim balonima;
   g) kao i sve druge informacije koje vjerojatno mogu utjecati na sigurnost.

(2) Usluge informiranja u letu uključuju, dodatno na navedeno u stavku (1) ovoga članka, i pružanje informacija koje se tiču:
   a) meteoroloških prilika, objavljenih ili prognoziranih na polaznom, dolaznom i alternativnom aerodromu;
   b) opasnosti od sudara zrakoplovima koji lete u zračnom prostoru klase C, D, E, F i G;
   c) za letove iznad vodenih površina, kada je to izvodljivo i kada to pilot zahtijeva, bilo koju dostupnu informaciju, kao što je radio pozivni znak, pozicija, stvarna putanja, brzina itd. vodenih plovila u toj oblasti;

(3) ATS jedinice trebaju, što je prije moguće, prenijeti posebna izvješća iz zraka drugim dotičnim zrakoplovima, nadležnom meteorološkom birou i drugim dotičnim ATS jedinicama. Prijenos zrakoplovima se nastavlja do isteka perioda koji je utvrđen sporazumom između pružatelja meteoroloških usluga i pružatelja ATS usluga.

(4) Usluge informiranja u letu, koje se pružaju VFR letovima, obuhvataju dodatno, na zahtjeve iz stavka (1) ovoga članka, pružanje dostupnih informacija koje se tiču prometa i meteoroloških uvjeta duž rute po kojoj zrakoplov leti, a koje će vjerojatno VFR letenje učiniti neizvodljivim.

Članak 59.

(Emitiranje usluga operativnog informiranja u letu)

(1) Meteorološke i operativne informacije koje se tiču radio-navigacijskih usluga i aerodroma, uključujući i usluge informiranja u letu, kada je to izvodljivo, pružaju se u operativno integriranom obliku.

(2) Kada se integrirane operativne poruke letnih informacija prenose zrakoplovu, one se prenose sa sadržajem i, ako je naznačeno, u navedenom redoslijedu, za različite faze leta.

(3) Kada se pruža, emitiranje usluga operativnog informiranja u letu (*Operational Flight Information Service - OFIS*) se sastoji od poruka koje sadrže integrirane informacije o odabranim operativnim i meteorološkim elementima koji odgovaraju različitim fazama leta. Ova emitiranja bi trebala biti tri glavna tipa, odnosno HF, VHF i ATIS.

(4) Kada to zahtijeva pilot, važeće OFIS poruke će se emitirati od strane odgovarajuće ATS jedinice.

Članak 60.

(HF emitiranje usluga operativnog informiranja u letu)

(1) Pružanje usluga HF emitiranja OFIS se vrši kada u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi postoji utvrđen zahtjev za to.

(2) Kada se pruža usluga HF emitiranja OFIS poruka:
   a) informacija je sukladno stavku (5) ovoga članka, kada je to primjenljivo, predmetom regionalnih sporazuma o zračnoj plovidbi;

b) aerodromi, za koje su izvješća i prognoze uključeni u emitiranje, utvrđeni su regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi;
c) vremenski redoslijed stanica koje učestvuju u emitiranju utvrđen u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi;
d) uzimaju se u obzir ljudske mogućnosti. Emitirana poruka ne prelazi za nju predviđen vremenski period utvrđen u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi, pazeći da brzina emitiranja ne umanji razumljivost poruke;
e) svaka poruka za određeni aerodrom je označena nazivom aerodroma na koji se poruka odnosi;
f) kada informacije ne stignu na vrijeme za emitiranje, uključuju se zadnje dostupne informacije zajedno sa vremenom osmatranja;
g) cijela emitirana poruka se ponavlja, ako je to izvodljivo, u ostatku vremena dodijeljenog toj stanici;
h) poruke priprema i distribuira odgovarajuća jedinica koju odredi pružatelj ATS usluga.

(3) HF emitiranje OFIS poruka koje se tiču međunarodnih aerodroma dostupno je na engleskom jeziku.
(4) Kada je HF emitiranje OFIS poruka dostupno na više jezika, za svaki jezik se koristi zaseban kanal.
(5) Poruke koje su emitirane putem HF OFIS sadrže sljedeće informacije u redoslijedu navedenom ili utvrđenom u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi:
a) En-route informacije o vremenu. Informacije o značajnim en-route meteorološkim pojavama su u formi dostupnog SIGMET izvješća, kao što je to utvrđeno u ICAO Aneksu 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu zračnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*);
b) Informacije o aerodromu, uključujući:
1) naziv aerodroma;
2) vrijeme osmatranja;
3) značajne operativne informacije;
4) smjer vjetra pri zemlji i brzina vjetra i, ako je izvodljivo, maksimalna brzina vjetra;
5) vidljivost i, kada je primjenljivo, vidljivost duž poletno-sletne staze (*Runway Visual Range - RVR);*
6) trenutni meteorološki uvjeti;
7) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske nadmorske visine, šta je veće od to dvoje; kumuloninbuse; ako je nebo naoblačeno, vertikalnu vidljivost kada je dostupna; i
8) aerodromsku prognozu.

Članak 61.

(VHF emitiranje usluga operativnog informiranja u letu)

(1) Pružanje usluga VHF emitiranja OFIS se vrši kada u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi postoji utvrđen zahtjev za to.
(2) Kada se pruža usluga VHF emitiranja OFIS poruka:
a) aerodromi, za koje su izvješća i prognoze uključeni u emitiranje, utvrđeni su regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi;
b) svaka poruka za određeni aerodrom je označena nazivom aerodroma na koji se poruka odnosi;
c) kada informacije ne stignu na vrijeme za emitiranje, uključuju se zadnje dostupne informacije zajedno sa vremenom osmatranja;
d) emitiranje je stalno i ponavljajuće;
e) uzimaju se u obzir ljudske mogućnosti. Emitirana poruka, kada je primjenljivo, ne prelazi trajanje duže od pet minuta, pazeći da brzina emitiranja ne umanji razumljivost poruke;
f) emitirana poruka se ažurira na redovitoj osnovi, kako je to utvrđeno u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi. Pored toga, poruka se ažurira odmah nakon što se desi značajna promjena; i
g) poruke priprema i distribuira odgovarajuća jedinica koju odredi pružatelj ATS usluga.

(3) VHF emitiranje OFIS poruka koje se tiču međunarodnih aerodroma dostupno je na engleskom jeziku.
(4) Kada je VHF emitiranje OFIS poruka dostupno na više jezika, za svaki jezik se koristi zaseban kanal.
(5) Poruke koje su emitirane putem VHF OFIS sadrže sljedeće informacije, i to navedenim redoslijedom:
a) naziv aerodroma;
b) vrijeme osmatranja;
c) poletno-sletna staza koja se koristi za slijetanje;
d) značajni uvjeti površine poletno-sletne staze i, ako je izvodljivo, kočenje;
e) promjene operativnog statusa radio-navigacijskih usluga, ako je izvodljivo;
f) kašnjenje u čekanju, ako je izvodljivo;
g) smjer vjetra pri zemlji i brzina vjetra i, ako je izvodljivo, maksimalna brzina vjetra;
h) vidljivost i, kada je primjenljivo, vidljivost duž poletno-sletne staze RVR;
i) trenutni meteorološki uvjeti;
j) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske nadmorske visine, šta je veće od to dvoje; kumuloninbusi; ako je nebo naoblačeno, vertikalna vidljivost kada je dostupna;
k) temperatura zraka;
l) temperatura točke rose;
m) QNH podešavanje visinomjera;
n) dodatne informacije o najnovijim vremenskim prilikama od operativnog značaja i, tamo gdje je potrebno, smicanje vjetra;
o) prognoza trenda, kada je dostupna; i
p) obavještenje o trenutnim SIGMET porukama.

Članak 62.

(Usluge emitiranja govornog automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti)

(1) Usluga emitiranja govornog automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti (*Voice-automatic Terminal Information Service - Voice-ATIS*) se pruža na aerodromima gdje postoji zahtjev za smanjenje opterećenja komunikacija na ATS VHF zrak-zemlja komunikacijskim kanalima. Kada se pruža, ona uključuje:
a) jednu emisiju koja opslužuje dolazeći zrakoplov; ili
b) jednu emisiju koja opslužuje odlazeći zrakoplov; ili
c) jednu emisiju koja opslužuje i dolazeći i odlazeći zrakoplov; ili
d) dvije emisije koje opslužuju dolazeći i odlazeći zrakoplov na onim areodromima gdje bi dužina emisije koja opslužuje i dolazeći i odlazeći zrakoplov bila naročito duga.

(2) Kada god je izvodljivo, koristi se zasebna VHF frekvencija za Voice-ATIS emitiranja. Ako zasebna frekvencija nije dostupna, prijenos se može vršiti na govornom kanalu ili kanalima najprikladnijeg navigacijskog sredstva u završnoj oblasti, preporučljivo VOR-a, pod uvjetom da su domet i razumljivost prihvatljivi i da je oznaka navigacijskog sredstva usklađena sa emitiranjem tako da ona nije izbrisana.

(3) Voice-ATIS emitiranja se ne smiju prenositi na govornom kanalu ILS-a.
(4) Kada se pruža usluga Voice-ATIS, emitiranje je stalno i ponavljajuće.
(5) Informacije sadržane u tekućem emitiranju se odmah stavljaju do znanja ATS jedinici ili jedinicama koje imaju veze sa pružanjem informacija zrakoplovu vezanih za prilaz, slijetanje i polijetanje, svaki put kada te poruke nisu pripremile te jedinice.
(6) Zahtjevi za pružanje ATIS koji se odnose na Voice-ATIS i D-ATIS su utvrđeni u članku 64. ovoga pravilnika.
(7) Usluge Voice-ATIS emitiranja koje se pružaju aerodromima namijenjene za uporabu u međunarodnoj kontroli zračnog prometa moraju biti dostupne bar na engleskom jeziku.
(8) Kada je Voice-ATIS emitiranje OFIS poruka dostupno na više jezika, za svaki jezik se koristi zaseban kanal.
(9) Voice-ATIS emitirana poruka, kada je to primjenljivo, ne prelazi trajanje duže od 30 sekundi, pazeći da razumljivost ATIS poruke nije umanjena brzinom emitiranja ili identifikacijskim signalom navigacijskog sredstva koje se koristi za emitiranje ATIS. ATIS emitirane poruke uzimaju u obzir ljudske mogućnosti.

Članak 63.

(Usluge automatskog informiranja u završnoj kontroliranoj oblasti prijenosom podataka)

(1) Kada se usluge automatskog informiranja u završnoj oblasti prijenosom podataka (*Data Link-Automatic Terminal Information Service - D-ATIS*) pružaju kao dodatak postojećem i dostupnom Voice-ATIS-u, informacije moraju biti identične i u sadržaju i u formatu sa onim koje se emitiraju putem Voice-ATIS-a.
(2) Kada su uključene meteorološke informacije u realnom vremenu, ali su podaci unutar parametara kriterija značajnih promjena, sadržaj će se, u svrhu održavanja iste kodne oznake, smatrati identičnim.
(3) Kada se D-ATIS usluge pružaju kao dodatak postojećem i dostupnom Voice-ATIS-u i ATIS zahtijeva ažuriranje, Voice-ATIS i D-ATIS se ažuriraju istovremeno.

Članak 64.

(ATIS usluge)

(1) Kada se pružaju usluge Voice-ATIS i/ili D-ATIS:
   a) dostavljene informacije se odnose na jedan aerodrom;
   b) dostavljene informacije se ažuriraju odmah pošto se pojavi značajna promjena;
   c) pripremanje i dostavljanje ATIS poruka je odgovornost pružatelja ATS usluga;
   d) pojedinačne ATIS poruke se identificiraju kodnom oznakom u obliku slova ICAO govornog alfabeta. Kodne oznake koje se dodjeljuju uzastopnim ATIS porukama moraju biti dodijeljene po alfabetskom redu;
   e) zrakoplov potvrđuje prijem informacija prilikom uspostavljanja komunikacije sa ATS jedinicom koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa ili aerodromskog kontrolnog tornja, po potrebi;
   f) kada odgovara na poruku iz točke e) ovoga stavka, ili u slučaju dolazećeg zrakoplova u neko drugo vrijeme nego ono koje je propisao pružatelj ATS usluga, odgovarajuća ATS jedinica dostavlja zrakoplovu informaciju o trenutnom podešavanju visinomjera; i
   g) meteorološke informacije se izdvajaju iz lokalnog meteorološkog izvješća ili specijalnog izvješća.
(2) Kada nagla promjena meteoroloških uvjeta dovede do toga da nije preporučljivo uključiti meteorološko vremensko izvješće u ATIS, ATIS poruke će obavještavati da će se relevantne meteorološke informacije dobiti na prvom kontaktu sa odgovarajućom ATS jedinicom.
(3) Informacije sadržane u tekućem ATIS-u, a čiji je prijem potvrdio dotični zrakoplov, ne moraju biti uključene u izravno emitiranje zrakoplovu, sa izuzetkom informacije o podešavanju visinomjera, koja će biti dostavljena sukladno stavku (1) točka f) ovoga članka.
(4) Ako zrakoplov potvrdi prijem ATIS poruke koja nije ažurna, svaki dio informacije koji zahtijeva ažuriranje emitira se zrakoplovu bez odlaganja.
(5) Sadržaj ATIS-a treba biti što je moguće kraći. Dodatne informacije uz one navedene u čl. 65, 66. i 67. ovoga pravilnika, kao na primjer informacije koje su već dostupne u AIP-u BiH i NOTAM-ima, uključuju se samo kada je to opravdano u izuzetnim okolnostima.

Članak 65.

(ATIS usluge za zrakoplove u dolasku i odlasku)

ATIS poruke koje sadrže informacije za zrakoplove u dolasku i odlasku moraju sadržavati sljedeće elemente informacija, i to navedenim redoslijedom:
   a) naziv aerodroma;
   b) dolazni i/ili odlazni indikator;
   c) tip ugovora, ako se komunikacija odvija putem D-ATIS-a;
   d) kodna oznaka /dezignator;
   e) vrijeme osmatranja, ako je primjenljivo;
   f) tip prilaza koji se očekuje;
   g) poletno-sletnu stazu u uporabi; status sigurnosne površine kraja poletno-sletne staze i potencijanih opasnosti, ako ih ima;
   h) značajni uvjeti površine poletno-sletne staze i, ako je primjenljivo, kočenje;
   i) kašnjenje u čekanju, ako je primjenljivo;
   j) prijelazna razina, ako je primjenljivo;
   k) ostale značajne operativne informacije;
   l) smjer vjetra pri zemlji (u magnetnim stupnjevima) i brzina vjetra, uključujući značajne varijacije i, ako postoje i u uporabi su, senzori vjetra pri zemlji povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u uporabi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
   m) vidljivost i, kada je primjenljivo, RVR i, ako postoje i u uporabi su, senzori vidljivosti /RVR povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u uporabi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
   n) trenutni meteorološki uvjeti;
   o) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske nadmorske visine, šta je veće od to dvoje; kumuloninbusi; ako je nebo naoblačeno, vertikalna vidljivost kada je dostupna;
   p) temperatura zraka;
   r) temperatura točke rose;
   s) podešavanje visinomjera;
   t) svaka dostupna informacija o značajnim meteorološkim pojavama u prilaznoj i odletnoj oblasti/ravni, uključujući i smicanje vjetra, i informacije o trenutnim meteorološkim uvjetima od značaja za operacije;
   u) prognoza trenda, kada je dostupna; i
   v) posebne ATIS instrukcije.

Članak 66.

(ATIS usluge za zrakoplove u dolasku)

ATIS poruke koje sadrže informacije za zrakoplove u dolasku moraju sadržavati samo sljedeće elemente informacija, i to navedenim redoslijedom:

a) naziv aerodroma;
b) dolazni indikator;
c) tip ugovora, ako se komunikacija odvija putem D-ATIS-a;
d) kodna oznaka /dezignator;
e) vrijeme osmatranja, ako je primjenljivo;
f) tip prilaza koji se očekuje;
g) poletno-sletnu stazu u uporabi; status sigurnosne površine kraja poletno-sletne staze i potencijanih opasnosti, ako ih ima;
h) značajni uvjeti površine poletno-sletne staze i, ako je primjenljivo, kočenje;
i) kašnjenje u čekanju, ako je primjenljivo;
j) prijelazna razina, ako je primjenljivo;
k) ostale značajne operativne informacije;
l) smjer vjetra pri zemlji (u magnetnim stupnjevima) i brzina vjetra, uključujući značajne varijacije i, ako postoje i u uporabi su, senzori vjetra pri zemlji povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u uporabi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
m) vidljivost i, kada je primjenljivo, RVR i, ako postoje i u uporabi su, senzori vidljivosti /RVR povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u uporabi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
n) trenutni meteorološki uvjeti;
o) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najviše minimalne sektorske nadmorske visine, šta je veće od to dvoje; kumuloninbusi; ako je nebo naoblačeno, vertikalna vidljivost, kada je dostupna;
p) temperatura zraka;
r) temperatura točke rose;
s) podešavanje visinomjera;
t) svaka dostupna informacija o značajnim meteorološkim pojavama u prilaznoj oblasti/ravni, uključujući i smicanje vjetra, i informacije o trenutnim meteorološkim uvjetima od značaja za operacije;
u) prognoza trenda, kada je dostupna; i
v) posebne ATIS instrukcije.

Članak 67.

(ATIS usluge za zrakoplove u odlasku)

ATIS poruke koje sadrže informacije za zrakoplove u odlasku moraju sadržavati samo sljedeće elemente informacija, i to navedenim redoslijedom:

a) naziv aerodroma;
b) dolazni indikator;
c) tip ugovora, ako se komunikacija odvija putem D-ATIS-a;
d) kodna oznaka /dezignator;
e) vrijeme osmatranja, ako je primjenljivo;
f) poletno-sletnu stazu u uporabi; status sigurnosne površine kraja poletno-sletne staze i potencijanih opasnosti, ako ih ima;
g) značajni uvjeti površine poletno-sletne staze i, ako je primjenljivo, kočenje;
h) kašnjenje u čekanju, ako je primjenljivo;
i) prijelazna razina, ako je primjenljivo;
j) ostale značajne operativne informacije;
k) smjer vjetra pri zemlji (u magnetnim stupnjevima) i brzina vjetra, uključujući značajne varijacije i, ako postoje i u uporabi su, senzori vjetra pri zemlji povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u uporabi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
l) vidljivost i, kada je primjenljivo, RVR i, ako postoje i u uporabi su, senzori vidljivosti /RVR povezani posebno sa dijelom poletno-sletne staze koja je u uporabi i ta informacija se zahtijeva od strane operatora, oznaku poletno-sletne staze i dio poletno-sletne staze na koji se informacija odnosi;
m) trenutni meteorološki uvjeti;
n) oblačnost ispod 1500 m (5000 ft) ili ispod najvišeg minimuma visine sektora, šta je veće od to dvoje; kumuloninbusi; ako je nebo zaklonjeno, vertikalna vidljivost, kada je dostupna;
o) temperatura zraka;
p) temperatura točke rose;
r) podešavanje visinomjera;
s) svaka dostupna informacija o značajnim meteorološkim pojavama u odletnoj oblasti/ravni, uključujući i smicanje vjetra, i informacije o trenutnim meteorološkim uvjetima od značaja za operacije;
t) prognoza trenda, kada je dostupna; i
u) posebne ATIS instrukcije.

DIO PETI - USLUGE UZBUNJIVANJA

Članak 68.

(Primjena)

(1) Usluge uzbunjivanja se pružaju:
a) svim zrakoplovima kojima se pružaju usluge kontrole zračnog prometa;
b) u onoj mjeri koliko je to prihvatljivo, svim ostalim zrakoplovima koji imaju popunjen plan leta ili su na neki drugi način poznati pružatelju usluga u zračnom prometu;
c) svakom zrakoplovu za koji se zna ili se vjeruje da je predmet nezakonitog ometanja.

(2) Centri informiranja u letu ili centri oblasne kontrole zračnog prometa služe kao centralno mjesto za prikupljanje svih informacija relevantnih za stanje nužde zrakoplova koji izvodi operacije u FIR-u ili kontroliranoj oblasti, u kojim pomenuti centri pružaju usluge, i za prosljeđivanje takvih informacija odgovarajućem spasilačko-koordinacijskom centru.

(3) U slučaju nastanka stanja nužde dok je zrakoplov pod kontrolom aerodromskog kontrolnog tornja ili jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, ta jedinica će odmah obavijestiti nadležni centar informiranja u letu ili centar oblasne kontrole zračnog prometa, koji zatim obavještava spasilačko-koordinacijski centar, osim kada je priroda stanja nužde takva da bi to obavještavanje bilo suvišno.

(4) Kada hitnost situacije to zahtijeva, nadležni aerodromski kontrolni toranj ili jedinica prilazne kontrole zračnog prometa prvo uzbunjuje i poduzima neophodne korake za pokretanje aktivnosti svih odgovarajućih lokalnih organizacija za spašavanje i izvanredna stanja, koje mogu odmah pružiti zahtijevanu pomoć.

Članak 69.

(Obavještavanje spasilačko-koordinacijskog centra)

(1) Ne dovodeći u pitanje bilo koje druge okolnosti koje mogu dovesti do toga da se preporuči obavještavanje, ATS jedinice, osim u slučajevima propisanim u članku 70. stavak (1) ovoga pravilnika, odmah obavještavaju centar ili

spasilačko-koordinacijske centre o tome da se smatra da je zrakoplov u stanju nužde sukladan sljedećim:

a) Faza neizvjesnosti, kada:
   1) u periodu od 30 minuta nije bilo povratne komunikacije od strane zrakoplova od momenta kada je ta komunikacija trebala biti uspostavljena, ili od momenta prvog neuspješnog pokušaja uspostavljanja komunikacije sa takvim zrakoplovom, šta se od ovo dvoje prvo desi; ili kada
   2) se zrakoplov ne pojavi u dolasku u periodu od 30 minuta od posljednjeg najavljenog vremena dolaska ili vremena dolaska očekivanog od strane ATS jedinice, šta se od ovo dvoje desi kasnije;

osim kada ne postoji sumnja za sigurnost zrakoplova i posade i putnika u njemu.

b) Faza uzbune, kada:
   1) nakon faze neizvjesnosti, kasniji pokušaji uspostavljanja komunikacije sa zrakoplovom ili upita drugim relevantnim izvorima ne daju rezultate u smislu dobijanja bilo kakvih informacija o zrakoplovu; ili kada
   2) je zrakoplov, koji je dobio odobrenje za slijetanje i slijetanje nije izvršio unutar 5 minuta od očekivanog vremena slijetanja, i ponovna komunikacija sa zrakoplovom nije ostvarena; ili kada
   3) su primljene informacije koje upućuju na to da je operativnost zrakoplova umanjena, ali ne u toj mjeri da zahtijeva prinudno slijetanje zrakoplova;

osim kada postoje dokazi da bi to umanjilo sumnju vezanu za sigurnost zrakoplova i posade i putnika u njemu, ili kada

4) se zna ili vjeruje da je zrakoplov predmet nezakonitog ometanja.

c) Faza opasnosti, kada:
   1) nakon faze uzbunjivanja; dalji pokušaji uspostavljanja komunikacije sa zrakoplovom i šira istraga ne daju rezultate i upućuju na mogućnost da je zrakoplov u opasnosti, ili kada
   2) se smatra da je potrošeno svo gorivo u zrakoplovu, ili ga ima nedovoljno da bi zrakoplov operativno bio siguran, ili kada
   3) su primljene informacije koje upućuju na to da je operativnost zrakoplova umanjena u toj mjeri da će vjerojatno zahtijevati prinudno slijetanje zrakoplova, ili kada
   4) su primljene informacije ili je realno izvjesno da će zrakoplov izvršiti ili je izvršio prinudno slijetanje;

osim kada postoji realna izvjesnost da zrakoplovu i putnicima i posadi ne prijeti teška i neposredna opasnost i da se ne zahtijeva hitno pružanje pomoći.

(2) Obavještenje sadrži sljedeće informacije, ako su dostupne, i to navedenim redom:
   a) riječi INCERFA, ALERFA ili DETRESFA, u ovisnosti od toga koja je faza stanja nužde;
   b) naziv organizacije i podaci o osobi koja dostavlja informaciju;
   c) priroda stanja nužde;
   d) značajni podaci iz plana leta;
   e) informacije o ATS jedinici koja je posljednja uspostavila kontakt, vrijeme kontakta i upotrijebljeno sredstvo komunikacije;
   f) posljednje izvješće o poziciji i način na koji je utvrđeno;
   g) boja i prepoznatljive oznake na zrakoplovu;
   h) informacija o opasnim materijama koje se prevoze, ako ima takvih;
   i) svaka aktivnost poduzeta od organizacije koja šalje obavještenje;
   j) ostale relevantne primjedbe.

Ako bilo koji dio navedenih informacija nije bio na raspolaganju u momentu obavještavanja spasilačko-koordinacijskog centra, treba biti zatražen od strane ATS jedinice prije proglašavanja faze opasnosti, ako postoji realna izvjesnost da će doći do proglašenja ove faze.

(3) Osim obavještenja iz stavka (1) ovoga članka, spasilačko-koordinacijski centar, bez odlaganja, dobija:
   a) sve korisne dodatne informacije, naročito one koje se odnose na razvoj stanja nužde u narednim fazama;
   b) informaciju da stanje nužde više ne postoji.

(4) Obustavljanje aktivnosti koje je pokrenuo spasilačko-koordinacijski centar je odgovornost tog centra.

Članak 70.

(Uporaba komunikacijskih sredstava i objekata)

ATS jedinice će, po potrebi, koristiti sva dostupna komunikacijska sredstva i objekte u nastojanju da uspostave i održavaju komunikaciju sa zrakoplovom koji se nalazi u stanju nužde i za dobijanje novih informacija o zrakoplovu.

Članak 71.

(Praćenje i iscrtavanje pozicije zrakoplova u stanju nužde)

Kada se utvrdi da postoji stanje nužde, let/trajektorija/putanja dotičnog zrakoplova se iscrtava na karti u cilju utvrđivanja vjerojatnog budućeg položaja zrakoplova i njegovog maksimalnog obima aktivnosti u odnosu na posljednju poznatu poziciju. Letovi/trajektorije/putanje drugih zrakoplova za koje se zna da su operativni u blizini dotičnog zrakoplova se također iscrtavaju u cilju utvrđivanja njihovog vjerojatnog budućeg položaja i maksimalnog trajanja leta.

Članak 72.

(Informacije koje se dostavljaju operatoru)

(1) Kada centar informiranja u letu ili centar oblasne kontrole zračnog prometa donese odluku da se neki zrakoplov nalazi u fazi neizvjesnosti ili fazi uzbunjivanja, kada je to izvodljivo, o tome obavještava operatora prije nego što obavijesti spasilačko-koordinacijski centar. U slučaju da se zrakoplov nalazi u fazi opasnosti, sukladno članku 69. stavak (1) ovoga pravilnika spasilačko-koordinacijski centar mora biti odmah obaviješten.

(2) Sve informacije koje centar informiranja u letu ili centar oblasne kontrole zračnog prometa dostavlja spasilačko-koordinacijskom centru kada god je to izvodljivo i bez odlaganja će dostavljati i operatoru.

Članak 73.

(Informacije koje se dostavljaju zrakoplovu koji leti u blizini zrakoplova u stanju nužde)

(1) Kada je ATS jedinica objavila da se zrakoplov nalazi u stanju nužde, ostali zrakoplovi za koje se zna da lete u njegovoj blizini, izuzimajući ono što je propisano stavkom (2) ovoga članka, obavještavaju se o prirodi stanja nužde u najkraćem izvodljivom roku.

(2) Kada ATS jedinica zna ili vjeruje da je zrakoplov predmet nezakonitog ometanja, to se neće spominjati u kominikaciji zrak-zemlja zbog prirode stanja nužde, osim ako takva informacija nije došla od dotičnog zrakoplova i sigurno je da pominjanje te informacije neće pogoršati situaciju.

DIO ŠESTI - ZAHTJEVI PRUŽATELJA USLUGA U ZRAČNOM PROMETU KOJI SE ODNOSE NA KOMUNIKACIJE

Članak 74.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Opće)

(1) Za potrebe pružanja usluga u zračnom prometu za zrak-zemlja komunikaciju koriste se radio-telefonska komunikacija i/ili prijenos podataka.

(2) Kada su propisane RCP specifikacije za komunikacije zasnovane na performansama, dodatno na zahtjeve definirane u stavku (1) ovoga članka, ATS jedinice su opremljene komunikacijskom opremom koja omogućava pružanje usluga u zračnom prometu sukladno propisanim RCP specifikacijama.

(3) Kada se koristi izravna pilot-kontrolor dvosmjerna radio-telefonska komunikacija ili komunikacija putem prijenosa podataka za pružanje usluga kontrole zračnog prometa, na svim takvim zrak-zemlja komunikacijskim kanalima koristit će se oprema za snimanje komunikacije.

(4) Snimci komunikacijskih kanala, navedenih u stavku (3) ovoga članka, čuvaju se na period od najmanje 30 dana.

Članak 75.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Zahtjevi za pružatelje usluga informiranja u letu)

(1) Oprema za komunikaciju zrak-zemlja omogućava dvosmjernu komunikaciju između jedinice koja pruža usluge informiranja u letu i adekvatno opremljenog zrakoplova koji leti bilo gdje u okviru FIR-a.

(2) Kad god je to izvodljivo, oprema za komunikaciju zrak-zemlja za pružanje usluga informiranja u letu omogućava izravnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji.

Članak 76.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Zahtjevi za oblasne centre kontrole zračnog prometa)

(1) Oprema za komunikaciju zrak-zemlja omogućava dvosmjernu komunikaciju između jedinice koja pruža usluge oblasne kontrole zračnog prometa i adekvatno opremljenog zrakoplova koji leti bilo gdje u okviru kontrolirane oblasti.

(2) Kad god je to izvodljivo, oprema za komunikaciju zrak-zemlja za centre oblasne kontrole zračnog prometa omogućava izravnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji.

(3) Kada se putem zrak-zemlja komunikatora govorni komunikacijski kanali zrak-zemlja koriste za oblasnu kontrolu zračnog prometa, potrebno je napraviti odgovarajuće aranžmane kako bi se omogućila izravna govorna komunikacija pilot-kontrolor.

Članak 77.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Zahtjevi za prilaznu kontrolu zračnog prometa)

(1) Oprema za komunikaciju zrak-zemlja omogućava izravnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji, između jedinice koja pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa i adekvatno opremljenog zrakoplova koji je u nadležnosti te jedinice.

(2) Kada jedinica pruža usluge prilazne kontrole zračnog prometa kao zasebna jedinica, komunikacija zrak-zemlja se održava preko komunikacijskih kanala namijenjenih samo za takvu komunikaciju.

Članak 78.

(Zrakoplovne mobilne usluge, komunikacija zrak-zemlja - Zahtjevi za aerodromsku kontrolu zračnog prometa)

(1) Oprema za komunikaciju zrak-zemlja omogućava izravnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji, između aerodromskog kontrolnog tornja i adekvatno opremljenog zrakoplova na bilo kojoj udaljenosti unutar 45 km (25 NM) od dotičnog aerodroma.

(2) Kada to uvjeti opravdavaju, treba osigurati odvojene komunikacijske kanale za kontrolu prometa na manevarskim površinama.

Članak 79.

(Zrakoplovne stacionarne usluge, komunikacija zemlja-zemlja - Opće)

Za potrebe pružanja usluga u zračnom prometu za zemlja-zemlja komunikaciju koriste se izravna govorna i/ili komunikacija prijenosom podataka.

Članak 80.

(Zahtjevi za komunikaciju unutar FIR-a - Komunikacija između ATS jedinica)

(1) Centar informiranja u letu ima opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge u zračnom prometu unutar njegove oblasti odgovornosti:
   a) centar oblasne kontrole zračnog prometa, osim ako se ne nalazi na istoj lokaciji;
   b) jedinicama prilazne kontrole zračnog prometa;
   c) aerodromskim kontrolnim tornjevima.

(2) Centar oblasne kontrole zračnog prometa, osim što je povezan sa centrom informiranja u letu, ima opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge u zračnom prometu unutar njegove oblasti odgovornosti:
   a) jedinice prilazne kontrole zračnog prometa;
   b) aerodromski kontrolni tornjevi;
   c) aerodromski prijavni biroi (*Air Traffic Services Reporting Office - ARO*), ako su uspostavljeni odvojeno.

(3) Jedinica prilazne kontrole zračnog prometa, osim što je povezana sa centrom informiranja u letu i centrom oblasne kontrole zračnog prometa, ima opremu za komunikaciju sa povezanim aerodromskim kontrolnim tornjevima i, kada su odvojeno uspostavljene, povezanim aerodromskim prijavnim biroima (*ARO*).

(4) Aerodromski kontrolni toranj, osim što je povezan sa centrom informiranja u letu, centrom oblasne kontrole zračnog prometa i jedinicom prilazne kontrole zračnog prometa, ima opremu za komunikaciju sa povezanim aerodromskim prijavnim biroima (*ARO*), ako su uspostavljeni odvojeno.

Članak 81.

(Zahtjevi za komunikaciju unutar FIR-a - Zahtjevi za komunikaciju između ATS jedinica i drugih jedinica)

(1) Centar informiranja u letu i centar oblasne kontrole zračnog prometa moraju imati opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njihove oblasti odgovornosti:
   a) odgovarajuće vojne jedinice;
   b) meteorološke biroe koji opslužuju centar;
   c) zrakoplovna telekomunikacijska stanica koja opslužuje centar;
   d) odgovarajuće urede operatora;
   e) spasilačko-koordinacijski centri ili u odsustvu takvih centara, svaka druga odgovarajuća služba za hitne slučajeve i izvanredna stanja;
   f) međunarodni NOTAM uredi koji opslužuju centar.

(2) Jedinica prilazne kontrole zračnog prometa i aerodromski kontrolni toranj imaju opremu za komunikaciju sa sljedećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njihove oblasti odgovornosti:
   a) odgovarajuće vojne jedinice;
   b) spasilačke i hitne službe (uključujući medicinsku pomoć, vatrogasne službe itd.);
   c) meteorološki biro koji opslužuje dotičnu jedinicu;
   d) zrakoplovna telekomunikacijska stanica koja opslužuje dotičnu jedinicu;
   e) jedinica koja pruža usluge upravljanja stajankom (*Apron*), kada je uspostavljena odvojeno.

(3) Komunikacijska oprema koja se zahtijeva u stavku (1) točka a) i stavku (2) točka a) ovoga članka obuhvata pružanje brzih i pouzdanih komunikacija između dotičnih ATS jedinica i vojnih jedinica odgovornih za kontrolu operacija presretanja unutar oblasti odgovornosti dotičnih ATS jedinica.

Članak 82.
(Zahtjevi za komunikaciju unutar FIR-a - Opis komunikacijske opreme)

(1) Komunikacijska oprema koja se zahtijeva u članku 80. i članku 81. stavak (1) točka a) i stavak (2) toč. a), b) i c) ovoga pravilnika obuhvata i vođenje:
   a) izravne govorne komunikacije, ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka, pri čemu u svrhu prijenosa kontrole uporabom radara ili ADS-B komunikacija može biti uspostavljena trenutno, a za druge svrhe, komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi; i
   b) štampanu komunikaciju, kada se zahtijeva postojanje zapisa; vrijeme prijenosa poruke za ovakvu vrstu komunikacije ne smije biti duže od 5 minuta.

(2) U slučajevima koji nisu obuhvaćeni stavkom (1) ovoga članka, komunikacijska oprema treba da obuhvati i vođenje:
   a) izravne govorne komunikacije, ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka, pri čemu komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi; i
   b) štampanu komunikaciju, kada se zahtijeva postojanje zapisa; vrijeme prijenosa poruke za ovakvu vrstu komunikacije ne smije biti duže od 5 minuta.

(3) U svim slučajevima kada se zahtijeva automatski prijenos podataka do i/ili od kompjutera/računala pružatelja usluga u zračnom prometu, mora se osigurati pogodna oprema za automatsko snimanje.

(4) Komunikacijska oprema koja se zahtijeva u članku 81. stavak (2) toč. a), b) i c) obuhvata izravnu govornu komunikaciju sa mogućnošću vođenja konferencijske komunikacije.

(5) Komunikacijska oprema koja se zahtijeva u članku 81. stavak (2) točka d) obuhvata izravnu govornu komunikaciju sa mogućnošću vođenja konferencijske komunikacije, pri čemu komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.

(6) Sva oprema za direktnu govornu komunikaciju ili komunikaciju putem prijenosa podataka između ATS jedinica međusobno i između ATS jedinica i drugih jedinica opisanih u članku 81. ovoga pravilnika ima mogućnost automatskog snimanja.

(7) Snimci podataka i komunikacija, kako se zahtijeva u stavovima (3) i (6) ovoga članka, čuvaju se na period od najmanje 30 dana.

Članak 83.
(Komunikacija između FIR-ova)

(1) Centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa imaju opremu za komunikaciju sa svim susjednim centrima za informiranje u letu i centrima oblasne kontrole zračnog prometa.

(2) Ova komunikacijska oprema u svim slučajevima obuhvata kreiranje poruka u obliku pogodnom za zadržavanje kao trajnih zapisa i dostavljanje sukladno prijelaznim vremenima definiranim u regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi.

(3) Osim ako nije drugačije propisano na bazi regionalnih sporazuma o zračnoj plovidbi, komunikacijska oprema između centara oblasne kontrole zračnog prometa koji opslužuju granične kontrolirane oblasti dodatno obuhvata izravnu govornu komunikaciju i, tamo gdje je primjenljivo, komunikaciju putem prijenosa podataka, sa automatskim snimanjem, pri čemu se radi transfer kontrole putem radara, ADS-B ili ADS-C podataka, komunikacija može uspostaviti trenutno, a za druge svrhe komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.

(4) Kada se to zahtijeva sporazumom između Bosne i Hercegovine i drugih država, u cilju izbjegavanja ili smanjivanja potreba za presretanjem u slučajevima odstupanja od dodijeljenog kursa, oprema za komunikacije između susjednih centara za informiranje u letu ili oblasnih centara kontrole zračnog prometa, drugačija od one propisane u stavku (3) ovoga članka, obuhvata izravnu govornu komunikaciju ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka. Ova komunikacijska oprema ima mogućnost automatskog snimanja.

(5) Komunikacijska oprema iz stavka (4) ovoga članka omogućava da komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.

(6) Susjedne ATS jedinice trebaju biti povezane u svim slučajevima kada postoje posebne okolnosti. Posebne okolnosti mogu nastati zbog povećane gustine prometa, vrste operacija zrakoplova i/ili načina na koji je zračni prostor organiziran i mogu postojati i u situaciji kada kontrolirane oblasti i/ili zone nisu susjedne ili nisu još uvijek uspostavljene.

(7) Kada su lokalni uvjeti takvi da je potrebno predati zrakoplov susjednoj kontroliranoj oblasti prije polaska, jedinica prilazne kontrole zračnog prometa i/ili aerodromski kontrolni toranj trebaju biti povezani sa centrom oblasne kontrole zračnog prometa koji pruža usluge u susjednoj oblasti.

(8) Komunikacijska oprema iz stavova (6) i (7) ovoga članka obuhvata izravnu govornu komunikaciju ili u kombinaciji sa komunikacijom putem prijenosa podataka, sa automatskim snimanjem, pri čemu se radi transfer kontrole putem radara, ADS-B ili ADS-C podataka, komunikacija može uspostaviti trenutno, a za druge svrhe komunikacija normalno može biti uspostavljena unutar 15 sekundi.

(9) U svim slučajevima kada se zahtijeva automatska razmjena podataka između računala pružatelja usluga u zračnom prometu mora se osigurati pogodna oprema za automatsko snimanje.

(10) Snimci podataka i komunikacija, kako se zahtijeva u stavku (5) ovoga članka, čuvaju se na period od najmanje 30 dana.

Članak 84.
(Komunikacija između FIR-ova)

Pružatelj usluga u zračnom prometu razvija odgovarajuće procedure za omogućavanje uspostavljanja neposredne veze za veoma hitne pozive koji se tiču sigurnosti zrakoplova, i prekid, ako je to potrebno, manje hitnih poziva u tom momentu.

Članak 85.

(Komunikacije za kontrolu kretanja vozila na manevarskim površinama kontroliranih aerodroma)

(1) Oprema za dvosmjernu radio-telefonsku komunikaciju je dostupna aerodromskom kontrolnom tornju za kontroliranje vozila na manevarskim površinama, osim tamo gdje se smatra da je komunikacija vizualnim signalima dovoljna.

(2) Gdje uvjeti nalažu, za kontroliranje vozila na manevarskim površinama koristit će se odvojeni komunikacijski kanali. Mora se osigurati pogodna oprema za automatsko snimanje na svim ovim kanalima.

(3) Snimci podataka i komunikacija, kako se zahtijeva u stavku (2) ovoga članka, čuvaju se na period od najmanje 30 dana.

Članak 86.

(Automatsko snimanje podataka o nadzoru)

(1) Podaci o nadzoru sa primarnog i sekundarnog radara ili drugih sustava (ADS-B, ADS-C), koji se koriste kao pomoć za pružanje usluga u zračnom prometu, snimaju se automatski za potrebe istraga nesreća i incidenata, potrage i spašavanja, jedinica kontrole zračnog prometa, evaluaciju nadzornih sustava i obuku.

(2) Automatski snimci će se čuvati najmanje 30 dana. Kada su snimci od važnosti za istrage nesreća i incidenata, moraju se čuvati na duži period, sve dok ne bude bilo sigurno da nisu više potrebni.

DIO SEDMI - ZAHTJEVI PRUŽATELJA USLUGA U ZRAČNOM PROMETU KOJI SE ODNOSE NA INFORMACIJE

Članak 87.

(Meteorološke informacije - Opće)

(1) ATS jedinicama u zračnom prometu se dostavljaju ažurne informacije o stvarnim meteorološkim uvjetima i njihovim prognozama, neophodne za obavljanje njihovih poslova. Informacije se dostavljaju u takvom obliku da zahtijevaju minimalno tumačenje od strane osoblja koje pruža usluge u zračnom prometu i sa učestalošću koja zadovoljava zahtjeve dotične ATS jedinice.

(2) ATS jedinicama su dostupne detaljne informacije o lokaciji, vertikalnom zahvatu, pravcu i brzini kretanja meteoroloških pojava u blizini aerodroma koje su opasne za operacije zrakoplova, a naročito u zonama penjanja i prilaza.

(3) Kada su računarski obrađeni podaci za gornji zračni prostor dostupni ATS jedinicama u digitalnom obliku za korištenje njihovim računalima, sadržaj, format i aranžmani za prijenos trebaju biti usaglašeni između pružatelja meteoroloških usluga u zračnoj plovidbi i pružatelja usluga u zračnom prometu.

Članak 88.

(Meteorološke informacije - Centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa)

(1) Centrima informiranja u letu i centrima oblasne kontrole zračnog prometa se dostavljaju meteorološke informacije na način opisan u poglavlju 1.3, Apendiksa 9, ICAO Aneksa 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu zračnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*), ovo se naročito odnosi na informacije koje se odnose na pojavu ili očekivano pogoršanje meteoroloških uvjeta, koje se dostavljaju odmah čim se utvrde. Ova izvješća i prognoze obuhvataju FIR ili kontroliranu oblast i druge takve oblasti koje su utvrđene regionalnim sporazumima o zračnoj plovidbi.

(2) Centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa dobijaju u pogodnim intervalima podatke o trenutnom zračnom tlaku za podešavanje visinomjera, za lokacije određene od strane centara za informiranje u letu ili centara oblasne kontrole zračnog prometa.

Članak 89.

(Meteorološke informacije - Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa)

(1) Jedinicama prilazne kontrole zračnog prometa dostavljaju se meteorološke informacije na način opisan u poglavlju 1.2, Apendiksa 9, ICAO Aneksa 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu zračnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*), za zračni prostor i aerodrome u njihovoj nadležnosti. Specijalna izvješća i izmjene i dopune prognoza se dostavljaju jedinicama prilazne kontrole zračnog prometa dinamikom njihove hitnosti i sukladno utvrđenim kriterijima, bez čekanja na vrijeme objavljivanja redovitog izvješća ili prognoze. Kada se koristi više anemometara/instrumenata za mjerenje brzine vjetra, pokazivači koji se odnose na svaki od njih moraju biti jasno označeni zbog identificiranja poletno-sletne staze i dijelova poletno-sletne staze na kojim svaki od anemometara vrši mjerenje.

(2) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa dobijaju podatke o trenutnom zračnom tlaku za podešavanje visinomjera za lokacije određene od strane jedinice prilazne kontrole zračnog prometa.

(3) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, koje pružaje usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju, moraju biti opremljene pokazivačima vjetra pri zemlji. Ti pokazivači moraju biti povezani i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju i u meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(4) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju na aerodromima gdje se vrijednosti RVR-a procjenjuju instrumentalnom opremom, moraju biti opremljene sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutnog RVR-a. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju i meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(5) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju na aerodromima na kojima se visina baze oblaka procjenjuje instrumentalnom opremom, moraju biti opremljene sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutne baze oblaka. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju i meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(6) Jedinice prilazne kontrole zračnog prometa, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju, dobijaju informacije o smicanju vjetra koji može negativno utjecati na zrakoplov u prilaznoj ili odletnoj putanji ili tijekom kružnog prilaza.

Članak 90.

(Meteorološke informacije - Aerodromski kontrolni toranj)

(1) Aerodromski kontrolni tornjevi dobijaju meteorološke informacije na način opisan u poglavlju 1.1, Apendiksa 9, ICAO Aneksa 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu zračnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*), za aerodrome u njihovoj nadležnosti. Specijalna izvješća i izmjene i dopune prognoza se dostavljaju aerodromskim kontrolnim tornjevima dinamikom njihove hitnosti i sukladno

utvrđenim kriterijima, bez čekanja na vrijeme objavljivanja redovitog izvješća ili prognoze.

(2) Aerodromski kontrolni tornjevi za aerodrome u njihovoj nadležnosti dobijaju podatke o trenutnom zračnom tlaku za podešavanje visinomjera.

(3) Aerodromski kontrolni tornjevi moraju biti opremljeni pokazivačima vjetra pri zemlji. Ti pokazivači moraju biti povezani i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji. Kada se koristi više senzora, pokazivači koji se odnose na svaki od njih moraju biti jasno označeni zbog identificiranja poletno-sletne staze i dijelova poletno-sletne staze na kojim svaki od senzora vrši mjerenje.

(4) Aerodromski kontrolni tornjevi, na aerodromima gdje se vrijednosti RVR-a procjenjuju instrumentalnom opremom, moraju biti opremljeni sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutnog RVR-a. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(5) Aerodromski kontrolni tornjevi, na aerodromima na kojima se visina baze oblaka procjenjuje instrumentalnom opremom, moraju biti opremljeni sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutne baze oblaka. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom tornju i meteorološkoj stanici, gdje takva stanica postoji.

(6) Aerodromski kontrolni tornjevi dobijaju informacije o smicanju vjetra koji može negativno utjecati na zrakoplov u prilaznoj ili odletnoj putanji ili tijekom kružnog prilaza i na zrakoplov na poletno-sletnoj stazi tijekom rulanja poslije slijetanja ili tijekom zaleta u polijetanju.

(7) Aerodromskim kontrolnim tornjevima i/ili drugim odgovarajućim jedinicama omogućeno je dobijanje aerodromskih upozorenja.

Članak 91.

(Meteorološke informacije - Komunikacijske stanice)

Kada je to neophodno za pružanje usluga letnih informacija, trenutna meteorološka izvješća i prognoze se dostavljaju komunikacijskim stanicama. Kopije takvih informacija se prosljeđuju centrima informiranja u letu i centrima oblasne kontrole zračnog prometa.

Članak 92.

(Informacije o stanju na aerodromima i operativnom statusu pripadajućih objekata i opreme)

Aerodromski kontrolni tornjevi i jedinice prilazne kontrole zračnog prometa su pravodobno informirani o uvjetima na manevarskim površinama koji su od operativnog značaja, uključujući i postojanje privremene opasnosti, i o operativnom statusu svih pripadajućih objekata i opreme na aerodromima koji su u njihovoj nadležnosti.

Članak 93.

(Informacije o operativnom statusu navigacijskih sredstava)

ATS jedinice pravodobno dobijaju informacije o operativnom statusu radio-navigacijskih sredstava i vizualnih pomoćnih sredstava od suštinskog značaja za poletne, dolazne, prilazne i sletne procedure unutar svoje oblasti odgovornosti i o onim radio-navigacijskim sredstvima i vizualnim pomoćnim sredstvima od suštinskog značaja za kretanje po manevarskim površinama.

Članak 94.

(Informacije o neupravljanim slobodnim balonima)

Operatori neupravljanih slobodnih balona obavještavaju odgovarajuće jedinice u zračnom prometu o detaljima leta neupravljanih slobodnih balona sukladno zahtjevima sadržanim u Dodatku 2 ovoga pravilnika.

Članak 95.

(Informacije koje se tiču vulkanskih aktivnosti)

(1) Jedinice u zračnom prometu, sukladno lokalnim sporazumima, dobijaju informacije o prije-eruptivnim vulkanskim aktivnostima, vulkanskim erupcijama i oblacima vulkanskog pepela koji mogu utjecati na zračni prostor koji se koristi za letenje, a nalazi se unutar njihove oblasti odgovornosti.

(2) Centri informiranja u letu i centri oblasne kontrole zračnog prometa dobijaju savjetodavne informacije od strane povezanog VAAC-a.

Članak 96.

(Informacije koje se tiču radioaktivnih materijala i otrovnih hemijskih oblaka)

Jedinice u zračnom prometu, sukladno lokalnim sporazumima, dobijaju informacije o ispuštanju u atmosferu radioaktivnih materijala ili otrovnih hemijskih materija koji mogu utjecati na zračni prostor koji se koristi za letenje, a nalazi se unutar njihove oblasti odgovornosti.

Članak 97.

(Stupanje na snagu)

Pravilnik stupa na snagu osmi dan od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-554-1/19
27. kolovoza 2019. godine
Banja Luka

V.d. generalnog ravnatelja
Željko Travar, v. r.

DODATAK 1 - PRINCIPI UPRAVLJANJA IDENTIFICIRANJEM NAVIGACIJSKIH SPECIFIKACIJA I IDENTIFICIRANJEM ATS RUTA KOJE NISU STANDARDNE ODLAZNE I DOLAZNE RUTE

1. Oznake za ATS rute i navigacijske specifikacije

1.1 Svrha sustava rutnih oznaka i navigacijskih specifikacija primjenljivih za specifične ATS rute, segmente ATS ruta ili oblasti je da omogući i pilotima i pružatelju usluga u zračnom prometu da u obzir uzmu sljedeće zahtjeve:

a) da nedvojbeno ukazuje na određenu ATS rutu, bez potrebe da se pribjegava uporabi geografskih koordinata ili drugih načina da se ista opiše;

b) da povezuje ATS rutu sa specifičnom vertikalnom strukturom zračnog prostora, ako je primjenljivo;

c) da ukazuje na zahtijevanu razinu točnosti navigacijskih performansi tijekom leta duž ATS rute ili unutar određene oblasti; i

d) da ukazuje da se dotična ruta prvenstveno ili isključivo koristi za određene tipove zrakoplova.

1.2 U svrhu ispunjavanja gorenavedenih zahtjeva, sustav oznaka:

a) omogućava identificiranje bilo koje ATS rute na jednostavan i jedinstven način;

b) izbjegava suvišne informacije/redundantnost;

c) je uporabljiv i za zemaljske i za zračne automatizacijske sustave; i

d) dozvoljava maksimalnu sažetost za operativnu uporabu; i

e) omogućava dovoljnu mogućnost proširenja koja zadovoljava buduće zahtjeve bez potrebe za suštinskim promjenama.

1.3 Kontrolirane, preporučene i nekontrolirane ATS rute, sa izuzetkom standardnih dolaznih i odlaznih ruta, identificiraju se na način koji je opisan u daljem tekstu.

2. Struktura oznaka

2.1 Oznaka ATS rute se sastoji od osnovne oznake, sa dodatkom, ako je potrebno:
- a) jednog prefiksa, kako je to opisano u točki 2.3 ovog dodatka; i
- b) jednog dodatnog slova, kako je to opisano u točki 2.4 ovog dodatka;

2.1.1 Broj karaktera koji formiraju oznaku ne smije preći šest.

2.1.2 Broj karaktera koji formiraju oznaku treba da bude, kada god je to moguće, maksimalno pet.

2.2 Osnovna oznaka se sastoji od jednog slova engleskog alfabeta čiji nastavak čini broj od 1 do 999.

2.2.1 Izbor se vrši od sljedećih u nastavku navedenih slova engleskog alfabeta:
- a) A, B, G, R za rute koje čine dio regionalne mreže ATS ruta i nisu oblasne zrakoplovne rute;
- b) L, M, N, P za oblasne zrakoplovne rute koje čine dio regionalne mreže ATS ruta;
- c) H, J, V, W za rute koje ne čine dio regionalne mreže ATS ruta i nisu oblasne zrakoplovne rute; i
- d) Q, T, Y, Z za oblasne zrakoplovne rute koje ne čine dio regionalne mreže ATS ruta.

2.3 Kada je primjenljivo, jedno dodatno slovo se dodaje kao prefiks osnovnoj oznaci sukladno sljedećem:
- a) slovo K da ukaže na rute na maloj visini uspostavljene prvenstveno za helikoptere;
- b) slovo U da ukaže da je ruta ili njen dio uspostavljen za gornji zračni prostor;
- c) slovo S da ukaže na rute uspostavljene isključivo za uporabu od strane nadzvučnih zrakoplova tijekom ubrzavanja, usporavanja i tijekom leta nadzvučnom brzinom.

2.4 Kada su propisana od strane pružatelja ATS usluga ili na temelju regionalnih sporazuma o zračnoj plovidbi, dodatna slova se mogu dodati nakon osnovne oznake ATS rute koja je u pitanju u cilju ukazivanja na tip usluge koja se pruža sukladno sljedećem:
- a) slovo F da ukaže da se na ruti ili njenom dijelu pružaju samo savjetodavne usluge;
- b) slovo G da ukaže da se na ruti ili njenom dijelu pružaju samo usluge informiranja u letu.

3. Dodjeljivanje osnovnih oznaka

3.1 Osnovne oznake ATS ruta se dodjeljuju sukladno sljedećim principima.

3.1.1 Iste osnovne oznake se dodjeljuju glavnim rutama duž cijele njihove dužine, bez obzira na završne kontrolirane oblasti, države ili regione kroz koje prolazi.

3.1.2 Kada dvije ili više glavnih ruta imaju zajednički segment, tom segmentu se dodjeljuje oznaka svake od glavnih ruta, osim tamo gdje ovo može stvoriti teškoće u pružanju usluga u zračnom prometu, u tom slučaju, zajedničkim sporazumom, dodjeljuje se samo jedna oznaka.

3.1.3 Osnovna oznaka dodijeljena jednoj ruti ne dodjeljuje se drugim rutama.

3.1.4 Zahtjevi država vezano za oznake se podnose regionalnim uredima ICAO-a na koordinaciju.

4. Uporaba oznaka u komunikaciji

4.1 U štampanoj komunikaciji, oznake se izražavaju svaki put sa ne manje od dva i ne više od šest karaktera.

4.2 U govornoj komunikaciji, osnovno slovo oznake se izgovara sukladno ICAO izgovornom alfabetu.

4.3 Kada se koriste prefiksi K, U ili S, koji su definirani u točki 2.3 ovoga dodatka, oni će se u govornoj komunikaciji izgovarati na sljedeći način:

K - KOPTER
U - UPPER
S - SUPERSONIC

Riječ "kopter" se izgovara kao u riječi "helicopter", a riječi "upper" i "supersonic" se izgovaraju kako se i inače izgovaraju u engleskom jeziku.

4.4 Kada se koriste slova "F" i "G", koja su definirana u točki 2.4 ovog dodatka, ne zahtijeva se da ih u govornoj komunikaciji koristi letačka posada.

DODATAK 2 - PRINCIPI UPRAVLjANjA USPOSTAVOM I IDENTIFICIRANjEM ZNAČAJNIH TOČAKA

1. Uspostava značajnih točaka

1. 1 Značajne točke se trebaju, kada god je to moguće, uspostaviti u odnosu na zemaljska ili svemirska radio-navigacijska sredstva, preporuča se da to budu VHF ili sredstva više frekvencije.

1.2 Gdje ne postoje zemaljska ili svemirska radio-navigacijska sredstva, značajne točke se uspostavljaju na lokacijama koje se mogu odrediti navigacijskim sredstvima u zrakoplovu ili gdje se može primijeniti vizualna navigacija osmatranjem u odnosu na površinu zemlje. Specifične točke se mogu odrediti kao točke za "transfer kontrole" na temelju sporazuma između susjednih ATC jedinica ili dotičnih kontrolorskih pozicija.

2. Oznake za značajne točke označene prema poziciji radio-navigacijskog sredstva

2.1 Nazivi značajnih točaka u običnom/svakodnevnom jeziku označenih prema poziciji radio-navigacijskog sredstva

2.1.1 Kad god je to izvodljivo, značajne točke dobijaju naziv sa referencom u odnosu na prepoznatljivu i preporuča se poznatu geografsku lokaciju.

2.1.2 Prilikom izbora naziva značajne točke, mora se obratiti pažnja da se osigura da su ispunjeni sljedeći uvjeti:
- a) naziv ne smije stvarati teškoće u izgovoru za pilote ili ATS osoblju prilikom razgovora na jeziku koji se koristi za ATS komunikaciju. Kada naziv geografske lokacije na lokalnom jeziku, koji je dodijeljen značajnoj točki, stvara poteškoće u izgovoru, bira se skraćena ili sažeta verzija naziva, koja treba da zadrži geografske značajnosti koliko god je to moguće. Primjer: FUERSTENFELDBRUCK = FURSTY;
- b) naziv treba da bude lako prepoznatljiv u govornoj komunikaciji i da ne izaziva dvojbenost i zabunu u odnosu na nazive drugih značajnih točaka u istoj oblasti. Dodatno, naziv ne smije da izaziva zabunu u odnosu na drugu komunikaciju koja se vrši između pilota i osoblja pružatelja ATS usluga;
- c) naziv treba da se sastoji, ako je to moguće, od najmanje šest slova i da ga čine bar dva, ali ne više od tri sloga;
- d) izabrani naziv je isti i za značajnu točku i za radio-navigacijsko sredstvo po kojem je točki dodijeljen naziv.

2.2 Kreiranje kodiranih oznaka za značajne točke označene prema poziciji radio-navigacijskog sredstva

2.2.1 Kodirana oznaka je ista kao i radio-identifikacija radio-navigacijskog sredstva. Kreira se na način da, ako je to moguće, olakša asociranje na naziv točke u običnom/ svakodnevnom jeziku.

2.2.2 Kodirane oznake se ne smiju ponavljati unutar 1100 km (600 NM) u odnosu na lokaciju dotičnog radio-navigacijskog sredstva, osim u slučaju kada dva radio-navigacijska sredstva rade u različitim opsezima

frekventnog spektra, a nalaze se na istoj lokaciji, uobičajeno je da imaju istu radio-identifikaciju.

2.3. Zahtjevi država vezano za kodirane oznake se pod-nose regionalnim uredima ICAO-a na koordinaciju.

3. Oznake značajnih točaka koje nisu označene prema poziciji radio-navigacijskog sredstva

3.1 Kada postoji zahtjev da se uspostavi značajna točka na poziciji koja nije označena pozicijom radio-navigacijskog sredstva, a koristi se za ATC svrhe, dodjeljuje joj se jedinstveno petoslovno lako izgovorljivo kodno ime (*name-code*). Ovo kodno ime je naziv, a istovremeno i kodirana oznaka značajne točke.

3.2 Kodno ime se bira tako da se izbjegnu poteškoće u izgovoru za pilote ili ATS osoblje prilikom razgovora na jeziku koji se koristi za ATS komunikaciju. Primjer: ADOLA, KODAP.

3.3 Kodno ime treba da bude lako prepoznatljivo u govornoj komunikaciji i da ne izaziva dvojbenost i zabunu u odnosu na nazive drugih značajnih točaka u istoj oblasti.

3.4 Jedinstveno, petoslovno, lako izgovorljivo kodno ime, koje je dodijeljeno značajnoj točki, ne dodjeljuje se nijednoj drugoj značajnoj točki. Kada postoji potreba za izmještanjem značajne točke, izabrat će se novo kodno ime. U slučaju da se želi zadržati određeno kodno ime za ponovnu uprabu na drugoj lokaciji, takvo kodno ime se neće koristiti prije isteka perioda od 6 mjeseci.

3.5 Zahtjevi država vezano za jedinstvena petoslovna kodna imena se podnose regionalnim uredima ICAO-a na koordinaciju.

3.6 U oblastima gdje nije uspostavljen sustav stalnih ruta ili rute koje slijede zrakoplovi ovise od operativnih razloga, značajne točke se određuju i o njima se izvješćuje izražavanjem WGS-84 geografskih koordinata, osim ako stalno uspostavljena značajna točka služi kao izlazna i/ili ulazna točka u takve oblasti, tada će biti označena sukladno važećim zahtjevima u poglavljima 2. i 3. ovoga dodatka.

4. Uporaba oznaka u komunikaciji

4.1 Naziv izabran sukladno poglavlju 2. ili 3. ovoga dodatka se koristi da uputi na značajnu točku u govornoj komunikaciji. Ako se naziv u običnom/svakodnevnom jeziku za značajnu točku označenu prema poziciji radio-navigacijskog sredstva, izabran sukladno točki 2.1 ovoga dodatka, ne koristi, bit će zamijenjen kodiranom oznakom, koja će u govornoj komunikaciji biti izgovarana sukladno ICAO izgovornom alfabetu.

4.2 U štampanoj i kodiranoj komunikaciji se koriste samo kodirane oznake ili izabrana kodna imena da ukažu na značajne točke.

5. Značajne točke koje se koriste u svrhu izvješćivanja/javljanja

5.1 U svrhu omogućavanja da pružatelj ATS usluga dobije informacije koje se odnose na kretanje zrakoplova u letu, potrebno je da se izabrane značajne točke naznače kao točke izvješćivanja/javljanja.

5.2 Prilikom uspostavljanja takvih točaka, u obzir treba uzeti sljedeće:

a) tip pružene ATS usluge;
b) obim uobičajenog prometa;
c) točnost sa kojom su zrakoplovi u stanju da se pridržavaju važećeg plana leta;
d) brzina zrakoplova;
e) primijenjeni minimum razdvajanja;
f) kompleksnost strukture zračnog prostora;
g) metode kontrole koje se primjenjuju;
h) početak i kraj značajnih faza leta (penjanje, poniranje, promjena smjera/pravca, itd.);
i) procedure transfera kontrole;
j) aspekti sigurnosti i potrage i spašavanja;
k) radno opterećenje u pilotskoj kabini i tijekom komunikacije zrak-zemlja.

5.3 Točke izvješćivanja/javljanja se uspostavljaju kao "obvezne" ili "na zahtjev".

5.4 Prilikom uspostavljanja "obveznih" točaka izvješćivanja /javljanja primjenjuju se sljedeći principi:

a) "obvezne" točke izvješćivanja/javljanja se ograničavaju na minimalan potreban broj za redovito pružanje informacija ATS jedinicama o kretanju zrakoplova u letu, imajući na umu potrebu da radno opterećenje u kokpitu i radno opterećenje kontrolora i radno opterećenje tijekom komunikacije zrak-zemlja bude minimalno;
b) dostupnost radio-navigacijskih sredstava ne treba obvezno da određuje njihovo određivanje kao "obveznih" točaka izvješćivanja/javljanja;
c) "obvezne" točke izvješćivanja/javljanja ne moraju obvezno biti uspostavljene na granicama FIR-a ili kontrolirane oblasti.

5.5 Točke izvješćivanja/javljanja "na zahtjev" mogu se uspostaviti u odnosu na zahtjeve pružanja ATS usluga za dodatnim izvješćivanjam/javljanjem o poziciji kada to zahtijevaju uvjeti prometa.

5.6 Određivanje "obveznih" i "na zahtjev" očaka izvješćivanja/ javljanja se redovito prati u svrhu održavanja minimalnih potrebnih zahtjeva na redovito izvješćivanje/javljanje o poziciji da bi se osiguralo efikasno pružanje ATS usluga.

5.7 Redovito izvješćivanje/javljanje iznad "obveznih" točaka izvješćivanja/javljanja ne treba sistematski da bude obvezno za sve letove u svim okolnostima. Prilikom primjene ovoga principa, posebnu pažnju treba obratiti na sljedeće:

a) ne treba zahtijevati da zrakoplovi velikih brzina, koji lete na velikim visinama, vrše redovito izvješćivanje/-javljanje o poziciji iznad svih točaka izvješćivanja/-javljanja uspostavljenih kao "obvezne" za zrakoplove malih brzina i malih visina;
b) ne treba zahtijevati od zrakoplova koji prolazi kroz završnu kontroliranu oblast da vrši redovito izvješćivanja/javljanje o poziciji onoliko često koliko to rade dolazeći i zrakoplovi u odlasku.

5.8 U oblastima gdje gorenavedeni principi, vezano za uspostavljanje točaka izvješćivanja/javljanja, ne bi bili izvodljivi, može se uspostaviti sustav izvješćivanja/javljanja sa referiranjem na meridijane geografske dužine ili paralele geografske širine izražene u cijelim stupnjevima.

DODATAK 3 - PRINCIPI UPRAVLJANJA IDENTIFICIRANJEM STANDARDNIH ODLAZNIH I DOLAZNIH RUTA I POVEZANIH PROCEDURA

1. Oznake za standardne dolazne i odlazne rute i povezane procedure

1.1 Sustav oznaka treba da:

a) omogući identificiranje svake rute na jednostavan i nedvojben način;
b) napravi jasnu razliku između:
   1) odlaznih i dolaznih ruta;
   2) odlaznih ili dolaznih ruta i ostalih ATS ruta;
   3) ruta na kojim se zahtijeva navigacija u odnosu na radio-sredstva na zemlji ili navigacijska sredstva u zrakoplovu i ruta na kojim se zahtijeva vizualna navigacija u odnosu na površinu zemlje;

c) bude kompatibilan sa zahtjevima obrade i prikazivanja ATS podataka i podataka iz zrakoplova;
d) bude maksimalno sažet u svojoj operativnoj primjeni;
e) izbjegava suvišne informacije/redundantnost;
f) omogućava dovoljnu mogućnost proširenja koja zadovoljava buduće zahtjeve bez potrebe za suštinskim promjenama;

1.2 Svaka ruta se identificira oznakom u običnom/svakodnevnom jeziku i odgovarajućom kodnom oznakom.

1.3 U govornoj komunikaciji oznaka treba da je lako razumljiva i povezana sa standardnom odlaznom ili dolaznom rutom i ne smije stvarati bilo kakve poteškoće u izgovoru za pilote i ATS osoblje.

2. Kreiranje oznaka

2.1 Oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku

2.1.1 Oznaka za standardne odlazne i dolazne rute u običnom/svakodnevnom jeziku se sastoji od:
a) osnovne oznake; iza koje slijedi
b) oznaka validnosti; iza koje slijedi
c) oznaka rute, kada se zahtijeva; iza koje slijedi
d) riječ "departure" ili "arrival"; iza koje slijedi
e) riječ "visual", ako je ruta uspostavljena za uporabu od strane zrakoplova koji lete sukladno VFR.

2.1.2 Osnovna oznaka je naziv ili kodno ime značajne točke na poziciji gdje počinje standardna odlazna ili standardna dolazna ruta.

2.1.3 Oznaka validnosti je broj između 1 i 9.

2.1.4 Oznaka rute je jedno slovo engleskog alfabeta. Slova "I" i "O" se ne smiju koristiti.

2.2 Kodirana oznaka

Kodirana oznaka standardnih odlaznih i dolaznih ruta, instrumentalnih ili vizualnih, se sastoji od:
a) kodirane oznake ili kodnog imena značajne točke opisane u točki 2.1.1 a) ovoga dodatka; iza koje slijedi
b) oznaka validnosti opisana u točki 2.1.1 b) ovoga dodatka; iza koje slijedi
c) oznaka rute opisana u točki 2.1.1 c) ovoga dodatka, kada se zahtijeva.

3. Dodjeljivanje oznaka

3.1 Svakoj ruti se dodjeljuje zasebna oznaka.

3.2 Da bi se napravila razlika između dvije ili više ruta koje su povezane sa istom značajnom točkom (pa tako i sa istom osnovnom oznakom), dodijelit će se, kako je to opisano u točki 2.1.4 ovoga dodatka, zasebna oznaka rute.

4. Dodjeljivanje oznaka validnosti

4.1 Oznaka validnosti se dodjeljuje svakoj ruti za identificiranje rute koja je trenutno u uporabi.

4.2 Prva oznaka validnosti koja se dodjeljuje je broj "1".

4.3 Kad god se ruta mijenja, dodjeljuje se nova oznaka validnosti koja se sastoji od sljedećeg većeg broja. Iza broja "9" će slijediti broj "1".

5. Primjeri uporabe običnog/svakodnevnog jezika i kodiranih oznaka

5.1 *Primjer 1*: Standardna odlazna ruta - instrumentalna:
a) oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku: BRECON ONE DEPARTURE
b) kodirana oznaka: BCN 1

5.1.1 *Značenje*: Ova oznaka označava standardnu instrumentalnu odlaznu rutu koja se završava značajnom točkom BRECON (osnovna oznaka). BRECON je radio-navigacijsko sredstvo sa identificiranjem BCN (osnovna oznaka kodirane oznake). Oznaka validnosti ONE (1 u kodiranoj oznaci) označava ili da je originalna verzija rute u uporabi ili da je napravljena promjena sa prethodne verzije NINE (9) na novu efektivnu verziju ONE (1) (vidjeti 4.3 ovoga dodatka). Odsustvo oznake rute (vidjeti 2.1.4 i 3.2 ovoga dodatka) označava da je samo jedna ruta, u ovom slučaju odlazna ruta, uspostavljena sa referencom na BRECON.

5.2 *Primjer 2*: Standardna dolazna ruta - instrumentalna:
a) oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku: KODAP TWO ALPHA ARRIVAL
b) kodirana oznaka: KODAP 2 A

5.2.1 *Značenje*: Ova oznaka označava standardnu instrumentalnu dolaznu rutu koja počinje u značajnoj točki KODAP (osnovna oznaka). KODAP je značajna točka koja nije definirana u odnosu na poziciju radio-navigacijskog sredstva i zbog toga joj je dodijeljen petoslovni naziv-kod sukladno Dodatku 2 ovoga pravilnika. Oznaka validnosti TWO (2) označava da je napravljena promjena u odnosu na prethodnu verziju KODAP (1) na novu efektivnu verziju TWO (2). Oznaka rute ALPHA (A) označava jednu ili više ruta uspostavljenih sa referencom na KODAP i predstavlja specifičan karakter dodijeljen toj ruti.

5.3 *Primjer 3*: Standardna odlazna ruta - vizualna:
a) oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku: ADOLA FIVE BRAVO DEPARTURE VISUAL
b) kodirana oznaka: ADOLA 5 B

5.3.1 *Značenje*: Ova oznaka označava standardnu odlaznu rutu za kontrolirane VFR letove koja se završava u značajnoj točki ADOLA, značajna točka nije definirana u odnosu na poziciju radio-navigacijskog sredstva i zbog toga joj je dodijeljeno petoslovno kodno ime sukladno Dodatku 2 ovoga pravilnika. Oznaka validnosti FIVE (5) označava da je napravljena promjena u odnosu na prethodnu verziju FOUR (4) na novu efektivnu verziju FIVE (5). Oznaka rute BRAVO (B) označava jednu ili više ruta uspostavljenih sa referencom na ADOLA i predstavlja specifičan karakter dodijeljen toj ruti.

6. Kreiranje oznaka za MLS/RNAV prilazne procedure

6.1 Oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku

6.1.1 Oznaka u običnom/svakodnevnom jeziku za MLS/RNAV prilazne procedure se sastoji od:
a) "MLS"; iza koga slijedi
b) osnovna oznaka; iza koje slijedi
c) oznaka validnosti; iza koje slijedi
d) oznaka rute; iza koje slijedi
e) riječ "approach"; iza koje slijedi
f) oznaka poletno-sletne staze za koju je procedura uspostavljena.

6.1.2 Osnovna oznaka je naziv ili kodno ime značajne točke u kojoj počinje prilazna procedura.

6.1.3 Oznaka validnosti je broj između 1 i 9.

6.1.4 Oznaka rute je jedno slovo engleskog alfabeta. Slova "I" i "O" se ne smiju koristiti.

6.1.5 Oznaka poletno-sletne staze se određuje sukladno članku 71. Pravilnika o aerodromima.

6.2 Kodirana oznaka

6.2.1 Kodirana oznaka MLS/RNAV prilazne procedure se sastoji od:
a) "MLS"; iza koga slijedi
b) kodirana oznaka ili kodno ime značajne točke opisane u točki 6.1.1 b) ovoga dodatka; iza koje slijedi
c) oznaka validnosti opisana u točki 6.1.1 c) ovoga dodatka; iza koje slijedi
d) oznaka rute opisana u točki 6.1.1 d) ovog dodatka; iza koje slijedi
e) oznaka poletno-sletne staze opisana u točki 6.1.1 f) ovoga dodatka.

6.3 Dodjeljivanje oznaka

6.3.1 Dodjeljivanje oznaka za MLS/RNAV prilazne procedure se vrši sukladno poglavlju 3. ovoga dodatka. Procedurama koje imaju identične putanje ali različite profile leta dodjeljuju se različite oznake rute.

6.3.2 Slovo oznake rute za MLS/RNAV prilazne procedure se dodjeljuje jedinstveno za sve prilaze na aerodrom sve dok se ne iskoriste sva slova. Samo tada se slova u oznaci rute mogu ponavljati. Uporaba iste oznake rute za dvije rute koje koriste istu MLS zemaljsku opremu nije dozvoljena.

6.3.3 Dodjeljivanje oznake validnosti za prilazne procedure vrši se sukladno poglavlju 4. ovoga dodatka.

6.4 Primjer uporabe običnog/svakodnevnog jezika i kodiranih oznaka

6.4.1 *Primjer*:

a) oznaka u svakodnevnom jeziku: MLS HAPPY ONE ALPHA APPROACH RUNWAY ONE EIGHT LEFT

b) kodirana oznaka: MLS HAPPY 1 A 18L

6.4.2 *Značenje*: Ova oznaka označava MLS/RNAV prilaznu proceduru koja počinje u značajnoj točki HAPPY (osnovna oznaka). HAPPY je značajna točka koja nije definirana u odnosu na poziciju radio-navigacijskog sredstva i zbog toga joj je dodijeljeno petoslovno kodno ime sukladno Dodatku 2 ovoga pravilnika. Oznaka validnosti ONE (1) označava ili da je originalna verzija rute u uporabi ili da je napravljena promjena sa prethodne verzije NINE (9) na novu efektivnu verziju ONE (1). Oznaka rute ALPHA (A) označava jednu ili više ruta uspostavljenih sa referencom na HAPPY i predstavlja specifičan karakter dodijeljen toj ruti.

7. Uporaba oznaka u komunikaciji

7.1 U govornoj komunikaciji se koriste samo oznake koje su kreirane za obični/svakodnevni jezik. U svrhu identificiranja ruta, riječi "departure", "arrival" i "visual" opisane u točkama 2.1.1 d) i 2.1.1 e) smatraju se sastavnim dijelom oznake u običnom/svakodnevnom govoru.

7.2 U štampanoj ili kodiranoj komunikaciji koriste se samo kodirane oznake.

8. Prikaz ruta i procedura kontroli zračnog prometa

8.1 Detaljan opis svake trenutno važeće standardne odlazne i/ili dolazne rute/prilazne procedure, uključujući oznaku za uporabu u običnom/svakodnevnom jeziku i kodiranu oznaku, prikazan je na radnoj poziciji na kojoj su rute/procedure dodijeljene zrakoplovu kao dio ATC odobrenja, ili su na drugi način od značaja u pružanju usluga kontrole zračnog prometa.

8.2 Kada je to moguće, također se daje grafički prikaz ruta/procedura.

DODATAK 4 - ATS KLASE ZRAČNOG PROSTORA - USLUGE KOJE SE PRUŽAJU I ZAHTJEVI LETA

Klasa	Vrsta leta	Pružanje usluge razdvajanja	Usluge koje se pružaju	Ograničenja brzine*	Zahtjevi radio komunikacije	Potrebno ATC odobrenje
A	samo IFR	svi zrakoplovi	usluge kontrole zračnog prometa	nije primjenljivo	stalna dvosmjerna	da
B	IFR	svi zrakoplovi	usluge kontrole zračnog prometa	nije primjenljivo	stalna dvosmjerna	da
	VFR	svi zrakoplovi	usluge kontrole zračnog prometa	nije primjenljivo	stalna dvosmjerna	da
C	IFR	IFR od IFR IFR od VFR	usluge kontrole zračnog prometa	nije primjenljivo	stalna dvosmjerna	da
	VFR	VFR od IFR	1) usluge kontrole zračnog prometa za razdvajanje od IFR 2) VFR/VFR informacije o prometu (i na zahtjev savjeti za izbjegavanje prometa)	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	da
D	IFR	IFR od VFR	usluge kontrole zračnog prometa, informacije o prometu o VFR letovima (i na zahtjev savjeti za izbjegavanje prometa)	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	da
	VFR	-	IFR/VFR i VFR/VFR informacije o prometu (i na zahtjev savjeti za izbjegavanje prometa)	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	da
E	IFR	IFR od IFR	usluge kontrole zračnog prometa i informacije o VFR letovima u onoj mjeri koliko je to primjenljivo	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	da
	VFR	-	informacije o prometu u mjeri u kojoj je to primjenljivo	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	ne	ne
F	IFR	IFR od IFR koliko je to primjenljivo	savjetodavne usluge u zračnom prometu; usluge informiranja u letu	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	ne
	VFR	-	usluge informiranja u letu	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	ne	ne
G	IFR	-	usluge informiranja u letu	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	stalna dvosmjerna	ne
	VFR	-	usluge informiranja u letu	250 kt IAS ispod 3050 m (10000 ft) AMSL	ne	ne
* Kada je prijelazna visina niža od 3050 m (10000 ft) AMSL, FL 100 treba koristiti umjesto 10000 ft						

DODATAK 5 - ODGOVORNOST VEZANO ZA USLUGE DIZAJNIRANJA PROCEDURA ZA INSTRUMENTALNO LETENJE

1. Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi uspostavlja i/ili osigurava pružanje usluge dizajniranja procedura za instrumentalno letenje.
2. BHDCA je nadležna za odobravanje procedura za instrumentalno letenje kroz postupak prihvatanja promjena u funkcionalnom ATM sustavu.
3. Procedure za instrumentalno letenje se dizajniraju na temelju kriterija utvrđenih u zahtjevima propisa koji reguliraju ovu oblast.
4. Pružatelj usluga dizajniranja procedura za instrumentalno letenje, koji dizajnira proceduru za aerodrom ili zračni prostor u nadležnosti Bosne i Hercegovine, ispunjava uvjete utvrđene u propisima koji reguliraju ovu oblast.
5. Pružatelj usluga dizajniranja procedura za instrumentalno letenje ima uspostavljen sustav upravljanja kvalitetom koji provodi u svakoj fazi procesa dizajniranja procedura za instrumentalno letenje.
6. BHDCA donosi poseban propis kojim se utvrđuju zahtjevi iz točaka 3, 4. i 5. ovog dodatka, a također tim propisom se utvrđuju zahtjevi za održavanje i periodičnu reviziju procedura za instrumentalno letenje koje se koriste na aerodromima i u zračnom prostoru u nadležnosti Bosne i Hercegovine, s tim da interval za periodičnu reviziju procedura za instrumentalno letenje ne prelazi pet godina.

На основу члана 16. и члана 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", бр. 32/02, 102/09 и 72/17) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18), вршилац дужности генералног директора Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК
О УСЛУГАМА У ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ

ДИО ПРВИ - УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Члан 1.
(Предмет и циљ)

Предмет овог правилника је дефинисање функција и задатка надлежне ваздухопловне власти и пружалаца услуга у ваздушном саобраћају у Босни и Херцеговини, како би се осигурало безбједно, редовно и ефикасно одвијање ваздушног саобраћаја.

Члан 2.
(Појмови и скраћенице)

(1) Појмови који се употребљавају у овом правилнику имају следеће значење:

а) ADS-B (*Automatic Dependent Surveillance - Broadcast*): Средства помоћу којих ваздухоплов, возила на аеродрому и остали објекти могу аутоматски слати и/или примати податке, као што су идентификација, позиција и додатне податке, када је прихватљиво, у моду за емитовање путем data-link-a;

б) ADS-C (*Automatic Dependent Surveillance - Contract*): Начин на који се услови ADS-C споразума размјењују између земаљских система и ваздухоплова, наводећи под којим условима се покрећу ADS-C извјештаји и који ће подаци бити садржани у извјештајима;

ц) ADS-C споразум (*Automatic Dependent Surveillance agreement*): План извјештавања који утврђује услове извјештавања ADS-C података (нпр. Подаци које захтијева ATS јединица и учесталост ADS-C извјештаја, који се морају договорити прије почетка коришћења ADS-C у пружању ATS услуга);

д) Аеродром (*Aerodrome*): Дефинисани простор на копну или води (укључујући зграде, инсталације и опрему) намијењен, у цијелости или дјелимично, за долазак, одлазак и кретање ваздухоплова по тлу;

е) Аеродромска контрола ваздушног саобраћаја (*Aerodrome Control Service*): Услуга у ваздушном саобраћају која се пружа за потребе аеродромског саобраћаја;

ф) Стајанка (*Apron*): Дефинисана површина на аеродрому, намијењена за смјештај ваздухоплова у сврху утовара или истовара путника, поште или терета, укрцавање горива, паркирање или одржавање;

г) Аеродромски контролни торањ (*Aerodrome Control Tower)*: Јединица успостављена у сврху пружања услуга контроле ваздушног саобраћаја за потребе аеродромског саобраћаја;

х) Аеродромски пријавни биро (*Air Traffic Services Reporting Office - ARO*): Јединица успостављена у сврху пријема извјештаја о услугама у ваздушном саобраћају и плановима лета поднесеним прије поласка;

и) Аеродромски саобраћај (*Aerodrome Traffic*): Укупан саобраћај на маневарским површинама аеродрома и сви ваздухоплови у лету у близини аеродрома;

ј) Регулисање и контрола ваздухопловних информација (*Aeronautical Information Regulation and Control - AIRAC*): Систем са сврхом правовременог најављивања околности које захтијевају значајне измјене у оперативној пракси, заснован на заједничким, унапријед одређеним датумима ступања на снагу;

к) AIRMET (*Air Meteorological Information Report*): Информација која се односи на метеоролошке појаве на рути на малим висинама и које могу имати утицаја на безбједност летења и која није укључена у прогнозу за летове на малим висинама издату у FIR-у или неком његовом дијелу;

л) Алтернативни аеродром (*Alternate Aerodrome*): Аеродром према коме може да продужи ваздухоплов када постане немогуће или непрепоручљиво да настави према или да слети на аеродром намјераваног слијетања, на коме су доступне све потребне услуге, објекти и опрема, који може задовољити захтјеве перформанси ваздухоплова и који је отворен у очекиваном времену коришћења. Алтернативни аеродроми обухватају следеће:

1) Алтернативни аеродром за полијетање (*Take-off Alternate*), аеродром на који би ваздухоплов могао да слети, ако то постане неопходно, кратко након полијетања и није могуће користити полазни аеродром.

2) Алтернативни аеродром на рути (*En-route Alternate*), аеродром на који би ваздухоплов могао да слети у случају да је преусмјеравање постало неопходно док лети на рути.

3) Алтернативни одредишни аеродром (*Destination alternate*), аеродром на који би ваздухоплов могао да слети у случају да постане немогуће или непрепоручљиво слијетање на аеродром намјераваног слијетања.

м) Анемометар (*Anemometer*): Инструмент за мјерење брзине вјетра;

н) Апсолутна висина (*Altitude*): Вертикална удаљеност нивоа, тачке или неког објекта који се сматра тачком, мјерена од средњег нивоа мора;

о) Апсолутна висина/висина надвишавања препрека (*Obstacle Clearance Altitude/Height-OCA/H*): Најнижа апсолутна висина/висина изнад надморске висине прага писте или аеродрома која се користи у сврху минималног надвишавања препрека;

п) ATC јединица (*ATC Unit*): Општи појам који означава јединицу обласне контроле ваздушног саобраћаја, прилазне контроле ваздушног саобраћаја или аеродромске контроле ваздушног саобраћаја (аеродромски контролни торањ);

р) ATC одобрење (*Air Traffic Control Clearance*): Одобрење ваздухоплову за наставак лета под одређеним условима утврђеним од стране контролора ваздушног саобраћаја;

с) ATS јединица (*Air Traffic Service Unit*): Општи појам који означава јединицу контроле ваздушног саобраћаја, центар информисања у лету или ARO;

т) ATS рута (*ATS Route*): Специфична рута пројектована за каналисање протока саобраћаја, као неопходна за пружање услуга у ваздушном саобраћају;

у) ATS услуге: Услуге у ваздушном саобраћају;

в) Барометарска висина (*Pressure-altitude*): Атмосферски притисак изражен кроз апсолутну висину која одговара том притиску у стандардној атмосфери;

з) Центар информисања у лету (*Flight Information Centre - FIC*): Јединица успостављена за пружање услуга информисања у лету и услуга узбуњивања;

аа) Центар обласне контроле ваздушног саобраћаја (*Area Control Centre*): Јединица успостављена у сврху пружања

услуга контроле ваздушног саобраћаја за контролисане летове у контролисаној области у њеној надлежности;

бб) Члан летачке посаде (*Flight Crew Member*): Лиценцирани члан посаде задужен за дужности неопходне за извођење операција ваздухоплова током радног времена предвиђеног за летење;

цц) Декларисани капацитет (*Declared Capacity*): Мјера способности АТС система или било ког његовог подсистема или оперативне позиције да пружи услугу ваздухоплову током редовних активности. Изражава се као број ваздухоплова који улазе у одређени дио ваздушног простора у датом временском периоду, узимајући у обзир временске/метеоролошке услове, конфигурацију АТС јединице, особље и расположиву опрему и све друге факторе који могу утицати на оптерећење контролора ваздушног саобраћаја одговорног за тај дио ваздушног простора;

дд) Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Надлежна ваздухопловна власт Босне и Херцеговине;

ее) Државна надзорна власт / Национално надзорно тијело (*National Supervisory Authority*): означава тијело или тијела које је именовала или установила Босна и Херцеговина, као своја национална овлашћена тијела, у складу са Законом о ваздухопловству Босне и Херцеговине, члан 16. став (1), и Правилником којим се успоставља оквир за стварање Јединственог европског неба, члан 5. став (1), и чланом 4. Уредбе (ЕЗ) број 549/2004, која се налази у Додатку I наведеног правилника;

фф) Фаза неизвјесности (*Uncertainty Phase*): Ситуација када постоји неизвјесност у погледу безбједности ваздухоплова и путника;

гг) Фаза нужде (*Emergency Phase*): Општи појам који означава фазу неизвјесности, фазу узбуне или фазу опасности:

хх) Фаза опасности (*Distress Phase*): Ситуација када постоји разлог за увјерење да ваздухоплову и путницима пријети озбиљна опасност и да се захтијева хитна интервенција и помоћ;

ии) Фаза узбуне (*Alert Phase*): Ситуација када постоји оправдана бојазан у погледу безбједности ваздухоплова и људи у њему;

јј) Геодетски датум (*Geodetic Datum*): Минимални скуп параметара потребних за дефинисање локације и оријентације локалног референтног система у односу на глобални референтни систем/оквир;

кк) Геоид *(Geoid)*: Површина једнаких потенцијала (еквипотенцијална површина) у пољу Земљине гравитације која се поклапа са мирном површином средњег нивоа мора (MSL) континуирано продуженом кроз континенте;

лл) Граница важења одобрења (*Clearance Limit*): Тачка до које је ваздухоплов добио АТС одобрење;

мм) Грегоријански календар (*Gregorian Calendar)*: Општеприхваћени календар који је први пут уведен 1582. године за израчунавање године која је ближа тропској години него година у Јулијанском календару (ISO 19108);

нн) IFR лет (*IFR Flight*): Лет који се обавља према правилима за инструментално летење;

оо) Инцидент (*Incident*): Догађај, осим несреће, повезан са операцијама ваздухоплова који утиче или може утицати на безбједност операција;

пп) Информације о саобраћају (*Traffic Information*): Информација коју издаје ATS јединица као упозорење пилоту на други познати или посматрани саобраћај који може бити у близини положаја ваздухоплова или планиране руте лета и да помогне пилоту да избјегне судар;

рр) Инструментални метеоролошки услови (*Instrument Meteorological Conditions - IMC*): Метеоролошки услови (видљивост, удаљеност од облака и база облака) мањи од минимума утврђених за визуелне метеоролошке услове;

сс) Ниво обезбјеђења интегритета података (*Data Integrity Assurance Level*): Степен сигурности да ваздухопловни подаци или њихова вриједност нису изгубљени или измијењени од настанка до одобрене измјене;

тт) Извјештај из ваздуха (*Air Report*): Извјештај из ваздухоплова у лету који је састављен у складу са захтјевима о јављању позиције и прослеђивању оперативних и/или метеоролошких информација;

уу) Јединица трансфера (*Transfering Unit*): АТС јединица у процесу преноса одговорности за пружање АТС услуга ваздухоплову следећој АТС јединици на рути лета;

вв) Јединица прилазне контроле ваздушног саобраћаја (*Approach Control Unit*): Јединица успостављена да пружа услуге контроле ваздушног саобраћаја контролисаним летовима који долазе на или одлазе са једног или више аеродрома;

зз) Календар (*Calendar*): Дискретни временски референтни систем који даје основу за дефинисање временског положаја до резолуције од једног дана (ISO 19108);

ааа) Класификација интегритета (*Integrity Classification*): Класификација заснована на потенцијалном ризику који произилази из коришћења оштећених података. Ваздухопловни подаци се по интегритету класификују као:

1) Рутински подаци: постоји врло мала вјероватноћа да коришћењем оштећених података наставак безбједног лета или слијетање ваздухоплова буде врло ризично са могућношћу катастрофе.
2) Битни подаци: постоји мала вјероватноћа да коришћењем оштећених података наставак безбједног лета или слијетање ваздухоплова буде врло ризично са могућношћу катастрофе.
3) Критични подаци: постоји велика вјероватноћа да коришћењем оштећених података наставак безбједног лета или слијетање ваздухоплова буде врло ризично са могућношћу катастрофе.

ббб) Комерцијални ваздушни транспорт (*Commercial Air Transport*): Свака ваздухопловна операција која укључује транспорт путника, терета или поште за накнаду или у најам;

ццц) Комуникација контролор-пилот линком за пренос података (*Controller-Pilot Data Link Communication - CPDLC*): Средства комуникације између контролора ваздушног саобраћаја и пилота која користе линк за пренос података за АТС комуникацију;

ддд) омуникација линком за пренос података (*Data Link Communication*): Начин комуникације намијењен за размјену порука путем линка за пренос података;

еее) Комуникација ваздух-земља (*Air-ground communication*): Двосмјерна комуникација између ваздухоплова и станице или локације на површини земље;

ффф) Конференцијска комуникација (*Conference Communications*): Комуникациона средства којима се могу

водити директни разговори између три и више локација истовремено;

ггг) Комуникација заснована на перформансама (*Performance Based Communication - PBC*): Комуникација заснована на спецификацијама перформанси које се примјењују на пружање ATS услуга;

ххх) Контролисана област (*Control Area*): Контролисани ваздушни простор који се простире изнад утврђене границе изнад земље;

иии) Контролисана зона (*Control Zone*): Контролисани ваздушни простор који се простире од земље до одређеног нивоа у висину;

јјј) Контролисани аеродром (*Controlled Aerodrome*): Аеродром на коме се аеродромском саобраћају пружа услуга контроле ваздушног саобраћаја;

ккк) Контролисани лет (*Controlled Flight*): Сваки лет за који је потребно ATC одобрење;

ллл) Контролисани ваздушни простор (*Controlled Airspace*): Ваздушни простор одређених димензија у којем је обезбијеђена услуга контроле ваздушног саобраћаја у складу са класификацијом ваздушног простора;

ммм) Квалитет података (*Data Quality*): Степен или ниво поузданости да пружени подаци испуњавају захтјеве корисника у погледу тачности, резолуције и интегритета (или еквивалентног нивоа сигурности), слиједљивости, правовремености, комплетности и формата;

ннн) Људске могућности (*Human Performances*): Људске способности и ограничења која утичу на безбједност и ефикасност ваздухопловних операција;

ооо) Маневарска површина (*Manouvering Area*): Дио аеродрома намијењен за полијетање, слијетање и таксирање, изузев стајанки;

ппп) Метеоролошки биро (*Meteorogical Office*): Биро успостављен у сврху пружања метеоролошких услуга у ваздушној пловидби;

ррр) Минимална апсолутна висина/висина снижавања (*Minimum Descent Altitude/Height - MDA/H*): Унапријед утврђена апсолутна висина/висина током непрецизног прилажења или прилажења кружењем испод које се снижавање не смије наставити без потребне видљивости земаљских оријентира;

ссс) Међународна NOTAM канцеларија *(International NOTAM Office - NOF)*: Канцеларија успостављена од стране државе у сврху размјењивања NOTAM-а на међународном нивоу.

ттт) Мод (*Mode*): Број или слово које се односи на одређени размак импулса сигнала емитованих од уређаја на земљи (интерогатора) који шаљу упите транспондеру;

ууу) Надзор заснован на перформансама (*Performance Based Surveilance - PBS*): Надзор заснован на спецификацијама перформанси које се примјењују на пружање ATS услуга;

ввв) Наредно одобрење (*Downstream Clearance*): Одобрење издато ваздухоплову од стране ATC јединице која тренутно не врши контролу над ваздухопловом;

ззз) Навигација заснована на перформансама ваздухоплова (*Performance Based Navigation - PBN*): Просторна навигација заснована на захтјевима перформанси за ваздухоплове који лете дуж ATS руте, по процедури инструменталног прилаза или у одређеном ваздушном простору;

аааа) Навигационе спецификације (*Navigation Specification*): Скуп захтјева ваздухоплова и летачке посаде потребних за подршку операција за навигацију засновану на перформансама ваздухоплова у одређеном ваздушном простору;

бббб) Несрећа (*Accident*): Догађај који је у вези са операцијом ваздухоплова, када се ради о ваздухоплову са посадом, а дешава се у временском периоду када се било која особа укрца у авион са намјером да полети и када се та особа искрцала из авиона, или у случају ваздухоплова без посаде, који се дешава у временском периоду између момента када је ваздухоплов спреман за лет до момента када се приземљи и када се главни погонски системи искључе, а у коме:

1) је особа смртно или озбиљно повријеђена као резултат:
   - боравка у ваздухоплову,
   - контакта са било којим дијелом ваздухоплова, укључујући дијелове који су отпали или откинути са ваздухоплова,
   - директне изложености експлозији, осим уколико повреде нису настале природним узроцима самоповређивањем или повредом од стране других лица, или су повреде нанесене слијепим путницима скривеним изван подручја доступних путницима и посади; или
2) ваздухоплов трпи оштећење или отказ дијела конструкције који:
   - има негативан ефекат на издржљивост конструкције, перформансе или карактеристике ваздухоплова; и
   - обично захтијева веће поправке или замјене оштећених дијелова, осим отказа или оштећења мотора, када је штета ограничена на један мотор, укључујући његову оплату или додатке пропелера, врхова крила, антена, лопатица, сонди, гума, кочница, точкова, аеродинамичке оплате, дијелова оплате, врата стајног трапа, вјетробранског стакла, (као што су мања удубљења или рупе на оплати ваздухоплова), или мања оштећења главних елиса, репних елиса, стајног трапа и оних насталих од града или удара птица (укључујући рупе на кућиштима антена);
3) је ваздухоплов нестао или је у потпуности недоступан.

цццц) Ниво (*Level*): Општи појам који се односи на вертикални положај ваздухоплова у лету и има различито значење: релативна висина, апсолутна висина или ниво лета;

дддд) Ниво лета (*Flight Level*): Означава површину сталног атмосферског притиска одређену у односу на специфичну вриједност притиска од 1013,2 hPa, која је од других таквих површина раздвојена одређеним интервалима притиска;

еееe) Ниво крстарења (*Cruising Level*): Ниво лета одржаван током значајног дијела лета;

ффффф) NOTAM *(Notice to Airmen):* Телекомуникационо дистрибуисана порука која садржи информације о успостављању, стању или измјени ваздухопловног средства, услуге, поступка или опасности, чије је благовремено познавање неопходно особљу које учествује у припреми и извршавању летења;

гггг) Обласна контрола ваздушног саобраћаја (*Area Control Service*): Услуга контроле ваздушног саобраћаја успостављена за контролисане летове у контролисаној области;

хххх) Област информисања у лету (*Flight Information Region - FIR*): Дио ваздушног простора дефинисаних димензија унутар кога се пружају услуге летних информација и услуге узбуњивања;

иииии) Ограничена зона (*Restricted Area*): Дио ваздушног простора дефинисаних димензија, изнад земље и територијалних вода неке државе, унутар којег је летење ваздухоплова ограничено у складу са одређеним условима;

јјјј) Опасна зона (*Danger Area*): Ваздушни простор дефинисаних димензија унутар којег, у одређеним периодима, могу постојати активности опасне по летење ваздухоплова;

кккк) Оперативна површина (*Movement Area*): Дио аеродрома одређен за полијетање, слијетање и таксирање ваздухоплова, који се састоји од маневарске површине и стајанки;

лллл) Оператор (*Operator*): Лице, организација или предузеће које је ангажовано или нуди да се ангажује у операцијама ваздухоплова;

ммммм) Генерална авијација (*General Aviation*): Све операције ваздухоплова осим комерцијалног ваздушног саобраћаја или радова из ваздуха;

нннн) Организација: Пружалац услуга ваздушне пловидбе или субјект који обезбјеђује управљање протоком ваздушног саобраћаја или управљање ваздушним простором;

оооо) План лета (*Flight Plan*): Одређене информације које се достављају ATS јединицама, а односе се на намјеравани лет или дио лета ваздухоплова;

пппп) Податак (*Datum)*: Било која величина или ред величина које могу да служе као референца или основа за израчунавање других величина (ISO 19104);

рррр) Полетно-слетна стаза (*Runway)*: Дефинисана правоугаона површина на копненом аеродрому припремљена за слијетање и полијетање ваздухоплова;

сссс) Праг *(Treshold)*: Почетак дијела полетно-слетне стазе употребљив за слијетање;

тттт) Прелазна апсолутна висина (*Transition Altitude)*: Апсолутна висина на којој, односно, испод које се вертикална позиција ваздухоплова изражава у виду апсолутне висине (мјерена на основу QNH притиска);

ууууу) Прелазни ниво (*Transition level)*: Први ниво лета изнад прелазне апсолутне висине који се може користити;

вввв) Прелазна тачка (*Change-over Point*): Тачка на којој се очекује да вазухоплов, навођен по сегменту ATS руте дефинисаном у односу на VOR, промијени примарно радио-навигационо средство у односу на које се наводи са оног иза на оно испред ваздухоплова;

зззз) Препрека *(Obstacle)*: Сви непокретни (привремени или стални) и покретни објекти или њихови дијелови који:

а) су смјештени на површини намијењеној за кретање ваздухоплова по тлу, или
б) пробијају дефинисану површину која треба бити слободна од препрека због безбједности ваздухоплова у лету, или
ц) се налазе изван дефинисаних површина и оцијењени су као опасни за ваздухопловну навигацију;

ааааа) Прилазна контрола ваздушног саобраћаја (*Approach Control Service*): Услуга контроле ваздушног саобраћаја за долазне и одлазне контролисане летове;

ббббб) Принципи људског фактора (*Human Factor Principles*): Принципи који се примјењују у пројектовању и дизајнирању, сертификацији, обуци, операцијама и одржавању у ваздухопловству и који теже безбједном повезивању између људи и других компоненти система узимајући у обзир људске могућности;

ццццц) Прогноза (*Forecast*): Изјава о очекиваним метеоролошким условима за одређено вријеме или период и за одређену област или дио ваздушног простора;

ддддд) Просторна навигација (*Area Navigation - RNAV*): Начин навигације који дозвољава операције ваздухоплова на било којој жељеној путањи лета унутар домета земаљских или свемирских навигационих средстава или у границама могућности средстава која се налазе на ваздухоплову или њихове комбинације;

еееее) Провјера цикличне редунданције (*Cyclic Redundancy Check - CRC*): Математички алгоритам примијењен на дигитално представљање података који обезбјеђује ниво сигурности од губитка или измјене података;

ффффф) Пружалац услуга у ваздушном саобраћају: Било које правно или физичко лице које пружа услуге у ваздушном саобраћају за општи ваздушни саобраћај, укључујући и организацију која је поднијела захтјев за добијање сертификата за пружање тих услуга;

ггггг) Пружалац услуга ваздушне пловидбе: Било које правно или физичко лице које пружа услуге ваздушне пловидбе за општи ваздушни саобраћај, укључујући и организацију која је поднијела захтјев за добијање сертификата за пружање тих услуга;

ххххх) Путања (*Track*): Пројекција путање ваздухоплова у односу на површину земље чији је смјер у било којој тачки обично изражен у степенима у односу на сјевер (стварни, магнетни или координатни);

иииии) Радио-навигациона услуга (*Radio navigation service*): Услуга која пружа информације за навођење или податке о позицији за ефикасне и безбједне операције ваздухоплова, уз подршку једног или више радио-навигационих средстава;

јјјјј) Радио-телефонска комуникација (*Radiotelephony*): Облик радио-комуникације првенствено намијењен размјени информација путем говора;

ккккк) RNAV рута (*Area Navigation Route*): ATS рута успостављена за употребу од стране ваздухоплова способних да користе просторну навигацију;

лллллл) Рута на којој се пружају савјетодавне услуге (*Advisory Route*): Одређена рута дуж које је доступна савјетодавна услуга у ваздушном саобраћају;

ммммм) Савјет за избјегавање саобраћаја (*Traffic Avoidance Advice*): Савјет који пружа ATS јединица наводећи маневре да пилоту помогне да избјегне судар;

ннннн) Савјетодавне услуге у ваздушном саобраћају (*Air Traffic Advisory Service*): Услуге које се пружају унутар ваздушног простора декларисаног за пружање савјетодавних услуга, како би се осигурало раздвајање, у мјери у којој је то могуће, између ваздухоплова који лете по IFR плановима лета;

ооооо) Сертификација (*Certification*): Представља поступак утврђивања да производ, услуга, организација или појединац испуњавају захтјеве релевантног стандарда. Поступак се завршава званичном потврдом - сертификатом

о усаглашености и уписом имаоца сертификата у релевантан регистар;

пппппп) Сертификат за пружање услуга у ваздушној пловидби: Јавна исправа коју издаје Државна надзорна власт / Национално надзорно тијело, којом се потврђује да пружалац услуга у ваздушној пловидби испуњава услове за пружање једне или више услуга у ваздушној пловидби;

ppppp) SIGMET информација (*SIGMET information*): Информација коју издаје служба метеоролошког бдијења, а односи се на јављање или очекивано јављање одређених временских појава на рути које могу утицати на безбједност лета;

ссссс) Систем управљања безбједношћу (*Safety Management System - SMS*): Системски приступ управљању безбједношћу, укључујући неопходну организациону структуру, одговорности, политике и процедуре;

ттттт) Систем за избјегавање судара у ваздуху (*Airborne Collision Avoidance System - ACAS*): Систем који на основу сигнала транспондера секундарног надзорног радара (*SSR*), који ради независно од земаљске опреме, даје савјет пилоту о ваздухопловима који га потенцијално угрожавају, а који су опремљени *SSR* транспондерима;

ууууу) Спасилачко-координациони центар (*Rescue Coordination Centre*): Јединица одговорна за промовисање ефикасне организације служби трагања и спасавања и за координацију вођења операција трагања и спасавања унутар региона трагања и спасавања;

ввввв) Спецификација потребних комуникационих перформанси (*Required Communication Performance - RCP Specification*): Скуп захтјева за пружање ATS услуга, припадајућу земаљску опрему, могућности ваздухоплова и операције потребне за подршку комуникација заснованих на перформансама;

ззззз) Спецификација потребних перформанси надзора (*Required Surveillance Performance - RSP Specification*): Скуп захтјева за пружање ATS услуга, припадајућу земаљску опрему, могућности ваздухоплова и операције потребне за подршку надзора заснованог на перформансама;

ааааа) Специјални VFR лет (*Special VFR flight*): VFR лет одобрен од ATC за извођење у контролисаној зони при метеоролошким условима испод VMC;

ббббб) SSR код (*SSR Code*): Број који емитује транспондер када уређај који шаље упит (интерогатор) на земљи и транспондер на ваздухоплову раде истовремено на истом моду и коду;

ццццц) Штампана комуникација (*Printed Communication*): Комуникације које аутоматски обезбјеђују трајни штампани запис свих порука на сваком терминалу у систему а које пролазе кроз такав систем;

ддддд) Тачка извјештавања/јављања (*Reporting Point*): Одређена географска локација у односу на коју се може пријавити позиција ваздухоплова;

еееее) Тачка трансфера одобрења контроле (*Transfer of Control Point*): Дефинисана тачка смјештена дуж путање лета ваздухоплова, на којој се одговорност за пружање ATC услуга ваздухоплову преноси с једне ATC јединице или контролорске позиције на другу;

ффффф) Тачка на рути (*Waypoint*): Специфична географска локација која се користи за дефинисање обласне навигационе руте или ваздушног пута ваздухоплова који користи RNAV;

ггггг) Тачност података (*Data Accuracy*): Степен подударања између предвиђене или измјерене вриједности и стварне вриједности;

ххххх) Таксирање (*Taxiing*): Кретање ваздухоплова на површини аеродрома уз употребу сопственог погона, искључујући полијетање и слијетање;

иииии) Транспондер (*Transponder*): Радарски примопредајник на ваздухоплову који аутоматски прима радио-сигнале од свих уређаја на земљи који шаљу упите (интерогатора) и који одговара помоћу импулса или групе импулса само на оне упите који раде у моду на који је подешен да одговара;

јјјјј) Управљање стајанком (*Apron Management Service*): Услуга која се пружа у сврху регулисања активности и кретања ваздухоплова и возила на стајанци;

ккккк) Управљање протоком ваздушног саобраћаја (*Air traffic Flow Management - ATFM*): Услуга успостављена са циљем доприношења безбједном, редовном и експедитивном протоку ваздушног саобраћаја, осигуравајући да је капацитет ATC услуга максимално искоришћен и да обим саобраћаја одговара капацитетима које је декларисао пружалац ATC услуга;

лллллл) Услуге (*Services*): Услуге у ваздушној пловидби или скуп услуга у ваздушној пловидби;

ммммммм) Услуге информисања у лету (*Flight Information Service*): Услуге које се пружају у сврху давања савјета и информација корисних за безбједно и ефикасно одвијање ваздушног саобраћаја;

ннннн) Услуге контроле ваздушног саобраћаја (*Air Traffic Control Services - ATC*): Услуге које се пружају у сврху:

а) спречавања судара:
   1) између ваздухоплова, и
   2) на маневарским површинама између ваздухоплова и препрека, и
б) убрзавања и одржавања редовног протока ваздушног саобраћаја;

оооооо) Услуге у ваздушном саобраћају (*Air Traffic Services - ATS*): Општи појам који означава услуге информисања у лету, услуге узбуњивања, савјетодавне услуге и услуге контроле ваздушног саобраћаја (обласне контроле ваздушног саобраћаја, прилазне контроле ваздушног саобраћаја или аеродромске контроле ваздушног саобраћаја);

пппппп) Услуге узбуњивања (*Alerting Service*): Услуге које се обављају у циљу извјештавања надлежних организација, а тичу се ваздухоплова коме је потребна помоћ трагања и спасавања и помоћ таквим организацијама у акцијама трагања и спасавања;

рррррр) Услуга дизајнирања IFR процедура (*Instrument Flight Procedure Design Service*): Услуга успостављена за пројектовање, документацију, валидацију, одржавање и периодичну ревизију IFR процедура, неопходних за безбједност, ваљаност и ефикасност ваздушне пловидбе;

сссссс) Ваздухоплов (*Aircraft*): Свака машина која се одржава у атмосфери због реакције ваздуха, осим реакције ваздуха у односу на земљину површину;

ттттт) Ваздухопловна мобилна услуга (*Aeronautical Mobile Service*): Мобилна услуга између ваздухопловних станица и станица на ваздухоплову или између станица на ваздухопловима, у којима могу учествовати станице пловила за преживљавање, такође могу учествовати радио-предајници за означавање положаја у случају нужде, на

фреквенцијама одређеним за случајеве нужде и хитне случајеве;

ууууууу) Ваздухопловна стационарна услуга (*Aeronautical Fixed Service - AFS*): Телекомуникациона услуга између одређених фиксних тачака која се првенствено пружа за потребе одвијања безбједне ваздушне пловидбе и редовног, ефикасног и економичног одвијања ваздушног саобраћаја;

ввввввв) Ваздухопловна телекомуникациона станица (*Aeronautical Telecommunication Station*): Станица у ваздухопловним телекомуникационим услугама;

зззззз) Ваздушни простор у коме се пружају савјетодавне услуге (*Advisory Airspace*): Ваздушни простор дефинисаних димензија или одређена рута, у оквиру којих је доступна савјетодавна услуга у ваздушном саобраћају;

ааааааа) Ваздушни простори у којима се пружају ATS услуге (*Air Traffic Services Airspaces*): Ваздушни простори дефинисаних димензија, алфабетски означени, у којим се могу обављати одређене врсте летова и за које су утврђене ATS услуге и оперативна правила;

ббббббб) Ваздушни пут (*Airway*): Контролисана зона или њен дио успостављен у облику коридора;

цццццццц) Ваздушни саобраћај (*Air Traffic*): Сви ваздухоплови у лету или се крећу по маневарским површинама аеродрома;

ддддддд) VFR лет (*VFR flight*): Лет који се обавља према правилима за визуелно летење;

ееееееее) Видљивост (*Visibility*): Видљивост за ваздухопловне потребе је већа од:

а) највеће удаљености на којој се одређени црни објекат одговарајућих димензија, смјештен близу тла, може видјети и препознати у односу на свијетлу позадину,
б) највеће удаљености на којој се свјетла јачине 1000 кандела могу видјети и идентификовати у односу на неосвијетљену позадину;

фффффффф) Видљивост дуж полетно-слетне стазе (*Runway Visual Range - RVR*): удаљеност до које пилот ваздухоплова може видјети ознаке на површини полетно-слетне стазе или свјетла која означавају полетно-слетну стазу или свјетла централне линије полетно-слетне стазе;

ггггггг) Видљивост при земљи (*Ground Visibility*): Видљивост на аеродрому коју је утврдила овлашћена стручна особа;

хххххххх) Видљивост у лету (*Flight Visibility*): Видљивост из пилотске кабине у смјеру кретања ваздухоплова;

ииииииии) Висина (*Height*): Вертикално растојање нивоа, тачке или објекта који се сматра тачком, мјерено од утврђене вриједности;

јјјјјјј) Визуелни метеоролошки услови (*Visual Meteorological Conditions - VMC*): Метеоролошки услови изражени као видљивост, растојање од облака и база облака једнаки или већи од утврђених минимума;

ккккккк) Визуелни прилаз (*Visual Approach*): Прилажење ваздухоплова током IFR лета, у коме један дио или цијели поступак инструменталног прилажења није завршен, па се прилажење одвија уз видљивост земље;

лллллллл) Воћа ваздухоплова (*Pilot-in-command*): Пилот одређен од оператора или, у случају генералне авијације, власника, као овлашћен и задужен за безбједно извођење лета;

ммммммм) Забрањена зона (*Prohibited Area*): је ваздушни простор дефинисаних димензија изнад земље или територијалних вода неке државе у којем је летење ваздухоплова забрањено;

нннннн) Значајна тачка (*Significant Point*): Специфична географска локација која се користи у дефинисању ATS руте или путање лета ваздухоплова и за друге навигационе и ATS сврхе;

ооооооо) Завршна контролисана област (*Terminal Control Area*): Контролисана област која се уобичајено успоставља на мјесту гдје се сливају ATS руте у близини једног или више великих аеродрома;

пппппппп) Завршно прилажење (*Final Approach*): Дио поступка инструменталног прилажења који започиње на утврђеном фиксу или тачки завршног прилажења, а уколико такав фикс или тачка завршног прилажења нису одређени:

а) који започиње на крају посљедњег процедуралног, основног или долетног заокрета прилазне процедуре, уколико је одређена,

б) који почиње у тачки прикључења посљедњој утврђеној путањи утврђеној у процедури прилажења,

ц) који завршава у тачки у околини аеродрома са које слијетање може бити обављено или започета процедура неуспјелог прилажења;

рррррррр) Залутали ваздухоплов (*Strayed Aircraft*): Ваздухоплов који је значајно скренуо са намјераване путање или који пријави да се изгубио;

(2) Скраћенице употребљене у овом правилнику имају следеће значење:

а) AIP (*Aeronautical Information Publication*): Зборник ваздухопловних информација;

б) AIS (*Aeronautical Information Services*): Услуге ваздухопловног информисања у ваздушној пловидби;

ц) ALERFA: Кодна ријеч која се користи за означавање фазе узбуне;

д) ASM (*Air Space Management*): Управљање ваздушним простором;

е) ATC (*Air Traffic Control Services*): Услуге контроле ваздушног саобраћаја;

ф) ATFM (*Air Traffic Flow Management*): Управљање током ваздушног саобраћаја;

г) ATIS (*Automatic Terminal Information Service*): Услуга аутоматског информисања у завршној контролисаној области;

х) ATS (*Air Traffic Services*): Услуге у ваздушном саобраћају;

и) BHDCA (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине;

ј) CNS (*Comunication, Navigation or Surveillance*): Услуге комуникације, навигације или надзора у ваздушној пловидби;

к) CRC (*Cyclic Redundancy Check*): Провјера цикличне редунданције;

л) DETRESFA: Кодна ријеч која се користи за означавање фазе опасности;

м) FIR (*Flight Information Region*): Област информисања у лету;

н) ft (feet): Стопа;

о) HF (*High Frequency*): Висока фреквенција 3 - 30 MHz;

п) IAS (*Indicated Airspeed*): Инструментална ваздушна брзина;

р) INCERFA: Кодна ријеч која се користи за означавање фазе неизвјесности;

с) ICAO (*International Civil Aviation Organisation*): Међународна организација за цивилно ваздухопловство;

т) kt (Knot): Чвор, јединица мјере за брзину;

у) MET (*Meteorogical Services*): Метеоролошке услуге у ваздушној пловидби;

в) MLS (*Microvawe Landing System*): Микроталасни систем за слијетање;

з) MSL (*Mean Sea Level*): Средњи ниво мора;

аа) NDB (*Non-Directional radio Beacon*): Неусмјерени радио-фар;

бб) NM (*Nautical Mile*): Наутичка миља;

цц) NSA (*National Supervisory Authority*): Државна надзорна власт / Национално надзорно тијело;

дд) OFIS (*Operational Flight Information Service*): Оперативно информисање у лету;

ее) PBN (*Performance Based Navigation*): Навигација заснована на перформансама ваздухоплова;

фф) PBS (*Performance Based Surveilance*): Надзор заснован на перформансама;

гг) QFE (*Atmospheric pressure at aerodrome elevation or at runway threshold*): Атмосферски притисак на надморској висини аеродрома или на прагу полетно-слетне стазе;

хх) QMS (*Quality Management System*): Систем управљања квалитетом;

ии) QNE: Стандардни притисак (1013,25 hPa) по коме се израчунава висина ваздухоплова када лети на нивоима лета;

јј) QNH (*Altimeter sub-scale setting to obtain elevation when on the ground*): Подешавање висиномјера да би се добила надморска висина кад је ваздухоплов на земљи;

кк) RCP (*Required Communication Performance*): Потребне комуникационе перформансе;

лл) RNAV (*Area Navigation*): Просторна навигација;

мм) RSP (*Required Surveilance Performance*): Потребне перформансе надзора;

нн) RVR (*Runway Visual Range*): Видљивост дуж полетно-слетне стазе;

оо) SID (*Standard Instrument Departure*): Стандардни инструментални одлазак;

пп) SMS (*Safety Management System*): Систем управљања безбједношћу;

рр) SSR (*Secondary Surveillance Radar*): Секундарни надзорни радар;

сс) STAR (*Standard Instrument Arrival*): Стандардни инструментални долазак;

тт) VAAC (*Volcanich Ash Advisory Centre*): Савјетодавни центар за праћење вулканског пепела;

уу) VHF (*Very High Frequency*): Врло висока фреквенција 30 - 300 MHz;

вв) VOR (*VHF Omnidirectional Radio Range*): VHF свесмјерни радио-фар;

зз) WGS-84 (*World Geodetic System 1984*) - Свјетски геодетски систем 1984;

ааа) UHF (*Ultra High Frequency*): Ултра висока фреквенција 300 - 3000 MHz;

ббб) UTC (*Coordinated Universal Time*) - Универзално координисано вријеме.

ДИО ДРУГИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 3.

(Надлежни орган)

(1) На основу члана 16. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", бр. 39/09 и 25/18) надлежни орган за сертификовање пружалаца услуга ваздушне пловидбе и спровођење надзора над пружањем услуга у ваздушној пловидби, с циљем одржавања безбједности ваздушне пловидбе, за организације чије се главно сједиште рада и, ако имају, регистрована канцеларија налази у Босни и Херцеговини, је BHDCA, као државна надзорна власт /национално надзорно тијело.

(2) BHDCA осигурава одговарајући надзор примјене овог правилника, нарочито на безбједне и ефикасне операције пружаоца услуга у ваздушном саобраћају који пружају услуге у ваздушном простору који је у надлежности Босне и Херцеговине.

(3) BHDCA спроводи одговарајуће надзоре и прегледе ради провјере усклађености са општим и посебним захтјевима пружања услуга у ваздушном саобраћају (у даљем тексту: ATS услуге).

(4) BHDCA ће закључити одговарајуће споразуме о сарадњи како би осигурала адекватан надзор пружаоца ATS услуга који посједује важећи сертификат друге државе, а који пружа услуге које се односе на ваздушни простор у надлежности Босне и Херцеговине.

Члан 4.

(Усклађеност)

Овај правилник је у складу са стандардима и препорученом праксом ICAO-а, садржаним у наведеним документима:

а) Анекс 11 - Услуге у ваздушном саобраћају (*ICAO Annex 11, Air Traffic Services*);

б) ICAO Документ 4444 - Процедуре за пружање услуга у ваздушном саобраћају - Управљање ваздушним саобраћајем (*Procedures for Air Navigation Services - Air Traffic Management);*

ц) ICAO Документ 7030 - Додатне регионалне процедуре - Правила летења и услуге у ваздушном саобраћају (*Regional Supplementary Procedures - Rules of the Air and Air Traffic Services);*

д) ICAO Документ 8400 - ICAO скраћенице и кодови (*ICAO Abbreviations and Codes*).

Члан 5.

(Принципи пружања ATS услуга)

(1) Босна и Херцеговина, на територији над којом има суверенитет и надлежност, одређује дијелове ваздушног простора и аеродроме гдје се пружају ATS услуге. Такве услуге се успостављају и пружају у складу са захтјевима утврђеним у овом правилнику.

(2) Босна и Херцеговина може делегирати другој држави одговорност за успостављање и пружање ATS услуга у FIR-овима, контролисаним областима и контролисаним зонама у својој надлежности у складу са међусобно потписаним споразумима.

(3) Дијелови ваздушног простора на отвореном мору или у ваздушном простору неодређеног суверенитета, гдје се пружају ATS услуге, успостављају се на основу регионалних споразума о ваздушној пловидби. Уколико је Босна и Херцеговина прихватила одговорност за пружање ATS услуга у таквим дијеловима ваздушног

простора, те услуге успоставља и пружа у складу са захтјевима утврђеним у овом правилнику.

(4) Босна и Херцеговина именује пружаоца ATS услуга који пружа те услуге у FIR-овима, контролисаним областима и контролисаним зонама у надлежности Босне и Херцеговине.

(5) Када се успоставе ATS услуге, у ваздухопловним публикацијама AIP-у БиХ и NOTAM-има се објављују информације и подаци који су потребни да би се омогућило коришћење таквих услуга.

Члан 6.

(Циљеви пружања ATS услуга)

Циљеви пружања ATS услуга су:

а) спречавање судара између ваздухоплова;

б) спречавање судара између ваздухоплова и ваздухоплова и препрека на маневарским површинама;

ц) убрзавање и одржавање уредног протока ваздушног саобраћаја;

д) пружање савјета и информација корисних за безбједно и ефикасно обављање летова;

е) обавјештавање одговарајућих организација о ваздухопловима којима је потребна потрага и спасавање и, по потреби, пружање помоћи таквим организацијама.

Члан 7.

(Подјела ATS услуга)

ATS услуге обухватају следеће:

а) Услуге пружања контроле ваздушног саобраћаја (*Air Traffic Control Service - ATC*), које се, да би се испунили циљеви утврђени у члану 6. тач. а), б) и ц) овог правилника, дијеле на:

1) Обласна контрола ваздушног саобраћаја (*Area Control Service*), пружање услуга контроле ваздушног саобраћаја за контролисане летове, осим оних дијелова таквих летова описаних у подтачкама 2) и 3) ове тачке, а у циљу испуњавања захтјева из члана 6. тач. а) и ц) овог правилника;

2) Прилазна контрола ваздушног саобраћаја (*Approach Control Service*), пружање услуга контроле ваздушног саобраћаја за оне дијелове контролисаних летова повезаних са прилазом или одлетом, а у циљу испуњавања захтјева из члана 5. тач. а) и ц) овог правилника;

3) Аеродромска контрола ваздушног саобраћаја (*Aerodrome Control Service*), пружање услуга контроле ваздушног саобраћаја за аеродромски саобраћај, осим оних дијелова таквих летова описаних у подтачки 2) ове тачке, а у циљу испуњавања захтјева из члана 6. тач. а), б) и ц) овог правилника;

б) Услуге информисања у лету (*Flight Information Service - FIS*), у циљу испуњавања услова из члана 6. тачка д) овог правилника;

ц) Услуге узбуњивања (*Alerting Service*), у циљу испуњавања услова из члана 6. тачка е) овог правилника.

Члан 8.

(Утврђивање потреба за пружањем ATS услуга)

(1) Потреба за пружањем ATS услуга се утврђује узимајући у обзир следеће:

а) врсту ваздушног саобраћаја,

б) густину ваздушног саобраћаја,

ц) метеоролошке услове,

д) остале факторе који могу бити релевантни;

(2) Опремљеност ваздухоплова системом за избјегавање судара у ваздуху (*Airborne Collision Avoidance Systems - ACAS*) није фактор у утврђивању потребе за пружањем ATS услуга у тој области.

Члан 9.

(Именовање дијелова ваздушног простора и контролисаних аеродрома у којим се пружају ATS услуге)

(1) Именовање дијелова ваздушног простора или аеродрома гдје се пружају ATS услуге се врши у складу са врстом ATS услуга које се пружају.

(2) Именовање конкретних дијелова ваздушног простора и конкретних аеродрома врши се на следећи начин:

а) Области информисања у лету (*Airborne Collision Avoidance Systems - ACAS*), они дијелови ваздушног простора у којим се пружају услуге летних информација и услуге узбуњивања;

б) Контролисане области и контролисане зоне (*Control Areas and Control Zones*), они дијелови ваздушног простора у којим се пружају услуге контроле ваздушног саобраћаја:

1) за IFR летове,

2) они дијелови контролисаног ваздушног простора гдје се услуге контроле ваздушног саобраћаја такође пружају за VFR летове. Такви дијелови контролисаног ваздушног простора су именовани као класе B, C или D ваздушног простора;

ц) Контролисане области и контролисане зоне одређене унутар области информисања у лету чине саставни дио те области информисања у лету.

д) Контролисани аеродроми (*Controlled Aerodromes*), они аеродроми на којим се пружају услуге контроле ваздушног саобраћаја за аеродромски саобраћај.

Члан 10.

(Класификација ваздушног простора)

(1) Ваздушни простор у коме се пружају ATS услуге је класификован и именован у складу са следећом подјелом:

а) Ваздушни простор класе A (*Class A Airspace*), дозвољени су само IFR летови, за све летове се пружа услуга контроле ваздушног саобраћаја и врши се раздвајање свих летова;

б) Ваздушни простор класе B (*Class B Airspace*), дозвољени су IFR и VFR летови, за све летове се пружа услуга контроле ваздушног саобраћаја и врши се раздвајање свих летова;

ц) Ваздушни простор класе C (*Class C Airspace*), дозвољени су IFR и VFR летови, за све летове се пружа услуга контроле ваздушног саобраћаја и врши се раздвајање IFR летова од других IFR летова и VFR летова. VFR летови се раздвајају од IFR летова и добијају информације о саобраћају у односу на друге VFR летове;

д) Ваздушни простор класе D (*Class D Airspace*), дозвољени су IFR и VFR летови, за све летове се пружа услуга контроле ваздушног саобраћаја, IFR летови се раздвајају од других IFR летова и добијају информације о саобраћају у односу на VFR летове. VFR летови добијају информације о саобраћају у односу на све друге летове;

е) Ваздушни простор класе E (*Class E Airspace*), дозвољени су IFR и VFR летови, IFR летовима се

пружа услуга контроле ваздушног саобраћаја и врши се раздвајање од других IFR летова, сви летови добијају информације о саобраћају у оној мјери колико је то практично. Ваздушни простор класе E се не користи за контролисане зоне;

ф) Ваздушни простор класе F (*Class F Airspace*), дозвољени су IFR и VFR летови, сви IFR летови добијају савјетодавне информације о ваздушном саобраћају, сви летови добијају услуге FIS на захтјев;

г) Ваздушни простор класе G (*Class G Airspace*), дозвољени су IFR и VFR летови, сви летови добијају услуге FIS на захтјев.

(2) Босна и Херцеговина бира оне класе ваздушног простора које одговарају њеним потребама.

(3) Захтјеви везани за летове у свакој класи ваздушног простора су дати у табели у Додатку 4 овог правилника.

(4) Тамо гдје се ваздушни простори, у којима се пружају услуге у ваздушном саобраћају, граниче вертикално, тј. налазе се један изнад другог, летови на заједничком нивоу/висини испуњавају услове и пружају им се услуге које се односе на мање рестриктивну класу ваздушног простора. У примјени ових критеријума, ваздушни простор класе B се сматра мање рестриктивним од ваздушног простора класе A; ваздушни простор класе C мање рестриктивним од ваздушног простора класе B, итд.

Члан 11.

(Навигација заснована на перформансама ваздухоплова - PBN навигација)

(1) Навигационе спецификације за примјену навигације засноване на перформансама ваздухоплова (*Performance Based Navigation - PBN*) прописује BHDCA.

(2) Када је примјењиво, навигационе спецификације за успостављене области, пројекције летова на површину земље или ATS руте се прописују на основу регионалних споразума везаних за ваздушну пловидбу.

(3) Прописане навигационе спецификације одговарају нивоу комуникација, навигације и ATS услуга које се пружају у предметном дотичном простору.

Члан 12.

(Операције комуникација заснованих на перформансама - PBC)

(1) За примјену комуникација заснованих на перформансама (*Performance Based Communication - PBC*), спецификације потребних комуникационих перформанси (*Required Communication Performance - RCP*) прописује BHDCA.

(2) Када је примјењиво, спецификације RCP се прописују на основу регионалних споразума везаних за ваздушну пловидбу.

(3) Приликом прописивања спецификација RCP могу се примијенити ограничења која су резултат ограничења комуникационе инфраструктуре или специфичних захтјева везаних за функционалност комуникација.

(4) Прописане спецификације RCP одговарају ATS услугама које се пружају.

Члан 13.

(Операције надзора засноване на перформансама - PBS)

(1) За примјену надзора заснованог на перформансама (*Performance Based Surveilance - PBS*), спецификације потребних перформанси надзора (*Required Surveilance Performance - RSP*) прописује BHDCA.

(2) Када је примјењиво, спецификације RSP се прописују на основу регионалних споразума везаних за ваздушну пловидбу.

(3) Приликом прописивања спецификација RSP могу се примијенити ограничења која су резултат ограничења инфраструктуре надзора или специфичних захтјева везаних за функционалност надзора.

(4) Прописане спецификације RSP одговарају ATS услугама које се пружају.

Члан 14.

(Успостављање и именовање ATS јединица)

Пружање ATS услуга врше успостављене и именоване јединице, како слиједи:

а) Центри за информисање у лету се успостављају у сврху пружања услуга летних информација и узбуњивања унутар FIR-а, осим ако одговорност за пружање таквих услуга није додијељена јединицама за контролу ваздушног саобраћаја, које имају адекватне објекте и опрему за извршавање таквих обавеза. Ово не искључује могућност да се другим јединицама за контролу ваздушног саобраћаја пренесе функција пружања одређених елемената услуга информисања у лету.

б) Јединице контроле ваздушног саобраћаја се успостављају у сврху пружања услуга контроле ваз--душног саобраћаја, пружања услуга информисања у лету и узбуњивања унутар контролисаних области, контролисаних зона и на контролисаним аеродромима.

Члан 15.

(Спецификација за FIR-ове, контролисане области и контролисане зоне)

Успостављање граница ваздушног простора, у коме ће се пружати ATS услуге, треба бити повезано са природом структуре рута и потребом за ефикаснијом услугом, а не са државним границама.

Члан 16.

(Спецификације за FIR)

(1) Границе FIR-ова се успостављају тако да област FIR-а покрива укупну структуру ваздушних рута на којој се пружају услуге.

(2) FIR обухвата цијели ваздушни простор у оквиру својих латералних граница, осим у случају ограничења од стране горњег FIR-а.

(3) Када је FIR ограничен горњим FIR-ом, доња граница дефинисана за горњи FIR представља горњу вертикалну границу за FIR и подудара се са VFR нивоом крстарења датим у табелама у Прилогу 5. Наредбе о правилима летења ваздухоплова.

(4) У случајевима када је успостављен горњи FIR, процедуре које се у њему примјењују не морају бити идентичне са онима које се примјењују у доњем FIR-у.

Члан 17.

(Спецификације за контролисане области)

(1) Контролисане области, укључујући, између осталог, ваздушне путеве и завршне контролисане области, успостављају се тако да обухватају довољан дио ваздушног простора да садрже путање летова за оне IFR летове или њихове дијелове у којима се жели обезбиједити пружање одговарајућих услуга контроле ваздушног саобраћаја, узимајући у обзир могућности навигационих средстава која се иначе користе у тој области.

(2) У контролисаној области, која није обликована системом ваздушних путева, може се успоставити систем

рута који ће олакшати пружање услуга контроле ваздушног саобраћаја.

(3) Доња граница контролисане области се успоставља на висини не мањој од 200 m (700 ft) изнад површине тла или површине воде. Доња граница не мора бити успостављена на истој висини унутар цијеле контролисане области. Када је доња граница контролисане области изнад 900 m (3000 ft) MSL, она се мора поклапати са VFR нивоом крстарења, датим у табелама у Прилогу 5. Наредбе о правилима летења ваздухоплова. Изабрани VFR ниво крстарења је такав да очекиване варијације локалног атмосферског притиска не доводе до смањења ове границе на висину мању од 200 m (700 ft) изнад површине тла или површине воде.

(4) Горња граница контролисане области се успоставља у случају:
   а) да се услуге контроле ваздушног саобраћаја не пружају изнад такве горње границе,
   б) да се контролисана област налази испод горње контролисане области, у том случају горња граница се подудара са доњом границом горње контролисане области;

Када је успостављена, таква горња граница се подудара са VFR нивоом крстарења у табелама у Прилогу 5. Наредбе о правилима летења ваздухоплова.

Члан 18.

(Спецификације за FIR-ове или контролисане области у горњем ваздушном простору)

Ако се жели ограничити број FIR-ова или контролисаних области кроз које би ваздухоплов, летећи на великим висинама, морао проћи, FIR или контролисана област, када је примјенљиво, требају бити успостављене на начин да обухватају горњи ваздушни простор у латералним/бочним границама доњих FIR-ова или контролисаних области.

Члан 19.

(Спецификације за контролисане зоне)

(1) Латералне/бочне границе контролисаних зона обухватају барем оне дијелове ваздушног простора који нису унутар контролисаних области, садржавајући ваздушне путеве за IFR летове, у доласку и одласку са аеродрома, који се користе у инструменталним метеоролошким условима. Ваздухоплов који се налази на чекању у близини аеродрома сматра се ваздухопловом у доласку.

(2) Латералне/бочне границе контролисане зоне се простиру до најмање 9,3 km (5 NM) од центра дотичног аеродрома или дотичних аеродрома у правцима из којих се могу извршити прилази. Контролисана зона може садржавати два или више аеродрома који се налазе у непосредној близини.

(3) Ако се контролисана зона налази унутар латералних/бочних граница контролисане области, она ће се пружати усправно од површине тла па најмање до доње границе контролисане области.

(4) Ако је потребно, може се успоставити виша горња граница контролисане зоне од доње границе контролисане области преко које се простире.

(5) Ако се контролисана зона налази изван латералних/бочних граница контролисане области, потребно је успоставити горњу границу.

(6) Ако се жели успоставити горња граница контролисане зоне на нивоу вишем од доње границе контролисане области успостављене испод ње, или ако се контролисана зона налази изван латералних/бочних граница контролисане области, њена горња граница треба бити успостављена на нивоу који пилоти лако могу идентификовати. Када је доња граница контролисане области изнад 900 m (3000 ft) MSL, она се мора поклапати са VFR нивоом крстарења датим у табелама у Прилогу 5. Наредбе о правилима летења ваздухоплова. Ако се користи, изабрани VFR ниво крстарења је такав да очекиване варијације локалног атмосферског притиска не доводе до смањења ове границе на висину мању од 200 m (700 ft) изнад површине тла или површине воде.

Члан 20.

(Идентификација и означавање ATS јединица и ваздушног простора)

(1) Центри обласне контроле ваздушног саобраћаја или центри за обавјештавање у лету добијају идентификацију према називима најближих насеља или географских објеката.

(2) Јединице аеродромске контроле или прилазне контроле ваздушног саобраћаја добијају идентификацију према називу аеродрома на коме су лоциране.

(3) Контролисане зоне, контролисане области или FIR добијају идентификацију према називу јединице за контролу ваздушног саобраћаја која има надлежност над тим дијелом ваздушног простора.

Члан 21.

(Успостављање и идентификација ATS рута)

(1) Приликом успостављања ATS рута осигурава се постојање заштитног ваздушног простора дуж ATS руте и безбједно раздвајање између сусједних ATS рута.

(2) Када је то оправдано густоћом, сложеношћу или природом саобраћаја, успостављају се посебне руте за коришћење у саобраћају ниског интензитета, укључујући хеликоптере који полијећу или слијећу са/на платформи на отвореном мору. Приликом одређивања латералног/бочног размака између таквих рута, узимају се у обзир расположива навигациона средства и навигациона опрема која се налази на хеликоптерима.

(3) ATS руте су идентификоване ознакама.

(4) Ознаке за ATS руте, које нису стандардне одлазне и долазне руте, бирају се у складу са принципима наведеним у Додатку 1 овог правилника.

(5) Стандардне одлазне и долазне руте и са њима повезане процедуре добијају идентификацију у складу са принципима наведеним у Додатку 3 овог правилника.

Члан 22.

(Успостављање прелазних "change-over" тачака на ATS рутама)

(1) Прелазне тачке (*Change-over Points*) се успостављају на сегментима ATS рута дефинисаним у односу на VHF свесмјерни радио-фар (*Very High Frequency Omnidirectional Radio Range - VOR*), гдје ће то помоћи прецизну навигацију дуж сегмента руте.

(2) Успостављање прелазних тачака треба да буде ограничено на рутне сегменте дужине 110 km (60 NM) или дуже, изузев тамо гдје комплексност ATS рута, густина навигационих средстава или технички и оперативни разлози дозвољавају успостављање прелазних тачака на краћим рутним сегментима.

(3) Осим ако није другачије успостављена, прелазна тачка у односу на карактеристике навигационих средстава или критеријуме заштите фреквенција треба бити успостављена на средини растојања између два уређаја у случају праволинијског рутног сегмента или на укрштању радијала у случају рутног сегмента који није праволинијски између два уређаја.

Član 23.

(Uspostavljanje i identifikacija značajnih tačaka na ATS rutama)

(1) Značajne tačke se uspostavljaju u svrhu definisanja ATS ruta ili instrumentalnih prilaznih procedura i/ili u vezi sa zahtjevima pružaoca ATS usluga u odnosu na kretanje vazduhoplova u letu.
(2) Značajne tačke su identifikovane oznakama.
(3) Značajne tačke se uspostavljaju i identifikuju u skladu sa principima navedenim u Dodatku 2 ovog pravilnika.

Član 24.

(Uspostavljanje i identifikacija standardnih ruta za taksiranje vazduhoplova)

(1) Kada je potrebno, na aerodromima se mogu uspostaviti standardne rute za taksiranje vazduhoplova između poletno-slletnih staza (*Runways*), stajanki (*Apron*) i oblasti namijenjenih održavanju. Takve rute trebaju biti direktne, jednostavne i, gdje je primjenljivo, projektovane tako da se izbjegnu konflikti u saobraćaju.
(2) Standardne rute za taksiranje vazduhoplova trebaju biti identifikovane oznakama koje se razlikuju od onih za poletno-slletne stazе i ATS rute.

Član 25.

(Koordinacija između operatora i pružalaca ATS usluga)

(1) ATS jedinice sprovodeći svoje ciljeve poštuju zahtjeve operatora uzimajući u obzir njihove obavezе koje su utvrđene u ICAO Aneksu 6 - Operacije vazduhoplova (*ICAO Annex 6, Operations of Aircrafts*) i, ako se zahtijeva od strane operatora, učiniće dostupnim njima ili njihovim predstavnicima one informacije koje mogu biti na raspolaganju da omogуće operatorima ili njihovim imenovanim predstavnicima da izvršavaju svoje obavezе.
(2) Kada to operator zahtijeva, poruke, uključujući i izvještaje o poziciji, primljene od strane ATS jedinica i u vezi su sa operacijama vazduhoplova kome usluge operativne kontrole pruža taj operator, će, ako je to izvodljivo, odmah biti dostupne operatoru ili njegovom zvaničnom predstavniku u skladu sa lokalno dogovorenim procedurama.

Član 26.

(Koordinacija između vojnih vlasti i pružalaca ATS usluga)

(1) Pružaoci ATS usluga uspostavljaju i održavaju bliску saradnju sa vojnim vlastima odgovornim za aktivnosti koje mogu imati utica na letove civilnih vazduhoplova.
(2) Koordinacija aktivnosti, koje su potencijalno opasne za civilne vazduhoplove, vrši se u skladu sa članom 27. ovog pravilnika.
(3) Pružaoci ATS usluga i vojne vlasti uspostavljaju aranžmane koji omogućuju da informacije relevantne za bezbjedno i ekspeditivno vođenje letova civilnih vazduhoplova budu pravovremeno razmijenjene između ATS jedinica i odgovarajućih vojnih jedinica.
(4) ATS jedinice, rutinski ili na zahtjev, u skladu sa lokalno dogovorenim procedurama, dostavljaju odgovarajućim vojnim jedinicama relevantne planove leta i druge podatke koji se tiču letova civilnih vazduhoplova. Da bi se izbjegla ili smanjila potreba za presretanjem, pružaoci ATS usluga će označiti svaku oblast ili rutu gdje se zahtjevi iz Naredbe o pravilima letenja vazduhoplova, koji se odnose na planove leta, dvosmjernu komunikaciju i izvještavanje o poziciji, primjenjuju na sve letove, da bi se osiguralo da svi važni podaci budu dostupni odgovarajućim ATS jedinicama, a naročito u svrhu olakšavanja identifikacije civilnih vazduhoplova.
(5) Uspostavljaju se specijalne procedure u cilju osiguranja:
   a) da ATS jedinice budu obaviještene u slučaju da vojne jedinice primijete da vazduhoplov, koji je ili može biti, civilni vazduhoplov u prilazu ili je ušao u bilo koju oblast u kojoj presretanje može postati neopходno;
   b) da se učine svi mogući napori da se potvrdi identitet vazduhoplova i da mu se pruži navigaciono vođenje neopходno da se izbjegne potreba za presretanjem.

Član 27.

(Koordinacija aktivnosti potencijalno opasnih za civilne vazduhoplove)

(1) Aranžmani za aktivnosti potencijalno opasne za civilne vazduhoplove, bilo da se izvode preko teritorije države ili preko otvorenih voda, koordinišu se sa pružaocem ATS usluga. Koordinacija se vrši dovoljno rano da dozvoli blagovremeno objavljivanje informacija u vezi sa aktivnostima u skladu sa odredbama Pravilnika o uslugama vazduhopловnog informisanja u Bosni i Hercegovini.
(2) Ako pružalac ATS usluga nije iz države u kojoj se nalazi organizacija koja planira aktivnosti, početna koordinacija treba da bude izvršena od strane pružaoca ATS usluga nadležnog za vazdušni prostor iznad države u kojoj se nalazi ta organizacija.
(3) Cilj koordinacije je postizanje najboljih aranžmana koji će omogućiti izbjegavanje opasnosti od strane civilnih vazduhoplova i minimalizovati utica na normalne operacije takvih vazduhoplova.
(4) Pri utvrđivanju ovih aranžmana treba primijenitи sledeće:
   a) lokacije ili oblasti, vremena i trajanja aktivnosti trebaju biti izabrana na način da se izbjegne zatvaranje ili reorganizacija već uspostavljenih ATS ruta, blokiranje najekonomičnijih nivoa leta ili kašnjenje planiranih operacija vazduhoplova, osim ako ne postoje druge mogućnosti;
   b) veličina vazdušnog prostora određenog za izvođenje aktivnosti treba biti što je moguće manja;
   c) treba da postoji direktna komunikacija između organizacije koja izvodi aktivnosti i pružaoca ATS usluga, odnosno nadležne ATS jedinice, u slučaju da se civilni vazduhoplov nađe u stanju nužde ili da druge nepredviđene okolnosti zahtijevaju prekid aktivnosti.
(5) Pružalac ATS usluga je odgovoran za inicirање objavljivanja informacija koje se odnose na takve aktivnosti.
(6) Ako se aktivnosti, koje su potencijalno opasne za civilne vazduhoplove, izvode na redovnoj ili kontinuiranoj osnovi, potrebno je uspostaviti zajednička radna tijela da bi se osiguralo da su zahtjevi svih zainteresovanih strana adekvatno koordinisani.
(7) Da bi se obezbijedio dodatni kapacitet vazdušnog prostora i poboljšala efikasnost i fleksibilnost operacija, sve zainteresovane strane će poštovati

захтјеве утврђене у Правилнику о утврђивању правила за флексибилно коришћење ваздушног простора.

(8) Оператор аеродрома и пружалац ATS услуга предузимају активности за спречавање емитовања ласерских зрака које могу негативно утицати на одвијање операција.

Члан 28.

(Ваздухопловни подаци)

(1) Одређивање и извјештавање о ваздухопловним подацима, повезаним са пружањем ATS услуга, је у складу са захтијеваном класификацијом тачности и интегритета да би се испунили захтјеви крајњих корисника ваздухопловних података.

(2) Приликом преноса и/или складиштења скупова ваздухопловних и дигиталних података користе се технике откривања грешака у дигиталним подацима.

Члан 29.

(Координација између пружалаца метеоролошких услуга и пружалаца ATS услуга)

(1) Да би се осигурало да ваздухоплов добија актуелне метеоролошке информације везано за ваздухопловне операције, склапају се аранжмани, гдје је то потребно, између пружалаца метеоролошких услуга и пружалаца ATS услуга, да особље пружаоца ATS услуга:
   а) осим информација добијених путем показивача уређаја, обавјештава о другим метеоролошким елементима који су договорени, било да су уочени од стране особља пружаоца ATS услуга или пријављени од стране посаде ваздухоплова током међусобне комуникације;
   б) обавјештава у најкраћем року одговарајући метеоролошки биро о метеоролошким појавама од оперативног значаја, које нису укључене у аеродромски метеоролошки извјештај, а уочене су од стране особља пружаоца ATS услуга или пријављене од стране посаде ваздухоплова током међусобне комуникације;
   ц) доставља у најкраћем року одговарајућем метеоролошком бироу информације о прије-еруптивним вулканским активностима, вулканским ерупцијама и информације које се односе на облаке вулканског пепела. Центри обласне контроле ваздушног саобраћаја и центри информисања у лету достављају информације одговарајућој служби метеоролошког бдијења и савјетодавним центрима за вулкански пепео (*Volcanic Ash Advisory Centres - VAACs*).

(2) Центри обласне контроле ваздушног саобраћаја, центри информисања у лету и одговарајуће службе метеоролошког бдијења одржавају блиску међусобну сарадњу и координацију да би се осигурало да информације о вулканском пепелу у NOTAM и SIGMET порукама буду досљедне.

Члан 30.

(Координација између пружалаца услуга ваздухопловног информисања и пружалаца ATS услуга)

(1) Да би се осигурало да пружаоци услуга ваздухопловног информисања добијају информације које им омогућавају да достављају актуелне претполетне информације и да испуне захтјеве везане за достављање информација у лету, успоставља се координација између пружалаца услуга ваздухопловног информисања и пружалаца ATS услуга одговорних за пружање ATS услуга да са минималним кашњењем извјештавају одговарајуће јединице пружаоца услуга ваздухопловног информисања о:
   а) информацијама о стању на аеродромима;
   б) оперативном статусу одговарајућих објеката, служби и навигационих средстава унутар зоне њихове одговорности;
   ц) појави вулканске активности уочене од стране особља пружаоца ATS услуга или пријављене од стране посаде током комуникације са ваздухопловом; и
   д) свим другим информацијама од оперативног значаја.

(2) Прије увођења промјена у ATM системе, службе задужене за такве промјене ће узети у обзир вријеме потребно пружаоцу услуга ваздухопловног информисања за припрему, производњу и издавање одговарајућег материјала за објављивање. Да би се осигурало правовремено пружање услуга ваздухопловног информисања, успоставља се координација између релевантних служби.

(3) Од посебног значаја су промјене ваздухопловних информација које утичу на карте и/или рачунарски засноване навигационе системе, који испуњавају услове да буду објављени путем AIRAC система, у складу са одредбама Правилника о услугама ваздухопловног информисања у Босни и Херцеговини. Надлежни пружаоци ATS услуга ће узети у обзир унапријед утврђене и међународно договорене AIRAC ефективне датуме приликом достављања сирових информација/података пружаоцу услуга ваздухопловног информисања.

(4) Пружаоци ATS услуга одговорни за достављање сирових ваздухопловних информација/података пружаоцима услуга ваздухопловног информисања радиће то узимајући у обзир захтјеве за тачношћу и интегритетом ваздухопловних података да би се испунили захтјеви крајњих корисника ваздухопловних података.

Члан 31.

(Минималне висине лета)

Минималне висине лета се утврђују и објављују за сваку ATS руту и контролисану област у ваздушном простору у надлежности Босне и Херцеговине. Минималне висине лета обезбјеђују минимално надвишавање изнад контролисаних препрека које се налазе унутар дотичне области.

Члан 32.

(Пружање услуга ваздухоплову у стању нужде)

(1) Ваздухоплову за који се зна или се вјерује да се налази у стању нужде, укључујући да је био предметом незаконитог ометања, пружа се максимална пажња, помоћ и приоритет у односу на друге ваздухоплове ако то траже дате околности.

(2) Да би указао да се налази у стању нужде, ваздухоплов опремљен одговарајућим линком за пренос података (*Data link*) и/или SSR транспондером, може да поступи на следећи начин:
   а) на моду А да постави код 7700; или
   б) на моду А да постави код 7500, да би посебно указао да је предметом незаконитог ометања; и/или
   ц) да активира одговарајућу ADS-B или ADS-C могућност за стање нужде или хитне случајеве; и/или
   д) емитовати одговарајућу хитну поруку путем CPDLC.

(3) Када наступе или се сумња да су наступиле околности незаконитог ометања, ATS јединице ће одмах одговорити на захтјеве таквог ваздухоплова. Наставиће да се достављају информације за безбједно обављање лета и биће предузете неопходне активности за убрзано спровођење свих фаза лета, нарочито безбједно слијетање ваздухоплова.

(4) Када наступе или се сумња да су наступиле околности незаконитог ометања, ATS јединице ће, у складу са локално договореним процедурама, одмах информисати одговарајуће представнике власти, именоване од стране Босне и Херцеговине, и размијенити неопходне информације са оператором или његовим званичним представником.

Члан 33.

(Непредвиђене ситуације у лету)

(1) Чим ATS јединица постане свјесна залуталог ваздухоплова, предузеће све неопходне кораке како је наведено у ставовима (3) и (4) овог члана да помогне ваздухоплову и осигура његов лет.

(2) Ако позиција ваздухоплова није позната, ATS јединице ће:
   а) покушати да успоставе двосмјерну комуникацију са ваздухопловом, осим ако таква комуникације није већ успостављена;
   б) употријебити сва доступна средства да утврди положај ваздухоплова;
   ц) обавијестити друге ATS јединице у чију зону одговорности је могао залутати или је залутао ваздухоплов, узимајући у обзир све чиниоце који могу утицати на навигацију ваздухоплова у датим околностима;
   д) обавијестити, у складу са локално договореним процедурама, одговарајуће војне јединице и доставити им важећи план лета и друге податке који се тичу залуталог ваздухоплова;
   е) тражити од јединица, наведених у тачкама ц) и д), и од осталих ваздухоплова у лету, сваку врсту помоћи у успостављању комуникације са залуталим ваздухопловом и утврђивању његове позиције.

(3) Када је позиција ваздухоплова утврђена, ATS јединице ће:
   а) информисати залутали ваздухоплов о његовој позицији и корективним акцијама које треба предузети;
   б) доставити, ако је потребно, другим ATS јединицама и одговарајућим војним јединицама релевантне информације које се тичу залуталог ваздухоплова и о сваком савјету који је дат дотичном ваздухоплову.

(4) У најкраћем року, након што ATS јединица установи да се неидентификовани ваздухоплов налази у њеној зони одговорности, предузеће активности да утврди идентитет ваздухоплова сваки пут када је то неопходно за пружање ATS услуга или је захтијевано од компетентних војних власти у складу са локално договореним процедурама. У том циљу, ATS јединица ће предузети следеће кораке као одговарајуће у односу на околности:
   а) покушати да успостави двосмјерну комуникацију са ваздухопловом;
   б) послати упит о дотичном лету другим ATS јединицама унутар FIR-а и затражити њихову помоћ у успостављању двосмјерне комуникације са ваздухопловом;
   ц) послати упит о дотичном лету јединицама за пружање ATS услуга које пружају услуге у сусједним FIR-овима и затражити њихову помоћ у успостављању двосмјерне комуникације са ваздухопловом;
   д) покушати да о дотичном лету добије информације од других ваздухоплова у тој области.

(5) ATS јединица, ако је то потребно, обавјештава одговарајућу војну јединицу чим утврди идентитет залуталог ваздухоплова.

(6) Ако ATS јединица претпостави да је залутали ваздухоплов предмет незаконитог ометања, одмах ће о томе обавијестити одговарајуће државне власти, а све у складу са локално договореним процедурама.

Члан 34.

(Пресретање цивилних ваздухоплова)

(1) Одмах након што утврди да је извршено пресретање ваздухоплова у зони њене одговорности, ATS јединица ће предузети следеће кораке као одговарајуће у односу на околности:
   а) покушати да успостави двосмјерну комуникацију са пресретаним ваздухопловом помоћу било ког средства, укључујући радио-фреквенцију 121,5 MHz за хитне случајеве, осим ако таква комуникација није већ успостављена;
   б) обавијестити пилота пресретаног ваздухоплова о пресретању;
   ц) успоставити контакт са јединицом контроле ваздушног саобраћаја, преко које се врши пресретање и која одржава двосмјерну комуникацију са ваздухопловом пресретачем, и пружити јој све доступне информације које се тичу дотичног ваздухоплова;
   д) преносити поруке између ваздухоплова пресретача или јединице контроле ваздушног саобраћаја преко које се врши пресретање и пресретаног ваздухоплова, ако је то потребно;
   е) у блиској координацији са јединицом контроле ваздушног саобраћаја, преко које се врши пресретање, предузети све неопходне кораке да се осигура безбједност пресретаног ваздухоплова;
   ф) обавијестити ATS јединице које пружају услуге у сусједним FIR-овима ако се испостави да је ваздухоплов залутао из неког сусједног FIR-а.

(2) Одмах након што утврди да је извршено пресретање ваздухоплова изван своје зоне одговорности, ATS јединица предузима следеће кораке у односу на околности:
   а) обавјештава ATS јединицу, у чијој се зони одговорности дешава пресретање, пружајући јој све неопходне информације које могу бити од помоћи у идентификовању ваздухоплова и захтијева од ње да предузме активности у складу са ставом (1) овог члана;
   б) преноси поруке између пресретаног ваздухоплова и одговарајуће ATS јединице у чијој зони одговорности се врши пресретање, јединице контроле ваздушног саобраћаја преко које се врши пресретање или ваздухоплова пресретача.

Члан 35.

(Службено вријеме у пружању ATS услуга)

(1) Јединице у ваздушном саобраћају користе универзално координисано вријеме (*Coordinated Universal Time - UTC*) и изражавају вријеме у сатима и минутама, и када

се захтијева, у секундама 24-часовног дана који почиње у поноћ.

(2) ATS јединице су опремљене сатовима који показују сате, минуте и секунде, јасно видљивим са сваке оперативне позиције у дотичној јединици.

(3) Сатови у ATS јединицама и други уређаји за снимање времена се провјеравају по потреби да би се осигурало тачно вријеме са грешком плус или минус 30 секунди од UTC. Када јединица у ваздушном саобраћају користи комуникације преноса података (*data-link*), сатови и други уређаји за снимање времена се провјеравају по потреби да би се осигурало тачно вријеме са грешком у оквиру 1 секунде од UTC.

(4) Тачно вријеме ће се добијати од стандардних станица за мјерење времена или, ако то није могуће, онда од других ATS јединица добијају тачно вријеме од таквих станица.

(5) Аеродромска контрола ваздушног саобраћаја прије таксирања на полијетању обавјештава пилота о тачном времену, осим ако није договорено да пилот податке о тачном времену добија из других извора. ATS јединице, додатно на захтјев, обавјештавају ваздухоплов о тачном времену. Приликом провјере тачног времена вриједности се дају на ближих пола минута.

Члан 36.

(Утврђивање захтјева за ношење и рад транспондера који дају информацију о висини по притиску)

Захтјеви за ношење и рад транспондера који дају информацију о висини по притиску у FIR Сарајево је утврђено посебним прописом који доноси BHDCA.

Члан 37.

(Управљање безбједношћу)

Свака значајна промјена везана за безбједност ATS система, укључујући примјену смањеног минимума раздвајања или нове процедуре, увешће се тек након што процјена безбједности покаже да је достигнут прихватљив ниво безбједности. Посебним прописом се утврђују захтјеви надзора над промјеном током и након имплементације у сврху провјере да ли је захтијевани ниво безбједности континуирано достигнут.

Члан 38.

(Референтни системи)

(1) Свјетски геодетски систем - 1984 (*WGS-84*) се користи у Босни и Херцеговини као хоризонтални референтни геодетски систем за ваздушну пловидбу. Објављене географске координате (које се односе на ширину и дужину) изражавају се у Свјетском геодетском систему - 1984 (*WGS-84*) геодетском референтном датуму.

(2) Датум средњег ниво мора (*MSL - Mean Sea Level*), којим се изражава однос гравитационе висине (надморске висине) у односу на површину познату као геоид, користи се као вертикални референтни систем за ваздушну пловидбу.

(3) Грегоријански календар и координисано (универзално) вријеме (*UTC*) користи се као временски референтни систем. Ако се користи неки други временски референтни систем (на примјер: локално вријеме), ова чињеница се назначава у поглављу GEN 2.1.2 Зборника ваздухопловних информација - AIP BiH.

Члан 39.

(Познавање језика)

(1) Пружаоци услуга у ваздушном саобраћају осигуравају да контролори ваздушног саобраћаја говоре и разумију језик или језике који се користе у радио-телефонској комуникацији како је то дефинисано у ICAO Анексу 1 - Лиценцирање особља (ICAO *Annex 1, Personal Licensing*).

(2) Енглески језик се користи као језик за комуникацију између ATC јединица, осим ако се не користи неки други језик који је међусобно договорен.

Члан 40.

(Аранжмани за непредвиђене ситуације)

(1) Пружаоци услуга у ваздушном саобраћају развијају и публикују планове за непредвиђене ситуације који се примјењују у случају прекида или потенцијалног нарушавања пружања услуга у ваздушном саобраћају и других повезаних услуга у ваздушном простору у коме су они одговорни за пружање тих услуга.

(2) Такви планови се развијају уз блиску координацију са пружаоцима услуга одговорним за пружање услуга у сусједним дијеловима ваздушног простора и са корисницима дотичног ваздушног простора, и уз помоћ ICAO-а када је то неопходно.

Члан 41.

(Идентификација и разграничавање забрањених, ограничених и опасних зона)

(1) Свакој забрањеној, ограниченој или опасној зони, која се успоставља у ваздушном простору Босне и Херцеговине, након самог успостављања се додјељује ознака и сви детаљи везани за ту зону се публикују.

(2) Тако додијељена ознака се користи за идентификацију зоне у свим накнадним обавјештењима везаним за ту зону.

(3) Ознаку чини низ следећих слова и бројева:

а) словна ознака локацијских индикатора за Босну и Херцеговину;

б) слово P за забрањену зону, R за ограничену зону и D за опасну зону; и

ц) број, који се не понавља унутар дотичног ваздушног простора.

(4) Да би се избјегле забуне, бројеви у ознаци зоне која је угашена се неће користити најмање на период од годину дана од дана гашења зоне.

(5) Приликом успостављања забрањених, ограничених и опасних зона, оне би требале бити што је могуће мање и обухваћене једноставним геометријским границама тако да се сви заинтересовани могу лако упознати са детаљима.

Члан 42.

(Пружалац услуга дизајнирања IFR процедура)

BHDCA осигурава да је пружалац услуга дизајнирања IFR процедура успостављен у складу са захтјевима утврђеним у Додатку 5 овог правилника.

ДИО ТРЕЋИ - УСЛУГЕ КОНТРОЛЕ ВАЗДУШНОГ САОБРАЋАЈА - ATC УСЛУГЕ

Члан 43.

(Примјена)

Услуге контроле ваздушног саобраћаја (ATC услуге) се пружају:

а) за све IFR летове у ваздушном простору класе A, B, C, D и E;

б) за све VFR летове у ваздушном простору класе B, C и D;

ц) за све специјалне VFR летове;

д) за цјелокупан аеродромски саобраћај на контролисаним аеродромима.

Član 44.

(Pružanje ATC usluga)

Dijelovi ATC usluga, opisani u članu 7. tačka a) ovog pravilnika, pružaju se od strane različitih jedinica, i to:

a) Obласна kontrola vazdušnog saobraćaja:
   1) usluge pruža centar oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja; ili
   2) usluge pruža jedinica prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja u kontrolisanoj zoni ili kontrolisanoj oblasti ograničenog obima koja je određena primarno za pružanje usluga prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja i gdje ne postoji centar oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja.
б) Prilazna kontrola vazdušnog saobraćaja:
   1) usluge pruža aerodromski kontrolni toranj ili centar oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja kada je to neopходno ili kada se pod odgovornošћu jedne jedinice želе kombinovati funkcije prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja sa oним aerodromske kontrole vazdušnog saobraćaja ili centra oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja;
   2) usluge pruža jedinica prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja kada je to neopходno ili se želi uspostaviti odvojena jedinica.
ц) Aerodromska kontrola vazdušnog saobraćaja: usluge pruža aerodromski kontrolni toranj.

Član 45.

(Operacije pružanja ATC usluga)

(1) U cilju pružanja ATC usluga, ATC jedinica:
   a) dobija informacije o planiranom kretanju svakog vazduhoplova ili o njegovim varijacijama i trenutne informacije o stvarnom kretanju svakog vazduhoplova;
   б) na osnovu dobijenih informacija određuje relativne položaje poznatih vazduhoplova u odnosu jedних na druge;
   ц) izdaje odobrenja i informacije u svrhu sprečavanja sudara između vazduhoplova pod njenom kontrolom i ubrzava i održava redovan protok saobraćaja;
   д) vrši koordinaciju odobrenja sa drugim jedinicama ako je to potrebno:
      1) kada vazduhoplov može ugroziti saobraćaj koji se odvija pod kontrolom drugih jedinica;
      2) prije transfera kontrole nad vazduhoplovom drugoj jedinici.
(2) Informacije o kretanju vazduhoplova, zajedno sa podacima o odobrenjima izdatim za takav vazduhoplov, prikazuju se na takav način da omogуće analizu istih u cilju održavanja efikasnog protoka saobraćaja sa adekvatnim razdvajanjem između vazduhoplova.
(3) ATC jedinice su opremљene uređajima koji snimaju komunikaciju u pozadini i zvučno okruženje na operativnim radnim mjestima kontrolora vazdušnog saobraćaja, sa mogućnošću snimanja operacija najmanje pretходna 24 sata.
(4) Odobrenja koja izdaje ATC jedinica obezbjeđuju razdvajanje:
   a) između svih letova u vazdušnom prostoru klase A i B;
   б) između IFR letova u vazdušnom prostoru klase C, D i E;
   ц) između IFR letova i VFR letova u vazdušnom prostoru klase C;
   д) između IFR i specijalnih VFR letova;
   е) između specijalnih VFR letova kada je to propisano procedurama pružaoca ATS usluga;

osim toga, kada to zahtijeva vazduhoplov i ako je to propisano procedurama pružaoca ATS usluga za slučajeve navedene u tački б) ovog stava, u vazdušnom prostoru klase D i E let može biti odobren bez obezbjeđenja razdvajanja u dijelovima leta koji se odvijaju u vizuelnim meteorološким uslovima.

(5) ATS jedinica vrši razdvajanje na jedan od sledećih načina:
   a) vertikalno razdvajanje vrši se dodjeljivanjem različitih nivoa leta izabranih iz:
      1) odgovarajuće tabele nivoa krstarenja date u Prilogu 5. Naredbe o pravilima letenja vazduhoplova, ili
      2) modifikovane tabele nivoa krstarenja, kada je to propisano u skladu sa Prilogom 5. Naredbe o pravilima letenja vazduhoplova za letove iznad FL 410,

   gorenavedeno neće se primjenjivati kada je odnos između nivoa leta i putanje propisan i kada je to drugačije navedeno u AIP-u ili ATC odobrenju;
   б) horizontalno razdvajanje vrši se dodjeljivanjem:
      1) longitudinalnog/uzdužnog razdvajanja, održavanjem razmaka između vazduhoplova koji lete duž iste, konvergiraju ili lete putanjom supротnog smjera, izraženog u jedinicama vremena ili rastojanja; ili
      2) lateralnog/bočnog razdvajanja, održavanjem vazduhoplova na različitim rutama ili u različitim geografskim oblastima;
   ц) mješovito razdvajanje, koje se sastoji od kombinacije vertikalnog i jednog ili drugog oblika razdvajanja opisanog u tački б) ovog stava, koristeći minimume za svako, koji može biti manji, ali ne manji od pola onog koji se koristi za svaki od kombinovanih elemenata kada se primjenjuju pojedinačno. Mješovito razdvajanje se primjenjuje samo na osnovu regionalnih navigacionih sporazuma.
(6) Za cjelokupan vazdušni prostor gdje se primjenjuje smanjeni minimum vertikalnog razdvajanja od 300 m (1000 ft) između FL 290 i FL 410, uključujući i FL 410, na regionalnoj osnovi se uspostavljaju programi za praćenje performanси održavanja visine vazduhoplova koji lete na tim nivoima leta, u cilju osiguranja da kontinuirana primjena ovog minimuma vertikalnog razdvajanja zadovoljava ciljeve bezbjednosti. Obim programa regionalnog praćenja treba da bude adekvatan za sprovođenje analiza performanси grupe vazduhoplova i evaluaciju stabilnosti sistemske visinske greške.
(7) Kada se primjenjuju RCP/RSP specifikacije, uspostavljaju se programi za praćenje performanси infrastrukture i uključenih vazduhoplova u odnosu na RCP i/ili RSP specifikacije u cilju osiguranja da operacije u odgovarajućem vazdušnom prostoru kontinuirano dostižu zahtijevane ciljeve bezbjednosti. Obim programa za praćenje je odgovarajući za procjenu komunikacionih i/ili performanси nadzora.
(8) Aranžmani za dijeljenje podataka o programima praćenja između regiona se uspostavljaju kroz regionalne sporazume.

Члан 46.

(Минимуми раздвајања)

(1) Избор минимума раздвајања за примјену у датом дијелу ваздушног простора врши се на следећи начин:
   а) минимум раздвајања се бира између оних који су прописани у PANS-ATM ICAO Документ 4444 - Процедуре за пружање услуга у ваздушном саобраћају - Управљање ваздушним саобраћајем (*Procedures for Air Navigation Services - Ait Traffic Management*) и Додатним регионалним процедурама ICAO Документ 7030 - Додатне регионалне процедуре - Правила летења и услуге у ваздушном саобраћају (*Regional Supplementary Procedures - Rules of the Air and Air Traffic Services*), ако је примјењиво под датим околностима, осим тамо гдје се користе такви типови навигационих средстава или преовладавају околности које нису обухваћене одредбама ICAO, тада се утврђују другачији минимуми раздвајања, по потреби, од стране:
      1) пружаоца ATS услуга, уз претходне консултације са операторима, за руте или дијелове рута које се налазе унутар суверeног ваздушног простора Босне и Херцеговине;
      2) регионалних споразума о ваздухопловној навигацији за руте или дијелове рута које се налазе изнад отворених водених површина или изнад области недефинисаног суверенитета.
   б) избор минимума раздвајања се врши уз консултације са одговарајућим пружаоцем ATS услуга одговорним за пружање ATS услуга у сусједном ваздушном простору када:
      1) саобраћај прелази из једног у други сусједни ваздушни простор;
      2) су руте ближе границама сусједног ваздушног простора него што је примјењиви минимум раздвајања у датим околностима.
(2) Детаљи о изабраном минимуму раздвајања и области у којој се примјењују достављају се:
   а) дотичним ATS јединицама; и
   б) пилотима и операторима путем AIP-а када је раздвајање засновано на употреби ваздухоплова са специфичном навигационом опремом или специфичним навигационим техникама.

Члан 47.

(Одговорност за вршење контроле)

(1) Контролисани лет је у било ком моменту под контролом само једне ATC јединице.
(2) Одговорност за контролу свих ваздухоплова који лете унутар датог блока ваздушног простора додјељује се само једној ATC јединици. Контрола једног ваздухоплова или групе ваздухоплова се може делегирати другим ATC јединицама уз услов да је осигурана координација између свих дотичних ATC јединица.

Члан 48.

(Трансфер одговорности за вршење контроле - вријеме или мјесто)

(1) Између двије јединице, које пружају услуге обласне контроле ваздушног саобраћаја, одговорност за контролу ваздухоплова се преноси са јединице која пружа услуге обласне контроле ваздушног саобраћаја у контролисаној области на јединицу која пружа услуге обласне контроле ваздушног саобраћаја у сусједној контролисаној области у вријеме преласка границе контролисане области, како је то утврђено од стране обласног центра контроле ваздушног саобраћаја који контролише ваздухоплов или у некој другој тачки, или у неко друго вријеме, ако је тако договорено између двије јединице.
(2) Између јединице која пружа услуге обласне контроле ваздушног саобраћаја и јединице која пружа прилазну контролу ваздушног саобраћаја одговорност за контролу ваздухоплова се преноси са јединице која пружа обласну контролу ваздушног саобраћаја на јединицу која пружа услуге прилазне контроле ваздушног саобраћаја, и обрнуто, у тачки или у вријеме које је договорено између двије јединице.
(3) Између јединице која пружа услуге прилазне контроле ваздушног саобраћаја и аеродромског контролног торња:
   а) Ваздухоплов у доласку; Одговорност за контролу ваздухоплова у доласку се преноси са јединице која пружа услуге прилазне контроле ваздушног саобраћаја на аеродромски контролни торањ када је ваздухоплов:
      1) у близини аеродрома, и
         i) сматра се да ће прилаз и слијетање бити извршени визуелно, или
         ii) достигнути су непромијењени визуелни метеоролошки услови, или
      2) на дефинисаној тачки или нивоу лета, како је то утврђено у споразуму о сарадњи или упутствима ATS јединице, или
      3) слетио.
   б) Ваздухоплов у одласку; Одговорност за контролу ваздухоплова у одласку се преноси са аеродромског контролног торња на јединицу која пружа услуге прилазне контроле ваздушног саобраћаја:
      1) када у близини аеродрома преовладавају визуелни метеоролошки услови:
         i) прије него ваздухоплов изађе из непосредне близине аеродрома, или
         ii) прије него што ваздухоплов уђе у инструменталне метеоролошке услове, или
         iii) на дефинисаној тачки или нивоу лета, како је то утврђено у споразуму о сарадњи или упутствима ATS јединице.
      2) када на аеродрому преовладавају инструментални метеоролошки услови:
         i) одмах након што се ваздухоплов нађе у ваздуху, или
         ii) на дефинисаној тачки или нивоу лета, како је то утврђено у споразуму о сарадњи или упутствима ATS јединице.
(4) Између контроле сектора/позиције унутар исте ATC јединице одговорност за контролу ваздухоплова се преноси између једног контролног сектора/позиције другом контролном сектору/позицији унутар исте јединице у тачки, нивоу лета или у времену које је утврђено у упутствима дотичне ATS јединице.

Члан 49.

(Координација трансфера одговорности)

(1) Одговорност за контролу ваздухоплова се не смије преносити са једне ATC јединице на другу без сагласности о прихватању од стране ATC јединице која преузима одговорност, а у складу са ст. (2), (3), (4) и (5) овог члана.
(2) ATC јединица која предаје контролу обавјештава ATC јединицу која преузима контролу о одговарајућим

дијеловима важећег плана лета и о свакој информацији релевантној за тражени трансфер контроле.

(3) Када се трансфер контроле врши помоћу радара или ADS-B података, информације о контроли од значаја за трансфер укључују информације које се односе на позицију и, ако се захтијева, путању и брзину ваздухоплова, како су очитане на радару или ADS-B непосредно прије трансфера контроле.

(4) Када се трансфер контроле врши помоћу ADS-C података, информације о контроли од значаја за трансфер укључују четвородимензионалну позицију и друге информације ако је то потребно.

(5) АТС јединица која преузима контролу:
   а) указује на своју способност да прихвати контролу ваздухоплова под условима дефинисаним од стране АТС јединице која предаје контролу, осим ако претходним споразумом између дотичних јединица није договорено да то није потребно и да се подразумијева прихватање дефинисаних услова, или указује на било коју потребну промјену у односу на то; и
   б) наводи било које друге информације или одобрење за следећи дио лета, које ваздухоплов треба добити у вријеме трансфера контроле.

(6) АТС јединица која преузима контролу обавјештава јединицу која предаје контролу када је успоставила двосмјерну говорну и/или data link комуникацију и преузела контролу над дотичним ваздухопловом, осим ако није другачије утврђено споразумом између дотичних АТС јединица.

(7) Важеће процедуре за координацију, укључујући и трансфер контролних тачака, биће наведене у споразумима о сарадњи и упутствима ATS јединица.

Члан 50.

(АТС одобрење)

АТС одобрења су искључиво заснована на захтјевима за пружање АТС услуга.

Члан 51.

(Садржај одобрења)

(1) Одобрења у ваздушном саобраћају садрже:
   а) идентификацију ваздухоплова, како је наведена у плану лета;
   б) граница важења одобрења;
   ц) руту лета;
   д) ниво или нивое лета на цијелој рути или њеном дијелу и промјене нивоа лета, ако се захтијева;
   е) сваку потребну инструкцију или информацију о другим питањима, као што су прилазни или поступци у одласку, комуникације и вријеме када престаје да важи дато одобрење.

(2) Ако одобрење за нивое лета обухвата само дио руте, важно је да АТС јединица одреди тачку до које се примјењује дио одобрења за нивое лета, када год је потребно да се осигура усклађеност са чланом 129. тачка а) Наредбе о правилима летења ваздухоплова.

(3) Вријеме истека одобрења означава вријеме након којег се одобрење аутоматски отказује ако лет није започео.

(4) Стандардне одлазне и долазне руте и повезане процедуре се успостављају када је потребно да би се олакшало:
   а) безбједно, редовно и ефикасно одвијање ваздушног саобраћаја;
   б) описивање рута и процедура у АТС одобрењима.

Члан 52.

(Одобрења за летове на околозвучним брзинама)

(1) АТС одобрење за околозвучну фазу убрзавања надзвучног лета важи бар до краја те фазе лета.

(2) АТС одобрење које се односи на успоравање и понирање ваздухоплова из надзвучног крстарења у подзвучни лет омогућава неометано понирање барем током фазе околозвучног лета.

Члан 53.

(Понављање одобрења и информација везаних за безбједност)

(1) Посада ваздухоплова понавља контролору ваздушног саобраћаја дијелове АТС одобрења који се односе на безбједност и инструкције које се преносе говорним путем. Следећи подаци се увијек понављају:
   а) АТС рутна одобрења;
   б) одобрења и инструкције за улазак, слијетање, полијетање, краткотрајно задржавање, пресијецање ваздушног пута или повратак по истом ваздушном путу; и
   ц) полетна-слетна стаза у употреби, подешавања висиномјера, SSR кодови, инструкције о нивоима лета, инструкције о курсу и брзини и, када су дати од стране контролора ваздушног саобраћаја или су садржани у ATIS емитовању, прелазни нивои лета.

(2) Остала одобрења или инструкције, укључујући и условна одобрења, понављају се или потврђују у облику јасне информације да су схваћена и да ће се поступити у складу са њима.

(3) Контролор ваздушног саобраћаја слуша понављање од стране посаде ваздухоплова да се увјери да је одобрење или инструкција исправно схваћена и да одмах предузме мјере да исправи било која одступања која је чуо током понављања.

(4) Уколико од стране пружаоца ATS услуга није другачије утврђено, говорно понављање CPDLC порука се не захтијева.

Члан 54.

(Координација одобрења)

(1) Између АТС јединица се врши координација одобрења у циљу покривања комплетне руте ваздухоплова или њеног одређеног дијела.

(2) Ваздухоплов ће добити одобрење за цијелу руту до аеродрома првог намјераваног слијетања:
   а) када је то могуће, прије доласка, извршити координацију одобрења између свих АТС јединица под чијом контролом ваздухоплов долази; или
   б) када постоји реална потврда да ће се извршити претходна координација између оних АТС јединица под чијом контролом ће ваздухоплов накнадно доћи.

(3) Када се издаје одобрење које покрива почетни дио лета искључиво као средство за убрзавање одлазећег саобраћаја, наредно en-route одобрење ће бити у складу са ставом (2) овог члана, чак и ако је аеродром првог намјераваног слијетања у надлежности центра обласне контроле ваздушног саобраћаја који није онај који је издао en-route одобрење.

(4) Када координација из става (2) овог члана није постигнута или није предвиђена, ваздухоплов ће добити одобрење само до тачке до које је координација реално потврђена. Прије достизања те тачке или у тој тачки ваздухоплов ће добити даље одобрење, инструкције о чекању се издају по потреби.

(5) Када је пружалац ATS услуга то прописао, ваздухоплов ће контактирати наредну ATC јединицу у сврху добијања наредног одобрења прије трансфера на контролној тачки.
(6) Ваздухоплов ће одржавати неопходну двосмјерну комуникацију са тренутно надлежном ATC јединицом док чека добијање наредног одобрења.
(7) Одобрење издато као наредно је пилоту јасно назначено као такво.
(8) Осим ако су координисана, наредна одобрења неће утицати на оригинални профил лета ваздухоплова у било ком ваздушном простору, осим оних која издаје ATC јединица одговорна за наредна одобрења.
(9) Када је то изводљиво и када се користи data link комуникација за олакшавање достављања нередног одобрења, између пилота и ATC јединице која издаје наредно одобрење треба да буде доступна двосмјерна говорна комуникација.
(10) Када ваздухоплов намјерава да одлети са аеродрома унутар контролисане области да би ушао у другу контролисану област унутар периода од 30 минута, или неког другог специфичног периода времена, ако је то договорено између центара обласне контроле ваздушног саобраћаја, координација са наредним центром обласне контроле ваздушног саобраћаја се врши прије издавања одобрења за одлазак са аеродрома.
(11) Када ваздухоплов намјерава да напусти контролисану област због лета изван контролисаног ваздушног простора, а затим да поново уђе у исту или другу контролисану област, може се издати одобрење од тачке поласка до аеродрома првог намјераваног слијетања. Такво одобрење или његове измјене се примјењују само на оне дијелове лета који се врше у контролисаном ваздушном простору.

Члан 55.
(Управљање протоком ваздушног саобраћаја)

(1) Управљање протоком ваздушног саобраћаја (*Air traffic Flow Management - ATFM*) се примјењује у ваздушном простору гдје су захтјеви ваздушног саобраћаја превазишли или се очекује да ће превазићи декларисани капацитет пружања ATC услуга.
(2) Када ATC јединици постане очигледно да додатни саобраћај на онај који је већ прихваћен не може бити примљен унутар датог периода времена на одређеној локацији или одређеној области, или може бити примљен само према задатој стопи прираста, та јединица ће о томе обавијестити ATFM јединицу, ако је таква успостављена, као и друге ATS јединице, када је то прикладно. Посаде ваздухоплова упућених на такву локацију или област и оператори на које се то односи се такође обавјештавају о очекиваним кашњењима или ограничењима која могу бити примијењена.
(3) Оператори на које се то односи се, када је то могуће, унапријед обавјештавају о ограничењима која је увела ATFM јединица, ако је таква успостављена.

Члан 56.
(Контрола кретања особа и возила на аеродромима)

(1) Кретање особа или возила, укључујући и вучене ваздухоплове, по маневарским површинама аеродрома контролише аеродромски контролни торањ да би се избјегла опасност по њих или по ваздухоплове који слијећу, таксирају или полијећу.
(2) У условима када се примјењују процедуре за смањену видљивост:
а) број особа или возила која се крећу или раде на маневарским површинама аеродрома морају бити ограничени на основни минимум и посебна пажња се мора обратити на захтјеве да се заштите осјетљива подручја око ILS/MLS када су у току операције прецизног инструменталног прилаза категорије II или категорије III;
б) у складу са ставом (3) овог члана, минимално раздвајање између возила и ваздухоплова који таксирају прописује пружалац ATS услуга, узимајући у обзир средства која су му на располагању;
ц) када се континуирано изводе комбиноване операције прецизног прилаза ILS и MLS категорије II или категорије III на истој полетно-слетној стази, постављају се строжији захтјеви за заштиту ILS или MLS критичних и осјетљивих подручја.
(3) Возилима хитних служби која се крећу у сврху помоћи ваздухоплову у стању нужде, додјељује се првенство у односу на сав други земаљски саобраћај.
(4) У складу са ставом (3) овог члана, возила на маневарским површинама морају поштовати следећа правила:
а) возила и возила која вуку ваздухоплове дају првенство ваздухопловима који слијећу, полијећу или таксирају;
б) возила дају првенство возилима која вуку ваздухоплове;
ц) возила дају првенство другим возилима у складу са инструкцијама ATS јединице;
д) без обзира на тачке а), б) и ц) овог става, возила и возила која вуку ваздухоплове морају поштовати инструкције добијене од аеродромског контролног торња.

ДИО ЧЕТВРТИ - УСЛУГЕ ИНФОРМИСАЊА У ЛЕТУ

Члан 57.
(Примјена)

(1) Услуге информисања у лету се пружају свим ваздухопловима на које ће вјероватно имати утицаја информације које се пружају и које су:
а) добијене од стране пружаоца ATC услуга; или
б) на други начин доступне релевантним ATS јединицама.
(2) Услуге информисања у лету не ослобађају вођу ваздухоплова било каквих одговорности и вођа ваздухоплова доноси коначну одлуку о било каквој предложеној измјени плана лета.
(3) Када ATS јединице пружају и ATC услуге и услуге информисања у лету, пружање ATC услуга има предност над пружањем услуга информисања у лету када год пружање ATC услуга то захтијева.

Члан 58.
(Обим пружања услуга информисања у лету)

(1) Услуге информисања у лету обухватају пружање релевантних:
а) SIGMET и AIRMET информација;
б) информација које се тичу прије-еруптивних вулканских активности, вулканских ерупција и облака вулканског пепела;
ц) информација које се тичу испуштања радиоактивних материјала и токсичних хемикалија у атмосферу;
д) информација о промјенама у доступности радионавигационих средстава;
е) информација о промјенама у условима на аеродрому и повезаним објектима, укључујући

информације о стању аеродромских маневарских површина када су под снијегом, ледом или значајном количином воде или је вода значајне дубине;

ф) информације о неуправљаним слободним балонима;

г) као и све друге информације које вјероватно могу утицати на безбједност.

(2) Услуге информисања у лету укључују, додатно на наведено у ставу (1) овог члана, и пружање информација које се тичу:

а) метеоролошких прилика, објављених или прогнозираних на полазном, долазном и алтернативном аеродрому;

б) опасности од судара ваздухопловима који лете у ваздушном простору класе C, D, E, F и G;

ц) за летове изнад водених површина, када је то изводљиво и када то пилот захтијева, било коју доступну информацију, као што је радио позивни знак, позиција, стварна путања, брзина итд. водених пловила у тој области;

(3) ATS јединице требају, што је прије могуће, пренијети посебне извјештаје из ваздуха другим дотичним ваздухопловима, надлежном метеоролошком бироу и другим дотичним ATS јединицама. Пренос ваздухопловима се наставља до истека периода који је утврђен споразумом између пружаоца метеоролошких услуга и пружаоца ATS услуга.

(4) Услуге информисања у лету, које се пружају VFR летовима, обухватају додатно, на захтјеве из става (1) овог члана, пружање доступних информација које се тичу саобраћаја и метеоролошких услова дуж руте по којој ваздухоплов лети, а које ће вјероватно VFR летење учинити неизводљивим.

Члан 59.

(Емитовање услуга оперативног информисања у лету)

(1) Метеоролошке и оперативне информације које се тичу радио-навигационих услуга и аеродрома, укључујући и услуге информисања у лету, када је то изводљиво, пружају се у оперативно интегрисаном облику.

(2) Када се интегрисане оперативне поруке летних информација преносе ваздухоплову, оне се преносе са садржајем и, ако је назначено, у наведеном редослиједу, за различите фазе лета.

(3) Када се пружа, емитовање услуга оперативног информисања у лету (*Operational Flight Information Service - OFIS*) се састоји од порука које садрже интегрисане информације о одабраним оперативним и метеоролошким елементима који одговарају различитим фазама лета. Ова емитовања би требала бити три главна типа, односно HF, VHF и ATIS.

(4) Када то захтијева пилот, важеће OFIS поруке ће се емитовати од стране одговарајуће ATS јединице.

Члан 60.

(HF емитовање услуга оперативног информисања у лету)

(1) Пружање услуга HF емитовања OFIS се врши када у регионалним споразумима о ваздушној пловидби постоји утврђен захтјев за то.

(2) Када се пружа услуга HF емитовања OFIS порука:

а) информација је у складу са ставом (5) овог члана, када је то примјенљиво, предметом регионалних споразума о ваздушној пловидби;

б) аеродроми, за које су извјештаји и прогнозе укључени у емитовање, утврђени су регионалним споразумима о ваздушној пловидби;

ц) временски редослијед станица које учествују у емитовању утврђен у регионалним споразумима о ваздушној пловидби;

д) узимају се у обзир људске могућности. Емитована порука не прелази за њу предвиђен временски период утврђен у регионалним споразумима о ваздушној пловидби, пазећи да брзина емитовања не умањи разумљивост поруке;

е) свака порука за одређени аеродром је означена називом аеродрома на који се порука односи;

ф) када информације не стигну на вријеме за емитовање, укључују се задње доступне информације заједно са временом осматрања;

г) цијела емитована порука се понавља, ако је то изводљиво, у остатку времена додијељеног тој станици;

х) поруке припрема и дистрибуира одговарајућа јединица коју одреди пружалац ATS услуга.

(3) HF емитовање OFIS порука које се тичу међународних аеродрома доступно је на енглеском језику.

(4) Када је HF емитовање OFIS порука доступно на више језика, за сваки језик се користи засебан канал.

(5) Поруке које су емитоване путем HF OFIS садрже следеће информације у редослиједу наведеном или утврђеном у регионалним споразумима о ваздушној пловидби:

а) En-route информације о времену. Информације о значајним en-route метеоролошким појавама су у форми доступног SIGMET извјештаја, као што је то утврђено у ICAO Анексу 3 - Метеоролошке услуге за међународну ваздушну пловидбу (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*);

б) Информације о аеродрому, укључујући:

1) назив аеродрома;

2) вријеме осматрања;

3) значајне оперативне информације;

4) смјер вјетра при земљи и брзина вјетра и, ако је изводљиво, максимална брзина вјетра;

5) видљивост и, када је примјенљиво, видљивост дуж полетно-слетне стазе (*Runway Visual Range - RVR);*

6) тренутни метеоролошки услови;

7) облачност испод 1500 m (5000 ft) или испод највише минималне секторске надморске висине, што је веће од то двоје; кумулонинбусе; ако је небо наоблачено, вертикалну видљивост када је доступна; и

8) аеродромску прогнозу.

Члан 61.

(VHF емитовање услуга оперативног информисања у лету)

(1) Пружање услуга VHF емитовања OFIS се врши када у регионалним споразумима о ваздушној пловидби постоји утврђен захтјев за то.

(2) Када се пружа услуга VHF емитовања OFIS порука:

а) аеродроми, за које су извјештаји и прогнозе укључени у емитовање, утврђени су регионалним споразумима о ваздушној пловидби;

б) свака порука за одређени аеродром је означена називом аеродрома на који се порука односи;

ц) када информације не стигну на вријеме за емитовање, укључују се задње доступне информације заједно са временом осматрања;

д) емитовање је стално и понављајуће;

е) узимају се у обзир људске могућности. Емитована порука, када је примјенљиво, не прелази трајање

дуже од пет минута, пазећи да брзина емитовања не умањи разумљивост поруке;

ф) емитована порука се ажурира на редовној основи, како је то утврђено у регионалним споразумима о ваздушној пловидби. Поред тога, порука се ажурира одмах након што се деси значајна промјена; и

г) поруке припрема и дистрибуира одговарајућа јединица коју одреди пружалац ATS услуга.

(3) VHF емитовање OFIS порука које се тичу међународних аеродрома доступно је на енглеском језику.

(4) Када је VHF емитовање OFIS порука доступно на више језика, за сваки језик се користи засебан канал.

(5) Поруке које су емитоване путем VHF OFIS садрже следеће информације, и то наведеним редослиједом:

а) назив аеродрома;

б) вријеме осматрања;

ц) полетно-слетна стаза која се користи за слијетање;

д) значајни услови површине полетно-слетне стазе и, ако је изводљиво, кочење;

е) промјене оперативног статуса радио-навигационих услуга, ако је изводљиво;

ф) кашњење у чекању, ако је изводљиво;

г) смјер вјетра при земљи и брзина вјетра и, ако је изводљиво, максимална брзина вјетра;

х) видљивост и, када је примјењљиво, видљивост дуж полетно-слетне стазе RVR;

и) тренутни метеоролошки услови;

ј) облачност испод 1500 m (5000 ft) или испод највише минималне секторске надморске висине, шта је веће од то двоје; кумулонинбуси; ако је небо наоблачено, вертикална видљивост када је доступна;

к) температура ваздуха;

л) температура тачке росе;

м) QNH подешавање висиномјера;

н) додатне информације о најновијим временским приликама од оперативног значаја и, тамо гдје је потребно, смицање вјетра;

о) прогноза тренда, када је доступна; и

п) обавјештење о тренутним SIGMET порукама.

Члан 62.

(Услуге емитовања говорног аутоматског информисања у завршној контролисаној области)

(1) Услуга емитовања говорног аутоматског информисања у завршној контролисаној области (*Voice-automatic Terminal Information Service - Voice-ATIS*) се пружа на аеродромима гдје постоји захтјев за смањење оптерећења комуникација на ATS VHF ваздух-земља комуникационим каналима. Када се пружа, она укључује:

а) једну емисију која опслужује долазећи ваздухоплов; или

б) једну емисију која опслужује одлазећи ваздухоплов; или

ц) једну емисију која опслужује и долазећи и одлазећи ваздухоплов; или

д) двије емисије које опслужују долазећи и одлазећи ваздухоплов на оним ареодромима гдје би дужина емисије која опслужује и долазећи и одлазећи ваздухоплов била нарочито дуга.

(2) Када год је изводљиво, користи се засебна VHF фреквенција за Voice-ATIS емитовања. Ако засебна фреквенција није доступна, пренос се може вршити на говорном каналу или каналима најприкладнијег навигационог средства у завршној области, препоручљиво VOR-а, под условом да су домет и разумљивост прихватљиви и да је ознака навигационог средства усклађена са емитовањем тако да она није избрисана.

(3) Voice-ATIS емитовања се не смију преносити на говорном каналу ILS-а.

(4) Када се пружа услуга Voice-ATIS, емитовање је стално и понављајуће.

(5) Информације садржане у текућем емитовању се одмах стављају до знања ATS јединици или јединицама које имају везе са пружањем информација ваздухоплову везаних за прилаз, слијетање и полијетање, сваки пут када те поруке нису припремиле те јединице.

(6) Захтјеви за пружање ATIS који се односе на Voice-ATIS и D-ATIS су утврђени у члану 64. овог правилника.

(7) Услуге Voice-ATIS емитовања које се пружају аеродромима намијењене за употребу у међународној контроли ваздушног саобраћаја морају бити доступне бар на енглеском језику.

(8) Када је Voice-ATIS емитовање OFIS порука доступно на више језика, за сваки језик се користи засебан канал.

(9) Voice-ATIS емитована порука, када је то примјењљиво, не прелази трајање дуже од 30 секунди, пазећи да разумљивост ATIS поруке није умањена брзином емитовања или идентификационим сигналом навигационог средства које се користи за емитовање ATIS. ATIS емитоване поруке узимају у обзир људске могућности.

Члан 63.

(Услуге аутоматског информисања у завршној контролисаној области преносом података)

(1) Када се услуге аутоматског информисања у завршној области преносом података (*Data Link-Automatic Terminal Information Service - D-ATIS*) пружају као додатак постојећем и доступном Voice-ATIS-у, информације морају бити идентичне и у садржају и у формату са оним које се емитују путем Voice-ATIS-а.

(2) Када су укључене метеоролошке информације у реалном времену, али су подаци унутар параметара критеријума значајних промјена, садржај ће се, у сврху одржавања исте кодне ознаке, сматрати идентичним.

(3) Када се D-ATIS услуге пружају као додатак постојећем и доступном Voice-ATIS-у и ATIS захтијева ажурирање, Voice-ATIS и D-ATIS се ажурирају истовремено.

Члан 64.

(ATIS услуге)

(1) Када се пружају услуге Voice-ATIS и/или D-ATIS:

а) достављене информације се односе на један аеродром;

б) достављене информације се ажурирају одмах пошто се појави значајна промјена;

ц) припремање и достављање ATIS порука је одговорност пружаоца ATS услуга;

д) појединачне ATIS поруке се идентификују кодном ознаком у облику слова ICAO говорног алфабета. Кодне ознаке које се додјељују узастопним ATIS порукама морају бити додијељене по алфабетском реду;

е) ваздухоплов потврђује пријем информација приликом успостављања комуникације са ATS јединицом која пружа услуге прилазне контроле ваздушног саобраћаја или аеродромског контролног торња, по потреби;

ф) када одговара на поруку из тачке е) овог става, или у случају долазећег ваздухоплова у неко друго вријеме него оно које је прописао пружалац ATS услуга, одговарајућа ATS јединица доставља

ваздухоплову информацију о тренутном подешавању висиномјера; и

г) метеоролошке информације се издвајају из локалног метеоролошког извјештаја или специјалног извјештаја.

(2) Када нагла промјена метеоролошких услова доведе до тога да није препоручљиво укључити метеоролошки временски извјештај у ATIS, ATIS поруке ће обавјештавати да ће се релевантне метеоролошке информације добити на првом контакту са одговарајућом ATS јединицом.

(3) Информације садржане у текућем ATIS-у, а чији је пријем потврдио дотични ваздухоплов, не морају бити укључене у директно емитовање ваздухоплову, са изузетком информације о подешавању висиномјера, која ће бити достављена у складу са ставом (1) тачка ф) овог члана.

(4) Ако ваздухоплов потврди пријем ATIS поруке која није ажурна, сваки дио информације који захтијева ажурирање емитује се ваздухоплову без одлагања.

(5) Садржај ATIS-а треба бити што је могуће краћи. Додатне информације уз оне наведене у чл. 65, 66. и 67. овог правилника, као на примјер информације које су већ доступне у AIP-у БиХ и NOTAM-има, укључују се само када је то оправдано у изузетним околностима.

Члан 65.

(ATIS услуге за ваздухоплове у доласку и одласку)

ATIS поруке које садрже информације за ваздухоплове у доласку и одласку морају садржавати следеће елементе информација, и то наведеним редослиједом:

а) назив аеродрома;
б) долазни и/или одлазни индикатор;
ц) тип уговора, ако се комуникација одвија путем D-ATIS-а;
д) кодна ознака /дезигнатор;
е) вријеме осматрања, ако је примјењиво;
ф) тип прилаза који се очекује;
г) полетно-слетну стазу у употреби; статус безбједносне површине краја полетно-слетне стазе и потенцијаних опасности, ако их има;
х) значајни услови површине полетно-слетне стазе и, ако је примјењиво, кочење;
и) кашњење у чекању, ако је примјењиво;
ј) прелазни ниво, ако је примјењиво;
к) остале значајне оперативне информације;
л) смјер вјетра при земљи (у магнетним степенима) и брзина вјетра, укључујући значајне варијације и, ако постоје и у употреби су, сензори вјетра при земљи повезани посебно са дијелом полетно-слетне стазе која је у употреби и та информација се захтијева од стране оператора, ознаку полетно-слетне стазе и дио полетно-слетне стазе на који се информација односи;
м) видљивост и, када је примјењиво, RVR и, ако постоје и у употреби су, сензори видљивости /RVR повезани посебно са дијелом полетно-слетне стазе која је у употреби и та информација се захтијева од стране оператора, ознаку полетно-слетне стазе и дио полетно-слетне стазе на који се информација односи;
н) тренутни метеоролошки услови;
о) облачност испод 1500 m (5000 ft) или испод највише минималне секторске надморске висине, шта је веће од то двоје; кумулонинбуси; ако је небо наоблачено, вертикална видљивост када је доступна;
п) температура ваздуха;
р) температура тачке росе;
с) подешавање висиномјера;
т) свака доступна информација о значајним метеоролошким појавама у прилазној и одлетној области/равни, укључујући и смицање вјетра, и информације о тренутним метеоролошким условима од значаја за операције;
у) прогноза тренда, када је доступна; и
в) посебне ATIS инструкције.

Члан 66.

(ATIS услуге за ваздухоплове у доласку)

ATIS поруке које садрже информације за ваздухоплове у доласку морају садржавати само следеће елементе информација, и то наведеним редослиједом:

а) назив аеродрома;
б) долазни индикатор;
ц) тип уговора, ако се комуникација одвија путем D-ATIS-а;
д) кодна ознака /дезигнатор;
е) вријеме осматрања, ако је примјењиво;
ф) тип прилаза који се очекује;
г) полетно-слетну стазу у употреби; статус безбједносне површине краја полетно-слетне стазе и потенцијаних опасности, ако их има;
х) значајни услови површине полетно-слетне стазе и, ако је примјењиво, кочење;
и) кашњење у чекању, ако је примјењиво;
ј) прелазни ниво, ако је примјењиво;
к) остале значајне оперативне информације;
л) смјер вјетра при земљи (у магнетним степенима) и брзина вјетра, укључујући значајне варијације и, ако постоје и у употреби су, сензори вјетра при земљи повезани посебно са дијелом полетно-слетне стазе која је у употреби и та информација се захтијева од стране оператора, ознаку полетно-слетне стазе и дио полетно-слетне стазе на који се информација односи;
м) видљивост и, када је примјењиво, RVR и, ако постоје и у употреби су, сензори видљивости /RVR повезани посебно са дијелом полетно-слетне стазе која је у употреби и та информација се захтијева од стране оператора, ознаку полетно-слетне стазе и дио полетно-слетне стазе на који се информација односи;
н) тренутни метеоролошки услови;
о) облачност испод 1500 m (5000 ft) или испод највише минималне секторске надморске висине, шта је веће од то двоје; кумулонинбуси; ако је небо наоблачено, вертикална видљивост, када је доступна;
п) температура ваздуха;
р) температура тачке росе;
с) подешавање висиномјера;
т) свака доступна информација о значајним метеоролошким појавама у прилазној области/равни, укључујући и смицање вјетра, и информације о тренутним метеоролошким условима од значаја за операције;
у) прогноза тренда, када је доступна; и
в) посебне ATIS инструкције.

Члан 67.

(ATIS услуге за ваздухоплове у одласку)

ATIS поруке које садрже информације за ваздухоплове у одласку морају садржавати само следеће елементе информација, и то наведеним редослиједом:

а) назив аеродрома;
б) долазни индикатор;
ц) тип уговора, ако се комуникација одвија путем D-ATIS-a;
д) кодна ознака /дезигнатор;
е) вријеме осматрања, ако је примјењиво;
ф) полетно-слетну стазу у употреби; статус безбједносне површине краја полетно-слетне стазе и потенцијаних опасности, ако их има;
г) значајни услови површине полетно-слетне стазе и, ако је примјењиво, кочење;
х) кашњење у чекању, ако је примјењиво;
и) прелазни ниво, ако је примјењиво;
ј) остале значајне оперативне информације;
к) смјер вјетра при земљи (у магнетним степенима) и брзина вјетра, укључујући значајне варијације и, ако постоје и у употреби су, сензори вјетра при земљи повезани посебно са дијелом полетно-слетне стазе која је у употреби и та информација се захтијева од стране оператора, ознаку полетно-слетне стазе и дио полетно-слетне стазе на који се информација односи;
л) видљивост и, када је примјењиво, RVR и, ако постоје и у употреби су, сензори видљивости /RVR повезани посебно са дијелом полетно-слетне стазе која је у употреби и та информација се захтијева од стране оператора, ознаку полетно-слетне стазе и дио полетно-слетне стазе на који се информација односи;
м) тренутни метеоролошки услови;
н) облачност испод 1500 m (5000 ft) или испод највишег минимума висине сектора, шта је веће од то двоје; кумулонинбуси; ако је небо заклоњено, вертикална видљивост, када је доступна;
о) температура ваздуха;
п) температура тачке росе;
р) подешавање висиномјера;
с) свака доступна информација о значајним метеоролошким појавама у одлетној области/равни, укључујући и смицање вјетра, и информације о тренутним метеоролошким условима од значаја за операције;
т) прогноза тренда, када је доступна; и
у) посебне ATIS инструкције.

ДИО ПЕТИ - УСЛУГЕ УЗБУЊИВАЊА

Члан 68.
(Примјена)

(1) Услуге узбуњивања се пружају:
а) свим ваздухопловима којима се пружају услуге контроле ваздушног саобраћаја;
б) у оној мјери колико је то прихватљиво, свим осталим ваздухопловима који имају попуњен план лета или су на неки други начин познати пружаоцу услуга у ваздушном саобраћају;
ц) сваком ваздухоплову за који се зна или се вјерује да је предмет незаконитог ометања.

(2) Центри информисања у лету или центри обласне контроле ваздушног саобраћаја служе као централно мјесто за прикупљање свих информација релевантних за стање нужде ваздухоплова који изводи операције у FIR-у или контролисаној области, у којим поменути центри пружају услуге, и за прослеђивање таквих информација одговарајућем спасилачко-координационом центру.

(3) У случају настанка стања нужде док је ваздухоплов под контролом аеродромског контролног торња или јединице прилазне контроле ваздушног саобраћаја, та јединица ће одмах обавијестити надлежни центар информисања у лету или центар обласне контроле ваздушног саобраћаја, који затим обавјештава спасилачко-координациони центар, осим када је природа стања нужде таква да би то обавјештавање било сувишно.

(4) Када хитност ситуације то захтијева, надлежни аеродромски контролни торањ или јединица прилазне контроле ваздушног саобраћаја прво узбуњује и предузима неопходне кораке за покретање активности свих одговарајућих локалних организација за спасавање и ванредна стања, које могу одмах пружити захтијевану помоћ.

Члан 69.
(Обавјештавање спасилачко-координационог центра)

(1) Не доводећи у питање било које друге околности које могу довести до тога да се препоручи обавјештавање, ATS јединице, осим у случајевима прописаним у члану 70. став (1) овог правилника, одмах обавјештавају центар или спасилачко-координационе центре о томе да се сматра да је ваздухоплов у стању нужде у складу са следећим:
а) Фаза неизвјесности, када:
1) у периоду од 30 минута није било повратне комуникације од стране ваздухоплова од момента када је та комуникација требала бити успостављена, или од момента првог неуспјешног покушаја успостављања комуникације са таквим ваздухопловом, шта се од ово двоје прво деси; или када
2) се ваздухоплов не појави у доласку у периоду од 30 минута од последњег најављеног времена доласка или времена доласка очекиваног од стране ATS јединице, шта се од ово двоје деси касније;
осим када не постоји сумња за безбједност ваздухоплова и посаде и путника у њему.
б) Фаза узбуне, када:
1) након фазе неизвјесности, каснији покушаји успостављања комуникације са ваздухопловом или упита другим релевантним изворима не дају резултате у смислу добијања било каквих информација о ваздухоплову; или када
2) је ваздухоплов, који је добио одобрење за слијетање и слијетање није извршио унутар 5 минута од очекиваног времена слијетања, и поновна комуникација са ваздухопловом није остварена; или када
3) су примљене информације које упућују на то да је оперативност ваздухоплова умањена, али не у тој мјери да захтијева принудно слијетање ваздухоплова;
осим када постоје докази да би то умањило сумњу везану за безбједност ваздухоплова и посаде и путника у њему, или када
4) се зна или вјерује да је ваздухоплов предмет незаконитог ометања.
ц) Фаза опасности, када:
1) након фазе узбуњивања; даљи покушаји успостављања комуникације са ваздухопловом и шира истрага не дају резултате и упућују на могућност да је ваздухоплов у опасности, или када

2) се сматра да је потрошено сво гориво у ваздухоплову, или га има недовољно да би ваздухоплов оперативно био безбједан, или када
3) су примљене информације које упућују на то да је оперативност ваздухоплова умањена у тој мјери да ће вјероватно захтијевати принудно слијетање ваздухоплова, или када
4) су примљене информације или је реално извјесно да ће ваздухоплов извршити или је извршио принудно слијетање;

осим када постоји реална извјесност да ваздухоплову и путницима и посади не пријети тешка и непосредна опасност и да се не захтијева хитно пружање помоћи.

(2) Обавјештење садржи следеће информације, ако су доступне, и то наведеним редом:
а) ријечи INCERFA, ALERFA или DETRESFA, у зависности од тога која је фаза стања нужде;
б) назив организације и подаци о особи која доставља информацију;
ц) природа стања нужде;
е) информације о ATS јединици која је посљедња успоставила контакт, вријеме контакта и употријебљено средство комуникације;
ф) посљедњи извјештај о позицији и начин на који је утврђен;
г) боја и препознатљиве ознаке на ваздухоплову;
х) информација о опасним материјама које се превозе, ако има таквих;
и) свака активност предузета од организације која шаље обавјештење;
ј) остале релевантне примједбе.

Ако било који дио наведених информација није био на располагању у моменту обавјештавања спасилачко-координационог центра, треба бити затражен од стране ATS јединице прије проглашавања фазе опасности, ако постоји реална извјесност да ће доћи до проглашења ове фазе.

(3) Осим обавјештења из става (1) овог члана, спасилачко-координациони центар, без одлагања, добија:
а) све корисне додатне информације, нарочито оне које се односе на развој стања нужде у наредним фазама;
б) информацију да стање нужде више не постоји.

(4) Обустављање активности које је покренуо спасилачко-координациони центар је одговорност тог центра.

Члан 70.

(Употреба комуникационих средстава и објеката)

ATS јединице ће, по потреби, користити сва доступна комуникациона средства и објекте у настојању да успоставе и одржавају комуникацију са ваздухопловом који се налази у стању нужде и за добијање нових информација о ваздухоплову.

Члан 71.

(Праћење и исцртавање позиције ваздухоплова у стању нужде)

Када се утврди да постоји стање нужде, лет/трајекторија/путања дотичног ваздухоплова се исцртава на карти у циљу утврђивања вјероватног будућег положаја ваздухоплова и његовог максималног обима активности у односу на посљедњу познату позицију. Летови/трајекторије/путање других ваздухоплова за које се зна да су оперативни у близини дотичног ваздухоплова се такође исцртавају у циљу утврђивања њиховог вјероватног будућег положаја и максималног трајања лета.

Члан 72.

(Информације које се достављају оператору)

(1) Када центар информисања у лету или центар обласне контроле ваздушног саобраћаја донесе одлуку да се неки ваздухоплов налази у фази неизвјесности или фази узбуњивања, када је то изводљиво, о томе обавјештава оператора прије него што обавијести спасилачко-координациони центар. У случају да се ваздухоплов налази у фази опасности, у складу са чланом 69. став (1) овог правилника спасилачко-координациони центар мора бити одмах обавијештен.

(2) Све информације које центар информисања у лету или центар обласне контроле ваздушног саобраћаја доставља спасилачко-координационом центру када год је то изводљиво и без одлагања ће достављати и оператору.

Члан 73.

(Информације које се достављају ваздухоплову који лети у близини ваздухоплова у стању нужде)

(1) Када је ATS јединица објавила да се ваздухоплов налази у стању нужде, остали ваздухоплови за које се зна да лете у његовој близини, изузимајући оно што је прописано ставом (2) овог члана, обавјештавају се о природи стања нужде у најкраћем изводљивом року.

(2) Када ATS јединица зна или вјерује да је ваздухоплов предмет незаконитог ометања, то се неће спомињати у коминикацији ваздух-земља због природе стања нужде, осим ако таква информација није дошла од дотичног ваздухоплова и сигурно је да помињање те информације неће погоршати ситуацију.

ДИО ШЕСТИ - ЗАХТЈЕВИ ПРУЖАОЦА УСЛУГА У ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА КОМУНИКАЦИЈЕ

Члан 74.

(Ваздухопловне мобилне услуге, комуникација ваздух-земља - Опште)

(1) За потребе пружања услуга у ваздушном саобраћају за ваздух-земља комуникацију користе се радио-телефонска комуникација и/или пренос података.

(2) Када су прописане RCP спецификације за комуникације засноване на перформансама, додатно на захтјеве дефинисане у ставу (1) овог члана, ATS јединице су опремљене комуникационом опремом која омогућава пружање услуга у ваздушном саобраћају у складу са прописаним RCP спецификацијама.

(3) Када се користи директна пилот-контролор двосмјерна радио-телефонска комуникација или комуникација путем преноса података за пружање услуга контроле ваздушног саобраћаја, на свим таквим ваздух-земља комуникационим каналима користиће се опрема за снимање комуникације.

(4) Снимци комуникационих канала, наведених у ставу (3) овог члана, чувају се на период од најмање 30 дана.

Члан 75.

(Ваздухопловне мобилне услуге, комуникација ваздух-земља - Захтјеви за пружаоце услуга информисања у лету)

(1) Опрема за комуникацију ваздух-земља омогућава двосмјерну комуникацију између јединице која пружа услуге информисања у лету и адекватно опремљеног ваздухоплова који лети било гдје у оквиру FIR-а.

(2) Кад год је то изводљиво, опрема за комуникацију ваздух-земља за пружање услуга информисања у лету омогућава директну, брзу и сталну двосмјерну комуникацију без статичких сметњи.

Član 76.

(Vazduhoplovne mobilne usluge, komunikacija vazduh-zemlja - Zahtjevi za oblasne centre kontrole vazdušnog saobraćaja)

(1) Oprema za komunikaciju vazduh-zemlja omogućava dvosmjernu komunikaciju između jedinice koja pruža usluge oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja i adekvatno opremljenog vazduhoplova koji leti bilo gdje u okviru kontrolisane oblasti.

(2) Kad god je to izvodljivo, oprema za komunikaciju vazduh-zemlja za centre oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja omogućava direktnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji.

(3) Kada se putem vazduh-zemlja komunikatora govorni komunikacioni kanali vazduh-zemlja koriste za oblasnu kontrolu vazdušnog saobraćaja, potrebno je napraviti odgovarajuće aranžmane kako bi se omogućila direktna govorna komunikacija pilot-kontrolor.

Član 77.

(Vazduhoplovne mobilne usluge, komunikacija vazduh-zemlja - Zahtjevi za prilaznu kontrolu vazdušnog saobraćaja)

(1) Oprema za komunikaciju vazduh-zemlja omogućava direktnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji, između jedinice koja pruža usluge prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja i adekvatno opremljenog vazduhoplova koji je u nadležnosti te jedinice.

(2) Kada jedinica pruža usluge prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja kao zasebna jedinica, komunikacija vazduh-zemlja se održava preko komunikacionih kanala namijenjenih samo za takvu komunikaciju.

Član 78.

(Vazduhoplovne mobilne usluge, komunikacija vazduh-zemlja - Zahtjevi za aerodromsku kontrolu vazdušnog saobraćaja)

(1) Oprema za komunikaciju vazduh-zemlja omogućava direktnu, brzu i stalnu dvosmjernu komunikaciju bez statičkih smetnji, između aerodromskog kontrolnog torња i adekvatno opremljenog vazduhoplova na bilo kojoj udaljenosti unutar 45 km (25 NM) od dotičnog aerodroma.

(2) Kada to uslovi opravdavaju, treba obezbijediti odvojene komunikacione kanale za kontrolu saobraćaja na maneverskim površinama.

Član 79.

(Vazduhoplovne stacionarne usluge, komunikacija zemlja-zemlja - Opšte)

Za potrebe pružanja usluga u vazdušnom saobraćaju za zemlja-zemlja komunikaciju koriste se direktna govorna i/ili komunikacija prenosom podataka.

Član 80.

(Zahtjevi za komunikaciju unutar FIR-a - Komunikacija između ATS jedinica)

(1) Centar informisanja u letu ima opremu za komunikaciju sa sledećim jedinicama koje pružaju usluge u vazdušnom saobraćaju unutar njegove oblasti odgovornosti:
   a) centar oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja, osim ako se ne nalazi na istoj lokaciji;
   b) jedinicama prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja;
   c) aerodromskim kontrolnim torњevima.

(2) Centar oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja, osim što je povezan sa centrom informisanja u letu, ima opremu za komunikaciju sa sledećim jedinicama koje pružaju usluge u vazdušnom saobraćaju unutar njegove oblasti odgovornosti:
   a) jedinice prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja;
   b) aerodromski kontrolni torњevi;
   c) aerodromski prijavni birои (*Air Traffic Services Reporting Office - ARO*), ako su uspostavljeni odvojeno.

(3) Jedinica prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja, osim što je povezana sa centrom informisanja u letu i centrom oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja, ima opremu za komunikaciju sa povezaним aerodromskim kontrolnim torњevima i, kada su odvojeno uspostavljene, povezaним aerodromskim prijavnim biroima (*ARO*).

(4) Aerodromski kontrolni toraњ, osim što je povezan sa centrom informisanja u letu, centrom oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja i jedinicom prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja, ima opremu za komunikaciju sa povezaним aerodromskim prijavnim biroima (*ARO*), ako su uspostavljeni odvojeno.

Član 81.

(Zahtjevi za komunikaciju unutar FIR-a - Zahtjevi za komunikaciju između ATS jedinica i drugih jedinica)

(1) Centar informisanja u letu i centar oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja moraju imati opremu za komunikaciju sa sledećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njihove oblasti odgovornosti:
   a) odgovarajuće vojne jedinice;
   b) meteorološke birое koji opslužuju centar;
   c) vazduhoplovna telekomunikaciona stanica koja opslužuje centar;
   d) odgovarajuće kancelarije operatora;
   e) spasilačko-koordinacioni centri ili u odsustvu takvih centara, svaka druga odgovarajuća služba za hitne slučajeve i vanredna stanja;
   f) međunarodne NOTAM kancelarije koje opslužuju centar.

(2) Jedinica prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja i aerodromski kontrolni toraњ imaju opremu za komunikaciju sa sledećim jedinicama koje pružaju usluge unutar njihove oblasti odgovornosti:
   a) odgovarajuće vojne jedinice;
   b) spasilačke i hitne službe (uključujući medicinsku pomoć, vatrogasne službe itd.);
   c) meteorološki biro koji opslužuje dotičnu jedinicu;
   d) vazduhoplovna telekomunikaciona stanica koja opslužuje dotičnu jedinicu;
   e) jedinica koja pruža usluge upravljanja stajanком (*Apron*), kada je uspostavljena odvojeno.

(3) Komunikaciona oprema koja se zahtijeva u stavu (1) tačka a) i stavu (2) tačka a) ovog člana obuhvata pružanje brzih i pouzdanih komunikacija između dotičnih ATS jedinica i vojnih jedinica odgovornih za kontrolu operacija presretanja unutar oblasti odgovornosti dotičnih ATS jedinica.

Član 82.

(Zahtjevi za komunikaciju unutar FIR-a - Opis komunikacione opreme)

(1) Komunikaciona oprema koja se zahtijeva u članu 80. i članu 81. stav (1) tačka a) i stav (2) tač. a), b) i c) ovog pravilnika obuhvata i vođenje:
   a) direktne govorne komunikacije, ili u kombinaciji sa komunikacijom putem preноса podataka,

при чему у сврху преноса контроле употребом радара или ADS-B комуникација може бити успостављена тренутно, а за друге сврхе, комуникација нормално може бити успостављена унутар 15 секунди; и

б) штампану комуникацију, када се захтијева постојање записа; вријеме преноса поруке за овакву врсту комуникације не смије бити дуже од 5 минута.

(2) У случајевима који нису обухваћени ставом (1) овог члана, комуникациона опрема треба да обухвати и вођење:

а) директне говорне комуникације, или у комбинацији са комуникацијом путем преноса података, при чему комуникација нормално може бити успостављена унутар 15 секунди; и

б) штампану комуникацију, када се захтијева постојање записа; вријеме преноса поруке за овакву врсту комуникације не смије бити дуже од 5 минута.

(3) У свим случајевима када се захтијева аутоматски пренос података до и/или од компјутера/рачунара пружаоца услуга у ваздушном саобраћају, мора се обезбиједити погодна опрема за аутоматско снимање.

(4) Комуникациона опрема која се захтијева у члану 81. став (2) тач. а), б) и ц) обухвата директну говорну комуникацију са могућношћу вођења конференцијске комуникације.

(5) Комуникациона опрема која се захтијева у члану 81. став (2) тачка д) обухвата директну говорну комуникацију са могућношћу вођења конференцијске комуникације, при чему комуникација нормално може бити успостављена унутар 15 секунди.

(6) Сва опрема за директну говорну комуникацију или комуникацију путем преноса података између ATS јединица међусобно и између ATS јединица и других јединица описаних у члану 81. овог правилника има могућност аутоматског снимања.

(7) Снимци података и комуникација, како се захтијева у ставовима (3) и (6) овог члана, чувају се на период од најмање 30 дана.

Члан 83.

(Комуникација између FIR-ова)

(1) Центри информисања у лету и центри обласне контроле ваздушног саобраћаја имају опрему за комуникацију са свим сусједним центрима за информисање у лету и центрима обласне контроле ваздушног саобраћаја.

(2) Ова комуникациона опрема у свим случајевима обухвата креирање порука у облику погодном за задржавање као трајних записа и достављање у складу са прелазним временима дефинисаним у регионалним споразумима о ваздушној пловидби.

(3) Осим ако није другачије прописано на бази регионалних споразума о ваздушној пловидби, комуникациона опрема између центара обласне контроле ваздушног саобраћаја који опслужују граничне контролисане области додатно обухвата директну говорну комуникацију и, тамо гдје је примјењиво, комуникацију путем преноса података, са аутоматским снимањем, при чему се ради трансфер контроле путем радара, ADS-B или ADS-C података, комуникација може успоставити тренутно, а за друге сврхе комуникација нормално може бити успостављена унутар 15 секунди.

(4) Када се то захтијева споразумом између Босне и Херцеговине и других држава, у циљу избјегавања или смањивања потреба за пресретањем у случајевима одступања од додијељеног курса, опрема за комуникације између сусједних центара за информисање у лету или обласних центара контроле ваздушног саобраћаја, другачија од оне прописане у ставу (3) овог члана, обухвата директну говорну комуникацију или у комбинацији са комуникацијом путем преноса података. Ова комуникациона опрема има могућност аутоматског снимања.

(5) Комуникациона опрема из става (4) овог члана омогућава да комуникација нормално може бити успостављена унутар 15 секунди.

(6) Сусједне ATS јединице требају бити повезане у свим случајевима када постоје посебне околности. Посебне околности могу настати због повећане густине саобраћаја, врсте операција ваздухоплова и/или начина на који је ваздушни простор организован и могу постојати и у ситуацији када контролисане области и/или зоне нису сусједне или нису још увијек успостављене.

(7) Када су локални услови такви да је потребно предати ваздухоплов сусједној контролисаној области прије поласка, јединица прилазне контроле ваздушног саобраћаја и/или аеродромски контролни торањ требају бити повезани са центром обласне контроле ваздушног саобраћаја који пружа услуге у сусједној области.

(8) Комуникациона опрема из ставова (6) и (7) овог члана обухвата директну говорну комуникацију или у комбинацији са комуникацијом путем преноса података, са аутоматским снимањем, при чему се ради трансфер контроле путем радара, ADS-B или ADS-C података, комуникација може успоставити тренутно, а за друге сврхе комуникација нормално може бити успостављена унутар 15 секунди.

(9) У свим случајевима када се захтијева аутоматска размјена података између рачунара пружалаца услуга у ваздушном саобраћају мора се обезбиједити погодна опрема за аутоматско снимање.

(10) Снимци података и комуникација, како се захтијева у ставу (5) овог члана, чувају се на период од најмање 30 дана.

Члан 84.

(Комуникација између FIR-ова)

Пружалац услуга у ваздушном саобраћају развија одговарајуће процедуре за омогућавање успостављања непосредне везе за веома хитне позиве који се тичу безбједности ваздухоплова, и прекид, ако је то потребно, мање хитних позива у том моменту.

Члан 85.

(Комуникације за контролу кретања возила на маневарским површинама контролисаних аеродрома)

(1) Опрема за двосмјерну радио-телефонску комуникацију је доступна аеродромском контролном торњу за контролисање возила на маневарским површинама, осим тамо гдје се сматра да је комуникација визуелним сигналима довољна.

(2) Гдје услови налажу, за контролисање возила на маневарским површинама ће се користити одвојени комуникациони канали. Мора се обезбиједити погодна опрема за аутоматско снимање на свим овим каналима.

(3) Снимци података и комуникација, како се захтијева у ставу (2) овог члана, чувају се на период од најмање 30 дана.

Члан 86.

(Аутоматско снимање података о надзору)

(1) Подаци о надзору са примарног и секундарног радара или других система (ADS-B, ADS-C), који се користе

kao pomoć za pružanje usluga u vazdušnom saobraćaju, snimaju se automatski za potrebe istraga nesreća i incidenata, potraga i spasavanja, jedinica kontrole vazdušnog saobraćaja, evaluaciju nadzornih sistema i obuku.

(2) Automatski snimci će se čuvati najmanje 30 dana. Kada su snimci od važnosti za istrage nesreća i incidenata, moraju se čuvati na duži period, sve dok ne bude bilo sigurno da nisu više potrebni.

DIO SEDMI - ZAHTJEVI PRUŽAOCA USLUGA U VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU KOJI SE ODNOSE NA INFORMACIJE

Član 87.

(Meteorološke informacije - Opšte)

(1) ATS jedinicama u vazdušnom saobraćaju se dostavljaju ažurne informacije o stvarnim meteorološkim uslovima i njihovim prognozama, neophodne za obavljanje njihovih poslova. Informacije se dostavljaju u takvom obliku da zahtijevaju minimalno tumačenje od strane osoblja koje pruža usluge u vazdušnom saobraćaju i sa učestalošću koja zadovoljava zahtjeve dotične ATS jedinice.

(2) ATS jedinicama su dostupne detaljne informacije o lokaciji, vertikalnom zahvatu, pravcu i brzini kretanja meteoroloških pojava u blizini aerodroma koje su opasne za operacije vazduhoplova, a naročito u zonama penjanja i prilaza.

(3) Kada su računarski obrađeni podaci za gornji vazdušni prostor dostupni ATS jedinicama u digitalnom obliku za korišćenje njihovim računarima, sadržaj, format i aranžmani za prenos trebaju biti usaglašeni između pružaoca meteoroloških usluga u vazdušnoj plovidbi i pružaoca usluga u vazdušnom saobraćaju.

Član 88.

(Meteorološke informacije - Centri informisanja u letu i centri oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja)

(1) Centrima informisanja u letu i centrima oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja se dostavljaju meteorološke informacije na način opisan u poglavlju 1.3, Apendikса 9, ICAO Anekса 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu vazdušnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*), ovo se naročito odnosi na informacije koje se odnose na pojavu ili očekivano pogoršanje meteoroloških uslova, koje se dostavljaju odmah čim se utvrde. Ovi izvještaji i prognoze obuhvataju FIR ili kontrolisanu oblast i druge takve oblasti koje su utvrđene regionalnim sporazumima o vazdušnoj plovidbi.

(2) Centri informisanja u letu i centri oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja dobijaju u pogodnim intervalima podatke o trenutnom vazdušnom pritisku za podešavanje visinomjera, za lokacije određene od strane centara za informisanje u letu ili centara oblasne kontrole vazdušnog saobraćaja.

Član 89.

(Meteorološke informacije - Jedinice prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja)

(1) Jedinicama prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja dostavljaju se meteorološke informacije na način opisan u poglavlju 1.2, Apendikса 9, ICAO Anekса 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu vazdušnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*), za vazdušni prostor i aerodrome u njihovoj nadležnosti. Specijalni izvještaji i izmjene i dopune prognoza se dostavljaju jedinicama prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja dinamikom njihove hitnosti i u skladu sa utvrđenim kriterijumima, bez čekanja na vrijeme objavljivanja redovnog izvještaja ili prognoze. Kada se koristi više anemometara/instrumenata za mjerenje brzine vjetra, pokazivači koji se odnose na svaki od njih moraju biti jasno označeni zbog identifikacije poletno-sletne staze i dijelova poletno-sletne staze na kojim svaki od anemometara vrši mjerenje.

(2) Jedinice prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja dobijaju podatke o trenutnom vazdušnom pritisku za podešavanje visinomjera za lokacije određene od strane jedinice prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja.

(3) Jedinice prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja, koje pružaje usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju, moraju biti opremljene pokazivačima vjetra pri zemlji. Ti pokazivači moraju biti povezani i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom torњu i u meteorološkoj stanici, gdje taka stanica postoji.

(4) Jedinice prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju na aerodromima gdje se vrijednosti PBP-a procjenjuju instrumentalnom opremom, moraju biti opremljene sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutnog RVR-a. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom torњu i meteorološkoj stanici, gdje taka stanica postoji.

(5) Jedinice prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju na aerodromima na kojima se visina baze oblaka procjenjuje instrumentalnom opremom, moraju biti opremljene sa pokazivačima koji omogućuju očitavanje trenutne baze oblaka. Pokazivači moraju biti povezani sa istom lokacijom osmatranja i dobijati podatke od istih senzora kao i odgovarajući pokazivači u aerodromskom kontrolnom torњu i meteorološkoj stanici, gdje taka stanica postoji.

(6) Jedinice prilazne kontrole vazdušnog saobraćaja, koje pružaju usluge u završnom prilazu, slijetanju i polijetanju, dobijaju informacije o smicanju vjetra koji može negativno utjecati na vazduhoplov u prilaznoj ili odletnoj putanji ili tokom kružnog prilaza.

Član 90.

(Meteorološke informacije - Aerodromski kontrolni torањ)

(1) Aerodromski kontrolni torњevi dobijaju meteorološke informacije na način opisan u poglavlju 1.1, Apendikса 9, ICAO Anekса 3 - Meteorološke usluge za međunarodnu vazdušnu plovidbu (*ICAO Annex 3, Meteorogical Service for International Air Navigation*), za aerodrome u njihovoj nadležnosti. Specijalni izvještaji i izmjene i dopune prognoza se dostavljaju aerodromskim kontrolnim torњevima dinamikom njihove hitnosti i u skladu sa utvrđenim kriterijumima, bez čekanja na vrijeme objavljivanja redovnog izvještaja ili prognoze.

(2) Aerodromski kontrolni torњevi za aerodrome u njihovoj nadležnosti dobijaju podatke o trenutnom vazdušnom pritisku za podešavanje visinomjera.

(3) Aerodromski kontrolni torњevi moraju biti opremljeni pokazivačima vjetra pri zemlji. Ti pokazivači moraju biti povezani i dobijati podatke od istih

сензора као и одговарајући показивачи у метеоролошкој станици, гдје таква станица постоји. Када се користи више сензора, показивачи који се односе на сваки од њих морају бити јасно означени због идентификације полетно-слетне стазе и дијелова полетно-слетне стазе на којим сваки од сензора врши мјерење.

(4) Аеродромски контролни торњеви, на аеродромима гдје се вриједности RVR-а процјењују инструменталном опремом, морају бити опремљени са показивачима који омогућују очитавање тренутног RVR-а. Показивачи морају бити повезани са истом локацијом осматрања и добијати податке од истих сензора као и одговарајући показивачи у метеоролошкој станици, гдје таква станица постоји.

(5) Аеродромски контролни торњеви, на аеродромима на којима се висина базе облака процјењује инструменталном опремом, морају бити опремљени са показивачима који омогућују очитавање тренутне базе облака. Показивачи морају бити повезани са истом локацијом осматрања и добијати податке од истих сензора као и одговарајући показивачи у аеродромском контролном торњу и метеоролошкој станици, гдје таква станица постоји.

(6) Аеродромски контролни торњеви добијају информације о смицању вјетра који може негативно утицати на ваздухоплов у прилазној или одлетној путањи или током кружног прилаза и на ваздухоплов на полетно-слетној стази током рулања послије слијетања или током залета у полијетању.

(7) Аеродромским контролним торњевима и/или другим одговарајућим јединицама омогућено је добијање аеродромских упозорења.

Члан 91.

(Метеоролошке информације - Комуникационе станице)

Када је то неопходно за пружање услуга летних информација, тренутни метеоролошки извјештаји и прогнозе се достављају комуникационим станицама. Копије таквих информација се прослеђују центрима информисања у лету и центрима обласне контроле ваздушног саобраћаја.

Члан 92.

(Информације о стању на аеродромима и оперативном статусу припадајућих објеката и опреме)

Аеродромски контролни торњеви и јединице прилазне контроле ваздушног саобраћаја су правовремено информисани о условима на маневарским површинама који су од оперативног значаја, укључујући и постојање привремене опасности, и о оперативном статусу свих припадајућих објеката и опреме на аеродромима који су у њиховој надлежности.

Члан 93.

(Информације о оперативном статусу навигационих средстава)

ATS јединице правовремено добијају информације о оперативном статусу радио-навигационих средстава и визуелних помоћних средстава од суштинског значаја за полетне, долазне, прилазне и слетне процедуре унутар своје области одговорности и о оним радио-навигационим средствима и визуелним помоћним средствима од суштинског значаја за кретање по маневарским површинама.

Члан 94.

(Информације о неуправљаним слободним балонима)

Оператори неуправљаних слободних балона обавјештавају одговарајуће јединице у ваздушном саобраћају о детаљима лета неуправљаних слободних балона у складу са захтјевима садржаним у Додатку 2 овог правилника.

Члан 95.

(Информације које се тичу вулканских активности)

(1) Јединице у ваздушном саобраћају, у складу са локалним споразумима, добијају информације о прије-еруптивним вулканским активностима, вулканским ерупцијама и облацима вулканског пепела који могу утицати на ваздушни простор који се користи за летење, а налази се унутар њихове области одговорности.

(2) Центри информисања у лету и центри обласне контроле ваздушног саобраћаја добијају савјетодавне информације од стране повезаног VAAC-а.

Члан 96.

(Информације које се тичу радиоактивних материјала и отровних хемијских облака)

Јединице у ваздушном саобраћају, у складу са локалним споразумима, добијају информације о испуштању у атмосферу радиоактивних материјала или отровних хемијских материја који могу утицати на ваздушни простор који се користи за летење, а налази се унутар њихове области одговорности.

Члан 97.

(Ступање на снагу)

Правилник ступа на снагу осми дан од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-554-1/19
17. августа 2019. гдоине
Бања Лука

В.д. Генералног директора
Жељко Травар, с. р.

ДОДАТАК 1 - ПРИНЦИПИ УПРАВЉАЊА ИДЕНТИФИКАЦИЈОМ НАВИГАЦИОНИХ СПЕЦИФИКАЦИЈА И ИДЕНТИФИКАЦИЈОМ ATS РУТА КОЈЕ НИСУ СТАНДАРДНЕ ОДЛАЗНЕ И ДОЛАЗНЕ РУТЕ

1. Ознаке за ATS руте и навигационе спецификације

1.1 Сврха система рутних ознака и навигационих спецификација примјењивих за специфичне ATS руте, сегменте ATS рута или области је да омогући и пилотима и пружаоцу услуга у ваздушном саобраћају да у обзир узму следеће захтјеве:

а) да недвосмислено указује на одређену ATS руту, без потребе да се прибјегава употреби географских координата или других начина да се иста опише;

б) да повезује ATS руту са специфичном вертикалном структуром ваздушног простора, ако је примјењиво;

ц) да указује на захтијевани ниво тачности навигационих перформанси током лета дуж ATS руте или унутар одређене области; и

д) да указује да се дотична рута првенствено или искључиво користи за одређене типове ваздухоплова.

1.2 У сврху испуњавања горенаведених захтјева, систем ознака:

а) омогућава идентификацију било које ATS руте на једноставан и јединствен начин;

б) избјегава сувишне информације/редундантност;

ц) је употребљив и за земаљске и за ваздушне аутоматизационе системе; и

д) дозвољава максималну сажетост за оперативну употребу; и

е) омогућава довољну могућност проширења која задовољава будуће захтјеве без потребе за суштинским промјенама.

1.3 Контролисане, препоручене и неконтролисане ATS руте, са изузетком стандардних долазних и одлазних рута, идентификују се на начин који је описан у даљем тексту.

2. Структура ознака

2.1 Ознака ATS руте се састоји од основне ознаке, са додатком, ако је потребно:
- а) једног префикса, како је то описано у тачки 2.3 овог додатка; и
- б) једног додатног слова, како је то описано у тачки 2.4 овог додатка;

2.1.1 Број карактера који формирају ознаку не смије прећи шест.

2.1.2 Број карактера који формирају ознаку треба да буде, када год је то могуће, максимално пет.

2.2 Основна ознака се састоји од једног слова енглеског алфабета чији наставак чини број од 1 до 999.

2.2.1 Избор се врши од следећих у наставку наведених слова енглеског алфабета:
- а) A, B, G, R за руте које чине дио регионалне мреже ATS рута и нису обласне ваздухопловне руте;
- б) L, M, N, P за обласне ваздухопловне руте које чине дио регионалне мреже ATS рута;
- ц) H, J, V, W за руте које не чине дио регионалне мреже ATS рута и нису обласне ваздухопловне руте; и
- д) Q, T, Y, Z за обласне ваздухопловне руте које не чине дио регионалне мреже ATS рута.

2.3 Када је примјењиво, једно додатно слово се додаје као префикс основној ознаци у складу са следећим:
- а) слово K да укаже на руте на малој висини успостављене првенствено за хеликоптере;
- б) слово U да укаже да је рута или њен дио успостављен за горњи ваздушни простор;
- ц) слово S да укаже на руте успостављене искључиво за употребу од стране надзвучних ваздухоплова током убрзавања, успоравања и током лета надзвучном брзином.

2.4 Када су прописана од стране пружаоца ATS услуга или на основу регионалних споразума о ваздушној пловидби, додатна слова се могу додати након основне ознаке ATS руте која је у питању у циљу указивања на тип услуге која се пружа у складу са следећим:
- а) слово F да укаже да се на рути или њеном дијелу пружају само савјетодавне услуге;
- б) слово G да укаже да се на рути или њеном дијелу пружају само услуге информисања у лету.

3. Додјељивање основних ознака

3.1 Основне ознаке ATS рута се додјељују у складу са следећим принципима.

3.1.1 Исте основне ознаке се додјељују главним рутама дуж цијеле њихове дужине, без обзира на завршне контролисане области, државе или регионе кроз које пролази.

3.1.2 Када двије или више главних рута имају заједнички сегмент, том сегменту се додјељује ознака сваке од главних рута, осим тамо гдје ово може створити тешкоће у пружању услуга у ваздушном саобраћају, у том случају, заједничким споразумом, додјељује се само једна ознака.

3.1.3 Основна ознака додијељена једној рути не додјељује се другим рутама.

3.1.4 Захтјеви држава везано за ознаке се подносе регионалним канцеларијама ICAO-а на координацију.

4. Употреба ознака у комуникацији

4.1 У штампаној комуникацији, ознаке се изражавају сваки пут са не мање од два и не више од шест карактера.

4.2 У говорној комуникацији, основно слово ознаке се изговара у складу са ICAO изговорним алфабетом.

4.3 Када се користе префикси K, U или S, који су дефинисани у тачки 2.3 овог додатка, они ће се у говорној комуникацији изговарати на следећи начин:
K - KOPTER
U - UPPER
S - SUPERSONIC

Ријеч "kopter" се изговара као у ријечи "helicopter", а ријечи "upper" и "supersonic" се изговарају како се и иначе изговарају у енглеском језику.

4.4 Када се користе слова "F" и "G", која су дефинисана у тачки 2.4 овог додатка, не захтијева се да их у говорној комуникацији користи летачка посада.

ДОДАТАК 2 - ПРИНЦИПИ УПРАВЉАЊА УСПОСТАВЉАЊЕМ И ИДЕНТИФИКАЦИЈОМ ЗНАЧАЈНИХ ТАЧАКА

1. Успостављање значајних тачака

1.1 Значајне тачке се требају, када год је то могуће, успоставити у односу на земаљска или свемирска радио-навигациона средства, препоручује се да то буду VHF или средства више фреквенције.

1.2 Гдје не постоје земаљска или свемирска радио-навигациона средства, значајне тачке се успостављају на локацијама које се могу одредити навигационим средствима у ваздухоплову или гдје се може примијенити визуелна навигација осматрањем у односу на површину земље. Специфичне тачке се могу одредити као тачке за "трансфер контроле" на основу споразума између сусједних ATC јединица или дотичних контролорских позиција.

2. Ознаке за значајне тачке означене према позицији радио-навигационог средства

2.1 Називи значајних тачака у обичном/свакодневном језику означених према позицији радио-навигационог средства

2.1.1 Кад год је то изводљиво, значајне тачке добијају назив са референцом у односу на препознатљиву и препоручује се познату географску локацију.

2.1.2 Приликом избора назива значајне тачке, мора се обратити пажња да се осигура да су испуњени следећи услови:
- а) назив не смије стварати тешкоће у изговору за пилоте или ATS особљу приликом разговора на језику који се користи за ATS комуникацију. Када назив географске локације на локалном језику, који је додијељен значајној тачки, ствара потешкоће у изговору, бира се скраћена или сажета верзија назива, која треба да задржи географске значајности колико год је то могуће. Примјер: FUERSTENFELDBRUCK = FURSTY;
- б) назив треба да буде лако препознатљив у говорној комуникацији и да не изазива двосмисленост и забуну у односу на називе других значајних тачака у истој области. Додатно, назив не смије да изазива забуну у односу на другу комуникацију која се врши између пилота и особља пружаоца ATS услуга;
- ц) назив треба да се састоји, ако је то могуће, од најмање шест слова и да га чине бар два, али не више од три слога;

д) изабрани назив је исти и за значајну тачку и за радио-навигационо средство по којем је тачки додијељен назив.

2.2 Креирање кодираних ознака за значајне тачке означене према позицији радио-навигационог средства

2.2.1 Кодирана ознака је иста као и радио-идентификација радио-навигационог средства. Креира се на начин да, ако је то могуће, олакша асоцирање на назив тачке у обичном/свакодневном језику.

2.2.2 Кодиране ознаке се не смију понављати унутар 1100 km (600 NM) у односу на локацију дотичног радио-навигационог средства, осим у случају када два радио-навигациона средства раде у различитим опсезима фреквентног спектра, а налазе се на истој локацији, уобичајено је да имају исту радио-идентификацију.

2.3. Захтјеви држава везано за кодиране ознаке се подносе регионалним канцеларијама ICAO-а на координацију.

3. Ознаке значајних тачака које нису означене према позицији радио-навигационог средства

3.1 Када постоји захтјев да се успостави значајна тачка на позицији која није означена позицијом радио-навигационог средства, а користи се за ATC сврхе, додјељује јој се јединствено петословно лако изговорљиво кодно име (*name-code*). Ово кодно име је назив, а истовремено и кодирана ознака значајне тачке.

3.2 Кодно име се бира тако да се избјегну потешкоће у изговору за пилоте или ATS особље приликом разговора на језику који се користи за ATS комуникацију. Примјер: ADOLA, KODAP.

3.3 Кодно име треба да буде лако препознатљиво у говорној комуникацији и да не изазива двосмисленост и забуну у односу на називе других значајних тачака у истој области.

3.4 Јединствено, петословно, лако изговорљиво кодно име, које је додијељено значајној тачки, не додјељује се ниједној другој значајној тачки. Када постоји потреба за измјештањем значајне тачке, изабраће се ново кодно име. У случају да се жели задржати одређено кодно име за поновну употребу на другој локацији, такво кодно име се неће користити прије истека периода од 6 мјесеци.

3.5 Захтјеви држава везано за јединствена петословна кодна имена се подносе регионалним канцеларијама ICAO-а на координацију.

3.6 У областима гдје није успостављен систем сталних рута или руте које слиједе ваздухоплови зависе од оперативних разлога, значајне тачке се одређују и о њима се извјештава изражавањем WGS-84 географских координата, осим ако стално успостављена значајна тачка служи као излазна и/или улазна тачка у такве области, тада ће бити означена у складу са важећим захтјевима у поглављима 2. и 3. овог додатка.

4. Употреба ознака у комуникацији

4.1 Назив изабран у складу са поглављем 2. или 3. овог додатка се користи да упути на значајну тачку у говорној комуникацији. Ако се назив у обичном/свакодневном језику за значајну тачку означену према позицији радио-навигационог средства, изабран у складу са тачком 2.1 овог додатка, не користи, биће замијењен кодираном ознаком, која ће у говорној комуникацији бити изговарана у складу са ICAO изговорним алфабетом.

4.2 У штампаној и кодираној комуникацији се користе само кодиране ознаке или изабрана кодна имена да укажу на значајне тачке.

5. Значајне тачке које се користе у сврху извјештавања/јављања

5.1 У сврху омогућавања да пружалац ATS услуга добије информације које се односе на кретање ваздухоплова у лету, потребно је да се изабране значајне тачке назначе као тачке извјештавања/јављања.

5.2 Приликом успостављања таквих тачака, у обзир треба узети следеће:
- а) тип пружене ATS услуге;
- б) обим уобичајеног саобраћаја;
- ц) тачност са којом су ваздухоплови у стању да се придржавају важећег плана лета;
- д) брзина ваздухоплова;
- е) примијењени минимум раздвајања;
- ф) комплексност структуре ваздушног простора;
- г) методе контроле које се примјењују;
- х) почетак и крај значајних фаза лета (пењање, понирање, промјена смјера/правца, итд.);
- и) процедуре трансфера контроле;
- ј) аспекти безбједности и потраге и спасавања;
- к) радно оптерећење у пилотској кабини и током комуникације ваздух-земља.

5.3 Тачке извјештавања/јављања се успостављају као "обавезне" или "на захтјев".

5.4 Приликом успостављања "обавезних" тачака извјештавања/јављања примјењују се следећи принципи:
- а) "обавезне" тачке извјештавања/јављања се ограничавају на минималан потребан број за редовно пружање информација ATS јединицама о кретању ваздухоплова у лету, имајући на уму потребу да радно оптерећење у кокпиту и радно оптерећење контролора и радно оптерећење током комуникације ваздух-земља буде минимално;
- б) доступност радио-навигационих средстава не треба обавезно да одређује њихово одређивање као "обавезних" тачака извјештавања/јављања;
- ц) "обавезне" тачке извјештавања/јављања не морају обавезно бити успостављене на границама FIR-а или контролисане области.

5.5 Тачке извјештавања/јављања "на захтјев" могу се успоставити у односу на захтјеве пружања ATS услуга за додатним извјештавањам/јављањем о позицији када то захтијевају услови саобраћаја.

5.6 Одређивање "обавезних" и "на захтјев" тачака извјештавања/јављања се редовно прати у сврху одржавања минималних потребних захтјева на редовно извјештавање/јављање о позицији да би се осигурало ефикасно пружање ATS услуга.

5.7 Редовно извјештавање/јављање изнад "обавезних" тачака извјештавања/јављања не треба систематски да буде обавезно за све летове у свим околностима. Приликом примјене овог принципа, посебну пажњу треба обратити на следеће:
- а) не треба захтијевати да ваздухоплови великих брзина, који лете на великим висинама, врше редовно извјештавање/јављање о позицији изнад свих тачака извјештавања/јављања успостављених као "обавезне" за ваздухоплове малих брзина и малих висина;
- б) не треба захтијевати од ваздухоплова који пролази кроз завршну контролисану област да врши редовно извјештавања/јављање о позицији онолико

често колико то раде долазећи и ваздухоплови у одласку.

5.8 У областима гдје горенаведени принципи, везано за успостављање тачака извјештавања/јављања, не би били изводљиви, може се успоставити систем извјештавања/јављања са референсањем на меридијане географске дужине или паралеле географске ширине изражене у цијелим степенима.

ДОДАТАК 3 - ПРИНЦИПИ УПРАВЉАЊА ИДЕНТИФИКАЦИЈОМ СТАНДАРДНИХ ОДЛАЗНИХ И ДОЛАЗНИХ РУТА И ПОВЕЗАНИХ ПРОЦЕДУРА

1. Ознаке за стандардне долазне и одлазне руте и повезане процедуре

1.1 Систем ознака треба да:
- а) омогући идентификацију сваке руте на једноставан и недвосмислен начин;
- б) направи јасну разлику између:
  - 1) одлазних и долазних рута;
  - 2) одлазних или долазних рута и осталих ATS рута;
  - 3) рута на којим се захтијева навигација у односу на радио-средства на земљи или навигациона средства у ваздухоплову и рута на којим се захтијева визуелна навигација у односу на површину земље;
- ц) буде компатибилан са захтјевима обраде и приказивања ATS података и података из ваздухоплова;
- д) буде максимално сажет у својој оперативној примјени;
- е) избјегава сувишне информације/редундантност;
- ф) омогућава довољну могућност проширења која задовољава будуће захтјеве без потребе за суштинским промјенама;

1.2 Свака рута се идентификује ознаком у обичном/свакодневном језику и одговарајућом кодном ознаком.

1.3 У говорној комуникацији ознака треба да је лако разумљива и повезана са стандардном одлазном или долазном рутом и не смије стварати било какве потешкоће у изговору за пилоте и ATS особље.

2. Креирање ознака

2.1 Ознака у обичном/свакодневном језику

2.1.1 Ознака за стандардне одлазне и долазне руте у обичном/свакодневном језику се састоји од:
- а) основне ознаке; иза које слиједи
- б) ознака валидности; иза које слиједи
- ц) ознака руте, када се захтијева; иза које слиједи
- д) ријеч "departure" или "arrival"; иза које слиједи
- е) ријеч "visual", ако је рута успостављена за употребу од стране ваздухоплова који лете у складу са VFR.

2.1.2 Основна ознака је назив или кодно име значајне тачке на позицији гдје почиње стандардна одлазна или стандардна долазна рута.

2.1.3 Ознака валидности је број између 1 и 9.

2.1.4 Ознака руте је једно слово енглеског алфабета. Слова "I" и "O" се не смију користити.

2.2 Кодирана ознака

Кодирана ознака стандардних одлазних и долазних рута, инструменталних или визуелних, се састоји од:
- а) кодиране ознаке или кодног имена значајне тачке описане у тачки 2.1.1 а) овог додатка; иза које слиједи
- б) ознака валидности описана у тачки 2.1.1 б) овог додатка; иза које слиједи
- ц) ознака руте описана у тачки 2.1.1 ц) овог додатка, када се захтијева.

3. Додјељивање ознака

3.1 Свакој рути се додјељује засебна ознака.

3.2 Да би се направила разлика између двије или више рута које су повезане са истом значајном тачком (па тако и са истом основном ознаком), додијелиће се, како је то описано у тачки 2.1.4 овог додатка, засебна ознака руте.

4. Додјељивање ознака валидности

4.1 Ознака валидности се додјељује свакој рути за идентификацију руте која је тренутно у употреби.

4.2 Прва ознака валидности која се додјељује је број "1".

4.3 Кад год се рута мијења, додјељује се нова ознака валидности која се састоји од следећег већег броја. Иза броја "9" ће слиједити број "1".

5. Примјери употребе обичног/свакодневног језика и кодираних ознака

5.1 *Примјер 1*: Стандардна одлазна рута - инструментална:
- а) ознака у обичном/свакодневном језику: BRECON ONE DEPARTURE
- б) кодирана ознака: BCN 1

5.1.1 *Значење*: Ова ознака означава стандардну инструменталну одлазну руту која се завршава значајном тачком BRECON (основна ознака). BRECON је радио-навигационо средство са идентификацијом BCN (основна ознака кодиране ознаке). Ознака валидности ONE (1 у кодираној ознаци) означава или да је оригинална верзија руте у употреби или да је направљена промјена са претходне верзије NINE (9) на нову ефективну верзију ONE (1) (видјети 4.3 овог додатка). Одсуство ознаке руте (видјети 2.1.4 и 3.2 овог додатка) означава да је само једна рута, у овом случају одлазна рута, успостављена са референцом на BRECON.

5.2 *Примјер 2*: Стандардна долазна рута - инструментална:
- а) ознака у обичном/свакодневном језику: KODAP TWO ALPHA ARRIVAL
- б) кодирана ознака: KODAP 2 A

5.2.1 *Значење*: Ова ознака означава стандардну инструменталну долазну руту која почиње у значајној тачки KODAP (основна ознака). KODAP је значајна тачка која није дефинисана у односу на позицију радио-навигационог средства и због тога јој је додијељен петословни назив-код у складу са Додатком 2 овог правилника. Ознака валидности TWO (2) означава да је направљена промјена у односу на претходну верзију KODAP (1) на нову ефективну верзију TWO (2). Ознака руте ALPHA (A) означава једну или више рута успостављених са референцом на KODAP и представља специфичан карактер додијељен тој рути.

5.3 *Примјер 3*: Стандардна одлазна рута - визуелна:
- а) ознака у обичном/свакодневном језику: ADOLA FIVE BRAVO DEPARTURE VISUAL
- б) кодирана ознака: ADOLA 5 B

5.3.1 *Значење*: Ова ознака означава стандардну одлазну руту за контролисане VFR летове која се завршава у значајној тачки ADOLA, значајна тачка није дефинисана у односу на позицију радио-навигационог средства и због тога јој је додијељено петословно кодно име у складу са Додатком 2 овог правилника. Ознака валидности FIVE (5) означава да је направљена промјена у односу на претходну верзију FOUR (4) на нову ефективну верзију FIVE (5). Ознака руте BRAVO (Б) означава једну или више рута успостављених са референцом на ADOLA и представља специфичан карактер додијељен тој рути.

6. Креирање ознака за MLS/RNAV прилазне процедуре

6.1 Ознака у обичном/свакодневном језику

6.1.1 Ознака у обичном/свакодневном језику за MLS/RNAV прилазне процедуре се састоји од:
- а) "MLS"; иза кога слиједи
- б) основна ознака; иза које слиједи
- ц) ознака валидности; иза које слиједи
- д) ознака руте; иза које слиједи
- е) ријеч "approach"; иза које слиједи
- ф) ознака полетно-слетне стазе за коју је процедура успостављена.

6.1.2 Основна ознака је назив или кодно име значајне тачке у којој почиње прилазна процедура.

6.1.3 Ознака валидности је број између 1 и 9.

6.1.4 Ознака руте је једно слово енглеског алфабета. Слова "I" и "O" се не смију користити.

6.1.5 Ознака полетно-слетне стазе се одређује у складу са чланом 71. Правилника о аеродромима.

6.2 Кодирана ознака

6.2.1 Кодирана ознака MLS/RNAV прилазне процедуре се састоји од:
- а) "MLS"; иза кога слиједи
- б) кодирана ознака или кодно име значајне тачке описане у тачки 6.1.1 б) овог додатка; иза које слиједи
- ц) ознака валидности описана у тачки 6.1.1 ц) овог додатка; иза које слиједи
- д) ознака руте описана у тачки 6.1.1 д) овог додатка; иза које слиједи
- е) ознака полетно-слетне стазе описана у тачки 6.1.1 ф) овог додатка.

6.3 Додјељивање ознака

6.3.1 Додјељивање ознака за MLS/RNAV прилазне процедуре се врши у складу са поглављем 3. овог додатка. Процедурама које имају идентичне путање али различите профиле лета додјељују се различите ознаке руте.

6.3.2 Слово ознаке руте за MLS/RNAV прилазне процедуре се додјељује јединствено за све прилазе на аеродром све док се не искористе сва слова. Само тада се слова у ознаци руте могу понављати. Употреба исте ознаке руте за двије руте које користе исту MLS земаљску опрему није дозвољена.

6.3.3 Додјељивање ознаке валидности за прилазне процедуре врши се у складу са поглављем 4. овог додатка.

6.4 Примјер употребе обичног/свакодневног језика и кодираних ознака

6.4.1 *Примјер*:
- а) ознака у свакодневном језику: MLS HAPPY ONE ALPHA APPROACH RUNWAY ONE EIGHT LEFT
- б) кодирана ознака: MLS HAPPY 1 A 18L

6.4.2 *Значење*: Ова ознака означава MLS/RNAV прилазну процедуру која почиње у значајној тачки HAPPY (основна ознака). HAPPY је значајна тачка која није дефинисана у односу на позицију радио-навигационог средства и због тога јој је додијељено петословно кодно име у складу са Додатком 2 овог правилника. Ознака валидности ONE (1) означава или да је оригинална верзија руте у употреби или да је направљена промјена са претходне верзије NINE (9) на нову ефективну верзију ONE (1). Ознака руте ALPHA (A) означава једну или више рута успостављених са референцом на HAPPY и представља специфичан карактер додијељен тој рути.

7. Употреба ознака у комуникацији

7.1 У говорној комуникацији се користе само ознаке које су креиране за обични/свакодневни језик. У сврху идентификације рута, ријечи "departure", "arrival" и "visual" описане у тачкама 2.1.1 д) и 2.1.1 е) сматрају се саставним дијелом ознаке у обичном/свакодневном говору.

7.2 У штампаној или кодираној комуникацији користе се само кодиране ознаке.

8. Приказ рута и процедура контроли ваздушног саобраћаја

8.1 Детаљан опис сваке тренутно важеће стандардне одлазне и/или долазне руте/прилазне процедуре, укључујући ознаку за употребу у обичном/свакодневном језику и кодирану ознаку, приказан је на радној позицији на којој су руте/процедуре додијељене ваздухоплову као дио ATC одобрења, или су на други начин од значаја у пружању услуга контроле ваздушног саобраћаја.

8.2 Када је то могуће, такође се даје графички приказ рута/процедура.

ДОДАТАК 4 - ATS КЛАСЕ ВАЗДУШНОГ ПРОСТОРА - УСЛУГЕ КОЈЕ СЕ ПРУЖАЈУ И ЗАХТЈЕВИ ЛЕТА

Класа	Врста лета	Пружање услуге раздвајања	Услуге које се пружају	Ограничења брзине*	Захтјеви радио комуникације	Потребно ATC одобрење
A	само IFR	сви ваздухоплови	услуге контроле ваздушног саобраћаја	није примјењиво	стална двосмјерна	да
B	IFR	сви ваздухоплови	услуге контроле ваздушног саобраћаја	није примјењиво	стална двосмјерна	да
	VFR	сви ваздухоплови	услуге контроле ваздушног саобраћаја	није примјењиво	стална двосмјерна	да
C	IFR	IFR од IFR IFR од VFR	услуге контроле ваздушног саобраћаја	није примјењиво	стална двосмјерна	да
	VFR	VFR од IFR	1) услуге контроле ваздушног саобраћаја за раздвајање од IFR 2) VFR/VFR информације о саобраћају (и на захтјев савјети за избјегавање саобраћаја)	250 kt IAS испод 3050 m (10000 ft) AMSL	стална двосмјерна	да
D	IFR	IFR од VFR	услуге контроле ваздушног саобраћаја, информације о саобраћају о VFR летовима (и на захтјев савјети за избјегавање саобраћаја)	250 kt IAS испод 3050 m (10000 ft) AMSL	стална двосмјерна	да
	VFR	-	IFR/VFR и VFR/VFR информације о саобраћају (и на захтјев савјети за избјегавање саобраћаја)	250 kt IAS испод 3050 m (10000 ft) AMSL	стална двосмјерна	да
E	IFR	IFR од IFR	услуге контроле ваздушног саобраћаја и информације о VFR летовима у оној мјери колико је то примјењиво	250 kt IAS испод 3050 m (10000 ft) AMSL	стална двосмјерна	да
	VFR	-	информације о саобраћају у мјери у којој је то примјењиво	250 kt IAS испод 3050 m (10000 ft) AMSL	не	не
F	IFR	IFR од IFR колико је то примјењиво	савјетодавне услуге у ваздушном саобраћају; услуге информисања у лету	250 kt IAS испод 3050 m (10000 ft) AMSL	стална двосмјерна	не
	VFR	-	услуге информисања у лету	250 kt IAS испод 3050 m (10000 ft) AMSL	не	не
G	IFR	-	услуге информисања у лету	250 kt IAS испод 3050 m (10000 ft) AMSL	стална двосмјерна	не
	VFR	-	услуге информисања у лету	250 kt IAS испод 3050 m (10000 ft) AMSL	не	не

* Када је прелазна висина нижа од 3050 m (10000 ft) AMSL, FL 100 треба користити умјесто 10000 ft

ДОДАТАК 5 - ОДГОВОРНОСТ ВЕЗАНО ЗА УСЛУГЕ ДИЗАЈНИРАЊА ПРОЦЕДУРА ЗА ИНСТРУМЕНТАЛНО ЛЕТЕЊЕ

1. Пружалац услуга у ваздушној пловидби успоставља и/или осигурава пружање услуге дизајнирања процедура за инструментално летење.
2. BHDCA је надлежна за одобравање процедура за инструментално летење кроз поступак прихватања промјена у функционалном ATM систему.
3. Процедуре за инструментално летење се дизајнирају на основу критеријума утврђених у захтјевима прописа који регулишу ову област.
4. Пружалац услуга дизајнирања процедура за инструментално летење, који дизајнира процедуру за аеродром или ваздушни простор у надлежности Босне и Херцеговине, испуњава услове утврђене у прописима који регулишу ову област.
5. Пружалац услуга дизајнирања процедура за инструментално летење има успостављен систем управљања квалитетом који спроводи у свакој фази процеса дизајнирања процедура за инструментално летење.
6. BHDCA доноси посебан пропис којим се утврђују захтјеви из тачака 3, 4. и 5. овог додатка, а такође тим прописом се утврђују захтјеви за одржавање и периодичну ревизију процедура за инструментално летење које се користе на аеродромима и у ваздушном простору у надлежности Босне и Херцеговине, с тим да интервал за периодичну ревизију процедура за инструментално летење не прелази пет година.

SADRŽAJ

AGENCIJA ZA LIJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA BOSNE I HERCEGOVINE

617 Spisak lijekova za koje su izdate Dozvole za stavljanje lijekova u promet na tržištu Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 1
Spisak lijekova za koje su izdate Dozvole za stavljanje lijekova u promet na tržištu Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 5
Списак лијекова којима су издате Дозволе за стављање у промет на тржишту Босне и Херцеговине (српски језик) 8

618 Spisak lijekova kojima je izdata Dozvola (u obnovljenom postupku) za stavljanje u promet na tržište Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 12
Spisak lijekova kojima je izdata Dozvola (u obnovljenom postupku) za stavljanje u promet na tržište Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 22
Списак лијекова којима је издата Дозвола (у обновљеном поступку) за стављање у промет на тржиште Босне и Херцеговине (српски језик) 32

619 Spisak lijekova kojima je ukinuta Dozvola za stavljanje u promet na tržište Bosne i Hercegovine (bosanski jezik) 42
Spisak lijekova kojima je ukinuta Dozvola za stavljanje u promet na tržište Bosne i Hercegovine (hrvatski jezik) 44
Списак лијекова којима је укинута Дозвола за стављање у промет на тржиште Босне и Херцеговине (српски језик) 46

AGENCIJA ZA OSIGURANJE U BOSNI I HERCEGOVINI

620 Statistika tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini za 2018. godinu (bosanski jezik) 48
Statistika tržišta osiguranja u Bosni i Hercegovini za 2018. godinu (hrvatski jezik) 53
Статистика тржишта осигурања у Босни и Херцеговини за 2018. годину (српски језик) 57

DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO BOSNE I HERCEGOVINE

621 Pravilnik o uslugama u zračnom prometu (bosanski jezik) 61
Pravilnik o uslugama u zračnom prometu (hrvatski jezik) 90
Правилник о услугама у ваздушном саобраћају (српски језик) 119

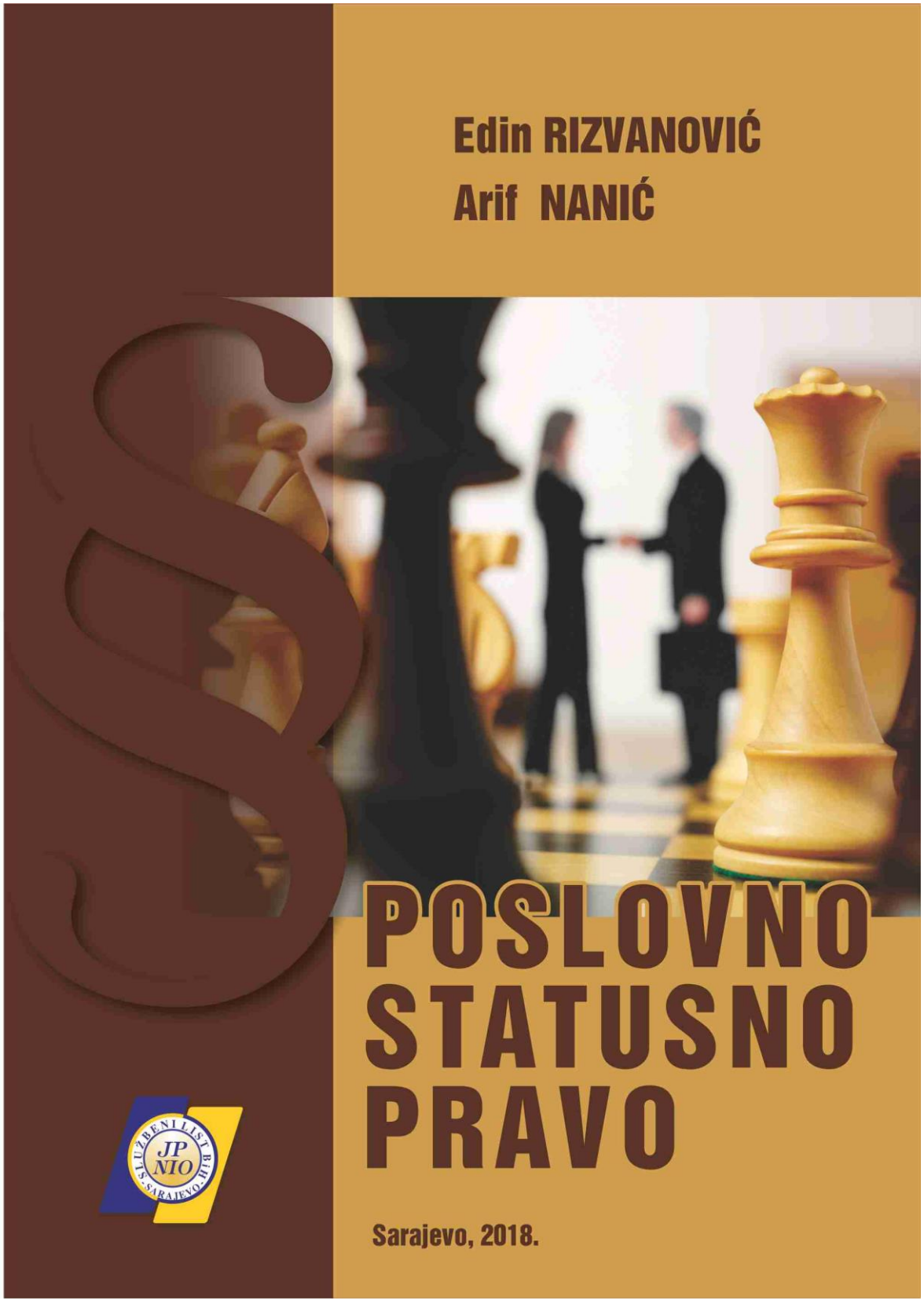
Edin RIZVANOVIĆ
Arif NANIĆ
POSLOVNO
STATUSNO
PRAVO
JP NIO
SLUŽBENI LIST BiH SARAJEVO
Sarajevo, 2018.

Izdavač: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za izdavača: sekretarka Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Gordana Živković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Direktor: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Direktor: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050, faks: 722-074 -Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFSKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Štampa: "Unioninvestplastika" d.d. Sarajevo - Za štampariju: Jasmin Muminović - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.
"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.
Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obavezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.
Pretplata za II polugodište 2019. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.
Web izdanje: http://www.sluzbenilist.ba - godišnja pretplata 240,00 KM